P. SAJIN

CĂPITANUL KIRIBEEV

ROMAN

P. SAJIN

CĂPITANUL KIRIBEEV

Roman

1960
ESPLA — CARTEA RUSĂ

Traducere de *M. Spiridoneanu şi M. Leicand*
Coperta de *Cr. Condacci*

Петр Сажин
КАПИТАН КИРИБЕЕВ
Повесть
Советский писатель
Москва 1957

ERATĂ

Pag.	Rînd:	In loc de:	Se va citi:
297	14, 15, 16, 17, 18 de sus	— De ce nu te-ai adresat tovarăşului Mikoian ? — M-am adresat, dar Anastas Ivanovici lipsea. Căpitanul răspunse : — M-am adresat, dar Anastas Ivanovici lipsea din Moscova	— De ce nu te-ai adresat tovarăşului Mikoian ? Căpitanul răspunse : — M-am adresat, dar Anastas Ivanovici lipsea din Moscova

PREFAȚA

Pe întinsul apelor ce scaldă Extremul Orient Sovietic, flotila de baleniere *Aian* duce o luptă îndîrjită pentru a smulge apelor prețioasele mamifere uriașe și, o dată cu ele, multe din tainele naturii și din secretele tehnicii.

Un tînăr om de știință, Voronțov, participă la aceste operații, înlocuind pe savantul oceanograf Verigo-Katkovski, țintuit la pat de boală. Și tot romanul se desfășoară sub forma povestirii făcută de Voronțov, care va trăi acolo un pasionant sezon de vînătoare, străbătînd apele Pacificului din sudul Kamciatkăi pînă în Ciukotka, în mijlocul flotilei și alături de minunatul căpitan Kiribeev, care îmbină atîtea virtuți și atîtea slăbiciuni.

Cu căpitanul Kiribeev facem cunoștință încă din primele pagini ale romanului, și, fără a ne fi prezentat, îl ghicim în acel om „puternic, îndemînatec și aspru din fire", care ascunde sub această înfățișare un suflet înflăcărat, comori de tandrețe și o nemărginită suferință.

Kiribeev este un marinar înnăscut. Viața lui, din copilărie legată de marea pe care tatăl și bunicul său o îndrăgiseră la fel de mult, este indisolubil legată de coastele Extremului Orient, unde Puterea Sovietică a creat o viață nouă și, odată cu aceasta, oameni noi.

Romanul lui Sajin se desfășoară în perioada primului cincinal, adică cu aproximativ 30 de ani în urmă. Dar, în realitate, deși e vorba de o perioadă istoricește scurtă, romanul ne poartă într-o întreagă epocă istorică, căci între perioada primului cincinal și aceea a mărețului septenal se desfășoară sub ochii noștri construcția victorioasă a socialismului în U.R.S.S.

Asistăm astfel la începutul dezvoltării vînătorii de balene în U.R.S.S., la primele încercări de formare de specialişti proprii în această ramură de activitate.

Conducînd baleniera *Taifun*, Kiribeev se dedică acestei munci cu o energie nestăvilită, cu entuziasmul cu care oamenii sovietici de pe toate fronturile de muncă se avîntau în construirea socialismului.

Dar şi aici, ca şi în alte sectoare, lucrurile nu merg de la sine, începutul e greu. Apele rîurilor Extremului Orient, ca şi ale mărilor ce-l scaldă, conţin inepuizabile bogăţii naturale. Peşti scumpi şi zeci de specii de crustacei suculenţi, în cantităţi uriaşe, se risipesc anual pentru că pescuitul e încă slab, iar prelucrarea necorespunzătoare. Cît despre vînătoarea de balene, pentru care savanţii ruşi timp de decenii au explorat mările, aceasta este încă în faşă şi, în plus, tributară străinătăţii. Harponierii norvegieni lucrează pe balenierele sovietice, cu tehnica lor, cu ritmul lor.

De ce? se întreabă Kiribeev. De ce oamenii sovietici n-ar prelua acest sector în mîinile lor puternice şi nu i-ar imprima ritmul de dezvoltare pe care-l cunoaşte întreaga ţară? El nu se mulţumeşte cu formula: planul a fost îndeplinit. El ştie că se poate produce mai mult şi mai bine „pentru ca poporul să fie mulţumit". El ştie că savanţii şi marinarii sovietici, luptînd cot la cot, ar putea „să desţelenească întinderile virgine ale mării".

Şi Kiribeev devine pionierul neobosit al acestei cauze.

Pe el nu-l descurajează faptul că, la Moscova, profesorul Mantullin nu-l înţelege. Acest Mantullin, rămas din întîmplare în funcţia de consilier al Oficiului pentru vînarea şi valorificarea animalelor marine, reprezintă tipul profesorului retrograd şi ploconit în faţa străinătăţii. Frămîntările şi căutările lui Kiribeev sînt pentru el himere. „U.R.S.S., spune el, nu are posibilitatea să extindă vînătoarea de balene. Iar la Antarctica noi nu putem visa." Meritînd pe deplin întrebarea brutală a lui Kiribeev:

— În slujba cui eşti dumneata? A Puterii Sovietice, sau a regelui Haakon?

Din păcate, Mantullin nu e singur. Ca el gîndesc şi alţii. Plujnik, comandantul şef al flotilei nu e un ploconit în felul lui Mantullin. El este un vechi luptător, fost partizan, gata oricînd

să-şi dea viaţa pentru Puterea Sovietică. Dar atît e oare de ajuns? Plujnik se sprijină pe meritele sale din trecut şi refuză să privească înainte. Nici el nu se frămîntă pentru a vedea cum s-ar putea lucra mai bine şi obţine mai mult; nu-l stinghereşte nici prezenţa harponierilor norvegieni în flotilă, plătiţi cu valută grea. El socoteşte că aceasta e o situaţie inevitabilă şi nu vede că inevitabilul de azi va fi negat mîine, pentru că oamenii cresc, îmbogăţindu-şi zi de zi experienţa. Iar acest mîine trebuie să fie cît mai apropiat.

Neînţelegînd tocmai faptul că socialismul se construieşte într-o luptă neîncetată şi crîncenă între nou şi vechi, Plujnik nu vede în încercările lui Kiribeev de a-şi forma harponieri din marinarii cei mai iscusiţi o expresie a noului, care trebuia să fie sprijinit pentru a învinge cît mai grabnic. El îl socoteşte pe Kiribeev un cap înfierbîntat, iar încercările sale, aproape un act de răzvrătire.

Numai perseverenţa şi îndrăzneala căpitanului, ajutorul organizaţiei de partid din flotilă, legătura lui puternică cu echipajul au permis lui Kiribeev să cîştige în cele din urmă bătălia asupra retrogrăzilor „cu merite".

P. Sajin a descris cu multă căldură figura căpitanului Kiribeev, adevărat om sovietic: patriot înflăcărat, îndrăgostit cu pasiune de meseria lui, pe care tinde s-o desăvîrşească neîncetat căutînd să valorifice bogata experienţă a exploratorilor şi marinarilor ruşi, care nu o dată au plătit cu viaţa devotamentul lor faţă de patrie.

Oamenii din echipaj îl iubeau pentru că era marinar îndrăzneţ, cunoscînd ca nimeni altul meseria, pentru că era totdeauna prezent la locurile cele mai primejdioase, pentru că simţeau la el această dăruire totală. Cu cîtă mîndrie vorbeau ei despre căpitanul lor: „A navigat pe nava cu vele. A muncit din greu ca fochist, a fost vînător de animale marine, a servit în flota militară, a făcut de trei ori înconjurul lumii. Ştie tot: să coase vele, să facă noduri, să ridice presiunea la căldări, iar cînd găteşte el, îţi lingi degetele, nu alta!"

Fără emfază, fără discursuri, nu amintind prin cuvinte epoca eroică a partizanilor, ci repetînd în munca lor de fiecare zi eroismul înaintaşilor, Kiribeev ne apare ca o luminoasă figură de om sovietic, asemeni multor milioane de oameni sovietici

care au dus fără întrerupere lupta împotriva a tot ce era învechit și putred, pentru izbînda noului. Cu oameni cum sînt Kiribeev, locțiitorul politic Karințev, secretarul de partid Ciubenko, comsomolistul Jilin și milioane de alți lucrători anonimi s-a făurit socialismul și puterea invincibilă a U.R.S.S.

Și totuși, dacă căpitanul Kiribeev, al cărui suflet mare se ascundea „ca miezul în coaja tare și zgrunțuroasă a nucii", a reușit să-și creieze pe navă un colectiv sudat, de o excelentă calificare și o înaltă forță morală, el n-a reușit în schimb pe uscat să-și înjghebe colectivul lui de viață, familia proprie.

Îndrăgostitul de mare s-a îndrăgostit tîrziu de o femeie, consimțind să abandoneze „filozofia" absurdă că marinarul e stingherit de familie.

Și atunci cînd acest lucru i s-a întîmplat, n-a mai apucat să gîndească, așa cum va gîndi mai tîrziu că: „La un om trebuie să prețuiești în primul rînd noblețea sufletească, frumusețea minții și a inimii, corectitudinea, voința. Asta e dragostea adevărată, fără moarte." Antrenat de întîmplare, el a găsit nu o fată sovietică crescută în idealul moral și social al societății socialiste, ci produsul unei clase, al unei educații și al unei mentalități ce apunea.

Larisa, a cărei frumusețe și farmec justificau pasiunea lui Kiribeev, era o fată rămasă de timpuriu fără mamă, crescută de tatăl ei într-un spirit liberalist, răsfățată și egoistă, ușuratică și superficială. Jucase cîtva timp la un teatru din provincie, iar visul ei era să revină în teatru.

O bucată de vreme căsătoria cu Larisa a fost fericită, soții se iubeau, iar Kiribeev își răsfăța soția fără să-l îngrijoreze faptul că Larisa e atît de departe de viața năvalnică a societății sovietice. El nu se gîndește s-o îndrumeze spre o muncă folositoare și plăcută, care s-o aducă sub influența binefăcătoare a unui colectiv organizat. Și atunci se produce inevitabilul.

Zilele și nopțile în care Kiribeev era pe mare, se scurgeau greu în Primorskul încețoșat unde Larisa se simțea atît de străină și de inutilă. Și, puțin cîte puțin, o societate destul de eterogenă sare în ajutorul tinerei femei pentru a-i face singurătatea mai puțin apăsătoare. Astfel apăru o fisură adîncă și dureroasă în căsnicia lui Kiribeev.

Cum a reparat-o marinarul?

Poate gîndind că „un marinar face *marche-arièrre* cînd trebuie să manevreze", Kiribeev, cu inima strînsă, a părăsit flotila, plecînd cu Larisa la Leningrad, în speranța că-și va salva căsnicia și pe tovarășa lui de viață. Poate nu-și dădea încă seama, poate marea lui pasiune îl împiedica să recunoască cît de diferiți erau ei, cît de puțin vibra ea la tot ce-i răscolea lui sufletul și cît de greu va fi ca viața lor să se îmbine într-o armonie desăvîrșită. Șederea la Leningrad a risipit însă orice iluzie. Cînd după doi ani de muncă asiduă la conservator, Larisa ajunge solistă apreciată a teatrului de operă, defectele ei țîșnesc cu mai multă violență. Și aici ea se îndreaptă nu spre mediul nou și sănătos al teatrului, ci mai mult spre elementele ce sugerau etapa depășită a nepului. Atunci Kiribeev, deși continuă s-o iubească, părăsește Leningradul.

Și tocmai în momentul cînd se reîntoarce în flotilă ni-l prezintă Sajin pe căpitan, muncind cu însuflețire și puteri înzecite, dar amintindu-și cu durere de Larisa și de faptul că n-a înțeles de la început că a educa un astfel de om e infinit mai greu decît a scoate nava din ceață. Kiribeev, care știa atît de bine să-și educe marinarii, a fost pentru Larisa în mai mică măsură acel prieten și îndrumător de care ea avea nevoie, așa cum reiese foarte sugestiv din însăși povestirea lui Kiribeev.

Iată-i de pildă la Leningrad în fața istoricului palat Smolnîi, strălucind de frumusețe în mijlocul brazilor. In timp ce privește cu emoție palatul ce-i evocă atîtea evenimente scumpe și se apropie cu emoție de treptele pe care în noaptea de 24 spre 25 octombrie a păsit Lenin, lîngă el Larisa ciripește fără încetare și se extaziază în fața dantelei fine a grilajului în fier forjat... Kiribeev îi simte cu luciditate superficialitatea și e profund mîhnit. Omul conștient din el se întreabă: „Oare fac bine că nu încerc să-i influențez într-un fel conștiința, gusturile, gîndurile și năzuințele? De ce am lăsat totul în voia valurilor?"

Și astfel, nu e de mirare că prăpastia dintre ei se adîncea necontenit și că, biruindu-și dragostea, Kiribeev se hotărăște să o părăsească.

Ulterior, povestindu-și viața, Kiribeev va încerca să explice eșecul lui în căsnicie prin aceea că „marea e geloasă și nu îngăduie marinarului să-și împartă sentimentele". Naivă încercare de a justifica și pe unul și pe celălalt; căci de fapt, Kiribeev

nu putea fi fericit alături de o femeie rămasă profund mic-burgheză, departe de culmile superiorității morale pe care se înalță omul sovietic.

Romanul lui P. Sajin e departe însă de a fi un roman de dragoste. Autorul, care a cunoscut viața marinarilor fie lucrînd ca fochist pe navele de cursă lungă, fie navigînd pe navele de pescuit în Marea Barenț și în Oceanul Pacific, ne-a dat o minunată descriere a navigației pe apele Pacificului, în care frumusețea simplă a expunerii se îmbină cu grija pentru exactitatea științifică.

Descrierea mării cu fauna și flora ei tulburător de frumoase, cu capriciile ei primejdioase de furtună sau de ceață, detaliile grelei meserii a vînătorii de balene și a vieții de pe nave, se succed ca într-un film pe care-l urmărești cu emoție de la un capăt la altul.

Romanul instruiește multilateral și trezește pasiunea de cunoaștere, de cercetare, o imensă dragoste de muncă, o dorință puternică de sacrificiu pentru o cauză mare. Prin figura căpitanului Kiribeev, autorul reușește să evoce figura nenumăraților eroi prin a căror muncă plină de elan și de abnegație s-a construit societatea socialistă și s-au pus bazele unui avînt fără precedent în toate ramurile științei și tehnicii. Dacă acum 30 de ani se punea problema însușirii tehnicii vînătorii de balene, azi, prin munca eroică a milioane de alți căpitani Kiribeevi, educați de gloriosul Partid Comunist al Uniunii Sovietice, steagul U.R.S.S. fîlfîie cu mîndrie pe cea mai puternică flotilă de baleniere din Antarctica și pe pămîntul de milenii înghețat al acesteia.

„S-au desțelenit" întinderile virgine ale mărilor, se desțelenesc pămînturile, se „desțelenesc", în sfîrșit, spațiile cosmice.

Se adeverește cuvintele profetice ale lui Engels care arăta că o dată cu societatea socialistă „va începe o nouă epocă istorică în care oamenii înșiși și o dată cu ei toate ramurile activității lor, în special științele naturii, vor lua un avînt care va eclipsa tot ce s-a realizat pînă acum".

CRISTINA BOICO

[1] Engels — *Dialectica Naturii*, E.S.P.L.A. — București, 1954, p. 22 (n. t.).

Vela fără vînt e doar
o pînză neînsufleţită

1

Expresul Moscova-Primorsk, în care mă aflam, avea întîrziere. Eram disperat. Acum o lună, directorul Institutului de Oceanografie, unde îmi făceam stagiul după absolvirea facultăţii, mă anunţase că profesorul Verigo-Katkovski, marele specialist în domeniul mamiferelor marine, avea să plece la flotila de baleniere din Oceanul Pacific şi-mi propusese să-l însoţesc. Dar profesorul se îmbolnăvise pe neaşteptate şi nu putusem părăsi Moscova în ziua hotărîtă. N-am plecat nici la următorul termen stabilit, aşa că pierdusem nădejdea să mai apuc sezonul de vînătoare şi pescuit, cu atît mai mult cu cît flotila trebuia să fi ridicat între timp ancora, îndreptîndu-se către Marea Bering ; într-o bună zi, însă, directorul îmi spusese să nu-l mai aştept.

— Dacă mai găseşti la Primorsk nava *Anadîr*, poţi să prinzi flotila în apele Kamciatkăi, încheiase directorul. Numai, vezi, nu pierde nici o clipă !

Pornisem la drum chiar în ziua aceea. Mai apucasem să trec pe la profesorul Verigo-Katkovski, unde am zăbovit o oră, apoi m-am repezit acasă, mi-am aruncat claie peste grămadă în geamantane

rufăria, un maldăr de cărți, aparatul fotografic, trusa cu instrumente și pe urmă — fuga la gară !

De opt zile gonea spre răsărit expresul, duduind pe șine. În fiecare gară consultam înfrigurat mersul trenurilor, comparam ora locală cu aceea a Moscovei. Vecinul meu de compartiment, un brigadier silvic din Sahalin, ars de soare, bărbos și zdravăn ca un cal de Voronej, mă scotea din fire cu veșnicele-i sfaturi :

— Ce te frămînți așa, băiete ? Las' că-i ajungi din urmă, n-ai grijă. Așa-s cei de la Moscova : au, n-au treabă, aleargă toți ca niște apucați. Aici — graba strică treaba. Ce vrei ! Taigă ! Dacă alergi, te poticnești și nu te mai scoli nicicînd...

Începusem să prind pică pe omul ăsta. Ce-i păsa lui : se întorcea de la băi !

Ziua a noua a fost și cea mai grea : ploua cu găleata, mi se părea că n-o să ajung niciodată, nu-mi mai găseam locul. În sfîrșit, iată-mă și la Primorsk ! Am sărit jos din vagon, mi-am croit drum cu coatele prin puzderia de hamali care împresuraseră trenul și am ieșit cît se poate de repede în piața gării. Nici o birjă !

N-aș putea spune cum am ajuns pe ploaia aceea torențială pînă la *Morzverprom* (Oficiul pentru vînarea și valorificarea animalelor marine). Primii acolo biletul, dar și asigurarea că e puțin probabil să mai prind vaporul. Fără a pierde o clipă, o luai la goană pe străzi, înotînd prin bălțoace și prin șuvoaiele ce se scurgeau spre mare de pe dealurile din împrejurimi. Geamantanele mi se păreau de două ori mai grele.

La intrarea în port mă opri paznicul.

— *Anadîr,* făcui cu glas răgușit și-l dădui la o parte.

— *Anadîr ? !* Cred c-a plecat. Grăbește-te ! La dana șase.

M-am năpustit spre dana șase.

Anadîr! Iată-l! Pachebotul, învăluit în nori groşi de fum, se legăna lîngă cheu şi mi se părea că începe a se desprinde de ţărm: scara se ridica încet-încet. Dădui să strig, dar fusesem observat de la bord şi scara coborî iarăşi fără grabă...

...Nu mă oprii decît pe cuşeta de jos a cabinei. Spaţiu berechet... căldură... Oare există fericire mai mare pe lume?... Nici geamantanele grele care-mi rupeau mîinile, nici ploaia vicleană care mi se strecura pe după guler. Jos cu ghetele chiftind de apă, jos cu haina umedă toată şi cu cămaşa care mi se lipise de trup!

Fuga la lavabou, pe urmă — ţuşti în cuşeta moale, primitoare, cu cearşaf răcoros şi pătură pufoasă din păr de cămilă, cu care se mîndreau pe atunci vagoanele de dormit ale trenurilor internaţionale şi marile pacheboturi transatlantice.

Nava trepida uşor. Sus, deasupra capului meu, tropăiau marinarii de cart. De jos, de sub punte, răzbătea duduitul înfundat al maşinilor. O dulce aromeală mă cuprinse. Deodată, pe punte se iscară zgomote, strigăte. Simţii că vaporul se opreşte; învingîndu-mi amorţeala, mă ridicai şi privii pe iublou.

Jos, lîngă bordaj, se legăna o bărcuţă care aducea cu sampanele chinezeşti. În ea — doi inşi: unul vîslea, celălalt, înalt de stat, înfăşurat într-o manta neagră de ploaie, lucioasă, cu mîinile pîlnie la gură vorbea cuiva de la bord. Discuţia nu dură mult; omul cu manta prinse scara de pilot ce i se aruncă de pe *Anadîr* şi, cu sprinteneală de maimuţă, se căţără iute-iute pe punte. Apoi o parîmă coborî în barcă şi vîslaşul legă de ea un geamantan, care fu de asemenea tras în sus. Sirena şuieră ascuţit şi din nou auzii maşinile icnind, pufnind, gemînd sub punte.

Afurisita aceea de ploaie — turna cu cofa! — îmi şfichiuia obrazul, împiedicîndu-mă să con-

templu panorama Primorskului. Închisei iubloul, dar tot nu izbutii să deslușesc ceva prin geamul șiroind de apă. Mă întinsei din nou în cușetă.

Nu-mi mai era somn. O mulțumire adîncă pusese stăpînire pe mine. „Ce bine că m-am decis să plec!" îmi zisei și începui să mă gîndesc la Moscova, la institut, la profesor, la viitorul meu... Ce mă așteaptă de acum înainte? Oare am să mai găsesc flotila de baleniere la Petropavlovsk — Kamciatski?...

Șirul gîndurilor îmi fu întrerupt într-un chip neașteptat. Un ins înalt și spătos dădu buzna în cabină, fără să bată în ușă. Era omul care urcase cu cîteva minute mai înainte din barcă la bordul pachebotului. Își puse geamantanul jos, își scoase mantaua de ploaie la repezeală, aproape smulgînd-o, și o agăță neglijent în cuier, atingîndu-mi în treacăt fața cu poalele ude. Apoi zbură spre cuier și chipiul vechi, cu emblema coclită de vreme. Necunoscutul se așeză pe canapeaua din fața mea, scoase din buzunar o pungă impermeabilă de culoarea pielii, în care-și ținea tutunul, desfăcu fermoarul și își umplu pipa, dar în loc s-o aprindă se ridică, se duse repede la ușă și apăsă butonul soneriei de sub plăcuța care înfățișa un om cu o tavă în mînă. Apoi se așeză din nou și-și aprinse pipa.

Stewardul își făcu apariția.

— Coniac și lămîie, comandă vecinul meu de cabină.

— Altceva nu doriți?

— Nu.

— Nu vreți să luați o gustare? Avem icre proaspete.

— Nu.

— Poate niște sardele?

— Nu.

— Sau niște fileuri de somon afumat?

— Nu ! răspunse necunoscutul iritat şi aruncă stewardului o căutătură atît de grăitoare, încît acesta se grăbi să se retragă.

După ce stewardul închise uşa, vecinul meu slobozi un oftat adînc, îşi puse picior peste picior şi începu să bată cu degetele darabana în măsuţă. Mi-era antipatic, dar în acelaşi timp îmi stîrnea curiozitatea. Avea aerul să nu-mi fi remarcat prezenţa — nici nu catadicsise măcar să-mi spună bună ziua — ceea ce mă făcea să-l socot obraznic şi îngîmfat. Unde mai pui că nu venise la bord aşa cum i se cade oricărui pasager obişnuit să vină.

Mă prefăcui şi eu că nu-i dau nici o atenţie, deşi, fără să vreau, îl examinam pe furiş cu interesul cel mai viu. Totul mi se părea la el neobişnuit. Avea frunte înaltă, colţuroasă, nas subţire şi puţin încovoiat, ochi mari, cenuşii, expresivi, gură de om voluntar, bărbia tăiată parcă în piatră. Ghiceam că e puternic, îndemînatic şi aspru din fire ; în mintea mea îl categorisii printre aceia care nu pot fi scoşi dintr-ale lor.

Stewardul întîrzia, dar necunoscutul nu dădea semne de nerăbdare. Stătea în aceeaşi poziţie, cu capul puţin înclinat, strîngînd pipa în pumnul lui uriaş, brăzdat de vine groase.

Deasupra noastră răsunau, ca şi mai înainte, paşii oamenilor de cart. Se auzi clopotul care bătea ora cartului [1] ; se întuneca. Moleşeala aceea plăcută mă cuprinse din nou. Adormii.

Mă trezi o izbitură puternică. În cabină becul ardea mereu. Ridicai anevoie pleoapele şi mă săltai niţel. Vecinul meu şedea în acelaşi loc, avînd dinaintea lui o sticlă de coniac şi un pahar, o jumătate de lămîie pe o farfurioară, un cuţit înne-

[1] La bordul navelor, fiecare jumătate de oră din cartul respectiv este indicată prin bătăi de clopot (n. ed.).

grit, iar pe altă farfurioară cîteva bucăţi de zahăr.

Balansul era puternic, valuri mari loveau în bordaje. Probabil că ieşisem în largul oceanului.

Scosei ceasul de sub pernă şi constatai, spre marea mea uimire, că arăta patru. Îl pusei la ureche : mergea, cu ticăitul lui mărunt din totdeauna. Cît să fi dormit ? Aproape nouă ore !

Dar ce făcuse între timp vecinul meu ? Stătuse aşa, treaz, toată noaptea ?

Cabina era plină de fum. Miros de lămîie amestecat cu duhoarea nicotinei. Cu bărbia sprijinită în podul palmei, vecinul meu privea neclintit într-un punct. Pipa fîsîia, pîcîia. Cu un gest maşinal aprinse un chibrit, deşi pipa fumega, trase fumul în piept, se înecă, tuşi, apoi îşi umplu paharul pe jumătate şi bău coniacul dintr-o sorbitură.

Ochii îi erau tulburi şi roşii, faţa palidă, pămîntie.

Ce să zic, straşnic tovarăş de călătorie îmi hărăzise soarta !

Mă răsucii mult timp în cuşetă pînă izbutii să adorm din nou. Cînd mă trezii, se crăpa de ziuă. Vecinul meu nu mai şedea pe canapea. Sticla şi paharul dispăruseră. Balansul continua. Prin iublou zăream mereu creste înspumate. Mă sculai şi deschisei iubloul. În cabină se făcu dintr-o dată răcoare.

Necunoscutul dormea în cuşeta de sus. Faţa lui părea liniştită, numai genele îi tresăreau din cînd în cînd şi la colţurile gurii se săpa o cută amară. Pe frunte şi bărbie luceau broboane mici de sudoare. Pătura ghemuită într-un colţ îi descoperea pieptul gol, pe care o mînă pricepută în tatuaje lăsase amintire un pescăruş plutind deasupra mării bîntuite de furtună. Necunoscutul respira adînc, aerul vuia în plămînii lui ca vîntul printre sarturile unei corăbii. Pieptul se ridica, se lăsa şi apoi se ridica din nou, iar eu aveam impresia

că pescărușul luptă într-adevăr cu rafalele care-i umflau aripile, și că dedesubtul lui marea zbuciumată își rostogolește aievea talazurile gigantice. Pescărușul, marea trăiau parcă.

Bun cunoscător al anatomiei trebuie să fi fost meșterul acela în tatuaje!

Cu ochii la ciudatul meu vecin, nu băgai de seamă valul care se năpustea spre navă. Fui împroșcat din cap pînă în picioare. Stropi căzură și pe necunoscut, care însă nici nu tresări. Închisei degrabă iubloul. Încă un val izbi cu furie geamul gros. Căpitanul schimbase de bună seamă de drum.

Mă îmbrăcai și ieșii pe punte. Vîntul rece, în rafale izbea sălbatic capoatele de tendă care acopereau bărcile de salvare. Nori neastîmpărați goneau spre sud.

Puntea era pustie. Numai lîngă coș stătea chircit un marinar de cart; din hainele lui ieșeau nori de aburi.

— Spune-mi, te rog, cînd ajungem la Petropavlovsk-Kamciatski? îl întrebai eu.

— La ora stabilită, dacă nu chiar mai tîrziu, îmi răspunse în doi peri marinarul.

Vîntul mă pătrundea pînă la oase; fără a mai zăbovi, mă întorsei în cabină. Vecinul meu dormea netulburat.

Se sculă abia pe seară, se îmbrăcă în tăcere și ieși. Se întoarse tîrziu, își reluă locul pe canapea și stătu multă vreme cu pipa între dinți. Apoi, ca și în ajun, chemă stewardul și comandă același lucru:

— Coniac și lămîie.

Astea au fost singurele cuvinte pe care le-am auzit de la el și în cele trei zile următoare, timp în care a golit șase sticle de coniac, a mîncat trei lămîi și a fumat nu știu cîte pipe.

În ziua a patra marea se mai potoli. Pasagerii dădură buzna pe punte. Își făcu apariția și veci-

nul meu de cabină. Era o dimineaţă senină. Soarele răsărea încet de după îndepărtatele insule ale Japoniei. Arhipelagul Curilelor se contura ca o geană abia vizibilă la orizont. Dinspre Marea Ohotsk venea o adiere rece. Necunoscutul, încruntat, nebărbierit de mai multe zile, se sprijinea de copastie şi privea ţintă spre nord, căutînd stăruitor în depărtare.

2

În ziua a şaptea, *Anadîr*, alb de sarea mării, se apropia de golful Avacia. După ce furtuna îl zgîlţîise bine în dreptul insulelor Curile, vasul naviga acum netulburat, spintecînd cu uşurinţă valurile. Era o plăcere să-i simţi corpul trepidînd şi să vezi siajul înspumat care se aşternea în urma pupei. Azi, nava respira forţă dătătoare de încredere. Dar ieri ? Ieri, acest mare transatlantic era o jucărie a valurilor, care-l aruncau de colo-colo, ca pe o aşchie. Maşinile puternice lucrau în gol, elicele nu „se înşurubau", cum spun marinarii. Timp de cîteva ore *Anadîr* nu izbutise de loc să înainteze. Numai datorită priceperii căpitanului şi echipajului nu eşuase pe vreo insulă. Valurile ajungeau pînă la o înălţime de cincisprezece metri. Valuri ? Mai curînd munţi, dar nu din cei obişnuiţi, ci vii şi mînioşi. Talazurile se năpusteau asupra navei şi-i măturau puntea, luînd cu ele tot ce nu fusese temeinic legat.

Ori de cîte ori vaporul se apleca într-un bord, credeam că a venit sfîrşitul şi că n-o să mai aibă putere să se îndrepte. Dar după un minut sau două, el se ridica anevoie, scîrţîind din toate încheieturile, pentru ca îndată să ia bandă în bordul celălalt.

Vîntul vîjîia amarnic printre sarturi, încovoia catargele şi zgîlţîia atît de tare pînza de tendă, încît o făcea să detune.

Anemometrul [1] indica douăsprezece grade după scara Beaufort.

Dar trecuserăm cu bine şi prin aceste încercări. Loch-ul [2] înregistra acum ultimele mile. Ne apropiam de Kamciatka şi pe fondul azuriu al cerului începeau să se profileze vîrfurile înzăpezite ale munţilor vulcanici Avacia şi Koreak.

Călătorii, care tot timpul drumului nu scoseseră nasul din cabine, se îmbulzeau acum cînd la tribord, cînd la babord, vorbind tare şi încurcîndu-i în treaba lor pe marinarii care curăţau puntea.

Ce-i aştepta în Kamciatka ? Pe unii prietenii, familia, pe alţii... Pentru alţii, îndepărtatul ţărm era străin, iar încercările prin care urmau să treacă acolo, necunoscute deocamdată. Dar pe mine, pe mine ce mă aştepta ?

Marea Bering mi se părea pustie, aproape moartă. Valurile reci îşi depănau monotonul murmur. Soarele posac ieşea alene, căscînd parcă, din culcuşul moale al norilor nespus de albi şi de pufoşi. Dar ce repede se schimbă toate aici ! Cu o clipă înainte cerul fusese senin, şi iată că acum năvălesc dinspre sud, în avalanşă, nori grei şi întunecaţi. Cu o clipă înainte eram singuri pe întinsul mării, şi iată că acum se ivesc primii vestitori ai Kamciatkăi — păsările. Se rotesc deasupra catargelor, ţipă la pupa, încearcă să meargă paralel cu nava, de parcă s-ar lua la întrecere cu ea, sau se prăvălesc ca o piatră în apă, căutînd să prindă resturile cărora le „făcea vînt“ peste bord zvîrluga de bucătar.

[1] Aparat pentru măsurarea intensităţii vîntului. Gradul 12 corespunde unei viteze a vîntului de peste 30 m/s, adică furtună puternică (n. ed.).

[2] Dispozitiv pentru măsurarea vitezei unei nave (n. ed.).

După pescăruşi se iviră la orizont balenele ucigaşe. Cîrdul lor venea de-a curmezişul drumului navei.

Cînd ne tăiară calea, balena din frunte, în plină viteză, ţîşni din apă şi, încovoindu-se ca un bumerang, se afundă — ba nu, se năpusti din nou în valuri. În unduiri de o eleganţă cum nu ştiu a zugrăvi, spintecă apa şi se îndepărtă de vapor cu iuţeala unui tren accelerat. În urma ei se repezi tot cîrdul.

Urmărind cu privirea animalele de pradă, îmi ziceam fără să vreau : „Ehei, Voronţov, credeai că marea e pustie, moartă. Cîte surprize ţi-o mai fi rezervînd ea, şoarece de bibliotecă !"

Şoarece de bibliotecă ! Nu pentru prima oară mă mustram astfel. Dar ce să fac ?.... Iubesc cărţile, le iubesc la nebunie, mai cu seamă pe cele de călătorii. Şi dacă majoritatea oamenilor, furaţi de naraţiune, citesc repede, „înghit" pe nerăsuflate cărţile, pentru mine cititul înseamnă totdeauna altceva. Mă contopesc atît de mult cu ceea ce scrie în carte, încît la un moment dat ajung să cred de-a binelea că-mi croiesc singur drum prin jungla deasă, călătoresc pe marea bîntuită de furtună, mă caţăr pe stînci inaccesibile, lupt cu tigri, fug de furnici uriaşe.

Şi acum geamantanele mi-s pline cu cărţi. Am în ele şi *Descrierea Kamciatkăi* de St. Kraşeninnikov, conferenţiar la Academia din Petersburg, şi însemnările navigatorilor celebri... Dar cîte nu mai citisem despre Kamciatka, Ciukotka, Marea Bering şi Marea Ohotsk înainte de a fi plecat din Moscova !

Ceas cu ceas ne apropiam tot mai mult de Kamciatka. Lanţurile semeţe de munţi vulcanici, cu piscurile înveşmîntate în zăpadă, prevesteau sfîrşitul apropiat al unei călătorii destul de obositoare.

Stînd la bordul vasului, mă străduiam să descopăr locul de unde sotnicul de cazaci Vladimir Atlasov, pe care Puşkin îl numise Ermak al Kamciatkăi, văzuse Curilele acum mai bine de două veacuri. Dar nu putui zări nimic altceva decît linia crenelată a dealurilor.

După trei ore, *Anadîr* era aproape de gura golfului Avacia. Multă vreme căutai printre stînci capul Opasnîi, apoi capul Povorotnîi... Nu observai dintr-o dată nici înaltele stînci numite Trei Fîrtaţi, pe care le pomenesc în relatările lor mai toţi călătorii.

Ţărmuri înalte şi priporoase, grohotişuri, defileuri presărate cu păduri de arbori pitici, nori de păsări, ape adînci... Eram numai ochi. În imaginaţia mea se înfiripau tablourile romantice ale trecutului... Aici, în aceste golfuri adînci, au ancorat navele Marii expediţii din Nord, condusă de Vitus Bering şi Evgheni Cirikov ; tot aici au poposit corăbiile vestiţilor navigatori Litke, Golovnin, Kruzenstern, Nevelski, Makarov, ale lui Şelihov — întemeietorul Americii ruseşti... Şi parcă vedeam aievea vele, nişte biete corăbii de lemn cu tunuri de aramă, oameni cu feţele arse de soare şi de vînt...

Eram atît de cufundat în gîndurile mele, încît abia într-un tîrziu am băgat de seamă că *Anadîr* trecuse de munţii vulcanici ce străjuiesc intrarea portului Petropavlovsk. Alergam acum de la babord la tribord şi de la tribord la babord, căutînd să descopăr în puzderia navelor din port navabază *Aian* a flotilei de baleniere. Călătorii mă stînjeneau, căci se îmbulzeau şi ei la copastie, strigînd, rîzînd, făcînd semne mulţimii celor de pe ţărm care veniseră să întîmpine vaporul.

Eram cît pe ce să ţip de bucurie cînd am zărit în sfîrşit, în colţul drept al portului, o mică navă cu prova ridicată.

Era baleniera *Taifun*, una dintre cele trei nave de vînătoare ale flotilei *Aian !* Nici nu ştiu cînd m-am repezit în cabină, mi-am înşfăcat geamantanele şi am coborît la uscat.

Ce plăcere să simţi iarăşi pămînt tare sub picioare, după ce ţi-ai petrecut atîta timp pe puntea mişcătoare a unei nave ! Era o zi liniştită, cu soare luminos şi văzduh străveziu. Departe, dincolo de dealurile pe care se căţăraseră căsuţele Petropavlovskului, se ridica cel mai înalt munte vulcanic din peninsulă — Avacia. Zăpada de pe creasta lui strălucea de-ţi lua ochii. Din păcate, nu puteam zăbovi ca să privesc în voie, fiindcă mai aveam o bucată bună pînă la *Taifun*.

Drumul de la debarcader pînă la balenieră mi se părea cea din urmă punte între vechile şi noile emoţii. Toate evenimentele din ultimele trei săptămîni — frămîntările dinaintea plecării din Moscova, temerile provocate de starea sănătăţii profesorului Verigo-Katkovski, îngrijorătoarea întîrziere a expresului, drumul pe ploaie la Primorsk, timpul petrecut pe *Anadîr* şi, în sfîrşit, furtuna de lîngă insulele Curile — rămăseseră în urmă, nu mai contau, dar nu pentru că trecuseră, ci fiindcă mi se păreau acum etape neînsemnate ale noii mele vieţi... Evenimentele principale şi de bună seamă cele mai complicate abia aveau să urmeze.

Mă întrebam cu îngrijorare ce vor zice vînătorii de balene cînd se vor pomeni cu mine : eram un necunoscut pentru ei. Îl aşteptau doar pe profesorul Verigo-Katkovski pe care îl socoteau un om de-al lor. Vînătorii de balene îl respectau foarte mult, ţineau seama de părerile lui. El îi însoţise în prima expediţie, apoi mai navigase cîţiva ani în şir. Articolele sale despre vînătoarea de cetacee erau publicate în revistele ştiinţifice. *În Analele Universităţii din Moscova,* în *Buletinul Academiei*

de Ştiinţe... Pe cînd eu, abia păşeam pe drumul anevoios al ştiinţei.

Nava *Taifun* se legăna uşor pe valurile stîrnite de şalupele care alergau prin port. Pe punte, lîngă scară, şedea un marinar voinic, potrivit de stat. Primăvara încă nu prinsese puteri pe meleagurile Kamciatkăi, în aer mai stăruia amintirea iernii, dar lui nu părea să-i pese, de vreme ce stătea aşa, cu capul gol şi mînecile cămăşii suflecate. Adierile reci îi zburleau părul arămiu. Mă văzu şi-mi zîmbi prietenos.

— La noi ? mă întrebă el laconic.

— Nu, răspunsei eu. Pe *Aian.* Unde-i nava-bază a flotilei ?

— *Aian* a plecat, e în golful Morselor. Poftiţi sus !

Ajuns pe punte, respirai uşurat : „Iată-mă, în sfîrşit, la flotilă !"

Nava îmi plăcu de îndată. Linia-i suplă, parcă avîntată, pupa uşor lăsată şi prova înaltă, coşul mare înclinat spre pupa, puntea de manevră deschisă în bătaia tuturor vînturilor, gabia de pe arborele trinchet, tunul-harpon de pe teugă, pasarela dreaptă ca o coardă întinsă — totul îmi spunea că nava, deşi nu prea mare, este rapidă şi îndemînatică. Nu semăna nici cu traulerele de pescuit, nici cu seinerele pe care navigasem în Marea Barenţ.

După ce mi-am recăpătat suflul, spusei marinarului de cart că aş vrea să-l văd pe căpitan. Îmi răspunse că acesta lipseşte, că trebuia să vină cu *Anadîr* şi că de vreme ce călătorisem cu aceeaşi navă, de bună seamă că-l întîlnisem pe Stepan Petrovici Kiribeev.

Răspunsei că venisem într-adevăr cu *Anadîr,* dar că pe Kiribeev nu-l văzusem.

— Înseamnă că aţi stat tot timpul în cabină, replică înciudat marinarul. Stepan Petrovici nu-i om să nu fie băgat în seamă. Haidem !

Şi punînd astfel capăt convorbirii, îmi luă geamantanele şi porni înainte.

Nu apucarăm să facem nici doi paşi, că pe punte se ivi un bărbat gras, cu tichie albă şi şorţ destul de murdar — desigur bucătarul. Cu mîna stîngă ţinea lipită de pîntec o oală, iar cu dreapta frămînta în ea ceva mirosind a vanilie şi scorţişoară. Mă măsură fără sfială din cap pînă-n picioare, apoi îl apostrofă pe marinar:

— Hei, Jilin! Ce s-aude?

— Ce adică? făcu însoţitorul meu îmbufnat.

— Nici un „adică", răspunse bucătarul, umflîndu-şi obrajii. Te întreb unde-i căpitanul. Te pomeneşti că mă spetesc de pomană!

— Speteşte-te, nu-ţi strică, mormăi Jilin.

Bucătarul îmi făcu cu ochiul, de parcă ar fi vrut să spună: „Ce zici de mitocanul ăsta?!" apoi dispăru pe uşa bucătăriei.

Cu vîrful cizmei marinarul azvîrli în lături o cîrpă rătăcită pe punte, bombănind:

— E într-un hal *Taifunul* nostru! Stepan Petrovici n-ar fi îngăduit să ajungă aşa...

Jilin mă duse în careul ofiţerilor şi-mi spuse că-l cheamă îndată pe secundul Nebîliţîn, care ţine deocamdată locul căpitanului de pe *Taifun*.

Rămas singur, mă uitai la fotografiile de pe pereţi, care înfăţişau scene din activitatea vînătorilor de balene. După cîteva minute, intră în careul ofiţerilor un om înalt şi slab cu trese aurii la veston. Îşi scoase chipiul, îşi potrivi părul negru ca pana corbului, pieptănat cu cărare, mă examină, apoi scoase din buzunar o tabacheră de argint, pe capacul căreia era gravată o sirenă, o deschise fără grabă, scoase o ţigară, închise la loc tabachera, trase numai cu două degete dintr-un buzunar o brichetă de argint, îşi aprinse ţigara şi în sfîrşit se prezentă:

— Secundul Nebîliţîn... De fapt căpitan, pentru că, oficial, încă nu avem căpitan. N-aţi avut

norocul să faceţi cunoştinţă pe *Anadîr* cu tovarăşul Kiribeev ? Şi fără a aştepta răspunsul meu, Nebîliţîn continuă : De două zile şi două nopţi stăm aici fără nici un rost, aşteptîndu-l pe tovarăşul Kiribeev... Prin graţia lui, de trei ani *Taifunul* n-are comandant. Şase căpitani s-au perindat în vremea asta, şi toţi provizorii. De trei ani scoate castanele din foc, pentru toţi, prea plecatul dumneavoastră servitor... Navigaţi pentru prima oară ? mă întrebă el brusc.

Răspunsei că mai navigasem.

— Suferiţi de rău de mare ?

Dădui din umeri.

— O să vă obişnuiţi, conchise dînsul scuturînd scrumul cu degetul.

Conversaţia nu se lega. Aş fi vrut să intervină ceva care să ne scutească de această amabilitate greşit înţeleasă de a întreţine o flecăreală inutilă. Spre marea-mi uşurare, pe cheu se auzi un zgomot, apoi tropăit de picioare pe schelă şi o voce groasă tună :

— Bine băieţi ! Vă mulţumesc că nu m-aţi uitat...

— Mi se pare că a venit ! Nebîliţîn sări de pe scaun, strivi la iuţeală ţigara în scrumieră şi ieşi pe punte.

Curînd îl văzui şi eu pe căpitan : aplecîndu-se ca să nu se lovească cu capul de pragul de sus al uşii, intră în careul ofiţerilor... vecinul meu de pe *Anadîr !*

Da, era chiar dînsul ! Stătusem şapte zile în aceeaşi cabină cu el !

— Iată-mă şi acasă ! rosti căpitanul şi, scoţîndu-şi chipiul nou, cu cozoroc tare de lac şi emblema aurie strălucitoare, îl aruncă pe bar. Intraţi, tovarăşi !

În careul ofiţerilor îşi făcură apariţia alţi cîţiva inşi. Căpitanul Kiribeev dădu mîna rînd pe rînd cu toţi.

Cînd ajunse la mine, mă privi drept în față nepăsător, fără să clipească, se prezentă și-mi întinse mîna de parcă atunci m-ar fi văzut pentru prima oară. Îi întinsei și eu mîna. Mi-o strînse cu putere. Ochii noștri se întîlniră. Pupilele i se lărgiră puțin și mi se păru a desluși în ele scînteia unui surîs ironic. Buzele i se mișcară, ca și cînd ar fi fost gata să spună ceva, dar se răzgîndi.

Începu să discute cu mecanicul — un om înalt, adus de spate, cu umerii plecați, păr cărunt și ochi uimitor de negri, ca păcura. Kiribeev îl întrebă amănunțit în ce stare sînt mașinile, apoi se așeză la masă și scoase din buzunar punga impermeabilă și pipa scurtă pe care le cunoșteam atît de bine.

— Atunci, vă rog să fiți gata, spuse el. Se uită la ceas și adăugă : La miezul nopții ieșim în larg.

Mecanicul își luă primul chipiul, ceilalți îl urmară. Îndopîndu-și pipa cu tutun, căpitanul Kiribeev mă întrebă, uitîndu-se în altă parte :

— Va să zică, Verigo-Katkovski n-a venit ?

Îi explicai ce se întîmplase cu profesorul.

— Păcat ! Mare păcat ! făcu Kiribeev. Tare am mai fi avut nevoie de el acum... Ne-am pus în gînd lucruri mari... Păcat !... Și dumneata îi ții locul ?... Dar, fiindcă veni vorba, profesore...

— Nu sînt profesor, răspunsei eu.

— Tot una-i... Ai să fii cîndva.

Așteptai să continue, dar căpitanul păru a mă uita.

Îl priveam și nu-mi venea a crede ochilor. În fața mea aveam un cu totul alt om : proaspăt bărbierit, vioi, zvelt, chipeș — un exemplar de adevărată frumusețe bărbătească. Pe chipul lui nu citeam nici urmă de oboseală. Tunica sinilie, cu două rînduri de nasturi lucitori și trese de aur la mîneci, îi venea ca turnată.

În sfîrșit, după ce-și scutură pipa, se ridică de la masă și-mi spuse :

— Cabina dumitale este alături de a harponierului. Instalează-te ca la dumneata acasă şi odihneşte-te.

Apoi urcă pe punte.

3

Căpitanul Kiribeev scoase toţi marinarii pe punte la curăţenie generală. Îi plăcea ca totul să fie în ordine, ba chiar să strălucească, iar cît timp „domnisc" secundul Nebîliţîn, baleniera se vedea bine că fusese neglijată.

Oamenii forfoteau pretutindeni : pe punte, în jurul tunului, lîngă bigi, sub pasarelă. Purtau cizme înalte pescăreşti, semănînd cu botfori. Feţele, cafenii, păreau tăbăcite ; primăvara, soarele este atît de puternic în Kamciatka, încît oamenii se bronzează repede, ajung arămii ca pieile-roşii.

Toată lumea robotea. Kiribeev îl scoase din cabină şi pe şeful-mecanic Poreadin, un uriaş oacheş, cu părul cărunt, trimiţîndu-l în sala maşinilor.

Nebîliţîn da să treacă pe punte, însă vocea tunătoare a căpitanului îl opri :

— Dar dumneata, tovarăşe secund ? Pe dumneata nu te priveşte ordinul meu ?

Nu desluşii răspunsul lui Nebîliţîn, dar se vede că nu fusese pe placul căpitanului, căci îl auzii răstindu-se mînios :

— Secund Nebîliţîn ! Ai să mă înveţi ce să fac atunci cînd o să fii dumneata căpitan, iar eu ajutorul dumitale... Hai, du-te ! Pune la punct aparatura de navigaţie, şi fără zăbavă ! După terminarea curăţeniei, dă ordin să se facă focul la baie : toţi oamenii trebuie să se spele. De la ora opt începe serviciul de cart. La miezul nopţii ridicăm ancora !...

Numai mie nu mi se găsi nici o întrebuinţare. Rămăsei pe puntea de comandă, uitîndu-mă cum îşi schimbă *Taifunul* înfăţişarea.

Kiribeev trecea de la un marinar la altul. Lua peria din mîna unuia şi-i arăta cum să frece mai cu nădejde. Pe altul îl învăţa cum să cureţe părţile de aramă pînă ce prindeau a luci ca oglinda, altuia îi explica cum trebuie întreţinute mecanismele bigii, iar pe şeful de echipaj îl dăscălea să instruiască oamenii noi cît timp vasul stă în port, căci în larg nu mai e vreme pentru aşa ceva. Simţeam că dusese dorul activităţii de la bord, al vieţii de pe mare. Cămaşa îi era descheiată, pieptul lat dezgolit şi pescăruşul tatuat înviase, iar valurile parcă fierbeau din nou.

Kiribeev urcă pe puntea de comandă şi-mi spuse :

— Dimineaţa te vom duce pe *Aian.*

În clipa aceea, fără să vreau, mă pomenii zicînd :

— Dar n-aş putea să rămîn la nava dumitale ?

De două săptămîni ardeam de nerăbdare să ajung pe *Aian,* îl căutam cu stăruinţă îndărătul fiecărui val. Nu-l văzusem niciodată, dar îmi închipuiam proporţiile acestei adevărate uzine plutitoare. Şi iată că deodată nu-mi mai venea să mă dau dus de pe micul *Taifun.* Simţii că, în sinea lui, Kiribeev aprecia gestul meu spontan.

— Bine, răspunse el după o scurtă chibzuinţă. Te sfătuiesc să te odihneşti. La miezul nopţii ridicăm ancora.

Îi mulţumii, dar rămăsei mai departe pe puntea de comandă, urmărind soarele care se cufunda agale în mare, în vreme ce la ferestrele caselor de pe povîrnişul dealurilor Nikolskaia şi Petrovskaia se aprindeau primele lumini.

Încă nu mă putusem obişnui cu diferenţa de timp. Aici era opt seara, iar la Moscova abia ora unu după amiază. Cum să mă culc la o asemenea oră ? În Capitală nu mă băgam în pat înainte de unu

noaptea. Nu e ușor să te adaptezi altui fel de viață. Și totuși trebuia să mă adaptez : mă aflam pe mare, nu pe uscat. Și încă pe o mare atît de îndepărtată...

Acum, îmi părea bine că nimerisem pe *Taifun* și eram încredințat că profesorul m-ar fi lăudat pentru inspirația mea. Dar cu ce să-mi încep activitatea pe balenieră ?

Înainte de a pleca din Moscova, profesorul Verigo-Katkovski, cu toate că medicii îi interziseră orice activitate, mă reținuse o oră întreagă ca să-mi dea fel de fel de sfaturi... Dragul meu dascăl ! Ce mult dorea să-i fiu un demn discipol !

Mă povățuise cu dărnicia unei mame grijulii, care chiar în clipa plecării feciorului mai încearcă să strecoare o bucată de plăcintă în raniță plină pînă la refuz. Îmi dăduse drept pildă adevăratele acte de eroism săvîrșite pe tărîmul științei de Lomonosov, Mendeleev, amiralul Makarov... Era însuflețit, bineînțeles, de intențiile cele mai bune, dar ce-ar fi putut face într-o singură oră ? Să-mi dea experiența trebuincioasă pentru munca anevoioasă căreia mă dedicasem ?... Experiența... În „contul curent" al vieții mele aveam înscrise destule greșeli și dezamăgiri, dar foarte puțină experiență. Auzisem în repetate rînduri de la cei mai în vîrstă decît mine că experiența nu e o înțelepciune adunată de prin cărți, că se agonisește numai cu sudoarea frunții, prin muncă, așa cum scoți la iveală mărgăritarul sau diamantul.

Profesorul se aprinsese vorbindu-mi despre viața mării, dar, din fericire, își adusese curînd aminte că nu mai eram student, că nu se afla în amfiteatru și trecuse la recomandările practice. Asta așteptam și eu.

Profesorul mă rugase să acord o atenție deosebită problemelor legate de alimentația și migrațiunea cîrdurilor de balene. După părerea lui, alimentația balenelor și migrațiunea lor sînt fenomene

strîns legate. Din păcate, în disciplina care studiază viaţa mării nu există un punct de vedere unic în legătură cu alimentaţia balenelor. Unii specialişti sînt de părere că mystacoceţii (cetaceele cu fanoane) se hrănesc numai cu micul crustaceu euphasia, un fel de crevete care face parte din plancton [1], iar peştele găsit uneori în stomacul lor este înghiţit din întîmplare în clipa cînd balena îşi deschide gura mare cît o şalupă cu şase rame. Acesta era şi punctul de vedere al profesorului. Potrivit unei alte păreri, mystacoceţii se hrănesc nu numai cu crevete dar şi cu unele varietăţi de peşte, printre care şi cu scrumbii. Profesorul ar fi vrut să obţină cît mai multe date în această privinţă.

— Observă cu atenţie marea şi cum ai un moment liber, ia probe de plancton. Studiază stomacul balenelor. Nu pierde nici un prilej favorabil : observă, cercetează, îndrăzneşte — şi pînă la urmă ai să învingi !

Eram numai urechi. Îmi dădeam seama că problema alimentaţiei şi migraţiunii cîrdurilor de balene era într-adevăr de foarte mare însemnătate : clarificînd-o, puteam descoperi legile deplasării cîrdurilor de balene, iar o dată descoperite aceste legi, vînătorilor de balene le-ar fi venit mult mai uşor să-şi organizeze cum trebuie munca.

Profesorul mai avea un vis : stabilirea cu exactitate a vîrstei balenelor. Prin rezolvarea acestei probleme s-ar fi putut calcula cît timp este necesar pentru refacerea rezervelor mondiale de cetacee, care în ultimele două secole se împuţinaseră foarte mult.

Şi în această privinţă domnea încă o mare confuzie. Unii considerau că balenele trăiesc douăzeci-treizeci de ani, alţii susţineau cu toată autoritatea,

[1] Totalitatea organismelor vegetale şi animale minuscule care trăiesc în suspensie în apele dulci sau sărate, pînă la o adîncime de 200 metri (n. ed.).

dar absolut fără nici o probă, că balenele ar ajunge la vîrsta de o sută şi chiar patru sute de ani. Problema i-a preocupat îndeosebi pe Andrews, Kückenthal, Mackintosh, Lowry şi Wheeler, care au încercat să stabilească vîrsta balenelor după corpii galbeni din ovarele femelelor, fără a se fi apropiat însă cu nici un milimetru de dezlegarea tainei. Corpii galbeni nu indicau decît numărul naşterilor şi atît.

Cum trebuie abordată problema ? Verigo-Katkovski încercase prin diferite mijloace, dar fără nici un succes, să stabilească momentul cînd încetează creşterea balenelor. Dacă ar fi izbutit, atunci, în lumina indicaţiilor lui Aristotel şi Buffon, vîrsta balenelor ar fi putut fi stabilită, chiar dacă nu cu riguroasă exactitate. Aristotel considera că, cu cît durata perioadei de creştere a organismului este mai mare, cu atît mai îndelungată este viaţa animalului. Pe baza principiului lui Aristotel, Buffon dedusese o formulă potrivit căreia durata vieţii unui animal este de cinci pînă la şapte ori mai mare decît perioada lui de creştere.

Dar în timp ce-mi vorbea astfel, profesorul îşi dăduse seama că se pierde iar în digresiuni şi se întorsese la tema principală a discuţiei.

— Esenţialul, îmi spusese dînsul, e să nu prinzi rădăcini la nava-bază a flotilei, ci să stai cît poţi mai mult pe baleniere, adică mai aproape de locul unde se vînează. Baza îşi petrece timpul mai mult prin porturi, în vreme ce balenierele gonesc pe întinderile oceanului. Cîte n-ai să vezi acolo ! Vînătorii de balene sînt oameni curajoşi, cu mult spirit de observaţie şi-ţi vor povesti nenumărate lucruri interesante. Este o şcoală bună, folositoare, dragul meu. Tocmai pe baleniere ai să poţi face practică, ai să poţi aduna experienţă. Fără practică ştiinţa nu e decît scolastică.

La plecare îmi ţinuse mult timp mîna într-a lui.

— Ei, Voronțov, spusese în sfîrșit profesorul, îți urez drum bun !... Vezi, nu te pripi să tragi concluzii, dar ai grijă să nu ajungi un simplu colecționar de fapte... Cred că n-ai să te superi pe mine, continuă el și, fără să aștepte răspunsul meu, adăugă : Doar țin la dumneata ca la copilul meu... Uite ce vreau să-ți mai spun : cufărul vestitului navigator Kruzenstern a făcut împreună cu stăpînul lui cîteva călătorii în jurul lumii, dar... tot cufăr a rămas. Să nu devii un cufăr, Voronțov ! Acționează cu curaj. Nu-i nici o nenorocire dacă vei greși, căci greșeala poate fi întotdeauna îndreptată. Fii curajos și muncitor. Muncește fără preget, căci numai așa vei ajunge la adevăr.

„Da, îmi ziceam eu acum, principalul e să nu ajung un cufăr. Restul — adică experiența, autoritatea, priceperea de a trage concluzii îndrăznețe — va veni, va veni negreșit !"

Gîndul acesta mă mai liniști și coborîi în cabină.

În micuța cabină domnea o ordine desăvîrșită, dar mirosea atît de tare a tutun, încît simțeam că mă înăbuș. După cîte aflasem de la Jilin, înaintea mea locuise aici Erik Larsen, ajutorul harponierului-șef Olav Knudsen, care, cu cîteva zile înainte, fusese coborît în nesimțire la uscat și dus în mare grabă la spital, unde se constatase că avea apendicită purulentă.

Deasupra patului văzui fotografia lui : un ins spătos, cu păr de culoarea inului, ochi mari, prietenoși, dinți albi ca zăpada. Acest Larsen era un adevărat wiking.

După ce deschisei iubloul — îmi pare că nimeni nu avusese grijă să aerisească această cabină de cînd stăpînul ei fusese dus la spital — încercai să adorm, dar nu izbutii să închid ochii.

La ora unu noaptea, auzind duduitul mașinilor, mă dădui jos din cușetă și urcai pe punte. *Taifunul* ridicase ancora și ieșea din port. Pămîntul se depărta încet, încet. Mai întîi dispărură posomorîtele

siluete ale celor Trei Fîrtați. Apoi se mistui în zare și capul Povorotnîi.

Adierile oceanului, stelele care spuzeau bolta, duduitul monoton al mașinilor și clipocitul lin al apei dincolo de bordaje predispuneau la visare. Cîte gînduri nu mi-au trecut atunci prin minte! Unde n-am fost, pe aripile gîndului, în ceasul acela pe care l-am petrecut plimbîndu-mă pe pasarela care leagă suprastructura centrală a navei cu teuga tunului-harpon! La cîte n-am cugetat! Și mereu mă întorceam la căpitanul Kiribeev. Ce fel de om o fi? De ce venise pe *Anadîr* altfel decît toți ceilalți călători? De ce băuse atîta, ca un beţivan fără leac, tot drumul de la Primorsk pînă în Kamciatka?

Frămîntat de asemenea întrebări, îmi dădeam seama totuși că n-o să le găsesc răspunsul dintr-o dată. Eram numai de cîteva ore pe *Taifun*: ce-aș fi putut afla într-un timp atît de scurt?

Pe puntea de comandă îl întîlnii pe Kiribeev, care mă dojeni cu asprime:

— De ce te învîrți pe aici? De ce nu te culci? Du-te în cabină. Te scol eu cînd începem vînătoarea.

Mă întorsei în cabină și de data aceasta adormii curînd.

4

Șapte dimineața! Oceanul era liniștit, numai o hulă mică, ecou al proaspetei furtuni, îi încrețea suprafața. Un vînt tăricel șuiera printre sarturi. Urcai pe puntea de comandă. Căpitanul Kiribeev, într-o haină vătuită, descheiat la piept, cu cizme înalte în picioare, se sprijinea de parapetul din babord și, nerăbdător, bătea cu degetele darabana într-un binoclu uriaș care mărea de șaisprezece

ori. Căpitanul purta iar şapca aceea veche, cu cozorocul crăpat şi emblema coclită, ce i-o ştiam de pe *Anadîr*. Faţa îi era presărată cu ţepi roşcaţi. Ţinea ochii întredeschişi. Din pipă se înălţau rotocoale de fum albăstrui.

Îi dădui bineţe.

Se întoarse spre mine şi, scoţînd pipa din gură, mormăi :

— Aha... Dumneata eşti... Noroc, profesore.

— Ce mai nou ?

— Căutăm, răspunse el cu glas obosit. De două ore şi mai bine căutăm şi nu vedem nimic, nici măcar balena ucigaşă. Ce faci ? strigă el timonierului. Vino la stînga trei carturi [1] !

— Înţeles, trei carturi la stînga ! răspunse acesta milităreşte şi cu o mişcare bruscă întoarse roata cîrmei spre stînga.

Acul busolei se apropie încet parcă împotriva vrerii lui, de diviziunea indicată.

— Ţine direcţia !

— Înţeles, ţin direcţia ! răspunse din nou timonierul şi-şi încleştă mîinile pe cîrmă.

După ce descrise un semicerc, baleniera porni cu toată viteza spre nord-vest. Trecînd de capul Şipun, *Taifunul* pătrunse în fundul golfului Kronoţki unde, după cum reieşea din rapoartele vînătorilor, se adunau multe cîrduri de balene. Dar se vede că aveam ghinion. Din zori stătea Kiribeev pe puntea de comandă, iar şeful de echipaj Ciubenko — de mai bine de trei ore în „cuibul corbului", cum se spune gabiei de observaţie, dar nu zăreau la orizont decît apă şi iar apă. E drept că, după cum îmi explică Jilin, comandantul-şef al flotilei nu-l obliga pe Kiribeev să înceapă vînătoarea. Dimpotrivă, îl chemase pe *Aian* pentru ca, împreună cu căpitanii celorlalte baleniere, să pună la punct planul vînătorii. Dar Kiribeev nu voia

[1] Un cart = 11°15' ; întreg cercul este împărţit în 32 carturi (n. ed.).

să vină „cu mîna goală" la nava-bază a flotilei. Dorea să-şi marcheze întoarcerea la flotilă printr-un trofeu mai de soi.

Marinarul Jilin mă puse treptat la curent cu viaţa de pe balenieră. Îmi povesti că, din anumite motive, Kiribeev stătuse trei ani la Leningrad ; că pasiunea şefului-mecanic Poreadin e să sculpteze figurine din colţi de caşalot ; că harponierul Olav Knudsen a făcut scandal la Primorsk, refuzînd să vîneze fără Larsen şi că numai cu mare greutate fusese convins să-l ia ca ajutor pe şeful de echipaj Ciubenko. Şi Jilin mi-a explicat cu dragă inimă, răbdător tot ce nu înţelegeam sau nu ştiam.

...Pe *Taifun* totul era gata pentru întîlnirea cu prima balenă. Harponierul Olav Knudsen, un norvegian potrivit de stat, cu umerii încovoiaţi sub flaneaua groasă, călduroasă, stătea lîngă tun. Scruta cu atenţie oceanul şi numai din cînd în cînd se întorcea spre gabia de observaţie, unde pîndea din zori şeful de echipaj Ciubenko. La privirile întrebătoare ale harponierului Ciubenko dădea negativ din cap.

Olav Knudsen trăgea din pipă netulburat şi privea ţintă apa, fără să clipească. Faţa lui, roşie ca a majorităţii nordicilor, era bărbierită cu îngrijire.

Îl examinai cu interes. Trebuie să fi trecut de şaizeci de ani, dar se ţinea drept ca un boxer. Olav Knudsen era cel mai bun harponier al Norvegiei. Avea o experienţă uriaşă, văzuse foarte multe în viaţă, marea nu avea taine pentru el. Norvegianul se deosebea de ceilalţi vînători de balene de pe *Taifun* prin firea sa tăcută, agerimea ochilor şi prin acea capacitate de a se concentra pe care o are numai vînătorul vechi în meserie. În ciuda balansului, stătea neclintit pe picioare, parcă înfipt în punte : de departe aveai impresia că harponierul şi baleniera alcătuiesc un singur tot. Norvegianul mă examină în treacăt cu ochii lui mici şi injectaţi, apoi întoarse capul.

Ceilalţi vînători de balene erau şi ei la locurile lor, gata de atac. Chiar şi cei care nu erau de cart se învîrteau pe punte, deşi era încă devreme. Toţi ardeau de nerăbdare să vadă cum va fi vînată prima balenă din acest sezon.

Coborîi de pe puntea de comandă şi, căutînd să-mi ascund neîndemînarea, începui să mă caţăr pe sarturi spre gabie, de parcă aş fi fost marinar de cînd lumea şi pămîntul. Luai locul şefului de echipaj, care coborîse să-şi mai dezmorţească picioarele, şi-mi aşezai pe genunchi carnetul de însemnări, aparatul fotografic şi cronometrul. Deocamdată, îndatoririle mele nu erau prea complicate. Din clipa cînd avea să apară balena trebuia să fotografiez, să cronometrez şi să înregistrez totul : momentul cînd balena se zăreşte la suprafaţa apei, înălţimea aproximativă a trombei de apă pe care o azvîrle, timpul cît stă la suprafaţă şi sub apă, intervalele dintre prima trombă şi cele următoare etc.

Munca cea mai grea mă aştepta la bordul navei-bază *Aian :* măsurătoarele anatomice, cîntărirea, descrierea metodelor de tranşare a balenelor ucise, cercetarea stomacului şi a celorlalte viscere.

Plicticoasă şi obositoare muncă... Dar ce să-i faci ?

Însemnările vestiţilor vînători de balene William Scoresby, căpitanul Ingebrigtsen, Andrews, ca şi lucrările expediţiei antarctice engleze de pe nava *Discovery* erau foarte interesante, dar nu aveau însemnătate practică pentru vînătorii sovietici. E drept că mai existau însemnările lui Bartlett, căpitanul goeletei *Karluk,* însemnările lui F. Litke, V. Stefensson şi ale căpitanului Bennett, precum şi lucrările lui Verigo-Katkovski şi ale altor cîtorva biologi sovietici. Aceste materiale erau foarte preţioase, dar nu epuizau toate problemele vînătorii de balene.

Trebuia să strîng cît mai mult material, ceea ce cerea observaţii făcute cu răbdare şi grijă. Ulterior, datele puteau servi ca bază şi pentru întocmirea unei hărţi de exploatare. În definitiv, de asta îmi şi părăsisem pentru un timp îndelungat soţia, institutul, prietenii, biblioteca dragă inimii mele.

Ce-or fi făcînd acolo, departe, prietenii, soţia mea căreia îi era mereu frică să nu răcesc ?

Ce-ar spune ea dacă m-ar vedea cocoţat în gabie, tocmai în vîrful catargului, care se leagănă ca limba unei pendule ?

Şi deodată îmi răsări în faţa ochilor chipul ei plîns, îmi amintii cum făcuse cîţiva paşi pe lîngă vagon după ce pornise trenul, ţinîndu-se de fereastra peste care mă aplecam. Ah, cum aş fi vrut în clipa aceea să nu mai plec. Abia atunci cînd trenul se desprindea de peronul gării Iaroslavl îmi venise în minte ceea ce era mai important de spus şi nu-i putusem spune din pricina forfotei din gară, care te face întotdeauna să rosteşti numai vorbe fără însemnătate. Trenul, apoi vaporul, iar acum baleniera mă purta tot mai departe de ea. Şi aşa cum se întîmplă de obicei, cu cît depărtarea creşte, cu atît mai apropiat şi mai drag îţi pare ce-ai lăsat în urmă. Iar tot ce e urît se uită, pare mărunt, întîmplător. Şi mă gîndeam la ea cu drag, fără să-mi mai pese de nimic, nici chiar de oftaturile şefului de echipaj Ciubenko, care aştepta să părăsesc odată postul său de luptă — gabia.

Între timp, dinspre sud se îmbulziră pe neaşteptate nori, care acoperiră soarele. Olav Knudsen începu să se foiască în jurul tunului ca să-şi mai dezmorţească mădularele. Căpitanul coborî în cabină, iar pe puntea de comandă îi luă locul Nebîliţîn.

Balenele se încăpăţînau să nu apară. Nu le-am văzut nici mai tîrziu, după cele cîteva ore pe care

şeful de echipaj şi cu mine le-am petrecut cu schimbul în „cuibul corbului".

La amiază apăru un cîrd de balene ucigaşe. Vînătorilor le scînteiară ochii. Animalele însă ne tăiară drumul cu iuţeala fulgerului şi dispărură în abis.

Orca-orca sau balenele ucigaşe, cum le mai numesc vînătorii, apar de obicei prin apropierea marilor cetacee, pe care le atacă de multe ori. De data aceasta, însă, era vorba probabil de o simplă acţiune de recunoaştere, executată cu o iuţeală mai mare decît a noastră.

Spre prînz, vremea se strică de tot. Cerul fu învăluit de nori, apa deveni verzuie şi pe crestele valurilor apărură rotocoale de spumă. Vîntul de sud şuiera prin sarturi. Apa începu să pătrundă peste bordajele balenierei.

După masă, căpitanul trimise vorbă prin marinarul de cart să trec pe la el.

Îl găsii pe Kiribeev la masa de scris. Cînd intrai, el dădu să ascundă într-un vraf de hîrtii care se aflau pe masă un portret cam cît o filă de caiet, dar apucai să observ că înfăţişa o femeie. Roşind ca un băieţandru prins asupra faptului, se întoarse spre mine stînjenit şi se stropşi :

— De ce nu baţi în uşă cînd intri, tinere ?

— Să bat în uşă ? Dar mi se pare c-am intrat cu permisiunea dumneavoastră !

— Ţi se pare, bombăni Kiribeev. Aici tuturor li se năzare cîte ceva : secundului i se năzare că e căpitan, şefului-mecanic — că nu există pe lume ceva mai important decît jucărioarele din colţi de caşalot... Lui Knudsen i se năzare...

Se ridică iute de la birou.

Nu mai auzii restul. Un val puternic clătină baleniera şi hîrtiile sub care Kiribeev ascunsese portretul alunecară într-o parte. Văzui o miniatură excelentă, într-o ramă uşoară din lemn de mesteacăn carelian, închis la culoare,

— La ce te uiți ? ! se burzului iar căpitanul. Și acoperi portretul cu palma. Dar și-o retrase îndată, zicîndu-mi rușinat parcă de ieșirea sa :

— În definitiv, poți să te uiți. E soția mea... Adică fosta mea soție...

Se îndepărtă de birou și-și umplu pipa.

— Ia loc. Nu te supăra, așa sînt eu, sucit din fire. Multe necazuri îmi pricinuiește felul meu de a fi. În definitiv, însă, astea-s fleacuri !... Doar nu ești o fetișcană să te superi dintr-atîta. Uite de ce te-am chemat. Te-am chemat ca să-ți spun, mai bine zis, să te rog ca mîine să rămîi în cabina dumitale. Caraghiosul ăla de Knudsen crede că dacă stă un străin pe punte nu-i merge bine vînătoarea.

— Dar bine, căpitane, făcui eu, doar sînteți un om sovietic ! Nu puteți crede în asemenea prostii !

— Nu cred, profesore, nu cred. Dar în timpul vînătorii, stăpînul navei este harponierul. Și apoi nu uita că Olav Knudsen este cel mai bun vînător de balene din lume și noi îl plătim cu aur nu numai fiindcă e cel mai bun vînător, dar și pentru fiecare balenă omorîtă. Ce contează dacă ai să stai o zi în cabină ? După ce o să omoare prima balenă, ai să poți să-ți vezi de treabă.

— Bine, răspunsei eu, fie și așa...

Kiribeev răsuflă ușurat. Probabil că nu se aștepta să capitulez atît de repede.

— Ești băiat de treabă, profesore, zise el zîmbind. Îmi placi. Cred că noi doi o să ne înțelegem de minune. Spune-mi, te rog, n-ai...

O bătaie în ușă nu-l lăsă să termine ceea ce avea de gînd să-mi spună.

— Intră ! strigă el înciudat.

În ușă se ivi secundul Nebîlițîn.

— Vă rog să mă iertați, murmură el stînjenit. V-am deranjat ?

— Da, răspunse Kiribeev cu brutală sinceritate.

— Vă rog încă o dată să mă iertați, repetă secundul, prefăcîndu-se că nu bagă în seamă tonul, dar cu dușmănie rău ascunsă în priviri.

— Ce s-a întîmplat ? i-o tăie Kiribeev.

— Se lasă ceață deasă și aș fi vrut să știu...

Kiribeev se apropie de iublou și dădu la o parte cu un gest brusc perdeaua. O pîclă groasă, lăptoasă se așternea pe apă și urca mereu, învăluind orizontul.

Chiar și celui mai încercat marinar i se strînge inima de teamă cînd îl prinde ceața în larg. Cîte naufragii, cîte drame ale mării trebuie puse în seama ceții ! E de temut mai ales acolo unde sînt multe bancuri de nisip, stînci submarine, insule. Orice marinar cu experiență ar prefera să înfrunte furtuna cea mai crîncenă, cînd vîntul sălbatic îndoaie catargele și răscolește apa, decît să fie surprins de ceață.

Căpitanul trebuia să ia o hotărîre. De fapt, existau numai două posibilități : ori să adăpostească nava în golful cel mai apropiat, dacă mai putea răzbate prin ceață, ori să iasă și mai în larg, unde nu există bancuri de nisip și insule. A treia soluție nu exista. De asta îmi dădeam seama chiar și eu, cu toate că nu mă pricepeam în ale navigației.

Kiribeev își puse cizmele, își luă din cuier haina vătuită, trase furios perdeaua la loc și spuse :

— Duceți-vă. Vin îndată.

5

Ieșirăm din cabină. Nebîliîn aruncă o privire în urmă, apoi mi se adresă încet, aproape în șoaptă :

— Dracu știe ce are de gînd ! Ar trebui să ieșim chiar acum în larg, ca să nu ne izbim de

insula Utaşud. Ei, dacă aş fi eu căpitan ! Încă nu-l cunoşti pe samavolnicul ăsta. Are faima de cel mai bun căpitan din Extremul Orient, dar asta-i numai o legendă. Aruncă praf în ochii oamenilor. Dumneata abia ai venit la bord... În aparenţă, toate par să meargă strună. Ai putea crede chiar că marinarii îl adoră, dar ia să se întîmple o nenorocire, să vezi că vor fi primii care să-l lase baltă. Da, da !... Nu te uita aşa la mine !... Tiranul ăsta se menţine numai prin forţă şi viclenie. Se bate pe burtă cu te miri cine. Însă oamenii nu-l iubesc, ţi-o spun eu : pur şi simplu le e teamă de el. Şeful-mecanic este marinar cu experienţă, în viaţa lui a văzut multe şi a trecut prin multe, dar nici dînsul nu iese din cabină, nu-l iubeşte pe căpitan, se teme de el...

— Şi de ce-mi spui mie toate astea ? îl întrerupsei enervat.

— Aha, eram sigur, exclamă secundul. Te-a cucerit şi pe dumneata... Nu-i nimic, ai să ajungi să-l cunoşti.

Nu-i răspunsei.

— Îţi închipui poate că vorbesc din invidie ? urmă Nebîliţîn. Să ştii că nu sînt un ambiţios. El însă, ehehei ! Aş zice chiar că...

— Secund ! răsună în spatele nostru vocea groasă a lui Kiribeev.

Nebîliţîn se aprinse la faţă.

— Fă bine şi du-te la comandă. Pregăteşte hărţile de navigaţie.

Nebîliţîn se grăbi să execute ordinul, iar Kiribeev strigă mînios :

— Marinar de cart !

— Prezent !

— Şeful de echipaj să vină la comandă.

— Am înţeles, şeful de echipaj la comandă !

Kiribeev urcă şi el pe puntea de comandă, eu rămăsei jos, pe covertă.

Ceea ce-mi spusese secundul despre căpitan produsese asupra mea o impresie neplăcută. Pînă la urmă, îl lăsai în plata domnului pe Nebîliţîn şi-mi îndreptai atenţia spre cele ce se petreceau în jur.

Baleniera se afunda treptat în ceaţa care venea dinspre nord-est, învăluind parcă întregul orizont într-o perdea lăptoasă. Numai spre apus marea era liberă, cu toate că şi în partea aceea ceaţa începuse a ţese un păienjeniş subţire. După ce urcă la comandă, Kiribeev ordonă să se schimbe de drum, de la nord-vest spre vest, să se pregătească două sonde şi să se numească oamenii de cart pentru sondare. Îşi pusese în gînd un plan riscant : să răzbată pînă la golful cel mai apropiat. La timonă trecu şeful de echipaj Ciubenko.

Pînă în golful Viliucinski era cale de vreo două ore. O dată cu lăsarea ceţii, vîntul slăbi şi valurile se micşorară. Semn rău ! Pe vreme fără vînt, ceaţa poate ţine şi o săptămînă încheiată, întinzîndu-se repede ca un zid compact, fără nici o spărtură.

La prova cădeau tot timpul stropi de apă, iar înapoia pupei se întindea o dîră dreaptă, spumegîndă, siajul navei. Aproape toţi oamenii ieşiseră pe punte, cu excepţia celor care se odihneau după cart. Vînătorii de balene scrutau cu nădejde orizontul, aşteptînd să se ivească pămîntul. Şi eu cercetam atent fiecare geană, fiecare pată întunecată din zare, căci pentru prima dată în viaţă simţeam cu toată fiinţa mea ce înseamnă pentru marinar ţărmul în clipele de grea cumpănă.

Un marinar de cart se apropie, se aşeză lîngă mine şi-mi spuse liniştit :

— Zburăm ca nişte îngeri, dar de-om da peste un banc de nisip, dracu ne ia. Parcă am duce o telegramă undeva. Vă e frică ? mă întrebă el şi,

fără să aştepte răspunsul, adăugă : Anul trecut, goeleta de vînătoare *Sivuci* a fost prinsă de ceaţă tot prin părţile astea şi a vrut să scape. Ei bine... s-a ales cu bompresul retezat din rădăcină şi cu arborele trinchet rupt în două. Ei, dar era o ciubotă veche. Apoi, avea şi un căpitan... Al nostru — da, ăsta căpitan ! E dat naibii ! Cunoaşte locurile astea cum îşi cunoaşte buzunarele ; fiecare banc de nisip, fiecare stîncă, parcă le miroase... Şi-i de o îndrăzneală ! Merg cu el a treia oară. Trebuie să fii obişnuit...

Reflecţiile lui fură întrerupte de glasul lui Kiribeev :

— Marinar de cart !

— Prezent !

— La loch !

— Am înţeles, la loch ! strigă marinarul şi fugi către pupa.

Întorcîndu-se, raportă căpitanului coordonatele, apoi se apropie din nou de mine.

— Ceaţa vine ca un nor, dar i-o luăm noi înainte, reluă dînsul. Nu degeaba stă chiar dumnealui pe puntea de comandă. Dacă era secundul, din două căi am fi ales-o pe cea mai lesnicioasă : o ştergeam în larg, şi gata ! Ăla atîta ştie, să-şi lustruiască unghiile. Din deştepţi de ăştia nu ies niciodată marinari de ispravă.

— Din cine ?

— Păi din ăştia... din intelectuali.

— Va să zică şi eu fac parte dintre... „deştepţi“?

— Ei, făcu marinarul stînjenit, cu dumneavoastră e altceva... sînteţi om de ştiinţă. Un căpitan, însă, trebuie să fi fost mai întîi marinar. Uitaţi-vă la al nostru... A navigat pe nave cu vele, a muncit din greu ca fochist, a fost vînător de animale marine, a servit în flota militară, a făcut de trei ori înconjurul lumii. Ştie tot : să coase vele, să facă noduri, să ridice presiunea la căldări, iar cînd găteşte el, îţi lingi degetele, nu alta !

— Marinar de cart ! strigă iar căpitanul de la comandă. La loch !

— Am înţeles, la loch !

Marinarul se îndreptă spre pupa, mistuindu-se în ceaţă. O clipă îi mai zării silueta prin pîcla deasă, alburie, care învăluise toată pupa *Taifunului.* Apoi, ceaţa ajunse la arborele trinchet, înghiţi coşul, cu fum cu tot, şi se îndreptă iute spre prova, unde abia mai vedeam tunul-harpon cu ţeava-i scurtă. Dar iată că şi el pieri în ceaţă. Se aşternu o linişte nefirească : parcă aş fi rămas singur-singurel la bord. Nu mai auzeam nici o vorbă, nici un tropăit de picioare. Numai jos oftau maşinile, iar deasupra capului zumzăiau troţele cîrmei ; undeva, în spaţiu, ţăcănea telegraful de la maşini, iar din altă parte răzbăteau înfundat strigătele oamenilor de cart, care sondau adîncimea.

Vreo trei ore rătăcirăm prin ceaţă. Adîncimea se schimba mereu. Din cînd în cînd sirena de pe *Taifun* şuiera strident şi prelung. Toţi obosiseră atît de tare, de parcă ar fi muncit fără întrerupere o zi şi o noapte.

La capătul acestor trei ore, perdeaua albă se destrămă şi aproape în prova navei zărirăm un ţărm stîncos.

— Pămînt ! Ura ! strigară toţi cei de pe punte, iar căpitanul dădu ordin ca sirena să şuiere prelung şi îndreptă baleniera spre micul golf ce se ivise în faţa ochilor noştri.

6

Din momentul cînd *Taifunul,* condus cu iscusinţă de căpitanul Kiribeev prin intrarea îngustă a golfului, aruncă ancora, secundul Nebîliţîn începu să-l viziteze des pe şeful-mecanic Poreadin.

Mecanicul şedea la o măsuţă, unde îşi meşterea statuetele din colţi de caşalot, şi-l asculta pe secund, mulţumindu-se a-l întreba din cînd în cînd: „Ei, şi dumneata ce-ai zis ?“ Sau : „El ce-a spus ?“

Ceea ce îi spunea secundul Nebîliţîn nu părea să-i fie indiferent „moşului“ (aşa îi spun pe orice navă şefului-mecanic oamenii de la maşini), dar, om aşezat din fire, şi, ca să fim drepţi, oarecum şiret, se ferea să-l contrazică pe secund sau să-i ţină partea.

După cum apucasem să aflu de la vorbăreţul bucătar Jora Ostrenko, Poreadin era socotit drept cel mai bun mecanic din flotilă. Înainte servise în flota maritimă militară ; după ce ieşise la pensie, se retrăsese într-o căsuţă de la marginea oraşului Primorsk. Curînd însă, după cum spunea Ostrenko, „firea lui neastîmpărată nu-i dăduse pace“ şi Poreadin se angajase mecanic pe seinerul *Baikal*. Munca pe nava de pescuit i se păruse însă prea „neînsemnată“ şi o „şterse“ iar la uscat. Umblase cît umblase pe străzile Primorskului, mai stătuse pe acasă şi, vorba bucătarului, din nou „blestemata-i de fire nu-i dăduse pace“ şi se angajase în flotila de baleniere.

Modest, politicos, muncitor, şeful-mecanic îşi ţinea în perfectă stare „gospodăria“ — maşina. căldările şi aparatura de ridicat. Poreadin avusese cîndva reputaţia unui om comunicativ şi sociabil. Ştia nenumărate întîmplări din viaţa flotilei şi se spune că era un povestitor de mare forţă. Pînă şi mecanicul al doilea de pe *Taifun,* pe care a-l face să rîdă era tot atît de greu ca a da în clocot apele Oceanului Îngheţat, ascultîndu-l pe Poreadin, scăpa uneori un fel de hohot care aducea cu zgomotul slăninei aruncate în tigaia încinsă.

Dar acum un an, cînd primise veste din Anapa că-i murise singura fiică (nevasta răposase mai demult), Poreadin se schimbase cu desăvîrşire ;

devenise tăcut, posac şi nu mai zăbovea în careul ofiţerilor ; mînca în grabă, apoi cobora la maşini, dacă avea vreo treabă acolo, sau rămînea la bigă, dacă începea vînătoarea, iar cînd nu avea nimic de făcut şedea ore în şir la măsuţa lui de lucru.

Lui îi spunea ce avea pe suflet secundul. Pe mine Nebîliţîn începu să mă ocolească.

Harponierul Olav Knudsen stătea şi el în cabină. Nici căpitanul Kiribeev nu se arăta. Cine ar fi nimerit întîmplător pe balenieră ar fi putut-o crede părăsită. Numai în cabina echipajului se auzea ţăcănitul pieselor de domino : marinarii jucau cu foc. Şi ce-ar fi avut mai bun de făcut cînd ceaţa acoperea ca un giulgiu greu şi marea, şi stîncile !

Pîcla se învolbura deasupra apei golfului, gata-gata s-o atingă ; acolo unde poalele stîncilor îi zdrenţuiau vălul, se adunaseră păsări fără număr. Raţe sălbatice, gîşte canadiene, pescăruşi, furtunari, pinguini nordici — ce nu vedeai aici ! Făceau o larmă nemaipomenită la marginea pripoarelor, îşi smulgeau una alteia hrana, masculii se băteau pentru femele, ori se luau la întrecere în iuţeală prin văzduh. Raţele ba umblau în cerc, măcăind cu aer demn, ba se lipeau de mal şi, cufundîndu-şi capul în apă, dădeau caraghios din lăbuţe.

Stăteam ore întregi pe spiraiul de lîngă coş, urmărind viaţa clocotitoare şi variată a golfului. Priveam firul de apă care se scurgea de pe stînci, păsările gălăgioase, ascultam plescăitul peştilor. Cu toate că aici ceaţa nu era atît de deasă ca în larg, spre necazul meu nu puteam face fotografii. Ca să nu-mi pierd timpul, mă apucai să studiez planctonul. De cîteva ori am luat probe de apă şi am aruncat peste bord fileul pentru plancton.

Într-o zi — tocmai îmi terminam treaba — se ivi pe punte căpitanul Kiribeev cu o puşcă în

mînă. Mă salută şi-l strigă pe marinarul de cart, care-l ajută să lase la apă o barcă.

Marinarul îl duse pînă la mal. Mă uitam cu invidie cum se cațără căpitanul prin tufişuri, apoi piere în ceață. Se întoarse tîrziu. Îi deslușii silueta vînjoasă pe un banc de nisip, în apropierea balenierei. Kiribeev fluieră de două ori şi Jilin se duse cu barca să-l ia.

După ce se urcă pe punte, căpitanul dădu bucătarului un ciorchinar de rațe, plus o pereche de lebede negre, apoi, cu pas ostenit, se îndreptă spre cabina lui. Fața îi era trasă, buzele crispate. Nasul subțire şi puțin încovoiat se înroşise din pricina vîntului şi a soarelui, ochii i se înfundaseră în orbite, iar cearcănele vinete trădau şi mai mult oboseala. Trecînd prin dreptul meu, căpitanul îmi spuse încetişor :

— Vino la mine.

Invitația mă bucură, fiindcă mă simțeam încă foarte singur la bordul navei.

Kiribeev se așeză pe canapea, iar pe mine mă pofti să stau în fotoliul de lîngă birou.

Cu mişcări domoale îşi scoase din buzunar punga şi nelipsita pipă, pe care o înfundă îndelung cu tutun. Şi-o aprinse, apoi se lăsă pe spătarul canapelei şi multă vreme rămase așa, tăcut, fără să-mi dea nici cea mai mică atenție. Eu profitai ca să examinez cabina. Pe pereți atîrnau litografii ieftine înfățişînd peisaje londoneze şi venețiene, gheişe țipător fardate şi alte fleacuri din cele ce obişnuiesc să colecționeze marinarii de cursă lungă. Pretutindeni domnea o ordine exemplară. Hîrtiile, hărțile de navigație, compasul, cărțile, ceasul, busola, binoclul, macheta unei goelete, barometrul — toate erau rînduite cu grijă. Cuşeta, cu minuțiozitate aranjată, părea gata de expus în vitrina unui magazin de mobile. Mă rog, totul — pînă la perdelele de rips verde închis, prinse în inele de aramă deasupra cuşetei

și iublourilor — era sobru, curat și trăda o fire ordonată.

Pe biroul de lemn din mahon văzui, într-o ramă ca un colac de salvare sprijinit pe două ancore încrucișate, portretul unui tînăr de vreo douăzeci și trei de ani, cu ochi ageri, buzele strînse, frunte lată și păr ondulat, adus pe spate. Cînd îmi întorsei privirea spre Kiribeev, apoi din nou la fotografie, nu mă putui împiedica să cuget, cu oarecare tristețe la ceea ce e în stare să facă timpul cu noi toți. Omul nu-și dă seama de asta întotdeauna, năzuind uneori, cu toate că a adunat în spinare cincizeci de primăveri, să facă ceea ce făcea la douăzeci.

Kiribeev, desigur, nu era bătrîn, totuși anii se făceau simțiți ori printr-o zbîrcitură, ori printr-un fir de păr cărunt, ori printr-o privire pe neașteptate obosită. Unii, pe măsură ce înaintează în vîrstă, devin parcă mai chipeși, alții dimpotrivă. Kiribeev se ținea bine. Dar în ultimele zile se trăsese rău de tot la față. Se vede că ceea ce-i împovăra inima cînd venise la bordul balenierei nu numai că nu dispăruse, dar îl copleșea chiar și mai mult.

Probabil că se ducea la vînătoare ca să se mai destindă. Izbutea oare ?

Căpitanul tăcea mereu. Mă simțeam stînjenit. De ce mă chemase ? Ciudat om ! Mă ridicai și dădui să ies, dar Kiribeev mă opri :

— Pleci ?

— Credeam că te stingheresc.

— Iartă-mă, m-am cufundat în gînduri, parcă mi-se că am și aținit.

Se scula și el, privi barometrul și mormăi :

— Coboară ! Îmi vine să-l ridic cu biga, nu alta. În definitiv, dracu să-l ia, n-are decît să coboare... Să plouă, să bată vîntul. Numai ceață să nu fie ! Pe țărm e primăvară, dau brazii în floare. Iar aici, ceața spînzură ca o velă udă. Nu-mi mai

găsesc locul. Dracu ştie de ce o fi aşa ! Poate-mi creşte tensiunea. De s-ar isca puţin vînt, să putem ieşi în larg !... Ce-ar fi să bem ceva pentru vreme bună ? Şi unind vorba cu fapta, Kiribeev scoase dintr-un dulăpior o sticlă de coniac şi două pahărele, pe care le umplu fără a mai aştepta încuviinţarea mea. Trei ani am rătăcit la uscat, tot aşteptînd clipa cînd o să mă întorc la bord şi acum, poftim : ceaţa mă ţine-n loc, dracu s-o ia !... Ei, să bem pentru vreme bună.

— Bine, dacă zici dumneata, să bem.

Nu-mi aduc aminte cît am stat în cabina căpitanului, cît am băut şi despre ce am vorbit. Atîta mai ştiu că de vreo cîteva ori Kiribeev s-a apropiat de barometru şi a ciocănit în geamul lui ; acul tremura, dar nu se îndepărta cu nici un preţ de locul unde scrie „vreme rea".

7

Urcai pe punte în zori. Toate încercările căpitanului de a „influenţa" barometrul fuseseră zadarnice ; vremea rămînea cu încăpăţînare neschimbată. Pîcla atîrna greoaie deasupra apei şi se înălţa ca un zid alb compact înspre ocean, pe care-l ghiceam doar după oftatul greu al valurilor şi mirosul iute, ca de iod, al algelor marine.

Întorcînd capul, îl zării pe căpitan.

Arăta rău : avea pungi sub ochi, pleoapele umflate şi roşii.

— M-am gîndit să fac o plimbare, îmi spuse, apropiindu-se de mine. Vrei să mă însoţeşti ?... Ţi-am făcut rost de puşcă.

Dacă voiam ? Mai încape vorbă !

Kiribeev băgase de seamă probabil că propunerea îmi face plăcere, căci adăugă :

— Du-te şi schimbă-te, dar să nu zăboveşti mult.

Coborîi repede în cabină, îmi pusei nişte cizme cu carîmbi înalţi şi o scurtă vătuită. Dar mai trebuii să-l aştept pe căpitan, care discuta ceva cu şeful de echipaj.

Cînd debarcarăm în sfîrşit la uscat, simţii că renasc. Probabil că aceeaşi senzaţie o încearcă, după ce navighează vreme îndelungată, orice om obişnuit să trăiască pe uscat. Pămîntul ţi se pare atît de drag, atît de plăcut, încît îţi vine să-l mîngîi, să iei un pumn de ţărînă şi să-l ţii mult, mult de tot în mînă. Trăgeam cu putere în piept aromele pămîntului, mireasma ierburilor care mă îmbătau, mă făceau să mă simt nespus de fericit.

Căpitanul mergea înainte. Mai întîi ne căţărarăm pe stînci, apoi, agăţîndu-ne de tufişuri, pornirăm în jurul golfului, strecurîndu-ne prin desişul pădurii. Merserăm aşa vreo oră şi în cele din urmă ajunserăm într-o poiană de la marginea rîpei, care domina golful.

Sfîrşitul primăverii are un farmec cu totul deosebit în Kamciatka. Totul înfloreşte, năzuieşte năvalnic spre soare. Cerul este de un albastru gingaş, văzduhul străveziu îţi îngăduie să vezi pînă departe. În faţa noastră se întindea oceanul calm, învăluit în ceaţă, ca o cîmpie înzăpezită. La poalele rîpei pluteau pescăruşi, se înălţa şuviţa subţire de fum din coşul balenierei. De sus, *Taifunul* părea cît o barcă. În spatele nostru, departe, străluceau zăpezile de pe munţii Kamciatkăi.

— Să stăm puţin aici, propuse Kiribeev.

Mă învoii. Locul era minunat şi doream tare mult să mă trîntesc pe iarbă, să nu mă gîndesc la nimic, să nu vorbesc nimic.

Puserăm puştile deoparte, ne scoaserăm hainele şi ne întinserăm cu faţa spre golf. Kiribeev îşi umplu pipa. Pîcîia încetişor cu privirea pierdută în zare, gîndindu-se la ceva.

— Ce bine ! exclamă el deodată. Ce bine e să trăiești ! Uneori vorbești cu ușurință de moarte. Ce greșeală ! Ah, viața !...

Așteptam continuarea acestei tirade atît de patetic începută. De cînd îl cunoșteam, pentru prima oară îl auzeam vorbind astfel. Și găseam că nu i se potrivește. Probabil că și el simțea aceasta, căci făcu o pauză mai lungă, cătînd la marea învăluită în pîclă, apoi își mîngîie fruntea lată, dădu din mînă a lehamite și reluă, discutînd parcă în contradictoriu cu sine însuși :

— Fleacuri ! Filozofie copilărească ! Spune-mi, profesore : ești căsătorit ?

— Da, sînt căsătorit.

— Nu-ți înșeli nevasta ?

— Ciudată întrebare !

— Așa e, ciudată. Dar și noi, marinarii, avem la babord același caric ca și voi, cei de trăiți pe pămînt : inima. Ți s-a întîmplat să eșuezi cu un asemenea caric pe un banc de nisip ?

Îmi pierdui cumpătul și nu știui ce să-i răspund. Începeam să ghicesc de ce mă invitase Kiribeev pe țărm, de ce începuse discuția. Îmi dădeam seama că are nevoie nu atît de cineva cu care să stea de vorbă, cît de cineva care să-l asculte cu răbdare. Avea ceva pe inimă, care-l apăsa, și acum, silit să stea fără nici o treabă, amintirile și gîndurile îl chinuiau atît de tare, încît nu le mai putea ține, dar nici nu-i venea să le destăinuie vreunui om din echipaj. Nu-i răspunsei, deci, și putui să mă conving îndată că nici nu-l interesa răspunsul meu.

Kiribeev începu să spună că nu poate suferi nestatornicia, că așa cum nu s-a pomenit să comanzi două nave deodată, nu poți să-ți împarți nici sentimentele, căci asta n-ar mai fi dragoste. Dragostea este un sentiment care, „dacă a pus stăpînire pe tine, poți să stai toată ziua la focar,

să munceşti cît zece, şi tot la ea ţi-e gîndul, nu poţi scăpa de ea, te ţine ca o ancoră fixă".

Apoi trecu la femei, la relaţiile de familie, unde ai avea nevoie de „o stea, cît de mică, după care să te călăuzeşti întotdeauna".

Mai spuse că citise multe cărţi „tot căutînd în ele un răspuns la întrebarea : cum să-ţi orînduieşti într-un fel nou viaţa, cum să iubeşti". Vorbea cînd curgător, cînd cu stîngăcie, uneori închegînd parcă anevoie frazele. Şi aşa, sărind de la una la alta, ajunse în sfîrşit la ceea ce-i împovăra inima — viaţa lui din ultimii ani.

8

Se cunoscuseră în Crimeia, cu şapte ani în urmă, prin aprilie.

La sfîrşitul lui martie, Kiribeev venise la Sevastopol să ia în primire vaporul *Sucean,* pe care trebuia să-l ducă la Primorsk.

Sucean era o navă mare, cu etrava puternică din două părţi sudate, cu un coş gros aşezat piezîş şi pupa rotunjită ca un ou. Nava urma să fie folosită la spargerea gheţii în golful Nagaevo.

Kiribeev o examină cu admiraţie, îi cercetă toate ungherele şi rămase încîntat : nava asta era un adevărat voinic al mărilor, cu o maşină de o mie de cai putere, o punte de comandă minunată şi o timonerie admirabilă, utilată cu aparate de navigaţie de ultimul tip. Dar mai mult ca orice îl încîntă coşul, cu minunata lui sirenă de aramă în trei tonuri, care strălucea în soare de-ţi lua ochii. Marinarilor le plac coşurile late şi piezişe, căci dau navelor o linie deosebită : elegantă şi avîntată — ai zice că merg chiar cînd stau ancorate în radă.

La bordul navei se mai lucra : se monta mașina principală de peste o mie de cai putere, se vopseau bordajele, se așeza greementul.

Întocmai ca un copil care de cum vede o jucărie cu arc arde de nerăbdare să-i dea drumul, căpitanul de abia aștepta să pornească în cursă cu frumoasa navă, al cărei stăpîn urma să devină după probele de marș.

Ghicindu-i dorința, șeful-mecanic, care-l însoțea pe Kiribeev în timp ce inspecta nava, îl întrebă :

— Vi-e dor de mare ?

— Da, răspunse Kiribeev cu glasu-i grav, puternic.

— Dacă în două săptămîni nu sînteți în larg, apoi să mă lăsați pe țărm să repar primusuri, zise mecanicul și porni spre scară.

Două săptămîni ! Căpitanului nu-i plăcea să hoinărească fără nici o treabă. Pe mare putea să aștepte chiar și o lună vremea bună, dar pe țărm... Fiecare ceas pierdut la uscat era pentru el un adevărat chin.

Coborînd de pe *Sucean,* Kiribeev urcă dealul spre parcul Istoriceski. La picioarele lui se întindea Sevastopolul, iar în stînga strălucea rada.

În port, lîngă cartierul Korabelnaia, unde era ancorat *Sucean,* mișunau bărci și șalupe, iar dinspre Inkerman un remorcher trăgea un șlep încărcat cu cărbune.

În dreptul cartierului Severnaia sclipeau, în radă, navele de oțel ale flotei maritime militare.

De trei săptămîni, cît durase drumul cu trenul de la Primorsk prin toată țara, nu mai văzuse marea, nu simțise sub picioare puntea, care pentru marinarul adevărat este adesea mai de nădejde și mai dragă decît pămîntul.

Dar n-avea ce face. Resemnat, Kiribeev porni mai departe și o luă prin parc. Trecu nepăsător pe lîngă vechile tunuri de aramă, înverzite de

vreme, sub afetele cărora erau rînduite în piramide ghiulele de fontă. Nu-l emoţionă nici faptul că tunurile stăteau la fel ca acum optzeci de ani, cînd amiralul Nahimov, pe căluţul lui scund, trecea de la un bastion la altul, dînd ordine artileriştilor, căliţi în luptă, ce stăvileau cu piepturile lor asaltul zuavilor francezi şi cuirasierilor englezi ai lordului Cardigan.

Pietrişul scrîşnea sub picioare. Căpitanul mergea fără să ia aminte încotro duce poteca.

Ajunse astfel la o portiţă. O împinse în lături cu piciorul şi în faţă îi apăru o şosea lată, colbăită.

O traversă şi începu să se îndepărteze de oraş, spre dealurile cărămizii, deasupra cărora plutea lin un vultur. Dar nu făcu nici doi paşi, că de la o curbă răsări un automobil. Ajungînd în dreptul căpitanului, şoferul îl întrebă :

— Nu mergeţi la Ialta ?

— La Ialta ?...

Fără să se întrebe de ce o face, Kiribeev urcă în maşină şi, cu glas tunător, se trezi comandînd ca la bord :

— Pe drum, înainte !

— Bine ziceţi ! exclamă şoferul încîntat.

Automobilul gonea şi Kiribeev nici nu băgă de seamă cînd trecură de rîpa Zolotaia, de satul Baidarî şi cînd le apărură în faţă munţii de pe ţărmurile Crimeii. Şoferul fredona nepăsător *Tangolita,* cu toate că drumul aducea cu o scară în spirală. Pe dinaintea ochilor căpitanului se perindau în zbor, ca la cinematograf, marea, stîncile şi prăpăstiile adînci. Maşina îl hurduca bine, aruncîndu-l ba spre o portieră, ba spre cealaltă. Cînd ajunseră în sfîrşit la Mishor, Kiribeev se simţi atît de obosit, încît renunţă să meargă mai departe. Coborî din maşină, plăti şoferului şi porni pe jos.

Era foarte cald. Valurile plescăiau aproape de drum. Dinspre Alupka se întindea o alee largă, străjuită de chiparoşi, de tufe de iasomie şi liliac înflorit.

Kiribeev simţi dorinţa să se apropie de mare. Ajuns acolo, se aşeză pe nişte pietre, nu departe de un fost debarcader aflat lîngă stînca Rusalka. După ce-şi desfăcu şireturile de la ghete şi-şi scoase tunica, se hotărî să mai fumeze o pipă înainte de a se scălda. Soarele ardea puternic, aşa cum avea obiceiul primăvara pe meleagurile astea. Adia o briză uşoară, abia simţită. În văzduh, mireasma florilor se îngemăna cu izul de sare şi de iod al mării.

Pe mal, chiar lîngă apă, ţinîndu-şi în sus cleştii de parcă i-ar fi fost teamă să nu-i ude, se tîra alene un crab. Kiribeev luă o piatră şi aruncă în el. Micul animal se lipi de stînci şi Kiribeev nu-l mai văzu. În fond, prea puţin îi păsa de crab, dar, dintr-o încăpăţînare strengărească, începu să examineze cu atenţie fiecare pietricică ; îl descoperi îndată şi tocmai se pregătea să arunce iar cu o piatră în el, cînd auzi în spate zgomot de paşi. Ruşinat, lăsă braţul în jos, slobozi piatra, îşi vîrî iute pipa în gură, o aprinse şi abia după ce trase cîteva fumuri în piept întoarse capul. În clipa aceea roşi de-a binelea.

De ţărm se apropiase o tînără. Un val îi udă picioarele, dar ea nu se feri, ca şi cînd nici n-ar băga în seamă cele ce se întîmplau în jurul ei. Cu capul plecat, părea adîncită în gînduri.

Kiribeev trăgea din pipă şi o privea pe sub sprîncene. Stătea cu spatele la el. Umerii delicaţi i se ridicau şi se lăsau mereu.

Soarele dogorea tot mai tare. Căpitanului îi era cald. Plescăitul molcom al valurilor suna în urechi ca o chemare plină de făgăduinţe şi dorinţa nestăpînită de a se scălda îl cuprinse din nou ;

dar femeia nu se urnea din loc. Atunci Kiribeev se sculă cu gîndul să-şi găsească alt loc de scăldat.

Dar nu apucă să facă nici doi paşi, că auzi în urma lui un plîns înăbuşit.

Cu faţa în palme, tînăra se îndrepta spre pietrele de pe care tocmai se ridicase dînsul.

Kiribeev, care îndeobşte se cam pierdea cu firea în faţa femeilor, nu putea suferi să le vadă plîngînd. De data asta, însă, se simţi mişcat, fără să înţeleagă nici el de ce. Poate fiindcă şi cerul, şi soarele, şi marea — totul în jur era atît de frumos, atît de strălucitor, încît numai o durere adîncă, sau o gravă şi nemeritată ofensă puteau face pe cineva să plîngă astfel. Kiribeev se apropie de tînără. Ea îşi luă mîinile de pe faţă şi-i aruncă o privire mînioasă.

— De ce stai aici ? Ce vrei ?

Kiribeev vru să răspundă ceva, dar se înecă.

— Doamne ! exclamă ea.

— Nu vreau nimic, izbuti în sfîrşit să articuleze cu glas răguşit Kiribeev. Dar... eu... cred că aş putea să-l învăţ minte pe acela care te-a jignit.

Femeia îl măsură din cap pînă în picioare, apoi îi întoarse spatele şi porni încet spre drum. Îşi punea cu atîta băgare de seamă picioarele micuţe pe bolovani, de parcă i-ar fi fost teamă să nu le facă vreun rău.

Kiribeev rămase un timp locului, pe urmă se luă hotărît după ea.

O ajunse în dreptul alcii de chiparoşi. Văzîndu-l, femeia se opri.

— Ce vrei ? Ce-ai cu mine ? Lasă-mă !

— Nu vreau nimic, repetă Kiribeev. Dar poate că sînt în stare să te ajut cu ceva ? Ce fel de marinar aş fi dacă aş ocoli un om la ananghie ?

— Cine eşti dumneata ?!

Kiribeev se prezentă.

— Căpitan ! exclamă tînăra şi-l examină cu

luare-aminte. Căpitan ! făcu ea din nou şi pe neaşteptate ochii prinseră să-i strălucească.

Această schimbare bruscă îl surprinse şi în acelaşi timp îl bucură pe Kiribeev. Fără să-şi dea nici el seama cum, începu să-i vorbească despre *Sucean,* despre Extremul Orient, despre mare.

Ori de cîte ori stătea de vorbă cu femeile, dacă nu-şi făcea mai dinainte curaj cu un păhăruţ de băutură tare, limba îi tălmăcea cu greu ideile, rămînînd agăţată în gură ca ancora de lanţul ei. Dar în clipa aceea devenise parcă altul : tot ce spunea era atrăgător, interesant.

Sporovăind aşa, ajunseră fără să bage de seamă, la Alupka ; intrară într-un restaurant.

— Ai să mă iei la dumneata pe vapor ? îl întrebă ea pe jumătate în glumă, pe jumătate în serios cînd se aşezară la masă.

— Pe dumneata ?

— Da, pe mine !... De ce te uiţi aşa ? Crezi că n-aş rezista ?

— Nu, n-am să te iau, răspunse el sever. Eşti foarte capricioasă, iar mării nu-i plac oamenii capricioşi.

— Şi dacă n-am să mai fiu capricioasă ?

— Atunci...

— Mă iei ?!

— Să bem ceva, spuse Kiribeev.

Ea făcu semn că refuză :

— Nu, nu ! Ce idee ! Nu beau !

— Nici pentru mare ? o întrebă Kiribeev, întinzîndu-i paharul.

— Pentru mare ? Bine, atunci am să beau o picătură, şi ridicînd paharul îl goli cu curaj.

Kiribeev îi turnă din nou.

— Trebuie să beau neapărat ? protestă ea luîndu-i paharul din mînă.

Dar Kiribeev dădu imperativ din cap. Băură...

Vinul îl cam ameţi. Aţintindu-şi privirea tulbure spre mare, căpitanul se gîndea la ale lui.

Ce-l găsise să se încurce cu plîngăreaţa asta ?... Îi venea să plătească, să se ridice şi să plece. Dar tînăra, care se ameţise şi ea niţel, se porni să-şi depene povestea vieţii.

La început vorbi şovăielnic, fără şir. Dar văzînd că el o ascultă cu atenţie, îşi învinse sfiala.

O chema Larisa şi pînă nu demult fusese actriţă la teatrul din Tula, dar aici lucra ca bacteriolog la un sanatoriu din Gaspra. Pentru nimic în lume n-ar fi renunţat la teatru şi n-ar fi venit aici, dacă n-ar fi fost boala tatălui ei, odinioară inginer cunoscut, specialist în transporturi. Pe mama n-o mai ţinea minte, dar ştia că atunci cînd murise, tatăl jurase să nu se mai căsătorească niciodată. De durere, decăzuse şi se îmbolnăvise de tuberculoză. Boala fusese descoperită prea tîrziu. Larisa vînduse totul din casă şi, ascultînd de sfatul medicului, se mutase cu tatăl ei în Crimeia.

Acum o săptămînă, îl pierduse şi pe dînsul. Moartea lui îi secase parcă ultima picătură de voinţă. Ar fi vrut să plece din Crimeia. Dar încotro să-şi îndrepte paşii, cînd nu avea pe nimeni pe lume ?...

Ieşiră din restaurant în amurg. Străbătură Alupka, apoi o luară pe drumul de sus. Marea se întunecase, soarele asfinţise în apă şi numai o geană trandafirie mai stăruia la marginea cerului care se învăluia repede în pîclele nopţii.

Mergeau spre Gaspra, unde locuia Larisa. Cînd să treacă podeţul de peste un torent rece de munte, Kiribeev vru s-o ia de braţ, dar Larisa îl respinse cu hotărîre. Se aşeză pe o bornă de piatră, îşi scoase pantofii şi spuse :

— Nu merg mai departe ! Îmi place tare mult aici...

Kiribeev o luă în braţe şi vru s-o ridice. Ea puse mîna pe un pantof, gata să-l lovească.

— Ursule, dă-mi drumul imediat !... Vrei să ne vadă cineva ?

Kiribeev o lăsă jos, cu toate că nu prea-i venea s-o facă, şi-i ajută să-şi puie pantofii.

— Adio ! spuse Larisa şi o luă la fugă pe cărare, în sus, spre căsuţele ce se vedeau în zare. Acolo, într-una din ele, locuia ea.

Căpitanul se ocărî singur că nu-i dăduse o întîlnire şi porni tăcut înapoi, spre Alupka...

9

Kiribeev se întrerupse şi începu să adune iarbă uscată şi crengi, ca să aprindă un foc. Flacăra ţîşni zglobie. După ce-şi aprinse pipa cu un tăciune, reluă :

— A doua zi, cred că pentru prima oară în viaţă mi-am petrecut toată dimineaţa lustruind nasturii de la tunică ; apoi m-am cercetat cu grijă în oglindă, m-am dat cu parfum, mi-am făcut ghetele oglindă şi, strălucind ca o navă poştală suedeză, am pornit-o spre ţărm.

N-a venit. Am stat pe mal pînă seara. Mi-era cald, tare aş fi avut poftă să mă scald, dar mi-era teamă să nu dea peşte mine tocmai în clipa cînd mă dezbrac.

Tresăream ori de cîte ori auzeam un glas, un foşnet cît de slab. Abia în amurg am pornit-o înapoi, spre Alupka. Dimineaţa, iar m-am învîrtit şi m-am sucit în faţa oglinzii, şi nu m-am lăsat pînă ce toate dichisurile n-au prins a străluci. Îmi pusesem în gînd să mă duc la Gaspra, s-o caut, să-mi iau rămas bun şi să plec.

Pornii pe drumul de jos, cu intenţia ca dincolo de Mishor să apuc cărarea ce urcă pînă la şoseaua de sus şi, prin Koreiz, să ajung la Gaspra. Dar în sinea mea trăgeam nădejde s-o întîlnesc pe malul mării. Şi chiar aşa s-a întîmplat.

Şedea în acelaş loc ca alaltăieri şi arunca pietricele în apă, vrînd să stîrnească cerculeţe cît mai multe. Fără voie, picioarele mele au pornit mai repede şi dacă nu le-aş fi stăpînit, ar fi luat-o la goană.

Îţi închipui, cred, că n-am mai plecat în ziua aceea. Am închiriat o odaie la un tătar din Koreiz şi am început să ne întîlnim zilnic. Renunţase la slujba ei de la sanatoriu, lucru care nu mi s-a părut de loc ciudat. Hoinăream toată ziua la poalele Iailei, am urcat chiar şi pe Ai-Petri. Avea picioare zvelte, dar viguroase şi umbla iute. Curînd am devenit şi eu uşor şi subţirel ca un caiac.

Căutam locurile cele mai sălbatice, ne căţăram pe stînci, săream de pe un bolovan pe altul şi ne bucuram ca nişte copii cînd izbuteam să ajungem acolo unde nici caprele nu cutezau să pună piciorul. Nu ştiam fericire mai mare decît să mă aburc pe stînci de înălţimi ameţitoare ca să culeg pentru Larisa un buchet de flori alpine.

Soarele ne bronzase bine de tot, ajunseserăm sprinteni ca nişte veveriţe.

Dar cel mai mult cred că-mi plăceau pîraiele de munte, fiindcă trebuia să le trecem şi atunci... Atunci, o luam în braţe şi săream pe malul celălalt. Ca acul busolei, trăgeam mereu spre locurile unde torentele erau mai multe. Trebuie să spun că în anul acela era apă destulă, vremea rămînea primăvăratică, zăpezile de pe Iaila şi Ai-Petri se topeau repede, iar jos totul strălucea — înfloreau glicinele, plopii de munte şi macii.

Colindasem aproape întreaga lume, dar nicăieri nu văzusem o primăvară mai năvalnică : atîtea flori şi torente zgomotoase, un cer atîta de senin...

Într-o zi, după ce-am luat-o în braţe ca să trec peste un pîrîu, am intrat în apă, m-am oprit, am strîns-o la piept şi am sărutat-o. Nu ţin minte cît am stat aşa ; cred că în clipa aceea aş fi fost în stare să rămîn acolo toată viaţa... Ea şi-a venit

prima în fire şi a început să mă dojenească. Acum îmi dau seama că numai cine-şi pierde de tot capul poate să stea cu picioarele într-un torent de munte, rece ca gheaţa. Mi-l pierdusem, e-adevărat... După ce-am trecut apa, am lăsat-o jos. Tremuram amîndoi şi la început nu ne-am putut privi în ochi, de parcă am fi săvîrşit cine ştie ce nelegiuire. Dar cînd privirile noastre s-au întîlnit, ea a plecat capul şi s-a lipit de mine. Am îmbrăţişat-o. Aş fi vrut să-i spun ceva, bunăoară ce bună e şi ce mult o iubesc, dar limba mi-era grea ca o velă udă de corabie. Stăteam aşa, ca doi orbi la marginea unei prăpăstii. În timp ce coboram spre mare, Larisa mergea lîngă mine, tăcută, cu capul plecat, iar eu mă simţeam parcă mai înalt, parcă mai puternic. Totul cînta în mine. Mă uitam la munţi, la mare, la grădinile în floare, la ea — şi nu ştiu să mă mai fi simţit vreodată atît de bine...

— Am obosit, mi-a spus ea într-un tîrziu şi a adăugat ruşinată : De atîta dragoste...

Nu mai ştiam ce-i cu mine ! Eram gata să urnesc din loc chiar şi Iaila ; aş fi vrut să-i spun o mulţime de lucruri, dar ea mi-a acoperit gura cu palma : „Nu ! Nu ! Taci !... Nu-mi spune nimic ! Haidem pe ţărm !“.

M-am supus.

Ţinîndu-ne de mîini, am pornit în jos.

Marea era ca oglinda. Departe, la orizont se înfiripa o trîmbă de fum.

— Un vapor ! a strigat ea. Ce stai, căpitane ?

Şi-a smuls mîna dintr-a mea şi a alergat spre ţărm.

Am stat multă vreme acolo, uitîndu-ne la oglinda albastră a apei, la soarele ce cobora spre asfinţit, la nava ce dispărea dincolo de Simeiz. Tăcem şi, de altfel, nici n-aveam de ce vorbi, căci inimile noastre băteau în acelaşi ritm.

Soarele apusese ; ne-am ridicat şi am porniţ spre Alupka.

— N-am iubit niciodată, spuse ea şi deodată izbucni în plîns, lipindu-şi capul de pieptul meu.

Căutam s-o liniştesc. Voiam să-i spun şi eu că nu iubisem niciodată aşa, dar nu mă pricepeam cum să spun, mai bine zis mi-era ruşine. Ea însă vorbea mereu, mai mult în şoaptă.

Dinspre mare adia, mîngîietoare, răcoroasă, briza. O ascultam pe Larisa şi din timp în timp simţeam cum inima mi se opreşte. Nu pricepeam cum de mai trăiesc, mai merg, mai pot să mişc braţele. Ştii cum se întîmplă uneori la bord : maşina se opreşte, dar corpul navei mai vibrează încă, se mai mişcă. Nu-mi explic de ce nici eu, nici ea nu ne-am gîndit atunci la ceea ce ne aşteaptă. De cîte ori n-am blestemat mai tîrziu clipa cînd am pierdut orice stăpînire asupra noastră.

Şi Kiribeev înjură cu năduf. Apoi scutură cenuşa din pipă, o umplu din nou cu tutun, o aprinse şi tăcu un timp.

Pe mîna lui se tîra încetişor o buburuză. Băgînd de seamă, căpitanul o apucă cu grijă, o puse în palmă şi-i spuse :

— Zboară !

Buimăcită de basul lui, buburuza se opri, îşi strînse picioruşele, apoi desfăcu aripioarele străvezii, dar le strînse la loc.

— Nu vrei ? făcu el. Atunci, ridică ancora şi ia-o pe jos.

Apucă uşurel gîza şi o puse pe iarbă. Buburuza stătu un timp nemişcată, apoi îşi întinse repede picioruşele negre, se ridică şi se făcu nevăzută în iarba înaltă.

— Aşa, mormăi căpitanul. A molat parîma şi a plecat... Cine ştie dacă în mîna mea nu i-ar fi fost mai bine, n-ar fi fost mai la adăpost ?...

Da... Așa e întotdeauna... Și eu am molat parîma și-am plecat... Credeam că aici o să-mi fie mai bine.

De fapt, și eu sînt vinovat de ceea ce s-a întîmplat. Nu, nu e ce crezi dumneata ! Eu am fost cinstit. Vezi, soția mea... Dar de vreme ce-am început, mai bine să-ți spun totul de-a fir-a-păr.

O navă n-o poți conduce la întîmplare, orbește. Trebuie să te orientezi după compas, să ții neabătut drumul trasat... Dar viața ?... Ce înseamnă să-ți trăiești viața ? E ca și cînd ai face înconjurul lumii. Cîte minunății poți vedea ! Cîte ispite trebuie să ocolești ! Cîte furtuni te zgîlțîie pe drum ! Marinarul adevărat, om cu mintea trează, știe să conducă și un hîrb de albie în jurul Capului Bunei Speranțe și să ajungă nevătămat în golful Consolării. Dar acela care-și pierde capul, care se lasă în voia pornirii inimii ? Chiar și cu o navă de rangul întîi ar eșua pe un banc de nisip îndată ce-ar ieși din port. Așa văd lucrurile acum.

Atunci, însă, eram ca un iepure care a nimerit deodată, noaptea, în lumina unui proiector. Nu mai vedeam nimic. Azi mi-aș fi dat seama de multe : și că e cam plină de sine, cam nestăpînită, și că e afectată în felul ei de a vorbi, că prea face pe copilăroasa.

Nu știu dacă mă exprim cum trebuie, dar sper că mă înțelegi. Ca un copil răsfățat și plin de toane își țuguia buzele și vorbea într-aiurea, așa cum nu mai auzisem pînă atunci. Bunăoară : „Dimineața m-a trezit zgomotul norilor care dăduseră buzna la mine în odaie". Știi, ți-am spus că locuia la Gaspra, deasupra șoselei de sus. Pe atunci, toate astea mă dădeau gata. În general, mi se părea că tot ce face e cum nu se poate mai interesant și original...

Mi-a devenit soție în ajunul plecării la Sevastopol.

Toată ziua am rătăcit prin împrejurimile Gasprei şi Mishorului ; seara am coborît pe ţărm şi am stat multă vreme îmbrăţişaţi pe piatra lîngă care ne întîlnirăm întîia oară. Nu scoteam o vorbă, ne uitam mereu unul în ochii celuilalt şi, după licărul lor, ne ghiceam unul altuia gîndul. Luna ne învăluia în lumina ei verzuie, în jur totul dormea — şi munţii, şi drumurile, şi arborii, şi casele albe. Numai marea bombănea încetişor cînd vreunul din noi arunca o piatră în valul ce se apropia. Spre dimineaţă s-a stîrnit deodată vîntul şi marea spumega furioasă ; am urcat la mine, în Koreiz. Mergeam împotriva vîntului. Abia am apucat să intrăm în casă, că uraganul s-a şi dezlănţuit. Copacii din parc trosneau. Sus, în munţi, a bubuit tunetul şi aproape în aceeaşi clipă fulgerul ne-a orbit. Larisa s-a strîns speriată în mine. N-am izbutit să dormim. Bătrîna căsuţă scîrţîia şi se clătina ca o barcă pe valuri, iar acoperişul părea gata-gata să-şi ia zborul. Uneori parcă auzeam şi pămîntul gemînd din greu.

Dimineaţa, s-a înseninat. Vîntul a contenit. Soarele s-a arătat printre nori. Din pămînt se ridicau aburi. În grădină păsările au prins să ciripească. Era atît de frumos, că nu ne mai venea să plecăm din acel colţ de rai. Ei, dar mă aştepta *Sucean.*

Ne-am strîns boarfele şi am ieşit la staţia de autobuz. De sus, de pe şosea vedeam bine marea. Cum am zărit-o, am simţit că-mi pierd răbdarea : abia aşteptam să ajung la Sevastopol.

Acolo, am făcut formele de căsătorie la oficiul stării civile şi am sărbătorit nunta în restaurantul unui hotel. Larisa a cîntat mult şi a spart cîteva farfurii, ca „să ne poarte noroc".

După nuntă, am luat nava în primire. Larisa m-a implorat să n-o trimit la Primorsk cu trenul, ci s-o iau cu mine. Mă temeam că n-o să-i priască drumul pe mare şi am căutat în fel şi chip s-o

conving să-şi schimbe gîndul. Dar ţi-ai găsit! Pînă la urmă s-a arătat dispusă chiar să se angajeze bufetieră (ca soţie, n-aveam dreptul s-o iau la bord). Ce puteam să fac? M-am dat bătut.

Ne-am adus calabalîcul la bord, iar după trei zile, de pe puntea de comandă a *Suceanului* am îmbrăţişat pentru ultima oară cu privirea dealurile Sevastopolului şi am pornit către Bosfor.

Trebuia să mergem la Primorsk prin Canalul de Suez. Dar în ultima clipă, itinerarul a fost schimbat: mi s-a dat dispoziţie să merg prin Gibraltar la Southampton. Acolo trebuia să mă alătur altor două nave construite în şantierele navale engleze pentru AKO [1] şi, împreună cu ele, să trec în Oceanul Pacific prin Canalul Panama.

Drumul nu era de loc scurt, profesore. Trebuia să traversăm Oceanul Atlantic pînă în insulele Antile, apoi, prin Marea Caraibilor, să ajungem în portul Colon, iar de acolo mai departe, prin Canalul Panama, să ieşim în Oceanul Pacific. Escala următoare — insulele Hawai. Apoi, drumurile noastre se despărţeau: navele aparţinînd societăţii AKO se îndreptau spre Kamciatka, iar noi spre Primorsk, urmînd să facem escală în insula Midway sau în vreun port japonez ca să ne aprovizionăm cu cărbuni. Dar asta însemna mai bine de douăzeci de mii de kilometri! Distanţele cele mai mari erau între Gibraltar şi Colon (Panama) — opt mii douăzeci de kilometri — şi de la Colon la Honolulu (insulele Hawai) — opt mii şase sute şaptezeci şi patru de kilometri.

În Atlantic am nimerit o vreme minunată, cum foarte rar se întîmplă. Mie, profesore, mi-e drag Oceanul Pacific, fiindcă aici am crescut. Dar n-am să uit niciodată întinderile acelea albastre fără margini, răsăritul şi apusul soarelui pe Oceanul

[1] Societatea pe acţiuni a Kamciatkăi (n. ed.).

Atlantic ! E atît de frumos, încît rămîi înmărmurit. Dar norii ! Natura e ca un scamator : îţi clădeşte din nori sinilii un castel ca-n basme, ba ţi-l năruie cît ai clipi. Apoi, numai ce vezi că răsare un oraş întreg, cu catedrale şi palate, dar nici n-apuci să te uiţi bine la el, că a şi pierit şi în locul lui răsare o caravană de cămile... Dispare caravana şi în locul ei răsare o brigantină uşoară ca un fulg : velele i se umflă de vînt, catargele şi vergile par sculptate şi ai crede că acuşi auzi comanda : „La zburători şi rîndunică ![1] Viraţi scotele şi fungile !..."

Larisa era entuziasmată şi de mare, şi de viaţa ei cea nouă, neobişnuită. Muncea repede, marinăreşte. Avea, vorba ceea, mîini de aur. În careul ofiţerilor de pe *Sucean* totul strălucea. La Sevastopol primiserăm servicii de masă şi de ceai suficiente, dar Larisa nu era mulţumită. La Southampton şi-a cheltuit o parte din salariu ca să cumpere inele pentru şervete, fel de fel de borcănele şi sticluţe pentru condimente, căni de bere englezeşti şi cîte şi mai cîte.

— Îţi plac ? m-a întrebat ea.

Am ridicat din umeri :

— La ce-ţi trebuie toate astea ? De ce-ţi cheltuieşti banii ? Doar avem de toate.

— Am vrut să fie mai frumos... mi-a răspuns ea roşind.

Nu-ţi mai spun că a umplut cabina noastră cu tot felul de suveniruri : ilustrate colorate cu vederi din Londra, Veneţia, Roma... Mi-a cumpărat şi o pipă...

Dar ce-mi veni să-ţi povestesc toate astea ? !

Kiribeev tăcu iar, întoarse capul, scoase din foc un beţişor înnegrit şi începu să-şi cureţe noroiul de pe cizme. Pe ceafa-i vînjoasă părul făcea vîrtejuri, ceea ce e semn de mare forţă. Nu-ţi venea

[1] Velele cele mai de sus (n. ed.).

a crede că o femeie, oricît de frumoasă, ar putea să-l înrîurească şi cu atît mai puţin să-l conducă.

— Ei bine, reîncepu el, aruncînd beţişorul înapoi în foc. Pînă în insulele Azore am navigat pe o mare netedă ca oglinda, însă cînd am ajuns la tropice, în Marea Sargaselor, am nimerit în puternicul curent al Antilelor de Sud. Înaintam repede. Totul mergea strună : cărbunii de pe punţi fuseseră strînşi în magazie, navele erau curate, proaspăt vopsite... Dar cum am trecut de Marea Sargaselor, s-a dezlănţuit o furtună atît de puternică, încît la un moment dat şi eu am crezut că ajungem cu toţii hrană peştilor.

Mi-era teamă pentru Larisa, dar s-a arătat a fi un marinar de forţă. A suportat foarte bine şi căldura îngrozitoare de la tropice, şi furtuna. Ştii că la tropice pînă şi fochiştii, care-s deprinşi cu temperaturile ridicate, nu mănîncă mai nimic, ci beau toată ziua limonadă şi toarnă pe ei găleţi cu apă. Larisa, însă, nimic ; mînca cu atîta poftă, încît mă ispitea şi pe mine s-o imit. Călătoria îi plăcea nespus, făcea fel de fel de nebunii, cînta tot timpul.

Cei de la bord erau tare bucuroşi că aveam vreme atît de bună. Ne mai rămăsese cale de vreo trei ore pînă la strîmtoarea Dominica, prin care voiam să intrăm în Marea Caraibilor. Dar tocmai atunci am primit prin radio semnalul internaţional „TTT", care vesteşte dezlănţuirea unui uragan. M-am sfătuit cu ceilalţi doi căpitani şi am hotărît să încercăm totuşi să trecem prin strîmtoare, iar dacă situaţia se înrăutăţeşte, să intrăm fie la Roseau din insula Dominica, fie la Fort-de-France din Martinica. Am trecut cu bine prin strîmtoare, dar cînd nu mai aveam de parcurs decît o milă, uraganul ne-a ajuns din urmă.

Ştii ce este uraganul tropical ? Ai auzit vreodată de faimoasele *hurricane* din Indiile de Vest ? Nu ? Mi-e greu să spun ce este mai de temut : focul sau uraganul. Focul — îl poţi potoli cu apă, uraganul

— cu nimic. Nu există forță care să-i stea împotrivă ! Acum cîțiva ani, un val oceanic uriaș, înalt de peste treizeci de metri și lung de aproape o sută cincizeci de kilometri, a distrus totul pe micile insule din arhipelagul Sunda și a zvîrlit o canonieră ancorată lîngă Java la o depărtare de trei kilometri în inima uscatului. Valul înainta cu asemenea viteză, încît în treizeci și două de ore și jumătate a străbătut douăzeci de mii de kilometri ! Îți dai seama ce înseamnă asta ? Valul avea o viteză de peste șase sute de kilometri pe oră ! Omul încă n-a descoperit mijloace de nădejde care să-l pună la adăpost de calamitățile naturale. Nimeni nu știe cînd și unde vîntul, adesea binecuvîntat de om, prinde puteri drăcești... Îți aduci aminte, profesore, de tablourile lui Aivazovski *Al nouălea val* și *Furtună lîngă capul Aia ?* Înfricoșător, nu ? Dar dacă ai fi văzut un *hurricane !* Am trecut prin multe în viața mea, nu o dată m-au zgîlțîit taifunurile și cumplitele *terreros* din golful Biscaya, dar un *hurricane...*

Cînd se dezlănțuie, ai impresia că cer, pămînt și apă sînt tot una... Îți vine a crede atunci că pe lume nu există și n-a existat vreodată vreme liniștită...

Și iată că huliganul ăsta, cum l-au poreclit marinarii noștri, s-a năpustit asupra *Suceanului.* Marea Caraibilor e primejdioasă : are multe alge plutitoare — sargase — și recife de corali. Iar dacă mai punem la socoteală curentul Antilelor de Sud, care, din pricina acțiunii permanente a alizeelor, trece prin strîmtorile înguste cu o viteză de aproximativ opt kilometri pe oră, antrenînd un strat de apă pînă la opt sute de metri adîncime, nu e greu să-ți închipui în ce situație te trezești pe timp de uragan.

Știi, desigur, că acest curent al Antilelor de Sud este mama Gulf-streamului. Da, chiar acolo se naște marele binefăcător !

Pescarul din Murmansk, care pescuieşte tot timpul anului, şi fermierul norvegian, care în sudul ţării sale recoltează viţă de vie şi un fîn minunat, au de ce să fie recunoscători Gulf-streamului.

Noi, însă, blestemam acest curent binecuvîntat. Uraganul azvîrlea navele ca pe nişte coji de nucă ; elicele se învîrteau în gol şi eram mînaţi spre insulele Morant Cays, din apropiere de Jamaica. Le-am ocolit ca prin minune. Apoi, am fost împinşi spre şirul micilor insule Pedro Cays. Mai încolo începeau recifele de corali de lîngă Jamaica. Nici gînd să mai intrăm la Port-Royal, unde intenţionam să luăm cărbuni şi apă de băut. Vîntul urla, şuiera năprasnic. Marea clocotea, puntea era mai tot timpul sub apă, valurile se rostogoleau peste suprastructuri. Cînd am ajuns în dreptul insulelor Cayman din faţa Cubei, uraganul parcă se mai potolise niţel ; aici se află groapa Bartlett — un loc unde adîncimea ajunge pînă la şapte mii de metri. Am profitat de această acalmie ca să schimbăm de drum şi să intrăm în portul Santiago...

Au trecut şapte ani de atunci, dar ţin atît de bine minte totul, de parcă ar fi fost ieri. Mărturisesc că am tras o spaimă grozavă : am pierdut o barcă, valurile au rupt parapetele punţii de comandă, geamurile iublourilor de la prova au fost sparte. Sub ochii noştri, profesore, un vas franţuzesc a fost aruncat pe bancul Pedro... Ce grozăvie ! Am încercat să-i venim în ajutor, dar n-a fost chip ! Corpul de fier al navei s-a rupt ca o foaie de hîrtie. Nava s-a răsturnat şi a pierit în abis. În clipa aceea, un val ne-a tăiat ca un brici barca de la gruie ! Cînd am intrat în portul Santiago, pe cheu era o mulţime de lume. Am aflat că mai pieriseră şi alte nave.

Marea Caraibilor este o cale maritimă importantă : pe aici trece drumul din Oceanul Atlantic spre Oceanul Pacific. În porturile din Marea Caraibilor se adună nave din toate colţurile Europei,

Africii și Americii de Sud. De cînd a fost săpat canalul Panama, vechiul drum în jurul Capului Hoorn, pe care-l ocoleau corăbiile eroilor lui Jules Verne, a fost aproape cu desăvîrșire uitat. În Marea Caraibilor poți întîlni transatlantice uriașe cu mai multe punți, baleniere și cargoboturi, escadre de război nord-americane care-și au bazele la Guantanamo în Cuba și la Coco-Solo, în dreptul intrării în Canalul Panama.

Marea Caraibilor este numită marea piraților. Și pe bună dreptate, căci acolo își făceau veacul eroii lui Marryat, Stevenson și Jack London. Se zice că aici a agonisit primul galben faimoasa firmă Morgan, prin întemeietorul acestei „dinastii", piratul Henry...

Toate astea i le povesteam Larisei. Era în al nouălea cer. Cred și eu ! Cine nu s-ar fi simțit la fel ! Suportase uraganul mai bine ca toți cei de la bord. În timpul furtunii, cîțiva marinari de pe *Sucean* fuseseră răniți, iar un butoi cu pește sărat, smuls de la locul lui, zdrobise mîna șefului de echipaj. Larisa îi pansase, scosese din cambuză pîine, conserve, unt, fructe și hrănise tot echipajul navei. Cum izbutea pe un asemenea infern ? !...

Cînd am ancorat la Santiago, nu știu ce mă făcea mai fericit : gîndul că scăpasem ușor, sau că aveam o astfel de nevastă ? Cînd o luasem cu mine, îmi fusese teamă c-o să am numai bucluc, și cînd colo... Ori de cîte ori cineva își pierdea puterile și nu mai avea tăria să reziste, i se spunea : „Cum se poate una ca asta, frățioare ? O vezi pe Larisa Semionovna ? E pentru prima dată pe mare — și ia te uită cum se ține !"

Mărturisesc că de multe ori îngheța inima în mine cînd o vedeam pe punte... O făptură subțirică, plăpîndă, iar valurile înalte cît o casă cu nouă etaje... Închipuie-ți, profesore, ce înseamnă să nimerești sub un astfel de val ! Sînt cîteva zeci de

tone de apă ! Un om prins sub un asemenea val e ca un ou crud sub ciocanul cu aburi... Iar dînsa alerga pe punte, sprintenă ca o căprioară !

La Santiago am stat zece zile : am reparat navele, am spălat căldările, ne-am aprovizionat cu cărbuni şi cu alimente proaspete. În timpul liber, am făcut cîteva excursii.

Ai să mă întrebi ce e interesant în Cuba ? Cuba este o insulă de aur. Dar cîntecele cubanezilor sînt triste. Toate bogăţiile insulei — zahărul, tutunul, bananele, minereul de mangan, ananaşii, crîngurile de palmieri — toate au încăput pe mîinile străinilor. Mai poate să-ţi ardă de cîntece vesele ? Străinii colindă Cuba de parcă ar fi pe moşia lor. Se caţără pe munţi, se plimbă prin pădurile umbroase din Sierra Maestra, se lăfăiesc în iahturi luxoase lîngă insulele de corali, vînează rechini ca să-şi omoare timpul. Marinarii militari, sau *navy* cum li se spune în America, se îmbată toată ziua, se ţin de scandaluri, se leagă de femei.

Eh, profesore ! Dar parcă numai în Cuba e aşa ? Străinii umblă peste tot. I-am văzut în Gibraltar, pe insulele Azore şi Bermude, apoi în Honolulu, în Japonia... Mi-ar fi mai uşor să-ţi spun unde nu sînt.

Vin în Cuba cu vapoare şi avioane din îndepărtatele oraşe ale Americii. Dar cei mai mulţi din aceşti trîntori putred de bogaţi vin din peninsula Florida, de la vestitele staţiuni balneare Miami, Miami Beach şi West Palm Beach.

Între Havana — capitala Cubei — şi Key West, ultima staţiune balneară din Florida, circulă *ferry-boat*-uri. Străinii vin în Cuba cu automobilele, maimuţele şi cîinii lor. Iată de ce, profesore, sînt atît de tînguitoare cîntecele populare din Cuba.

Larisa a învăţat cîteva cîntece cubaneze şi, într-o seară, a ieşit pe punte, s-a instalat în şezlong şi a început să cînte, acompaniindu-se la chitară. Ca din pămînt au răsărit o mulţime de cubanezi cu

chitare şi s-a pornit un concert, cum n-am văzut şi n-am auzit vreodată.

Călătoria noastră a durat trei luni. A fost cea mai fericită din viaţa mea. Nu degeaba băuse dînsa la Alupka în cinstea viitorului ei de lup de mare. Nici o furtună nu-i putea veni de hac. Se întărise, se bronzase, ajunsese neagră ca o mulatră.

Ştii că marinarii nu prea văd cu ochi buni prezenţa unei femei la bord. Pe dînsa, însă, o îndrăgiseră, şi cred că nu din pricina mea.

În cea de-a nouăzecea zi, am intrat în golful Dauria.

O seară liniştită cobora peste ocean. Priveam Primorskul. Pe dealuri sclipeau mii de lumini.

Timonierul mânevra cu mişcări sigure cîrma şi, încetînd să-l mai supraveghez, m-am lăsat pradă gîndurilor care mă învăluiau pe măsură ce mă apropiam de oraşul unde-mi petrecusem copilăria şi tinereţea şi unde-mi începusem serviciul în flotă. Prin mintea mea se perindară cu o repeziciune uimitoare cîţiva zeci de ani. Prima mea dragoste... Apoi căsătoria cu Larisa...

Trebuie să-ţi spun că înainte de a pleca din Sevastopol, primisem pe neaşteptate o scrisoare de la Natalia Kurîjinskaia, o prietenă din copilărie. Se căsătorise, dar nu era de loc fericită. Cu soţul ei fusesem pe vremuri coleg de clasă, stătusem chiar în aceeaşi bancă. Era un filfizon drăgălaş, singurul fiu al contabilului-şef de la marea firmă germană *Horst und Anhalt,* care avea pe vremuri sucursală la Primorsk. Umbla totdeauna dichisit ca o goeletă argentiniană, scria versuri şi plăcea fetelor din Primorsk. Cum de m-am împrietenit cu el ? Nu ştiu. În viaţă ţi se întîmplă lucruri pe care nu le poţi pricepe. Ce să-ţi spun — a ieşit o încurcătură, care m-a nedumerit multă vreme, atît de stupidă a fost.

O cunoşteam pe Natașa din copilărie. Părinţii noştri erau în vizită. Pe atunci, eu şi Natașa eram socotiţi mire şi mireasă. Dar cînd am mai crescut, m-am întîlnit cu filfizonul ăla — şi dracu m-a pus să i-l prezint Natașei.

Fetei nu i-a plăcut, în schimb părinţii ei au fost pur şi simplu entuziasmaţi. De unde înainte nu ne scoteau din mire şi mireasă, au început tot mai des să-mi spună că nu sînt un soţ potrivit pentru Natașa. Tatăl meu era căpitan pe o mică navă comercială, adică un om nu prea avut. Altceva era contabilul-şef al unei solide case comerciale ! Ţii minte fostul magazin *Horst und Anhalt* de pe Kamciatskaia ? Acolo unde a fost Torgsin [1]. A, da ! Am uitat că dumneata nu cunoşti de loc Primorskul. În fine, n-are nici o importanţă. Pe Natașa au măritat-o cu fantele ăla.

La nuntă, după ce toţi au băut cît au putut, Natașa m-a tras în odaia de alături, m-a apucat de mîini şi mi-a şoptit :

— Să nu fii supărat, Stepan ! Ştii bine că n-am avut încotro... Oricum, n-o să trăiesc cu el. Vrei să mă aştepţi ?

Eu tăceam, ea tremura toată ; mi-a spus iar :

— Stiopa, dragul meu ! Vrei să fugim ?

Dacă i-aş fi spus... Dar nici măcar atîta n-ar fi trebuit. S-o fi luat de mînă — şi hai la drum ! Dar eu, dobitocul, am dat-o la o parte şi i-am zis :

— Nu, Natașa. E prea tîrziu... Trebuia să te fi gîndit înainte. Du-te acum, du-te...

S-a depărtat de mine cu un pas şi m-a întrebat :

— Va să zică nu mă iubeşti, Stepan ?

— De ce vorbeşti aşa ?... Te iubesc.

— Şi ai să mă aştepţi ?

— Bine, i-am răspuns eu. Am să încerc.

[1] Organizaţie comercială specială pentru comerţul cu străinii (1930—1936) (n. ed.).

— Vezi, aşteaptă-mă ! a repetat ea, apoi m-a sărutat şi a fugit din odaie.

În acelaşi an m-am angajat pe o navă şi am plecat într-o cursă în jurul lumii, iar tinerii însurăţei s-au mutat la Leningrad.

De la alţii am aflat că Nataşa se înscrisese la Institutul de medicină, iar el începuse să scrie versuri. Au trecut vreo zece ani. Într-o zi, întors dintr-o călătorie lungă, am găsit acasă un plic gros. Am recunoscut îndată scrisul Nataşei. Era o scrisoare plină de amărăciune, mai bine zis nu o scrisoare, ci strigătul deznădăjduit al unei femei singure ca o barcă în mijlocul oceanului. După ce dăduse chix cu versurile, filfizonul ei se apucase de tot ce credea că-i poate aduce glorie şi bani, dar nimic nu-i izbutise şi căzuse în patima beţiei.

Trăiau acum într-o căsuţă extrem de modestă, la periferia Leningradului, undeva pe Ohta.

I-am răspuns, ea mi-a scris din nou şi astfel am început să corespondăm. Nu-mi ascundea că-i pare bine că nu mă însurasem. Într-o scrisoare îmi spunea chiar că o să divorţeze curînd şi o să plece din Leningrad. Deodată, însă, încetase să-mi mai scrie. Mi-am zis că lucrurile se aranjaseră de bună seamă. Într-adevăr, de ce nu i-ar fi mers bine ? Absolvise Institutul de medicină, devenise independentă şi poate că se îndrăgostise de altcineva... Nu m-am mai gîndit la ea. Apoi, şi la mine acasă au început să se ţină lanţ nenorocirile : într-o singură lună mi-am pierdut amîndoi părinţii : întîi mama, apoi tata. Am rămas singur, singurel. Am cerut Oficiului de Navigaţie să mă trimită într-o călătorie cît mai lungă. Atunci am primit ordinul să plec la Sevastopol ca să iau în primire nava *Sucean.* Cu o zi înainte de a pleca, am primit de la Nataşa mai multe scrisori deodată, apoi o telegramă. Îmi spunea că luase parte la o campanie epidemiologică, se îmbolnăvise şi zăcuse aproape un an în spital. So-

ţul ei căzuse definitiv în patima beţiei şi o părăsise. Îmi scria că vine la Primorsk. I-am expediat imediat o telegramă anunţînd-o că plec pentru mult timp.

După ce m-am căsătorit cu Larisa, i-am scris din Sevastopol Natașei cum s-au întîmplat toate. Nu pot suferi minciuna. După mine, cînd e vorba de dragoste şi de divorţ, oamenii trebuie, ca şi navele, să se despartă cu toate luminile de poziţie aprinse şi cu şuierat lung de sirenă, ca să nu se lovească unul pe celălalt. Cînd un om este fericit şi înţelege că prin fericirea lui nefericeşte pe altul, e mai bine să i-o spună deschis, ca să taie toate punţile. În asemenea cazuri, sinceritatea este mai bună decît mila. Aşa am şi făcut. Firește, mi-era milă de Natașa. Dar ce puteam să fac ?... De altfel, profesore, ştii că în vremea aceea eram ca o busolă care a nimerit într-un cîmp magnetic. Mă înţelegi ? Nu-i nevoie să mai spun că în cele nouăzeci de zile cît a durat călătoria, nu mi-am adus aminte nici măcar o singură dată de Natașa. Abia cînd *Sucean* a intrat în golful Dauria. apoi în Oleni Rog şi am văzut din nou Primorskul, mi-am amintit-o. Şi m-am întristat atît de mult, inima mi s-a strîns atît de tare, că nu mai ştiam ce să fac.

Portul era luminat ca ziua din pricina navelor ancorate în radă şi la debarcadere.

Luminile mă scoteau din fire. În clipa aceea aş fi vrut să plouă, ori să bîntuie taifunul. M-am enervat atît de tare, încît l-am repezit fără nici un rost pe timonier. Probabil că ar fi păţit-o şi secundul, dacă în clipa aceea nu mi-ar fi pus mîna pe umăr Larisa. M-am întors brusc — şi cît pe ce să înjur iarăşi, căci n-o simţisem că se apropie. Ea mi-a zîmbit, a început să cînte.

Şi din nou am uitat totul. Am cuprins-o în braţe şi, fără să ţin seama că mai era şi timonierul acolo, am sărutat-o cu foc.

10

Noaptea am petrecut-o pe *Sucean*, iar dimineaţa ne-am adunat catrafusele şi am plecat la mine acasă, pe colina Tigrovaia.

Chiar dacă aş fi vrut, tot n-aş fi izbutit în vecii vecilor să ascund la Primorsk că mă căsătorisem. Pe Stiopka Kiribeev îl ştie tot oraşul. În tinereţe treceam înot golful Dauria lîngă Amboboza, săream de pe vergile corăbiilor şi hoinăream prin taigă cu rucsacul în spinare. Căutam jenşen, mă lăsam pe fundul apei ca să prind castraveţi de mare. În timp ce mergeam cu Larisa spre casă, a trebuit să duc de vreo douăzeci de ori mîna la cozorocul chipiului.

Căsuţa i-a plăcut Larisei, mobilierul nu. S-a plimbat prin odăi şi mi-a spus :

— Aici trebuie să fie covoare, flori, cărţi şi... o gospodină drăguţă. Ce avem şi ce nu avem ? Gospodină drăguţă avem ? Şi privindu-mă printre gene adăugă şireată : De ce taci, Stepan ?

— Avem, am răspuns.

— Cărţile sînt prea puţine. Covoarele ar trebui să ascundă aerul sărăcăcios al pereţilor şi să creeze o atmosferă mai caldă, de intimitate. Ce părere ai dumneata, scumpul meu căpitan ?

Ce puteam să-i răspund ? Îmi plăcea flecăreala ei şi felul cum îmi spunea toate acestea. M-am apropiat de ea şi, ca de obicei, am vrut s-o îmbrăţişez, dar mi-a scăpat din braţe şi a început să ciripească:

— Nu, nu, nu acum ! Mai întîi să ne aranjăm cuibul. Va să zică. ce avem ? Biblioteca dinastiei marinăreşti a Kiribeevilor, cam sărăcăcioasă, cîteva scaune. o masă, o etajeră, un dulap de pe vremea apărării Port-Arthurului... Nici un covor şi nici o floare. Nu, scumpul meu căpitan ! În mine ai găsit un duşman de moarte al pipei dumitale, al fotoliului moale şi al melancoliei dumitale de holtei bătrîn. Apără-te ! Declar război păianjenilor care şi-au ţesut cuiburi trainice prin colţuri, colbului secular

şi tuturor venerabilelor boarfe. De azi înainte, deschid uşa prietenilor buni ai omului : soarelui, aerului proaspăt, cărţilor noi, covoarelor moi, oamenilor plini de viaţă. Numai bufniţele bătrîne şi urşii fug de lumină.

Tăceam şi o priveam cu admiraţie. Îşi încruntase sprîncenele, făcea pe supărata şi se apropiase de mine cu mînecile suflecate.

— Taci ? Va să zică eşti de acord. Atunci, pe drum înainte ! Deschide iublourile !

Zis şi făcut. Începu să deschidă ferestrele, să scoată din casă „tot ce era de prisos" şi se afla de ani de zile acolo, să dea jos de pe pereţi diferite suveniruri care-mi aparţineau, sau care aparţinuseră tatălui meu. Tot ce făcea mi se părea plin de drăgălăşenie, iar felul cum aşeza mobila — original. O ajutam cu dragă inimă.

Ne-am culcat pe la două noaptea. Eram frînt de oboseală, ca şi cînd aş fi făcut două carturi unul după altul. Cu toate că nu mai rămăsese nici urmă din cuibul nostru, al Kiribeevilor, totul arăta admirabil...

Căpitanul conteni. Citeam pe faţa lui că în el se dă o luptă. Avui din nou impresia că-i pare rău că mi se destăinuie. Mă temeam să nu se oprească aici: eram ca un cititor care, ajuns la capitolul cel mai interesant al cărţii, observă că lipsesc mai multe pagini.

Spre uşurarea mea, Kiribeev reluă :

— După o săptămînă, am predat comanda *Suceanului* şi m-am angajat căpitan pe un vechi şi mic vas de transport, *Sahalin,* care naviga pe ruta Primorsk-Hakodate-Kobe.

Mă despărţeam pentru prima oară de soţia mea. Înainte de a mă căsători, nu-mi plăcea să zăbovesc prea mult timp pe mal. Socoteam că la uscat pot să trăiască membrii tuturor sindicatelor, în afară de al marinarilor. Chermesele, întrunirile, senzaţia că în fiecare zi am pămîntul sub picioare nu erau

de mine. Iubesc munca încordată, vreau să simt totul trepidînd nu numai în suflet, dar şi sub picioare. De data asta însă, profesore, eram legat de mal cu nod marinăresc ; oriunde mă aflam, îmi întorceam mereu privirile spre colina Tigrovaia. Acum am ajuns la convingerea că marinarul nu trebuie să se însoare : marea e geloasă, nu-i îngăduie să-şi împartă sentimentele, îi pedepseşte aspru pe cei ce vin la ea ca-n vizită. Ştiu o vorbă din moşi-strămoşi : „Cazacului îi şade bine pe cal, marinarului pe corabie".

Va să zică, mi-am luat rămas bun de la Larisa. Recunosc că mi-a fost greu să plec de acasă în dimineaţa aceea, cu atît mai mult cu cît era tare plăcut acum la noi.

Cînd m-am întors din cursă, abia am mai avut răbdare să aştept terminarea tuturor formalităţilor din port, apoi, am urcat aproape în fugă colina Tigrovaia, am năvălit în casă ca un uragan şi eram cît pe ce s-o înăbuş cu îmbrăţişările.

Şi aşa a fost de fiecare dată. Coboram mai încet decît urcam. Tot timpul mă gîndeam la ea. Stam pe puntea de comandă şi deodată nu mai auzeam nici plescăitul valurilor, nici duduitul maşinilor : îmi apărea în faţa ochilor, parcă o simţeam lîngă mine.

Îmi ziceam atunci că fără Larisa sînt ca o navă fără maşină : tinichea goală.

Mă înţelesesem cu ea ca, ori de cîte ori intru în port, să dau cu sirena semnalul „cer să vin la acostare", iar ea, de era seară sau noapte, să stingă lumina, apoi s-o aprindă din nou. Şi atunci ştiam că mă aşteaptă.

În primele luni, toate au mers strună. Dar s-a dus vara, s-au pornit taifunurile şi ploile — şi deodată Larisa a început să se plîngă că se plictiseşte, că nu mai vrea să stea acasă. Şi apoi, de ce sîntem tot timpul singuri ? I-am vorbit de un copil, dar nici n-a vrut să audă. Mi-a spus că mai întîi

să ne trăim viaţa ; copilul nu ne-ar mai lăsa să ne iubim ca acum, căci ar fura neapărat dragostea unuia din noi.

Şi cît îmi doream un copil ! Ştii, profesore, cînd un om şi-a trăit jumătate din viaţă singur, ca un mesteacăn rătăcit la margine de drum, tare ar vrea să aibă cui spune : „Păi aşa nu mai merge, măi frate, întoarce timona". Fiecare din noi crede că dacă ar putea să înceapă toate de la capăt, multe le-ar face altfel de cum le-a făcut, mai cu cap şi poate cu mai multă voie bună. De asta-mi doream şi eu un omuleţ, pe care să-l fac să înţeleagă toate acestea încă din faşă.

Poate că n-ar fi ieşit nimic. Aşa-s părinţii : toţi cred că odrasla lor o să ajungă un geniu — şi cînd colo, de cîte ori nu se întîmplă să aibe parte de copii nereuşiţi !...

Cînd stăruiam, plîngea, zicea că sînt un egoist, că mă gîndesc numai la mine. Dar de ce numai la mine ?... Ce poate fi mai frumos pe lume decît un copil ?... Căsnicia fără copii, profesore, nu e căsnicie, ci aşa... un fel de concubinaj.

Uneori nu mă contrazicea : mă asculta în tăcere, ofta, se depărta puţin, închidea un ochi, îşi lua un aer nenorocit şi spunea :

— Ei ?!

Nu înţelegeam, iar dînsa începea să scîncească prefăcut :

— Stepan ! Ei !

Şi-mi arăta cu degetul pe obraz unde s-o sărut. Cînd mă apropiam de ea, îmi sărea în braţe :

— Ce rău eşti !

Pînă la urmă, m-am dat bătut. Mai întîi m-am dat bătut în privinţa copilului, pe urmă şi în alte privinţe.

Te întrebi, probabil, de ce-am făcut aşa ? Dracu ştie ! Kiribeev se întrerupse, apoi urmă precipitat : Adică nu, ştiu de ce. Să se fi întîmplat acum, alta ar fi fost socoteala, dar atunci, eram blînd ca un

mielușel. Nu mai știam ce să fac pentru ea. Cumpărasem un pian, covoare, adusesem din Japonia tot felul de bibelouri, picturi pe mătase, obiecte de lac și de fildeș. Dar asemenea lucruri nu prea o interesau. Altceva o chinuia : singurătatea. Am invitat și musafiri, ca să nu se mai plictisească. Apoi am început și noi să mergem în vizită la alții. Așa am legat cunoștințe, au apărut prietenii. Printre ei erau și oameni serioși, care meritau interes, dar mai erau și destui neisprăviți.

Primorskul nu-i un oraș prea mare, dar e zgomotos. Pe atunci veneau acolo fel de fel de oameni: actori, pictori, muzicieni, geografi, navigatori. Primorskul era doar la răspîntia a două oceane : pe de o parte Oceanul Pacific, pe de altă parte taiga. Balene, tigri, jenșen, udegheeni — curat exotism ! Într-o zi s-au nimerit printre musafiri și doi actori din Capitală. După ce-a stat de vorbă cu ei, a doua zi Larisa a dat fuga la teatrul din Primorsk, dar n-a fost angajată din lipsă de locuri. A încercat să se angajeze în altă parte, dar n-a izbutit, căci pe atunci Primorskul fiind prea aglomerat, nu puteai găsi ușor de lucru.

Ce puteam face ? Să nu mai navig ? S-o iau din nou pe navă ca bufetieră ?

Viața noastră se schimbase cu totul, devenise agitată. Nu mai știam ce e liniștea. Și bucuriile erau tot mai puține. Larisa se arăta tot mai supărăcioasă, uneori se aprindea din nimica. Totuși nu ajunsesem să ne certăm. Dar într-o zi s-a întîmplat și asta.

Iată cum a fost. Nava noastră a intrat în reparație și, vrînd să termin cît mai repede lucrările, stăteam pe doc zile întregi. Veneam seara tîrziu. Larisa era tot timpul singură. Vedeam eu bine că e supărată, însă nu mă prea uitam la asta. Doar nu mă plimbam !... Într-o zi, nici nu mă așez bine la masă, c-o aud :

— Stepan, cum crezi tu c-o să meargă mai departe căsnicia noastră ?

Am întrebat-o :

— Ce vrei să spui, Lara ?

A roşit toată şi a continuat gîfîind :

— Vrei să stau toată viaţa acasă, ca o cloşcă ?! Vrei să fiu paznic şi bucătăreasă în casa ta ? M-am săturat... Mi-e greaţă de casă, de treburile tale. Sînt tînără. Vreau să trăiesc. Mă înţelegi ? Să trăiesc ! Vreau să mă îmbrac, să fiu între oameni, să merg la teatru. Iar tu mă închizi în cavoul ăsta şi eşti fericit. Ştii ce eşti tu ?...

În clipa aceea şi-a pierdut de tot cumpătul şi a început să ţipe la mine.

O ascultam în tăcere. Ştiam că pe marea furtună n-ai voie să-ţi pierzi capul. Dar nici să stai nepăsător nu-i voie, căci pătrunde apa în cală. Am lăsat-o să-şi verse năduful. În sfîrşit, a contenit. Probabil că aştepta s-o contrazic, ca să sară din nou cu gura. Dar eu n-am spus nimic, ci m-am apropiat de ea, am apucat-o de mîini şi am privit-o în ochi. Deodată a izbucnit în plîns, s-a trîntit pe pat, scuturată toată de suspine.

— Ascultă-mă, Lara, i-am spus, hai să stăm de vorbă.

A sărit în picioare, ochii i s-au uscat într-o clipă: avea o privire rea.

— Să stăm de vorbă ?! N-am ce să vorbesc cu tine ! şi iar s-a trîntit pe pat, şi a început a se boci.

Mă simţeam de-a dreptul istovit, sfîrşit şi cred că atunci am făcut o prostie : n-am mai încercat încă o dată să mă apropii de ea. Mi-am făcut patul pe o canapeluţă. Era tîrziu. Oraşul dormea. În jur — tăcere. Am adormit, dar pentru scurt timp. Era incomod pe canapea, picioarele îmi înţepeneau. M-am sculat, mi-am umplut pipa, am dat la o parte perdeaua şi mi-am aruncat ochii pe fereastră. Se crăpa de ziuă. Navele se legănau somnoroase în radă. O barcă singuratică traversa

golful liniştit. Pe nave ardeau luminile, acum inutile, pe care oamenii de cart uitaseră de bună seamă să le stingă. Ce-i mai muştruluiesc pe ai mei ori de cîte ori fac o poznă ca asta! Stînd aşa şi uitîndu-mă la port, am băgat de seamă lîngă debarcaderul de la capul Turkin patru nave: una de transport, mare de tot şi alte trei, de acelaşi tip, în genul navelor de paza coastei. Mai curînd am ghicit decît am văzut că erau balenierele *Taifun, Garpun* şi *Vihr* cu nava-bază a lor *Aian.* Ziarele de la noi scriseseră mult despre aceste nave, care erau aşteptate să sosească de pe o zi pe alta la Primorsk. Cînd intraseră în port?... Pesemne că în timp ce dormeam. Vederea lor a stîrnit în mine o neliniştе inexplicabilă; îmi simţeam inima grea, mi se muiau picioarele. Am închis fereastra şi am început să mă plimb prin cameră. Probabil că n-am umblat cu grijă, căci Larisa s-a trezit.

— Cine-i acolo? i-am auzit glasul.

— Eu.

— Adu-mi, te rog, puţină apă.

I-am adus. Şi-a muiat puţin buzele în ceaşcă, s-a strîmbat şi a făcut o mutrişoară atît de... nu ştiu cum să-ţi spun; dar crede-mă că în clipa aceea, oricît de supărat eram pe ea, nu i-aş fi putut refuza nimic. Părea un copil care vrea să se trezească şi nu poate: obrăjorii îi erau trandafirii, buzele rotunjite, privirea leneşă. Mi-a întins ceaşca şi a spus:

— Vreau şi dulceaţă.

După ce i-am adus dulceaţa şi a băut restul de apă m-a întrebat de parcă nu s-ar fi întîmplat nimica între noi:

— Nu te culci? Hai, vino, bietul meu Stiopocika. Ai îngheţat de tot.

M-a cuprins de gît şi a adormit pe loc. Stăteam strîmb, braţul îmi înţepenise, dar mi-era teamă să mă mişc ca să n-o trezesc.

La gară şuiera prima locomotivă de manevră. Era timpul să mă scol şi să mă duc în port. Am încercat să-mi trag braţul cu băgare de seamă. Dar ea, fără să deschidă ochii, s-a strîns mai tare în mine, şoptindu-mi :

— Nu pleca !

Şi n-am mai plecat...

II

Ni se făcuse foame, dar n-aveam chef să ne întoarcem pe balenieră. Îi propusei lui Kiribeev să încălzim la foc nişte conserve de carne. Primi cu dragă inimă. Strînserăm crengi uscate, tulpini de ierburi bătrîne, şi le aruncarăm în focul care abia mai pîlpîia. Scosei din rucsac o cutie şi vrui s-o deschid, dar Kiribeev mă opri.

— Nu-i nevoie, zise el. Nu mi s-a întîmplat niciodată să plec în cursă fără caric.

Şi zicînd astfel, scoase din tolba lui o raţă friptă, trofeu al vînătorii din ajun, o conservă de crab, pîine, sare şi o sticlă de coniac.

Cinci minute mai tîrziu, învioraţi graţie coniacului, înfulecam de zor raţa friptă. După ce mîncarăm pe săturate, ne întinserăm lîngă foc. Era plăcut să vezi cum flăcările înghiţeau lacom crengile uscate. Kiribeev fuma cu voluptate şi nu părea zorit să-şi continue povestirea.

Pe mine mă mînca limba să-l întreb ce se întîmplase mai departe, dar mi-era teamă să nu stric totul : căpitanul Kiribeev era om tare sucit. Dar acum, încredinţîndu-mi taina lui, mă făcuse întrucîtva să depind de el. Mă întrebai pentru a nu ştiu cîta oară : de ce mi-o destăinuise tocmai mie ! Asta mă neliniştea. Te pomeneşti că la un moment dat o să-i fie ruşine, sau ciudă că fusese atît de

sincer, şi atunci... cine ştie dacă n-o să caute un pretext ca să se descotorosească de mine!

Mă gîndeam la toate astea şi nu-mi venea tocmai la îndemînă.

Kiribeev pîcîia din pipă şi cugeta la ceva cu încordare. În sfîrşit, îşi scutură pipa lovind-o de călcîi şi-şi ridică spre mine ochii cenuşii, îngînduraţi.

Luă un tăciune din foc şi după ce-şi aprinse din nou pipa continuă:

— Ţii minte ce ţi-am spus despre prima ceartă cu Larisa? N-am dormit atunci aproape toată noaptea... Ţii minte?

Ei bine, cînd m-am ridicat de pe canapea, am dat perdeluţa la o parte şi-am văzut în port, lîngă capul Turkin, flotila de baleniere. Am simţit cum mi se strînge inima. M-am împăcat atunci cu nevastă-mea, dar neliniştea nu m-a părăsit şi pînă la urmă n-am mai reuşit să adorm.

Dimineaţa, mi-am luat rămas bun de la Larisa şi am ieşit în larg. Tot drumul pînă în Japonia am fost în cea mai bună dispoziţie, atît de bine-mi părea că ne împăcasem. Mi se părea că zbor, nu altceva, şi aveam o singură dorinţă: să termin cît mai repede cursa. La înapoiere, drumul a fost greu. S-a iscat un vînt puternic. Valuri ciufulite ca nişte dulăi lăţoşi tăbărau asupra navei. *Sahalin* trosnea din toate încheieturile, dar se ţinea neaşteptat de bine. Au fost, ce e drept, şi clipe cînd credeam că valurile ne sfarmă. După ultima milă, nava era toată albă de sare.

Am ajuns în Oleni Rog uzi pînă la piele. Eu, însă, nici nu simţeam frigul, căci ardeam de nerăbdare tot aşteptînd clipa fericită a revederii. Nu-mi mai găseam locul pe puntea de comandă, în timp ce „moşneguţul" nostru, mormăind greu din elici, înainta cătinel prin Oleni Rog, unde apa este întotdeauna tulbure.

În sfîrșit, iată și Primorskul, numai lumini. Cu ochii țintă la colina Tigrovaia, unde se înălța castelul meu, am sunat prelung din sirenă — semnalul stabilit : „cer să vin la acostare". Ferestrele erau luminate, dar Larisa nu mi-a răspuns.

În timp ce *Sahalin* descria un cerc în port ca să se apropie de cheu, nu-mi mai luam ochii de la colina Tigrovaia. O clipă doar, în timp ce treceam la distanță de două cabluri de flotila de baleniere, care ședea mai departe ancorată la capul Turkin, mi-am întors privirile spre ea. M-am uitat la flotilă și am simțit că se rupe ceva în mine. Dar a trecut și asta. Gîndurile mi s-au întors la nevastă-mea. Eram tare îngrijorat. Ce-o fi ? De ce n-am primit răspunsul cuvenit la semnalul meu ? Cu siguranță că se întîmplase ceva. Ca să fiu mai sigur, am tras încă o dată de mînerul sirenei — poate că Larisa nu mă auzise ?

Secundul s-a uitat la mine de parcă i-ar fi scăpat cineva coșcogeamite ancoră pe picior.

— Stepan Petrovici, mi-a spus el, am mai cerut o dată acostarea și ni s-a dat liber.

Nu-mi amintesc ce i-am răspuns și dacă i-am răspuns. Nu-mi puteam lua ochii de la casa mea. Dar degeaba așteptam semnalul. Larisa n-a răspuns nici de data asta. Eram într-un hal fără hal. Nu știu cum am mai avut tăria să aștept pînă ce vameșii și reprezentanții autorităților portuare au făcut formalitățile obișnuite. Cînd totul s-a terminat, am predat comanda secundului, m-am repezit în cabină și am stat un minut pe gînduri, întrebîndu-mă dacă mai face să iau cu mine darul pe care i-l luasem din Japonia — un chimono din mătase grea : la lumina zilei avea ape indigo, iar seara strălucea ca un rubin de mare preț. Parcă era flacără, nu mătase !

Nici n-am apucat să cobor de la bord, că picioarele și-au dat singure comanda „pe drum înainte" ; după douăzeci de minute ajunsesem în dreptul casei mele.

Ferestrele erau viu luminate. Pe perdele zăream umbre. Auzeam frînturi de fraze, hohote de rîs, zăngănit de farfurii şi hîrşîit de scaune mişcate din loc.

„Cu ce prilej avem musafiri ?“ m-am întrebat eu. Am stat cîteva minute rezemat în portiţă, ca să-mi recapăt suflul, trăgînd cu urechea la cele ce se petreceau în casă. După ce m-am mai liniştit, am intrat. Înăuntru era un aer greu şi fum gros de ţigară, să-l tai cu cuţitul.

Larisa, îmbujorată, cu ochii strălucitori, veselă, frumoasă şi gătită cum de mult n-o mai văzusem, şedea în capul mesei, cu faţa spre mine. Lîngă ea, un tînăr marinar negricios, pe care nu-l cunoşteam, într-un costum nou, elegant, de croială englezească. Închizînd ochii ca să se ferească de fumul ţigării, se apleca mereu spre ea şi-i spunea ceva rîzînd. Se vedea cît de colo că-i face curte...

Mai deslușii două femei, vecine de-ale noastre de pe colina Tigrovaia. Încălzite de vin şi de aerul încins, îşi făceau vînt cu evantaie japoneze de hîrtie şi sporovăiau cu însufleţire.

Alţi doi marinari trăgeau cu un aer grav din pipe şi sorbeau din paharele cu vin. Pe unul l-am recunoscut îndată, după faţa-i trandafirie şi sprîncenele fără culoare, ca ale albinoşilor. Oamenii de felul lui sînt porecliţi în America „negri albi“. Era Plujnik. Ei, da, continuă Kiribeev, el era, diavolul bătrîn, vagabondul mării ! Venise cu flotila de baleniere ; fusese trimis acum un an s-o aducă încoace. Plujnik mi-a fost coleg la şcoala de marină. După absolvire, navigase pe diferite nave, iar cînd izbucnise războiul civil intrase în detaşamentele de partizani ale lui Lazo. Fusese comisarul unuia din ele. După război nu s-a mai întors pe navă, ci lucra pe linie administrativă, ca şef al Oficiului de valorificare a vînatului din Extremul Orient. Apoi a fost transferat la flotila de baleniere care se construia la Leningrad. Plujnik e poreclit „insulele Ga-

lapagos" fiindcă ori de cîte ori nu-i venea ceva la socoteală, exclama : „Hop şi tu cu insulele Galapagos !"

Plujnik era holtei. În tinereţe, se căsătorise, aşa cum se cuvine fiecărui om. Dar nu trăise cu nevasta lui decît un an. Îl înşela. Într-o zi, întorcîndu-se din cursă şi găsind acasă un bărbat străin, îşi scosese chipiul şi spusese doar atît : „Hop şi tu cu insulele Galapagos !... Nu ştiam că schema personalului din menajul meu prevede şi un secund... Dar pe cît se pare..."

Îşi pusese iar chipiul şi plecase fără să-şi ia rămas bun de la soţie. De atunci nu s-a mai însurat...

Nu mă aşteptam cîtuşi de puţin să-l întîlnesc la mine în casă. De cînd ajunsese şef, nu mai eram prieteni..

Iaca, zic, şi „insulele Galapagos" ! Ce vînt l-o fi adus ?

Pe al treilea marinar, un tînăr oacheş, nu-l cunoşteam. Dar mai era acolo un bărbat necunoscut, un civil îmbrăcat după ultimul cuvînt al modei, cu o claie de păr buclat. Stătea lîngă pian şi răsfoia notele.

Larisa m-a văzut şi s-a repezit să-mi iasă înainte.

— Stepan ! Scumpul meu ! Avem musafiri !

Am ameninţat-o cu degetul în aşa fel încît să nu vadă ceilalţi.

— De ce ? m-a întrebat ea.

— Las' că-ţi spun eu mai pe urmă, i-am răspuns în şoaptă. I-am dat pachetul şi am intrat în sufragerie.

— Bărbatul meu, m-a prezentat Larisa.

A urmat ceremonialul obişnuit : m-am recomandat, am salutat oaspeţii, le-am întins mîna. La fel au făcut şi dînşii.

Larisa nu mai avea răbdare şi a desfăcut pachetul. S-a aprins toată la faţă de bucurie. Cînd au văzut chimonoul, şi celorlalte femei le-au sticlit ochii. Au început să pipăie ţesătura, să vadă cît e

de grea. Apoi — exclamaţii entuziaste. Una i-a spus Larisei să-l încerce. Larisa a primit pe dată şi femeile s-au făcut nevăzute în dormitor.

În timp ce Larisa încerca dincolo chimonoul în mijlocul strigătelor admirative, mi-am aprins pipa şi m-am aşezat lîngă Plujnik. Ceilalţi doi marinari erau tot de la flotila de baleniere : Karinţev şi secundul Nebîliţîn. Bărbatul de lîngă pian era un muzician, adus de o vecină ca s-o audă pe Larisa cum cîntă şi, poate, s-o ajute să se afirme. Atîta am apucat să aflu.

Ne-am aşezat cu toţii la masă. Mă prefăceam că nu cunosc pe lume bucurie mai mare decît aceea de a primi musafiri. Cineva m-a întrebat cum călătorisem, dar n-am apucat să răspund, căci Larisa ne-a propus să bem pentru cei de pe mare. Toată lumea s-a ridicat în picioare. Am ciocnit, am început să mîncăm — şi a urmat ceea ce se obişnuieşte în toate casele cînd pe masă este vodcă şi mîncare din belşug.

Profitînd de faptul că oaspeţii, încălziţi de vin, nu mai aveau nevoie de atenţia deosebită a gazdei, am început să-l întreb pe Plujnik despre flotila de baleniere. Din păcate, tot timpul eram deranjaţi.

Musafirii au rugat-o pe nevastă-mea să cînte. A cîntat foarte frumos. Chiar şi Plujnik, pe care toate îl lăsau rece, a aplaudat atît de tare, încît i-a asurzit pe toţi. Cînd Larisa a terminat, Karinţev a strigat :

— Să urce pe scenă ! Nu e îngăduit să ţii o privighetoare în colivie. E o crimă !

Ceilalţi au sărit şi ei cu gura : că talentul nu trebuie înăbuşit — şi aşa mai departe. Muzicianul care o acompaniase a dat din umeri şi a zis :

— Nu începe discuţie ! E uimitor ! Şi cînd te gîndeşti că n-are şcoală. Da, da, trebuie să studiezi.

Ascultîndu-i laudele, Larisa radia de bucurie. Muzicianul nu-şi mai lua ochii de la dînsa şi roşise ca un băieţandru. Asta nu-mi plăcu de loc. Înainte de a mă fi însurat, n-aş fi crezut că pot să mă pierd cu firea dacă un bărbat se uită la nevastă-mea. Socoteam gelozia ceva primitiv. Da !... Iar acum nu mă puteam uita liniştit la dînsa şi la muzician. Mă întunecasem la faţă.

Musafirii au plecat tîrziu. De cum am închis uşa după ultimul, Larisa s-a repezit la mine :

— Ce-i cu tine ?... De ce eşti atît de acru ? De ce taci ?

Mirosea a vin. Mirosul ăsta şi nefireasca ei însufleţire nu mi-au plăcut : elanul ei sălbatic, sărutările ei aveau ceva fals. Tăceam. Deodată a izbucnit în plîns, dar şi lacrimile au fost prefăcute: s-au uscat repede şi în locul lor s-a pornit un adevărat potop de vorbe. M-am stăpînit şi nu i-am răspuns. N-am reacţionat nici la trîntitul uşilor, nici la scenele cu lacrimi, nici la ameninţări. În sfîrşit, s-a potolit şi, bosumflată, s-a retras în dormitor. Curînd am auzit un plîns atît de amarnic şi de sincer, încît numai cu mare greutate m-am ţinut să nu mă duc la ea. Multă vreme m-am plimbat prin sufragerie : într-un tîrziu, m-am dezbrăcat şi m-am întins pe canapea. N-am izbutit să închid ochii. Mă chinuia un gînd : oare să am dreptate ?

După ce am moţăit vreo două ore, m-am sculat cu capul greu ca o baniţă. Era timpul să mă întorc la bord. În timp ce mă spălam, am aruncat o privire în dormitor. Ţinînd strîns perna în braţe, Larisa stătea culcată cu faţa spre perete, cu picioarele sub ea, mică, atît de mică... Inima mi se topea de milă, dar n-am vrut să mă arăt slab. Vorba ceea, mi-am zis să nu schimb de drum — şi n-am intrat în dormitor.

Am scotocit prin bucătărie, dar n-am găsit nimic de mîncare. Nici gînd n-aveam să mă ating de

resturile de pe masă. Mi-am pus chipiul, am pornit spre uşă, dar apoi m-am întors, m-am apropiat de uşa dormitorului şi i-am spus :

— Plec la bord.

Am închis încetişor uşa după mine şi am mai stat o clipă. Am auzit-o sărind din pat şi alergînd la fereastra salonaşului. Am ieşit repede pe portiţă. Cînd toate mergeau strună la noi, Larisa stătea tot aşa, în capot, la fereastră şi mă petrecea cu privirea, iar eu îi făceam semne cu mîna. Acum însă, am luat-o imediat în jos, fără să întorc capul.

12

— Complicată fiinţă şi omul ăsta, profesore, spuse Kiribeev şi se opri din nou. I se stinsese pipa. Trase cu sete şi cînd tutunul se aprinse iar, scoase un rotocol gros de fum şi urmă : Iaca, am să-ţi dau un exemplu. Navele care fac curse pe distanţe mici se numesc în limbajul nostru, marinăresc, „tramvaie", şi de obicei nu prea le avem la inimă. Şi eu le ocoleam. Dar cînd m-am însurat, mi s-a părut că lucrul cel mai potrivit este să comand un „tramvai". Larisa era şi ea încîntată: aşa ne puteam vedea mai des. După seara aceea însă, tare aş fi vrut să trec pe o linie mai lungă, cum e de pildă Primorsk-Odesa, ca să lipsesc de acasă măcar patru luni !

Ce se întîmplase în definitiv ? Nu ne certasem, nu ne despărţisem, dar, nu ştiu cum, parcă ne îndepărtasem unul de altul. Oricît de tare încercam să mă ţin, îmi simţeam inima prinsă într-o ancoră cu două gheare... Mă tot întrebam : ce-o să fac după cursă, cînd ne-om revedea ? Cum am să mă pot uita în ochii ei ? Ce-o să-i spun ?

Nu eram în apele mele. Astăzi, toate acestea par, poate, caraghioase, dar atunci, cînd mă în-

dreptam spre navă, sufeream îngrozitor. A fost, însă, destul să pun piciorul pe schelă şi să aud în jurul meu şoapte: „Vine căpitanul", ca să-mi revin în fire şi tulburarea să-mi dispară.

Nava era lună. Totul strălucea, pînă şi dunga roşie de pe coş fusese vopsită din nou. Aveam un şef de echipaj fără pereche!

Am anunţat carturile şi am intrat în cabina mea. Nu bănuiam că peste o oră aveam să-mi iau rămas bun de la „tramvai" şi de la echipajul cu care apucasem să mă obişnuiesc.

În careu mă aşteptau Plujnik şi Kostiuk, şeful cadrelor din Flota maritimă, şi el căpitan de cursă lungă, cu care fusesem coleg la şcoala de marină. N-ai auzit de Kostiuk? Straşnic căpitan! Aici era foarte cunoscut înainte. Navigase multă vreme pe navele de paza coastei şi venise de hac braconierilor. Americanii şi japonezii îl ţin minte! Un reumatism acut îl silise să-şi ceară mutarea pe ţărm. Va să zică, intru în careu şi-i văd pe ramoliţii ăştia, trăgînd din pipe şi stînd la taclale ca două babe.

Cînd am intrat, s-au sculat în picioare şi m-au luat pe departe, ca nişte peţitori încercaţi. Mi-au zis că au trecut să vadă cum o mai duc. Dar, ce mai vorbă, ştiuseră afurisiţii cînd să vină ca să mă prindă într-o dispoziţie prielnică.

A trebuit să scot o sticluţă. Am ciocnit, iar Plujnik a făcut ochii mici şi a zis:

— Să bem în memoria căpitanului Kiribeev...

Eram cît pe ce să scap păhărelul din mînă.

— Ce, aţi înnebunit?! am strigat eu.

Iar Kostiuk, pe acelaşi ton:

— Da, era un căpitan bun. Aşa ne părăsesc oamenii cei mai buni.

Nu m-am mai putut stăpîni şi l-am apucat pe Kostiuk de umeri:

— Ia isprăveşte cu comedia asta! Spune-mi: pentru ce-aţi venit?

Kostiuk a izbucnit în rîs, dar Plujnik nici n-a clipit.

— În istorie, a început el, se mai cunosc cazuri cînd, de dragul fericirii personale, omul încetează să mai slujească ideea, uită de popor şi pînă la urmă piere.

M-am înfuriat de-a binelea :

— Spuneţi-mi odată despre ce e vorba !

Kostiuk i-a făcut lui Plujnik cu ochiul :

— Lămureşte-l tu, Serghei Alexandrovici.

Plujnik prinse a clătina din cap :

— Of, Stepan, Stepan ! Rău ai mai ajuns...

M-am ridicat de la masă şi le-am spus :

— Uite ce este, prieteni ! Puteţi să rămîneţi în careu şi să staţi mai departe la taifas, eu, însă, n-am timp să stau cu voi, căci am anunţat cartu-rile şi trebuie să mă duc la comandă.

Kostiuk a sărit iute-n picioare şi mi-a aţinut calea.

— Stop, Stepane ! a strigat el. Stai jos... Am venit la tine cu treabă, nu ca să trăncănim.

M-am aşezat.

— Ascultă, Stepane. Serghei Alexandrovici a fost pe la tine pe acasă ca să discute chestia asta, dar n-a izbutit...

Nu m-a mai răbdat inima şi l-am întrerupt :

— Unde vrei să ajungi, Alexandr Ostapîci ?

— Unde vreau să ajung ?... Uite unde : ai bătut destul apa între Primorsk şi Hakodate. Doar nu eşti un boşorog, eşti tînăr, plin de putere. Tu eşti omul care să doarmă acasă în fiecare săptămînă ? Ai uitat de şcoala de marină ? Ai uitat că am jurat să ne dăm viaţa pentru slujirea patriei, să-i pur-tăm pavilionul la toate latitudinile, să n-avem li-nişte pînă ce n-om descoperi toate căile naviga-bile ?... Ai uitat ? Sau ţi-ai călcat jurămîntul ?

Mi-am adus aminte îndată de clipa aceea cînd, după ce-am absolvit şcoala de marină, am ieşit cu

o şalupă în golful Dauria şi acolo, lîngă Amboboza, am depus jurămîntul solemn.

Am dat din cap. Plujnik şi Kostiuk au schimbat o privire între ei.

— Nici nu ne aşteptam la altceva de la tine, Stepan, a spus Plujnik.

Kostiuk a umplut din nou paharele.

— Să bem pentru prietenie, pentru jurămîntul nostru, pentru tinereţe la maturitate!

Cînd am pus paharele goale pe masă, Plujnik şi-a lăsat mîna pe umărul meu :

— Uite ce e, bătrîne, va trebui să-ţi iei rămas bun de la „tramvaiul" tău. Îţi pun la dispoziţie oricare balenieră vrei din cele trei... Ei, ce zici ?

Am rămas pe gînduri, iar Plujnik a continuat :

— Este ceva nou pentru ţara noastră, ceva de mare viitor şi noi sîntem primii care vom croi drum pe ocean.

Mi-am aprins pipa.

— De ce taci, Stepane ? s-a amestecat Kostiuk. Eu ar trebui să mă gîndesc dacă nu cumva îmi risipesc cadrele. Dar te las să pleci, fiindcă galoşul ăsta vechi poate să-l comande şi unul mai bătrîn, şi unul tînăr, căruia nici nu i-a mijit mustaţa, pe cînd la Serghei e altceva : e ceva nou şi, pot să spun, important pentru întreaga ţară... Aici lîncezeşti, iar noi ştim că-ţi place munca vie, adevărată. Ori te pomeneşti că au început să se prindă scoicile de tine ca de o corabie veche ?

M-am ridicat din nou, am făcut cîţiva paşi prin cabină şi mi-am zis că n-are nici un rost să amîn.

— Şi... cui îmi ordoni să predau comanda navei, tovarăşe Kostiuk ?

De cum am spus vorbele astea, boşorogii au prins a străluci ca părţile de aramă ale compasului.

În cursul zilei am predat documentele şi am luat în primire nava cea nouă. Plujnik a venit el

însuşi să-mi arate baleniera şi nava-bază a flotilei.

Seara, s-au adunat iar toţi la mine. Ca să fiu sincer, mi-era cam teamă să mă întorc acasă. Larisa, însă, a ştiut să nu arate nimănui nimic. A cîntat şi a dansat, de-ai fi zis că la noi totul merge strună. Dar după ce-au plecat musafirii, Larisa s-a dus imediat în dormitor şi, trîntind uşa, mi-a strigat:

— Fă-ţi patul în sufragerie!

Multă vreme m-am perpelit. „Ce s-o fi întîmplat la noi? mă întrebam mereu. De ce sîntem atît de nervoşi amîndoi? Probabil că mi-a scăpat ceva, m-am făcut vinovat de ceva... Dar ce înseamnă «vinovat» ?"

Flotila se pregătea de zor să iasă în Marea Bering, aşa că stăteam ziua întreagă la bord şi veneam acasă numai ca să dorm. Vedeam că se întîmplă ceva cu Larisa, că este abătută şi-mi ascunde ceva. Dar nu-i dădeam atenţie. Îmi ziceam: „Ce-i lipseşte? Acasă are de toate, eu o iubesc. Ce-ar mai putea dori? Se plictiseşte că stă singură? N-o fi prea vesel, recunosc. Dar ce să fac? Aşa e viaţa marinarului: o zi, două acasă, o lună pe mare." Trebuia să rabde. Dar tocmai asta nu ştia...

Îmi închipui ce vrei să zici, profesore: că trebuia să mă ocup de ea. Dar spune-mi, te rog: poţi să educi fiinţa pe care o iubeşti fără margini, mai exact, orbeşte? Nu-i aşa că e greu? Doar omului la care ţii orbeşte nu-i vezi lipsurile, sau cauţi să nu le bagi în seamă. Aşa a fost şi cu mine. O socoteam originală şi de fapt chiar aşa era. Adu-ţi aminte cum ne-am cunoscut în Crimeia, apoi călătoria prin regiunea sudică a Oceanului Atlantic, primele zile la Primorsk... Poftim de găseşte un om căruia să nu-i placă astfel de femeie!

Acum îmi dau seama că toată zăpăceala din viaţa noastră se explică prin felul deosebit cum

vedea fiecare viaţa. Ea nu-şi dădea seama ce se petrece în jur, nu înţelegea că perioada nep-ului se terminase de mult, că oamenii urcă pe creasta unui val mare. Vezi dumneata, o plictiseau discuţiile mele cu vînătorii de balene despre grafice, planuri, itinerarul flotilei, locurile de ancorare şi aşa mai departe.

Iaca, aşa s-a stricat căruţa...

Flotila de baleniere a mai stat la Primorsk două luni, pregătindu-se pentru sezonul de vînătoare. În vremea asta s-a înălţat muntele care ne desparte astăzi.

Kiribeev rostise ultimele cuvinte mai rar, apoi tăcu şi începu să-şi cureţe pipa.

— Cum poţi să fumezi atît ? îl întrebai eu.

— Nu cred că fumatul îmi face rău... Şi uite aşa, în timpul cît am stat la Primorsk şi ne-am pregătit de vînătoare a început totul. Nu mai ţin minte care a fost pricina, dar, în orice caz, ne-am certat iarăşi. Cînd erau străini de faţă, nu arătam că sîntem supăraţi, dar cum rămîneam singuri, Larisa stătea mută ca o ancoră. Nici eu nu voiam să cedez.

Dormeam separat : eu în sufragerie, Larisa în dormitor. Înainte de a adormi, mă gîndeam : ce prost merg lucrurile la noi ! Eu trebuie să ies în larg şi las toate încurcate acasă...

Îmi dau seama acum că de la început au mers toate altfel de cum trebuie. Ce ştiam unul despre celălalt atunci, în Crimeia ? Nimic. Şi nici nu voiam să ştim nimic. Ne-am aruncat ca nişte nebuni unul în braţele celuilalt, sub înrîurirea unei porniri, şi apoi mai era şi natura... Or, numai dragostea dublată de respect reciproc este trainică ! La un om trebuie să preţuieşti în primul rînd noblеţea sufletească, frumuseţea minţii şi a inimii, corectitudinea, voinţa. Asta e dragostea adevărată, fără moarte.

A existat între noi o astfel de dragoste ? Am iubit-o pe Larisa, o iubesc şi astăzi sincer, din tot sufletul. Dar ea, m-a iubit oare ?... Cum să-ţi spun, şi da, şi nu. Pe atunci, însă, nu mă gîndeam la toate astea : eram pur şi simplu neliniştit cînd mă întorceam acasă. Parcă intram într-o cabină neîncălzită. Pe balenieră, în schimb, mă simţeam de minune. Eram ocupat pînă peste cap ; din zori şi pînă-n noapte nu ieşeam din compartimentul maşinilor, împreună cu tot echipajul. Nu sînt dintre căpitanii aceia care se poartă la bord ca piloţii şi care-şi zic : „Fiecare la locul lui — eu la comandă, mecanicul la maşini".

Colind marea de la o vîrstă fragedă, am încercat de toate. Nu plec în cursă dacă nu verific starea navei pînă la ultimul nit. Aşa mi-e obiceiul. La mine, mecanicul nu doarme ! Cine-i delăsător o duce cam greu pe nava mea, dar cel căruia îi place munca nu se plictiseşte. De altfel, cred că ţi-ai dat seama şi dumneata... Pentru mine, munca este rostul vieţii. Dacă aş rămîne fără ea, m-aş simţi ca un peşte pe uscat. Asta e, profesore !

Kiribeev tăcu şi privi multă vreme trîmbele de ceaţă. În sfîrşit, începu din nou :

— Ceaţa asta ne încurcă toate socotelile. Stăm ca în vilegiatură, dar ce-i în sufletul meu, numai eu ştiu. Aşa mă simţeam şi atunci, adică nu chiar aşa, dar cam pe-aproape.

Îmi amintesc că pe balenieră totul era gata, maşinile revizuite, bordajele proaspăt vopsite, părţile de aramă furbisate. *Taifunul* era ca un armăsar în harnaşament de paradă. Numai să-l încaleci şi s-o iei la goană ! Inimile noastre erau în sărbătoare. Cînd am pornit spre casă, parcă nici nu-mi mai simţeam picioarele. A doua zi dimineaţa trebuia să ies în larg. Trăgeam nădejde că o să fie cel mai bun prilej să mă împac cu Larisa. Dar cum m-a primit !... Parcă aş fi nimerit în casa altuia. Şedea pe divan, îşi pilea unghiile, nu se

uita la mine şi-mi vorbea dinadins tăios şi scurt. Se înţelege că şi eu mă simţeam ca şi cînd mi-ar fi dat cineva în cap. Am căutat să mă stăpînesc şi să-i spun o vorbă drăgăstoasă ; voiam să mă apropii de ea, să-i pun mîinile pe umeri, s-o privesc în ochi, dar nu puteam : parcă mă ţinea cineva de mîini, iar limba mi se lipise de cerul gurii... M-am plimbat cît m-am plimbat prin odaie, apoi m-am hotărît s-o iau din loc, deşi anunţasem pe balenieră că o să vin dimineaţa.

Mi-am strîns lucrurile şi am spus :

— Rămîi cu bine, Larisa.

— Cu bine, a răspuns ea ca unui străin.

Am mai stat puţin, mi-am luat geamantanul şi am ieşit. Dar abia trecusem pragul, că Larisa a sărit de pe canapea şi a strigat :

— Stiopa !

Ar fi trebuit să mă întorc, dar am trîntit uşa în urma mea. Ea a strigat din nou :

— Întoarce-te, Stiopa !

Nici nu m-am uitat în urmă...

Pe navă, m-a copleşit o tristeţe de moarte. Toţi oamenii din echipaj erau pe ţărm, îşi luau rămas bun de la ai lor, nu eram decît trei la bord : marinarul de cart, un fochist şi cu mine. Portul era cufundat în tăcere ; balenierele păreau pustii ; numai pe *Aian* huruiau bigile, încărcînd ultimii cărbuni. Pretutindeni au început să se aprindă luminile de poziţie, iar în oraş felinarele. Nu cunosc alt oraş în lume care să fie, seara, atît de frumos ca Primorskul nostru ! Dar îţi dai seama cum mă simţeam atunci... Mă gîndeam că toţi sînt acasă la ei, cu ai lor, că şi eu aş fi putut să stau la mine acasă cu Larisa. Simţeam că nu mai pot : or înnebunesc, or fug de la bord... Tare aş fi vrut să treacă în clipa aceea pe la mine vreun suflet de om, Plujnik sau Kostiuk, dar peţitorii dracului nu se gîndeau la mine sau poate, dimpotrivă, se gîndiseră şi nu voiseră să-mi tulbure în ultima seară

„fericirea conjugală". Cu siguranță că dacă ar fi știut, nu m-ar fi lăsat așa...

Dar nu-mi place să-mi scormonesc mult timp în suflet, căci dracu știe unde poți să ajungi. Slavă domnului, am un pic de voință... Desigur, se corectă Kiribeev, nu sînt un caşalot, ci un om viu și nu mi-a venit chiar atît de ușor să mă stăpînesc.

Unii oameni gîndesc așa : dacă cineva are aparență de intelectual, asta înseamnă că nu-i sînt străine frămîntările subtile. Dacă însă e mai grosolan, mai din topor, habar n-ar avea de toate aceste frămîntări. Ce prostie !

Pe alde noi, pictorii ne zugrăvesc adesea ca pe niște buturugi, cu pieptul numai mușchi, cu mîini noduroase. Parcă ar vrea să spună : iată forța ! Dar dacă te gîndești puțin, vezi că n-au priceput nimic.

Uite ce vreau să spun : noi, așa-zișii oameni simpli ne deosebim, cred, de firile „rafinate" tocmai pentru că știm să scăpăm de cele mai chinuitoare frămîntări sufletești prin muncă, știm să ascundem vîlvătăile care ne mistuie inima. Tocmai așa am făcut : am dat dracului toate, am ieșit din cabină și am început să cercetez iar baleniera. Șeful de echipaj Ciubenko s-a dovedit un om cu mîini de aur. Nici la compartimentul mașinilor n-aveam de ce mă lega. Am trecut la prova. Tunul era bine uns, cablul harponului întins, aș spune, într-un mod clasic. Și aici se simțea mîna lui Ciubenko. Am zăbovit la prova, privind multă vreme orașul, portul, navele — totul spuzit de lumini. Doamne, dar ce era în inima mea... Ei, destul cu asta !

N-o să-ți spun cum mi-am petrecut noaptea, căci nu e prea interesant. Pot să-ți spun numai că în zori somnul m-a doborît și am adormit fără să mă fi dezbrăcat. M-au trezit tropăieli de picioare și strigăte. Am scos capul pe iublou. Golful, capul Turkin, colina Tigrovaia erau scăldate în razele

soarelui care răsărea. Pe mal se îmbulzeau cei veniţi să ne petreacă. M-am spălat repede, m-am dat cu puţină apă de colonie, am pus tunica cu galoane şi am ieşit pe punte. Nu-mi amintesc prea bine ce s-a întîmplat pînă la plecare — făceam toate maşinal — dar nădăjduiam, totuşi, că Larisa va veni să-şi ia rămas bun de la mine.

Cu jumătate de oră înainte de plecarea flotilei, am dat ordin să se moleze legăturile navei de la cheu şi am ancorat în radă, aşteptînd semnalul comandantului flotilei. Simţeam că mi se înfige un ac în inimă cînd îi vedeam pe toţi cum şuşotesc, se sărută...

Iată, în sfîrşit, că Plujnik mi-a dat ordin să pornesc primul. Pe *Aian* avea loc un miting, la care veniseră reprezentanţi ai comitetului de partid al ţinutului, oaspeţi din întreprinderi, corespondenţi.

Am pornit cu viteză redusă. Primorskul se îndepărta încet-încet. M-am sprijinit de copastia dinspre tribord şi mi-am îndreptat ochii spre oraş. Căutam colina Tigrovaia, căsuţa mea. De aici, de pe puntea de comandă, mi se părea cît o cutie de chibrituri. Am ridicat binoclul şi deodată am văzut deschizîndu-se uşa : în prag s-a ivit Larisa. A stat puţin, apoi a rupt-o la fugă în jos... Am dat ordin să se mărească viteza la jumătate, apoi am pus maşinile pe drum şi am ieşit în larg.

13

Sezonul de vînătoare a durat vreo cinci luni. M-am gîndit în timpul ăsta la casa mea, am suferit ? Cred şi eu ! Dar nimeni n-a ştiut-o. Cu subalternii, căpitanul trebuie să fie totdeauna plin de voie bună. Asta e pentru mine lege.

Munca e rostul vieţii omului. Dar frămîntările sufleteşti ? Cînd cobori de pe puntea de comandă,

n-ai decît să plîngi cu hohote la tine în cabină, unde nu te vede nimeni. Nu e bine cînd căpitanul își pierde moralul. Sigur că mi-era greu de tot uneori. Stăteam la comandă, mă uitam la apă, și deodată dispărea totul — nava, oamenii — nu mai vedeam și nu mai auzeam nimic. Larisa îmi apărea în fața ochilor. Îi închideam, îi deschideam — o vedeam mereu aievea. Ce-o mai fi și asta ? Halucinație, e clar !... Am căutat să mă istovesc muncind : terminam cartul și nu mă duceam în cabină, ci treceam la tun, sau mă căţăram în gabie. Eram atît de obosit, încît, îndată ce mă culcam, cădeam într-un somn ca de plumb.

Vînătoarea a fost strașnică. Am ucis nenumărați cașaloți, balene cenușii, boreale, nordice și chiar o balenă albastră.

Am colindat aproape toată partea de nord a Oceanului Pacific. Ne îmbibasem de sare și ne bronzasem de ajunsesem aproape ca niște negri. Dar iată că sezonul de vînătoare s-a încheiat și ne-am întors la Petropavlovsk : pe toți îi așteptau acolo telegrame, scrisori, pe mine — nimic... Îmi treceau prin cap fel de fel de gînduri.

La Petropavlovsk a trebuit să facem unele reparații *Taifunului.* Lucram ca un apucat, încercînd să-mi înăbuș dorul. Acum mă întreb : ce s-ar fi ales din mine dacă n-ar fi fost munca ? De cîteva ori am vrut să-i trimit o radiogramă : o scriam, o rupeam, iar o scriam, iar o rupeam... Pînă la urmă, n-am trimis-o...

După ce am plecat din Petropavlovsk, mi-a fost dat să mai trec printr-o încercare. Dincolo de strîmtoarea La Pérouse mi-am terminat cartul și am coborît de la comandă ; m-am oprit puțin lîngă ușa cabinei mele ca să-mi umplu pipa. Trăgeam cu plăcere fumul în piept. Era o noapte minunată, din acelea în care îți vine să scrii versuri : cerul întunecos, stelele strălucitoare, apa — cu reflexe opaline...

Mi-am fumat pipa și am vrut să intru în cabină, cînd, deodată, bag de seamă că baleniera își mărește viteza. Cît timp fusesem la comandă, mersese cu viteză mijlocie, așa cum ordonase Plujnik. *Aian* mergea încet ca un șlep remorcat că trebuia să ne ținem după el. Nu dădusem ordin să se sporească numărul de turații. Ce i-o fi venit mecanicului de cart ? M-am apropiat de tambuchiul de la sala mașinilor, dar n-am apucat să strig că am auzit niște glasuri :

— De ce am luat-o la goană ? întreba unul.

— Căpitanul se grăbește să ajungă acasă, i-a răspuns altul.

— De ce s-o fi grăbind ?... A mea îmi scrie că nevastă-sa... mă înțelegi...

— Cum „mă-nțelegi" ? Mușcă-ți limba ! Îl cunoști doar pe Stepan Petrovici. Praf te face.

Am încremenit ; cît pe ce să scap pipa din gură. A intervenit atunci al treilea glas ; l-am recunoscut : era al lui Ciubenko.

— Aveți o limbă ca de cașalot ! Ce tot bîrfiți ? Ce, nu vă place căpitanul nostru ?

Ceilalți s-au simțit probabil stînjeniți :

— Ba nu ne trebuie altul.

— Atunci, țineți-vă pliscul, a strigat iar Ciubenko. Toți ca unul sîntem cu căpitanul. O fi dat necazul peste el, poate că are nevoie de ajutor...

N-am mai auzit restul. Simțeam că mă arde ceva pe dinăuntru, mă înăbușeam. Încetișor, căutînd să împiedic cizmele să scîrțîie, am intrat în cabina mea, am telefonat mecanicului și l-am mustruluit, apoi m-am dezbrăcat, dar n-a fost chip să adorm.

Drumul din Kamciatka pînă la Primorsk mi s-a părut fără sfîrșit. Într-un tîrziu, am primit și ordinul lui Plujnik să începem curățenia generală a navei.

Înainte de Primorsk, ne-a ieşit în întîmpinare o flotilă întreagă : steaguri, fanfare, lovituri de tun. Larisa nu era printre cei veniţi.

Îi căutam tot felul de justificări : o fi bolnavă, poate nu ştie cînd sosim, ori o fi supărată. Ca să spun drept, nu dădeam crezare flecărelilor auzite fără voia mea.

Nici în mulţimea din port n-am văzut-o pe Larisa. Tuturor le ieşiseră în cale rudele, numai eu şi cu Plujnik ne-am mulţumit cu oficialităţile. E drept că n-am avut vreme să mă frămînt, căci am fost asaltat de ziarişti : nava mea vînase cele mai multe balene. Unde mai pui că Plujnik le îndrugase vrute şi nevrute despre mine. Într-un cuvînt, mă scosese aproape eroul principal. Dar eroii adevăraţi erau băieţii mei ! Mai cu seamă Jilin şi Ciubenko.

La banchetul organizat după sosire pe *Aian* n-am băut o picătură. Voiam să ajung acasă perfect treaz. Nici nu auzeam ce se vorbea acolo şi, cînd am prins momentul potrivit, am şters-o.

Ajuns pe mal, m-am simţit tulburat ca un băieţandru care se duce pentru prima oară la o întîlnire. Abia aşteptam s-o văd şi în acelaşi timp mi-era frică de această revedere.

Se înserase. În oraş se aprinseseră luminile. Pe străzi mişunau oamenii. Nimeni nu-mi dădea desigur nici o atenţie. După cum ştii, la Primorsk ofiţerii de marină nu-s de loc o raritate. Mie, însă, mi se părea că toţi se uită la mine, că ştiu totul despre mine. De aceea căutam să nu mă grăbesc, mergeam de parcă m-aş fi plimbat. Dar cum am trecut de strada principală şi am ajuns într-o ulicioară întunecoasă, care-şi primea lumina numai de la ferestrele caselor, n-am mai putut : am luat-o la picior.

Ca să ajung acasă, trebuia să merg pe Suifunskaia pînă în dreptul unui bloc cu două etaje, apoi coteam la stînga şi urcam pe Koreiskaia, aproape pînă la curmătura colinei Tigrovaia ; de

acolo nu mai erau decît vreo trei sute de paşi. Casa mea se vedea bine din port.

Gîfîiam, şi cînd am ajuns la curmătură m-am oprit puţin. Voiam să mă pregătesc pentru întîlnire. După ce bătăile inimii s-au mai potolit, am pornit mai departe. La cîţiva paşi de casă, însă, am încremenit: nici o lumină. Unde o fi Larisa? Cum am să intru în casă?

Am urcat chiar pînă în vîrful colinei, m-am aşezat pe o piatră, mi-am scos chipiul, mi-am şters fruntea de sudoare, mi-am umplut pipa şi am aprins-o. Mă hotărîsem să aştept. Jos vuia surd oraşul. Portul strălucea. Era cald şi marea îşi trimitea miresmele pînă la mine. Cerul, întunecat, era presărat cu scîntei de aur. Atunci, pentru prima oară în viaţă cred, mi-a fost milă de mine. „Pretutindeni clocoteşte viaţa, îmi ziceam, sub fiecare acoperiş sînt oameni fericiţi..." În momentul acela credeam că toţi sînt fericiţi, în afară de mine, că numai viaţa mea se năruise.

Fumam pipă după pipă. În oraş luminile au prins a se stinge rînd pe rînd. Bezna învăluia pămîntul. Beznă erau şi ferestrele casei mele, a cărei siluetă neagră abia o desluşeam pitită chiar sub coama dealului.

Mă simţeam obosit, nespus de obosit, şi aş fi vrut să mă întorc la bord. Dar mă întrebam mereu: ce s-o fi întîmplat cu Larisa? Unde e? M-am sculat şi eram gata să cobor, cînd mi-am adus aminte că am şi eu cheie. Cum de uitasem?!

Cînd am ajuns la vreo zece paşi de casă, am auzit glasuri. L-am recunoscut imediat pe-al Larisei şi am înlemnit cu pipa strînsă în pumn.

— Nu, nu, spunea ea. Pleacă! Pleacă imediat!

O voce de bărbat i-a răspuns înfundat:

— Bine, plec. Dar cînd am să te mai văd?

— Nu ştiu... Poate niciodată. Du-te. Mi-e frig.

— Dar la concert vii? a întrebat acelaşi glas.

— Du-te! Nu mai pot...

N-am auzit ce şi-au mai spus, nici nu ştiu dacă şi-au mai spus ceva. Mă înăbuşeam, urechile îmi vîjîiau, tremuram tot. Întunericul mă împiedica să-l văd pe bărbat, dar îi recunoscusem vocea: era afurisitul acela de muzician care o acompaniase pe Larisa în seara cînd îi adusesem chimonoul.

Primul meu gînd a fost să mă reped după el, căci îi mai auzeam paşii... Dar mi-am dat seama că ar fi o prostie. Ce să-i fac? ....Să-l omor? Da, în momentul acela aş fi fost în stare să-l omor. Şi apoi? Apoi?... Cine-i vinovat de toate? Eu sau ea? Ori amîndoi? Gîndurile mi se învălmăşeau. Nu puteam, însă, nici sta pe loc. Am pornit-o totuşi în jos. Îmi era greu să alerg, picioarele îmi tremurau. Am fugit pînă în strada principală, dar pe muzician ia-l de unde nu-i.

Lumina puternică, mulţimea m-au făcut să-mi revin în fire. Mi-am dat seama că în fond nu avea nici o vină, că numai Larisa era vinovată. „Du-te fuga la dînsa, îmi şoptea un glas lăuntric. Fugi, nu mai pierde timpul!"

M-am repezit înapoi spre colina Tigrovaia. Cînd ne-om întoarce la Primorsk, ai să înţelegi dumneata ce înseamnă să fugi de pe Kamciatskaia pînă la mine acasă.

Cînd m-am apropiat de casă, am văzut-o prin perdea pe Larisa. Stătea în faţa oglinzii şi, cu braţele ridicate, îşi aranja părul pentru noapte. Sufocat de furie, am sărit peste gard şi am ridicat pumnul să sparg geamul... Dar deodată m-am simţit ridicol: „Ce mai Othello poate să iasă din tine, Stiopka Kiribeev?..."

Am mai stat puţin, apoi m-am aşezat pe o treaptă de la intrare, mi-am umplut pipa, am aprins-o. Iar cînd bătăile inimii s-au mai domolit, am intrat în casă.

Ţinîndu-şi genunchii îmbrăţişaţi, Larisa şedea pe un colţ al canapelii şi vorbea fără să mă privească :

— Numai tu eşti vinovat... Cine-şi lasă singură soţia tînără, şi încă atîta timp ? Tu ai pe navă atîţia oameni. Dar eu, eu ce am ? Casa asta nesuferită, cocoţată în vîrful dealului ?... Ce vrei... Am stat destul ca o pasăre în colivie... Apoi, am ieşit şi am văzut că există viaţă, că oamenii trăiesc. Iar eu ?... Da ! Da ! Nu mă întrerupe, îţi spun tot, tot !

Ai plecat în cursă, m-ai zăvorît în casă şi cu asta ai crezut că ţi-ai făcut datoria. Aşa e ?... Nu, aşteaptă. Te-ai gîndit numai la tine ! Crezi că principalul eşti tu, iar eu sînt doar o anexă a ta, a vieţii tale. Nu mă întrerupe, îmi închipui ce vrei să-mi spui.

Vorbea fără să se oprească. Rodeam în tăcere vîrful pipei, stăpînit cînd de scîrbă, cînd de o afurisită milă pentru fiinţa din faţa mea. Uneori chiar începeam să-i aprob logica. „Într-adevăr, la bord mă luam cu treaba. Dar ei cum îi venea atît de singură ?“ Apoi, însă, şarpele care mă îndemna la milă pierea şi începea să şuiere un altul : „Cu atît mai mult nu trebuia să se poarte astfel în timp ce tu munceai şi-ţi expuneai chiar viaţa“. Cînd termina şi ăsta, se ivea altul : „Dar cînd ţi-ai legat viaţa de ea te-ai gîndit că eşti mai în vîrstă şi că trebuie să faci astfel ca interesele tale să devină şi ale ei ?“

Abia mă stăpîneam să nu fac o prostie ; ba îmi venea să mă apropii de dînsa, s-o cuprind în braţe şi să rezolv totul prin mîngîieri şi împăcare, ba — mărturisesc, spre ruşinea mea — îmi venea să mă reped şi s-o bat.

Zorile mijeau, dar noi tot nu ne culcaserăm :

vorbeam, vorbeam într-una. Odaia era plină de fum, căci aprindeam o pipă după alta.

Mă simţeam sleit ca după două carturi la rînd în regiunea tropicelor şi-mi chinuiam mintea să găsesc o ieşire din situaţia asta blestemată. Larisa mă copleşea cu reproşuri, ba mă ameninţa cu despărţirea, ba căuta singură să se justifice şi vorbea, vorbea — abia contenea o clipă. Avea pe umeri un şal alb de angora, cu ciucuri mari.

Pentru prima oară am văzut-o atît de nesuferită şi deodată mi-am zis că trebuie să tai dintr-o lovitură acest nod : să plec. Să plec pentru totdeauna din casa mea. Mi-am dat seama că ar fi un chin să continuăm o asemenea viaţă.

M-am dus la dulap şi am început să-mi strîng lucrurile...

Dumneata m-asculţi cu calm, profesore. Nici eu nu mai sînt atît de tulburat. Atunci, însă, mi-era atît de greu, de parcă aş fi văzut propria mea navă cum se scufundă în timp ce maşinile mai funcţionează. N-ai naufragiat niciodată ? Eu da : lîngă Hokkaido, pe vreme de ceaţă, o goeletă japoneză a spintecat bordajul navei mele. Ei bine, în timp ce-mi strîngeam lucrurile în geamantan, mă simţeam cam ca atunci cînd naufragiasem... Larisa se uita la mine cu ochi de sălbăticiune curioasă, întrebîndu-se desigur : ce-o să fie mai departe ? Nu credea, probabil, c-am să plec. Dar cînd a văzut că mă îndrept spre uşă, a sărit de pe canapea aşa cum sare otaria de pe stei cînd vede omul şi m-a apucat de umeri :

— Stiopa ! Nu pleca ! Nu pleca !

Şi a izbucnit în plîns.

A trebuit s-o iau în braţe şi s-o liniştesc. Cînd s-a potolit în cele din urmă, şi-a strîns braţele după grumazul meu şi-a început să bolborosească :

— Nu te las să pleci ! Nicăieri ! M-ai înţeles ? ! Nicăieri !... Prostuţule, credeai într-adevăr că am

să te părăsesc ? Că am să renunț la tine pentru un altul ? !

Am așezat-o pe canapea și m-am dus la fereastră. Soarele se ridicase deasupra orașului. Era frumos : totul părea scăldat în aur. Pe cînd la noi... Mă înțelegi, profesore ?... Cu toate că Larisa voia să se împace, sufletul nu mi-era liniștit de fel. Mă uitam la ea și mă gîndeam : „Femeia asta zveltă și frumoasă mi-a devenit străină ? Cît e de cînd o sărutam și-i spuneam dragostea mea cea mare, scumpa mea ? Cît e de cînd îmi spunea că fără mine viața nu are nici un rost pentru ea ?... Și iată-ne acum, parcă am fi doi străini."

După un timp, s-a îndreptat din șale și a început să fredoneze, fără cuvinte, un vals vechi și trist : *De ce oare inima-mi bate năprasnic ?*

S-a întrerupt, a tăcut poate un minut, mușcîndu-și buzele. Apoi a sărit de pe canapea și a străbătut cu pași ușori, ca de dans, odaia. S-a oprit în fața pianului, a ridicat capacul, dar s-a răzgîndit, l-a lăsat să cadă și s-a apropiat de mine mototolind în mînă franjurile șalului.

— Doamne ! Ce-i asta ?

Nu i-am răspuns.

— Stiopa ! Vorbește odată !...

— Ce vrei ? am făcut eu, cît de aspru puteam.

— Cum ce vreau ? !

Nu voiam să mai continuăm discuția, în general nu mai voiam să mă gîndesc la nimic. Curînd trebuia să mă întorc la bord iar acolo trebuia să fiu stăpîn pe mine, aveam nevoie de tot calmul, pe urmă, mi-era teamă că dacă încep, iar cedez — și doar cedasem în destule privințe. Mă gîndeam cu amărăciune cît de prostește ne purtăm amîndoi și cît de greu e să mai dregem ce-am stricat. Dar, la drept vorbind, mai puteam drege ceva ?

În casă se așternuse o tăcere ca pe o navă părăsită. Numai sirenele remorcherelor din port se au-

zeau, amintindu-mi că e timpul să ridic ancora. Am dat să mă scol, dar Larisa a început din nou să vorbească iute, cu însufleţire :

— Stepan, să plecăm de aici ! Ce zici ?... Să plecăm, a repetat ea, dacă vrei ca între noi toate să fie cum au fost... Nu te supăra, dar eu... Cum să-ţi spun ca să mă înţelegi mai bine ?... Dar parcă poţi să mă înţelegi ? În ultimul timp ai devenit un străin pentru mine... Nu mă mai atragi ca înainte. Nu mai eşti pentru mine căpitanul Kiribeev de odinioară — omul puternic, plin de abnegaţie, de care m-am îndrăgostit ca o prostuţă atunci, în Crimeea. Nici nu mai ştiu cînd şi cum s-a întîmplat... Nu sînt în stare să-ţi explic ce se petrece cu mine, Stepan... Dar tu parcă ai început să te desprinzi de mine... A, nu ! Ce zic ! Nu tu !...

Şi-a dat capul pe spate, a închis ochii şi a rostit cu deznădejde :

— Nu ştiu, înţelege-mă, nu ştiu. Nu ştiu în ce măsură eşti tu vinovat şi în ce măsură sînt eu vinovată...

A clătinat capul, apoi s-a lipit de umărul meu.

— Doamne, a şoptit. Mi-e teamă, Stiopa... Să plecăm ! Să plecăm de aici !... Unde ? Mi-e totuna, numai să plecăm ! De ce taci, Stiopa ? !

Am ridicat din umeri.

— Stiopa ! De ce stai aşa, ca o stană de piatră ? Vrei să plecăm la Leningrad ? Am să mă înscriu la conservator, toţi mă sfătuiesc să mă înscriu... Nu mai pot aşa... Nu mai pot să stau singură acasă. Trebuie să muncesc. Aici, unde să mă angajez ? Ştii doar că la teatru nu sînt locuri libere. Vreau să studiez, vreau să mă întorc pe scenă ! Spune măcar un cuvînt, Stiopa ! Ştiu că mă socoţi o proastă. Dar înţelege-mă odată ; tu ai plecat pentru o jumătate de an, iar eu am rămas singură, fără nici o treabă. M-am dus de cîteva ori la teatru. Ce, e o crimă ? Ce era să fac,

să mă spînzur de plictiseală ? Iartă-mă că n-am venit să te întîmpin în port. Dar şi tu eşti bine. Ţii minte cum ai plecat de acasă ? Toată ziua am plîns.

N-am mai ascultat-o pînă la capăt ; am deschis uşa. Atunci a strigat :

— Stiopa ! Stiopocika ! Spune ceva...

Era prea mult ; m-am întors spre dînsa.

— Bine, i-am zis. Am să mă gîndesc.

15

Oceanul rămînea învăluit în ceaţă de la un capăt pînă la celălalt şi-mi venea uneori a crede că n-o să mai vedem vreodată nici apa albastră, nici oamenii. Din cînd în cînd mi se năzărea că bucata de pămînt pe care şedeam cu căpitanul are s-o ia din loc deodată şi o să înceapă a goni pe neţărmurita mare albicioasă, într-acolo unde nu există nici durere, nici bucurie, nici dragoste, nici ură, nici lacrimi, nici rîsete ; numai glasul căpitanului, întrerupt arareori de pufăitul pipei, mă trezea la realitate.

Deodată Kiribeev tăcu, sări în picioare şi privi ţintă spre ocean. Mă ridicai şi eu, căutînd în aceeaşi direcţie.

— Stop ! strigă el. Destul am stat degeaba. Se schimbă vremea !

Numai un om cu experienţa lui putea să-şi dea seama de asta. Ceaţa atîrna mereu deasupra apei, acoperind-o pe o distanţă de mai multe mile ca un fum albăstrui.

— E timpul să ne întoarcem la bord, profesore, zise iar Kiribeev.

Se aplecă spre foc, scoase un tăciune şi-şi aprinse pipa, apoi mormăi :

— Trebuie să astupăm focul cu pămînt. Acuşi se stîrneşte vîntul şi o să fie prea tîrziu : se aprind preriile.

Nici nu-şi termină bine vorba, că vîntul începu într-adevăr să scormonească focul. O răcoare neplăcută pătrunse pe sub mîneci. Curînd vîntul prinse a bate neîntrerupt, iar ceaţa începu să se îngroaşe şi să se strîngă ca o pînză uriaşă. Totul s-a întîmplat atît de iute, încît nu mi-am putut stăpîni un strigăt de mirare cînd am văzut ivindu-se din nou în faţa mea oceanul. Kiribeev pîcîia din pipă şi privea tăcut înainte. La colţul buzelor se iviră cute : zîmbea.

Se bucura de vremea bună aşa cum pot să se bucure doar marinarii, care ştiu ce înseamnă să cazi în mrejele celui mai temut dintre duşmani — ceaţa. Luciul apei te orbea acum. Începui să-mi strîng lucrurile. Căpitanul strigă :

— Priveşte, profesore !

Mă ridicai. Mai întîi nu observai nimic, dar uitîndu-mă cu atenţie spre zările de un albastru fumuriu, văzui la orizont, crescînd parcă din apă, catargele unei nave.

— Al dracului vagabond, goneşte spre Primorsk ! exclamă însoţitorul meu, cu un amestec de entuziasm şi de invidie.

Nava venea cu iuţeală drept spre noi. Curînd îi zării coşurile şi, în timp ce coboram spre golf, apăru din apă şi tot corpul navei. Scăldată în văpăile aurii ale soarelui care apunea şi care, scăpat din ceaţă, părea şi mai strălucitor, nava era o adevărată apariţie de basm. Kiribeev ajunse primul pe mal şi fluieră din răsputeri. De balenieră se desprinse îndată o barcă în care un marinar trăgea la rame. Şuieratul căpitanului sperie păsările, care prinseră a se agita prin golf ; încredinţîndu-se apoi că nu le ameninţă nici o primejdie, se aşezară greoi, unele după altele pe apă, ca nişte hidroavioane, ţipînd ceva pe limba lor. Urcarăm

în barcă. Kiribeev se luminase la faţă, de parcă acolo, lîngă foc, şi-ar fi lăsat toate gîndurile apăsătoare.

— Ia uită-te, profesore, ce bucuros e!

Marinarul, care trăgea la rame cu o uşurinţă de invidiat zîmbea cu gura pînă la urechi.

— Cum să nu mă bucur, tovarăşe căpitan! Ceaţa asta afurisită ne amăra pe toţi. Cît pe ce să murim de plictiseală... Şi la dumneavoastră, nici nu ne venea să ne uităm — ne durea sufletul. Băieţii ziceau: „De mai ţine o săptămînă ceaţa, deraiază de tot căpitanul nostru".

Kiribeev se încruntă.

— Vorbiţi cam mult, îl dojeni el, apoi, fără să mai aştepte ca barca să se lipească de bordajul balenierei, strigă: Hei, voi, cei de pe vas!

Nebîliţîn şi şeful de echipaj Ciubenko se apropiară de copastie.

— Stabiliţi imediat carturile! Faceţi gata maşinile! Ridicăm ancora chiar acum!

— Am înţeles, să trăiţi! sună de sus răspunsul şi imediat zeci de picioare prinseră a tropăi voios pe puntea navei.

Barca acostă şi Kiribeev urcă la bord în doi timpi şi trei mişcări.

Mîndru de îndemînarea căpitanului său, marinarul îmi aruncă o privire compătimitoare.

— Să vă ajut? mă întrebă dînsul.

— Mulţumesc, făcui eu sec şi, imitîndu-l pe Kiribeev, mă căţărai la bord. Căpitanul se şi afla pe puntea de comandă. Corpul balenierei trepida. Din coş ţîşnea fum gros. Vînătorii de balene, în frunte cu şeful de echipaj, alergau de colo colo. Ciubenko, un uriaş bine făcut, semăna destul de mult cu căpitanul său, numai că era mai lat în umeri, iar faţa lui, deşi tăbăcită de soare şi de vînturile mării, era tare chipeşă, plină de o noblete ce-ţi amintea chipurile zaporojenilor, al căror urmaş era de altfel. Avea fruntea lată, sprîncene negre,

puțin decolorate de soare, nas subțire și drept, ochi albaștri de om bun la suflet, mustăți roșcate, pleoștite, și bărbia îndărătnică. Ciubenko nu ridica niciodată glasul, nu repeta niciodată ordinele pe care le dădea, nu se plîngea niciodată de nimic. Era trecut de patruzeci de ani. După cum apucasem să observ, prin munca sa neprecupețită și ireproșabilă, marea-i seriozitate și desăvîrșita-i cinste își cucerise respectul tuturor, precum și încrederea deosebită a căpitanului. Îndată ce barca fu ridicată și amarată la postul ei, căpitanul Kiribeev ridică receptorul și chemă sala mașinilor:

— Gata mașinile?

Primind răspunsul afirmativ, căpitanul strigă spre prova, unde stăteau lîngă macara Nebîlițîn, Ciubenko și doi marinari:

— Vira ancora!

Curînd i se raportă că ancora fusese ridicată.

Trei șuierături de adio ale sirenei tulburară împărăția păsărilor din golf, care se înălțară toate deodată țipînd pe diferite glasuri.

Apa spumegă la pupa și baleniera începu să iasă încet din golf. Apoi, se îndepărtă cu jumătate viteză. Fumul negru țîșnea în rotocoale dese din coș și se așternea pe apă. Kiribeev măsura cu pași rari mica punte de comandă, trăgînd cu nesaț din pipă.

Cînd ajunserăm în larg, căpitanul ordonă „drum nord". Vînătorii de balene crezură că ne vom îndrepta spre golful Morselor, unde era ancorată nava-bază *Aian*. Dar Kiribeev schimbă pe neașteptate de drum și ieșirăm în largul oceanului, îndreptîndu-ne spre insulele Comandorului.

La orizont, cerul era senin. Vîntul bătea din față. Din largul oceanului veneau valuri mari, care izbeau în bordaj și stropeau puntea.

Mă instalai cu Jilin în bordul din vînt și începurăm să luăm probe de plancton. Dar curînd fu-

răm nevoiți să renunțăm, căci fileul rămînea mereu gol, iar mîinile ne înțepeneau de frig.

Coborîi în cabină să mă mai încălzesc. Mă dezbrăcai și mă întinsei pe canapea. Legănatul lin al balenierei, duduitul mașinii aveau un efect adormitor. Nu-mi dau seama cît am moțăit așa, ba năzărindu-mi-se că mă prăbușesc într-o prăpastie adîncă, ba că mă aburc pe un pisc, dar deodată mă deșteptă un strigăt: „Balenă la prova!"

Deschisei ochii și trăsei cu urechea, ca să-mi dau seama dacă visasem sau dacă cineva strigase cu adevărat.

Cîteva clipe picotii într-o liniște adîncă. „Pesemne că am visat", îmi zisei și eram gata să mă întorc pe partea cealaltă — dar în clipa aceea auzii tropăit de picioare și timona scîrțîind. Prin iubloul deschis năvăli un șuvoi de aer rece și în același timp deslușii zgomotul apei ce se scurgea de pe punte.

Ieșii fuga pe punte, încheindu-mi mantaua din mers.

Mijeau zorile. Căpitanul era la comandă. Harponierul Knudsen stătea la tun, cu picioarele rășchirate. Ciubenko se cocoțase în gabie și indica drumul pe care trebuia să-l urmeze baleniera. Marinarii care nu erau de cart se instalaseră cît mai comod, unii pe sarturi, alții la copastie.

Deasupra mării pogora o ceață albăstruie, rară, ca fumul pe care-l scot, cînd ard, lemnele ude. Cînd se întindea în trîmbe, cînd se strîngea repede, cu teamă parcă, dezvăluind oceanul fără margini, întunecat, rece, brăzdat de colnicele valurilor.

Dar unde erau balenele?

Mă uitam la Knudsen, la șeful de echipaj care ședea în „cuibul corbului", la căpitanul Kiribeev, la timonier, la șeful-mecanic Poreadin care străjuia ca o santinelă biga de treizeci de tone... Pe

feţele tuturor citeam aceeaşi întrebare: „Unde-s balenele ?“

Taifunul, adulmecînd ca un cîine de vînătoare în urmărirea prăzii, trecea cu grijă de pe un val pe altul. Noaptea făcea încet, parcă împotriva vrerii ei, loc zorilor. Ce frumoasă e dimineaţa pe mare ! Chiar dacă vremea-i posomorîtă ! Marea se trezeşte încet, alene, întinzîndu-se, căscînd parcă. Dar după cîteva minute, totul se schimbă : unde a pierit pasul leneş al zorilor, luciul rece al apei, şuierul şiret şi furios al vîntului ? Pîcla dinaintea zorilor se topea şi deodată putui să văd pînă departe, departe. Începea o zi nouă ! O zi frumoasă ! Minunată ! În zare, la răsărit, ţîşneau deasupra mării mici coloane de apă, care atîrnau numai o clipită în văzduh. Pe balenieră, toţi se puseră în mişcare. Executînd indicaţiile lui Knudsen, Kiribeev schimbă brusc de drum spre tribord şi pornirăm cu toată viteza să barăm drumul balenelor. Scăldată în apa înspumată, afundîndu-se în gropile oceanului, baleniera gonea voioasă către ţintă. Dar iată că Knudsen ridică braţul stîng şi-l mişcă uşor într-o parte. Baleniera se înclină spre babord. Stropi reci ca gheaţa ne împroşcară. Knudsen se întoarse spre puntea de comandă şi, fără a-şi scoate pipa din gură, îi strigă lui Kiribeev :

— *Sperm Whale !*

În timp ce-mi potriveam binoclul, balenele începură să se scufunde. Izbutii totuşi să observ cîteva coloane de apă. Da, erau într-adevăr *Sperm Whale,* cum spun norvegienii caşaloţilor. Va să zică, dădusem peste un grup de balene dintre cele mai mari, aparţinînd familiei cetaceelor cu dinţi.

Vînătorii de balene le identifică fără greş, după coloana de apă pe care o aruncă. Balena o aruncă drept în sus, pe cînd caşalotul — într-o parte, sub un unghi de aproximativ patruzeci şi cinci de grade. Caşalotul poate fi deosebit uşor de cele-

lalte balene și după forma corpului. De departe arată ca o bîrnă uriașă și strîmbă.

Îndreptîndu-ne spre locul unde aveau să reapară cașaloții după presupunerile harponierului, nimerirăm într-o limbă de ceață deasă, ivită din senin. Nu mai zăream nimic. Ciubenko strigă din gabie :

— Nu văd nimic, mă ustură ochii !... Dar îi aud sărind pe undeva !

Olav Knudsen se întunecase la față. Plescăind din buze, încerca să-și aprindă din nou pipa care se stinsese. Nu izbuti. O vîrî în buzunarul vestei lui de piele și făcu un semn spre puntea de comandă. *Taifunul* întoarse brusc și porni în goană spre sud, unde fuseseră observați pentru prima oară cașaloții.

Dinspre sud adia un vîntulet cald. Ceața începu să se rărească și să se desprindă treptat de suprafața apei. Îmi încordam auzul. Curînd auzii niște zgomote înfundate, ca o canonadă îndepărtată.

— Auziți ? întrebă Ciubenko, aplecîndu-se peste parapetul gabiei.

— Aud, răspunse Knudsen.

— Se bălăcesc ca știucile în zori. Dar nu văd nimic.

Baleniera își încetini mersul. Acum, zgomotul era mai deslușit.

N-aveam nici o îndoială că larma aceea se datora cașaloților. Din memoriile căpitanilor-harponieri știam că balenele, dar mai ales cașaloții, sar des din apă. Vînătorii de balene sînt de părere că o fac nu fiindcă ar fi amatori de atletism, ci numai pentru a scăpa de paraziții care se cuibăresc în colonii întregi pe abdomenul lor. E adevărat că, după alții, balenele sar ca să-și consume un surplus de energie. Cum puteau fi verificate ipotezele ? În ce laborator ?...

Nava înainta acum încet. Pîcla se ridica alene. Dar iată și primele raze de soare ! Îndată zărirăm

din nou, la numai cîteva mile depărtare, caracteristicile coloane de apă ale cașaloților.

Curînd văzurăm primul cetaceu. Sări greoi din apă, împroșcînd stropi fără număr.

Olav Knudsen, de obicei încet în mișcări și țanțoș, se încovoie deodată și-i făcu semn lui Kiribeev să pună toată viteza. Căpitanul se aplecă și el peste parapetul punții de comandă.

Dar pînă să ajungem la distanța de unde puteam trage, cașaloții, jucîndu-și în soare înotătoarele puternice, strălucitoare, dispărură din nou sub apă.

Ca vînătorul nedibaci, uluit de îndrăzneala prăzii care-i scapă, *Taifunul* se opri, înlemnind parcă. Apucasem să-mi însemn momentul cînd cașaloții dispăruseră în vîltorile oceanului. Știam că stau mult timp sub apă și de aceea îmi controlai fără grabă aparatul fotografic, apoi îmi notai cu grijă unde, cînd și în ce împrejurări se iviseră cetaceele. Trecură vreo douăzeci de minute, dar cașaloții tot nu apăreau.

— Dacă stau mult sub apă, vor sta mult și la suprafață, spuse Ciubenko.

După ce se scurse al treizeci și doilea minut, Ciubenko strigă din gabie :

— Vin, vin, drăguții de ei !

La mare adîncime, în dreptul balenierei, se iviră niște umbre uriașe.

Cașaloții se ridicau la suprafață aproape vertical ; din apă începură să se ivească boturile lor turtite, ca niște căldări de navă. Coloanele piezișe de apă prinseră a țîșni din nou, șuierător. Ajunși la suprafață, ședeau nemișcați cîteva minute, ca niște înotători obosiți care fac „pluta" după un mare efort, mulțumindu-se numai să azvîrle din cînd în cînd coloane groase de apă.

Soarele risipi resturile cetei matinale ; oceanul, acum liniștit, strălucea ca o oglindă. Ici, colo zăr-

ream papagali cufundători nordici cu capete roşii şi papagali Ara cu pieptul alb.

Păsările păreau cu totul nepăsătoare faţă de pasiunea vînătorească a marinarilor. Şedeau pe apă, pline de importanţă, ca nişte împăraţi orientali pe tron, şi numai arareori catadicseau să întoarcă capul spre *Taifun*.

Pe navă domnea o linişte desăvîrşită. Knudsen încremenise lîngă tun. Numai Kiribeev se plimba nerăbdător pe mica punte de comandă. De ce întîrzie harponierul să tragă ? Îşi alegea un caşalot mai mare, sau din altă pricină ? Se auziră murmure de nemulţumire. Cînd *Taifunul*, care se apropia cu viteză redusă, ajunse la distanţa potrivită pentru tir, unul dintre vînătorii de balene nu se mai putu stăpîni şi strigă :

— Trage odată !

Dar Knudsen nici nu clinti.

— De ce nu trage ? îl întrebai şi eu pe Jilin care stătea lîngă mine.

— Caută ambra, îmi răspunse marinarul.

Ambra... Nici un vînător de balene din lume nu se apucă să vîneze caşaloţi pînă nu cercetează cu atenţie regiunea unde-i întîlneşte.

Vînătorii de balene caută ambra aşa cum astronomii caută o planetă nouă. În antichitate, ambra era folosită ca remediu antispasmodic, iar medicii din sud-estul Asiei o folosesc şi astăzi în acest scop. În antichitate, cînd toate mările erau pline de balene, pe ţărmurile Mediteranei se înălţaseră turnuri de unde observatorii căutau ambră.

În vremea aceea, nici aurul, nici pietrele preţioase, nici mirodeniile şi nici fildeşul nu puteau rivaliza cu ambra. Cînd Vasco de Gama a părăsit India, sultanul din Melinbi i-a oferit ca dar pentru regina Portugaliei o bucată de ambră montată în argint.

Poate că Knudsen nu ştia toate acestea. Dar harponierul ştia prea bine că un kilogram de am-

bră de calitate superioară costă mai mult de o mie de dolari, iar ambra se găseşte în bucăţi mari, cîntărind între cincizeci şi o sută de kilograme.

Knudsen nu putea să nu fi auzit de un oarecare vînător de balene care găsise o asemenea bucată de ambră şi ajunsese dintr-o dată om bogat, căci ambra este premiul harponierului. Asemenea veşti se răspîndesc cu iuţeala fulgerului. E adevărat că ambra se întîlneşte rar, mai mult în regiunile tropicale ale Oceanului Indian şi Oceanului Pacific, prin mările Japoniei de Sud, lîngă ţărmurile Chinei, Braziliei şi insulelor Antile. Dar nici pepitele de aur nu se găsesc la tot pasul, ci trebuie căutate !

Văzusem ambră. În formă naturală, nu e prea atrăgătoare : lipicioasă ca ceara, tare ca un ou fiert îndelung, care s-a şi înnegrit, răspîndeşte un iz puternic de pămînt şi putregai. Dar dacă o ţii un an sau chiar mai mult într-un vas ermetic închis, ea începe să degaje o aromă nespus de fină. E destul să adaugi unui parfum cîteva picături de ambră dizolvată, ca el să capete un miros fin şi foarte persistent.

Preţul ridicat al ambrei explica atenţia încordată cu care harponierul nostru cerceta regiunea unde înotau caşaloţii alene, fără să ia în seamă patima vînătorească ce-i cuprinsese pe toţi oamenii de la bord.

Încordarea ajunsese la culme cînd Olav Knudsen se aplecă deodată şi mişcă ţeava tunului puţin spre dreapta. Auzirăm împuşcătura şi harponul zbură şuierînd spre caşalotul cel mai mare. Cînd pocni tunul, toţi cei de pe punte se aplecară fără voie şi făcură acea mişcare aproape insezisabilă familiară jucătorilor de biliard după o lovitură nesigură care, totuşi, după părerea lor, trebuie să împingă neapărat bila în pungă [1].

[1] La biliardul rusesc, bilele trebuie introduse în pungile de la marginile mesei (n. ed.).

Între împuşcătură şi momentul cînd harponul îşi atinge ţinta trec cîteva secunde, în timp ce între căutarea balenelor şi momentul împuşcăturii trec ceasuri, uneori zile şi chiar săptămîni. Toate frămîntările chinuitoare şi dulci totodată prin care trece în vremea asta vînătorul de balene nu sînt nimic pe lîngă tensiunea acestor cîtorva secunde. Dar iată că secundele s-au scurs şi din zeci de piepturi răsună un : „Ah, drace !" Olav Knudsen dăduse greş ! Halal !... Să dea greş un harponier vestit în toată lumea, un as al vînătorilor de balene !

Knudsen dădu din picior, înjură în norvegiană şi, întorcîndu-se brusc, se îndreptă aproape în fugă spre puntea de comandă.

Vîntul mă împiedica să aud ce-i spunea lui Kiribeev, dar după chipul harponierului putui să-mi dau seama că discuţia e „tare". Knudsen era roşu la faţă şi gesticula cu o energie care nu se potrivea de loc cu firea lui. Se vede că „părţile" nu ajunseră la un acord. Knudsen coborî de pe puntea de comandă.

Vînătorii de balene aşteptau nedumeriţi. Ce se va întîmpla acum ? Dar n-avură mult de aşteptat ; după plecarea harponierului, se apropie de mine marinarul de cart şi-mi spuse că mă cheamă căpitanul.

— Ce prostie, profesore ! spuse Kiribeev. Knudsen e convins că a dat greş din cauza prezenţei dumitale pe punte. Pretinde...

Dar nu apucă să termine, că-l auzirăm pe Ciubenko strigînd ; aplecat peste parapetul gabiei, şeful de echipaj răcnea :

— Uitaţi-vă ! Uitaţi-vă ! Vine ca nebunul !

Ce se întîmplase ?

După cum ne-am dat seama apoi, harponul, atingînd mai întîi suprafaţa apei, ricoşase, lovise botul în formă de cazan al cașalotului şi căzuse în ocean ca un ic din buturuga de stejar. Gre-

nada înşurubată în vîrful harponului explodase chiar lîngă capul caşalotului şi-l buimăcise. Cît timp discutase Knudsen cu căpitanul, cetaceul rămăsese ameţit acolo unde-l surprinsese explozia. Acum însă se dezmeticise, se întorsese puţin şi venea glonţ spre balenieră...

Simţii că mi se strînge inima. Mă întrebam: oare n-o să se întîmple acum ceea ce s-a întîmplat cînd şi-a pierdut viaţa căpitanul Hool, iar tînărul Dick Sand [1], în vîrstă de cincisprezece ani, a devenit căpitanul balenierei *Pelerinul*? Din fericire, îmi amintii la timp că nu sînt un simplu călător, ci om de ştiinţă, că în zilele noastre se întîmplă foarte rar ca navele să fie atacate de balene înfuriate şi că trebuie să fac tot ce-mi stă în putere ca să „fixez" fenomenul, cum îmi spunea profesorul Verigo-Katkovski. Îmi potrivii la iuţeală aparatul fotografic şi căutai o poziţie comodă.

16

Caşalotul venea drept spre noi. Era un animal bătrîn şi puternic, cu bot uriaş, plin de zgîrieturi. Lovitura fu atît de puternică, încît nava se cutremură şi toţi cei ce nu se ţineau bine pe picioare se întinseră cît erau de lungi pe punte. Numai Kiribeev şi Olav Knudsen rămaseră la locurile lor, de parcă ar fi fost prinşi cu şuruburi. Kiribeev urmărea cu încordare caşalotul, iar Knudsen încărca tunul, ajutat de Ciubenko care, după împuşcătura neizbutită, coborîse val-vîrtej din gabie, julindu-şi mîinile pe sarturi.

Urmă o a doua lovitură, iar după ea, aproape imediat, a treia. Din sala maşinilor ţîşni afară me-

[1] Eroi ai romanului lui Jules Verne *Căpitan la cincisprezece ani*, Editura Tineretului, Bucureşti, 1958 (n. ed.).

canicul de cart : crezuse că baleniera se izbise de o stîncă submarină.

Kiribeev execută o întoarcere rapidă pe loc. Balena, legănîndu-se de pe o parte pe alta, se îndepărta de noi.

Olav Knudsen ridică braţul. Ciubenko mă lămuri că harponierul cere „toată viteza".

La pupa, apa începu să fiarbă ; strivind valurile, baleniera se năpusti înainte. Dar Knudsen ridică din nou braţul.

— Toată viteza înainte ! răcni Kiribeev în pîlnia portavocii.

Baleniera parcă zbura. Caşalotului buimăcit de lovituri nu părea să-i pese de urmăritori.

Cînd distanţa dintre balenieră şi caşalot se micşoră suficient ca să se poată arunca harponul. Knudsen ceru căpitanului să oprească. *Taifunul* stopă, tremurînd ca un armăsar înfierbîntat de alergătură ; valul stîrnit îl zvîrli puţin înainte. Knudsen se strînse ca un arc şi mişcă tunul, ochind inima balenei. Împuşcătura bubui, urmată de un şuierat uşor ; harponul, trăgînd după el cablul gros, se năpusti ca un şarpe boa şi se înfipse în spinarea puternică a cetaceului. De bucurie, inima voia parcă să-mi sară de la locul ei. Lovit, caşalotul încremeni, apoi însă, dezmeticindu-se, se smuci cu putere înainte. În vremea asta grenada explodă în măruntaiele lui. Cetaceul se răsuci şi începu să se arunce cînd într-o parte cînd într-alta. Cablul harponului îl urma şuierînd. Tamburii se derulară zgomotos. După mai puţin de un minut, cablul se întinse ca o coardă şi caşalotul începu să tragă baleniera după el. Knudsen ceru să se lungească cablul, dar caşalotul îl întinse repede şi iarăşi ne trase. Apoi se opri o clipă şi din capul lui ţîşni o coloană uriaşă de sînge. Olav Knudsen şi Ciubenko încărcau zoriţi tunul, ca să-i dea lovitura de graţie, însă cetaceul rănit, chinuit de durere, începu să se învîrtească, să se cufunde

şi să iasă din nou la suprafaţă, înfăşurînd cablul în jurul trupului său.

Olav Knudsen, palid, strigă ceva căpitanului Kiribeev, gesticulînd. Pricepui că nava e în pericol. Caşalotul în agonie putea să facă un salt şi să cadă pe balenieră.

La indicaţiile lui Knudsen, căpitanul manevra nava cînd înainte, cînd înapoi, cînd cu toată viteza, cînd încet sau chiar stopînd maşinile.

Din fericire, animalul se potoli deodată. Deschise gura şi regurgită hrana. Profitînd de acest moment, Knudsen ceru ca nava se se apropie de caşalot şi trase din mers. Al doilea harpon se înfipse şuierînd chiar lîngă primul, în trupul caşalotului.

Toţi răsuflarăm uşuraţi. Dar ne bucuram prea devreme : al doilea harpon, în loc să răpună definitiv caşalotul, îi dădu parcă forţe noi. Cu o mişcare bruscă, el se năpusti înainte. Din nou prinseră cablurile harpoanelor să se desfăşoare cu iuţeală formidabilă, tamburii şi palancurile amortizoarelor să scrîşnească amarnic. Caşalotul se zbătea ; cînd cablul ajunse la capăt, el începu din nou să ne „remorcheze".

— Mai trebuie dat lui puţin fier, mormăi Knudsen în rusească lui stricată şi, împreună cu Ciubenko, începu să pregătească iarăşi tunul.

Între timp, ceilalţi caşaloţi din grupul pe care-l descoperisem mergeau cu supunere de condamnaţi pe urmele însîngerate ale tovarăşului lor. Întrecîndu-ne, trecură nepăsători la cîţiva metri de noi. Prin apa străvezie le vedeam limpede înotătoarele lovind puternic valurile.

Spre deosebire de peşti, aripioarele terminale ale cetaceelor sînt dispuse orizontal. Forţa lor este impresionantă : din cîteva lovituri cu coada, balena îşi ridică lesne corpul greu din apă şi face o săritură prin aer... Apropiindu-se de rănit, care împroşca trombe însîngerate, ceilalţi caşaloţi îl

izbeau cu boturile lor turtite, parcă întrebîndu-l : „Ce-i cu tine, frăţioare, nu ţi-e bine ?“

După ce încărcă tunul, Knudsen ceru din nou toată viteza. Înfăşurînd cablurile harpoanelor pe tamburi, *Taifunul* se apropie de caşalot ; „tovarăşii“ lui se îndepărtară puţin, în silă parcă, şi se opriră. Al treilea harpon nu era legat cu cablu, aşa că tunarul trebuia să ţintească cu deosebită grijă.

Dar nici al treilea nu fu ultimul. Knudsen trebui să înfigă încă două harpoane în trupul monstrului. Caşalotul continua, totuşi, să trăiască. E drept că nu mai mişca, însă respira şi azvîrlea „gheizere“.

Ce vitalitate ! Cînd te gîndeşti că primise aproape patru sute de kilograme de metal ! Căpitanul hotărî ca animalul să fie remorcat aşa viu cum era.

Cînd *Taifunul* se apropie de caşalot, vreo zece şepci zburară în aer şi un „ura“ voios răsună pe întinderile mării ; vînătorii de balene salutau deschiderea sezonului şi primul trofeu.

Numai căpitanul Kiribeev nu părea încîntat. Se plimba nervos şi tăcut pe puntea de comandă. Băgînd de seamă că şeful de echipaj şi doi marinari se moşmondesc cu amararea caşalotului la navă, coborî, îi dădu la o parte pe marinarii îngrămădiţi la copastie şi-i dojeni :

— Strigaţi „ura“ ? Vă cam grăbiţi : victoria a costat din cale afară de scump !... Balena trebuie ucisă dintr-o singură împuşcătură ! Ce staţi ? Mişcaţi-vă !... N-avem timp de pierdut !

Olav Knudsen îşi muşcă ruşinat buza de jos. Mă apropiai de căpitan şi-l rugai să-mi dea voie să măsor corpul caşalotului.

— Dă-i drumul, dar repede, făcu el. Trebuie să ajungem cîrdul din urmă, ar fi mai mare ruşinea să ne întoarcem la bază cu o singură balenă.

Urcă iar la comandă, duse binoclul la ochi şi începu să scruteze orizontul. Îl rugai pe Jilin să mă ajute şi coborîrăm amîndoi peste bordaj.

— Halal peştişor! exclamă Jilin admirativ. Dacă l-am pune în picioare, ar fi cît o coloană a Teatrului Mare! Şi ce gras e afurisitul, adăugă el. Tot mai respiră. Ce putere!

Într-adevăr, caşalotul mai trăia. Corpul său masiv şi negru tresărea spasmodic. Un zgomot ca de vapori ţîşniţi prin supapă ieşea din fose. Era un exemplar excepţional din familia cetaceelor cu dinţi. Gura i se deschisese cît o şură, falca de jos, înarmată cu dinţi bătrîni, îngălbeniţi, atîrna, aproape desprinsă de cea superioară. Limba groasă, de forma unui sabot, alunecase într-o parte. Botul era sfîrtecat în mai multe locuri. Pe falca de jos, debălăzată, se vedea o cicatrice adîncă şi o umflătură cît toate zilele. Din răni ţîşnea, bolborosind, sîngele gros, siropos. Cufundai termometrul într-una din ele, apoi măsurai lungimea trupului.

— Mai repede, profesore, mai repede! mă zori Kiribeev.

— Acuşi sîntem gata, răspunsei, ştergînd de pe termometru sîngele, care se răcea repede în bătaia vîntului. Temperatura caşalotului era de 38,2°.

Cînd urcarăm la bord, Olav Knudsen spuse:

— *Sperm Whale* trebuie are ambra.

Nu-şi pierduse o clipă din ochi prada în timp ce marinarii, conduşi de şeful de echipaj, o amarau.

— Las' că-i luăm noi tot, numai răsuflarea nu, îl asigură şeful de echipaj...

După ce vînătorii îşi terminară treaba, iar Ciubenko tăie înotătoarele codale cu cuţitul lung de tranşare care aducea cu o crosă de hochei, Kiribeev dădu ordin să se pună maşinile în marş. Înclinat spre babord de greutatea caşalotului, *Taifunul* porni în urmărirea cîrdului ce dispăruse la

orizont. La vreo cinci mile depărtare zăream din cînd în cînd, ca niște panașe albe, coloanele de apă ale cetaceelor. Knudsen își reluă locul la tun, Ciubenko se cățără în „cuibul corbului", iar eu coborîi în cabină.

Așa cum mă sfătuise Verigo-Kalkovski, îmi făcusem obiceiul să iau note în orice moment, în orice loc și în orice împrejurare. Scrisesem un caiet întreg de cînd plecasem din Moscova și, cu adevărată satisfacție, începui acum unul nou, cu însemnări despre prima vînătoare... Luasem, e drept, multe fotografii — dar pot ele înlocui însemnările amănunțite ? !

Ce-ar putea spune pelicula, bunăoară, despre rănile purulente adînci care brăzdează botul uriaș al cașalotului ? Mai nimic. În clișeu, ele arată ca niște pete întunecate — și atîta tot. Dar cît de instructivă este povestea lor ! Sînt urmele aprigelor lupte ale cașalotului cu calmarii și cu caracatițele. Spre deosebire de așa-numiții mystacoceți, cașalotul se hrănește cu uriașe moluște cefalopode — calmari și caracatițe — care trăiesc la mari adîncimi. Pentru mystacoceți, hrana nu este o problemă greu de rezolvat, pe cînd cașalotul trebuie să și-o procure prin lupte crîncene. Hrana mystacoceților se află aproape de suprafața apei, pe cînd cașalotul este nevoit să și-o caute în adîncuri.

În ocean se întind pe distanțe de multe mile fîșii roșii late : sînt miliarde de mici crustacee euphasia — hrana preferată a balenelor fără dinți. Noi, oamenii de știință, numim aceste aglomerări zooplancton ; vînătorii de balene le spun, pe limba lor, *kapșak, kril, rood* sau pur și simplu „ciorba balenelor". Ultima definiție este foarte exactă : mystacoceții sorb zooplanctonul ca pe o ciorbă...

Apropiindu-se de zona cu plancton, ei deschid gura în care pot încăpea dintr-o dată cîteva mii

de litri de „ciorbă". Apa se scurge printre periile subțiri și elastici, deși ca peria — fanoanele balenei — iar masa crustaceelor este împinsă cu limba în gîtlej. Hrana cașalotului, însă, e mai la fund, în zonele de veșnic întuneric, și el nu și-o procură cu atîta ușurință. Nici caracatița, ale cărei „brațe" ating uneori o lungime de zece metri, nici uriașul calmar, cu tentaculele sale de cincisprezece metri, nu se despart cu una, cu două de viață : împingînd cu ventuzele în botul uriaș al cașalotului, ei caută cu forța disperării — și cît de mare este această forță ! — să se desprindă de dușman.

Vînătorii de balene au văzut nu o dată cașaloți care, după ce prinseseră calmari, se ridicaseră la suprafață încercînd, printr-o serie de salturi, să-i buimăcească, pentru a-i trimite apoi „anesteziați" în stomacul lor cît cala unui cargobot.

Nevoia de a-și procura hrana l-a făcut pe cașalot cel mai bun scufundător dintre cetacee. Majoritatea mamiferelor marine se scufundă pînă la cel mult treizeci-cincizeci de metri, în timp ce cașalotul își caută mîncarea preferată adesea la două-trei sute de metri, în împărăția monștrilor marilor adîncuri și a peștilor ciudați, întunecați ca bezna sau luminoși ca reclamele de neon.

În 1931, cablul submarin care străbate Oceanul Pacific a încetat deodată să mai funcționeze. S-a căutat locul unde era avariat, precum și cauza stricăciunii. Aparatele de detectare au arătat că se rupsese nu departe de țărmurile statului Peru, la o adîncime de cinci sute de metri. E greu să vă spun cît de uluiți au fost inginerii cînd au găsit, la capătul cablului ridicat de pe fund, cadavrul unui cașalot care ținea între dinți cablul și-și prinsese coada într-o buclă. Probabil că cetaceul luase cablul drept tentacula unui calmar și se încurcase în el, se gîtuise, căutînd să-l înhațe...

Sau ce-ar putea spune pelicula despre cicatricea și despre umflătura asta cît toate zilele de pe

maxilarul inferior al cașalotului ? În clișeu apar tot ca niște pete întunecate. De unde provine cicatricea ? Cum a apărut umflătura ? Cașaloții sînt poligami ; ca și morsele și urșii-de-mare, ei trăiesc în cîrduri conduse de un mascul viguros. Fiecare mascul are mai multe femele. Cîrdurile se formează în urma unor lupte crîncene și sîngeroase. Masculii dau adevărate bătălii pentru stăpînirea acestui original harem. Acolo unde au loc „duelurile", oceanul clocotește, coloanele de apă țîșnesc ca aburii locomotivelor. Trupurile adversarilor izbesc valurile cu zgomot de stînci năruite.

Învingătorul pornește mai departe cu cîrdul, iar învinsul cutreieră din nou întinderile oceanului „în căutarea norocului". Adesea, masculii își provoacă răni grave în cursul acestor bătălii : vînătorii de balene au văzut nu o dată apele roșindu-se de sînge. Cașaloții încearcă să se apuce unul pe celălalt de falca de jos, ascuțită și vînjoasă, înzestrată cu vreo cincizeci de dinți puternici, tari ca fildeșul ! Iată, așadar, de unde provenea cicatricea și umflătura de pe maxilarul inferior al cașalotului pe care-l vînasem.

În Marea Bering, după cum a constatat profesorul Verigo-Katkovski, nu se întîlnesc aproape de loc cîrduri de cașaloți. Ei își fac veacul mai mult prin zona tropicelor, pe lîngă țărmurile Angolei, insulelor Figi și Samoa, lîngă țărmurile statelor Mexic, Peru și Chile. Cîrdurile lor arată preferință pentru golfurile insulei Albemarle, insulelor Bermude și Azore. Pentru zbenguielile și luptele lor amoroase cașaloții se adună și în apropierea țărmurilor răsăritene ale Japoniei, scăldate de curentul cald Kuro-Șio ce vine dinspre insulele Riukiu. În apele noastre pătrund numai masculii de prisos, adică cei care au fost învinși în lupte și au rămas fără cîrd. Neputîndu-și întemeia un „harem", rătăcesc, ca Ahasverus, dintr-un ocean în altul, dintr-o emisferă în alta. Vînătorii de ba-

lene îi întîlnesc pretutindeni pe întinderile mărilor şi-i ucid.

Carnea caşalotului nu este de loc gustoasă. O mănîncă numai săracii din Japonia. Grăsimea se foloseşte doar în scopuri industriale. Totuşi caşaloţii sînt foarte căutaţi din timpurile cele mai vechi pentru spermanţet — grăsimea lichidă care umple cea mai mare parte a uriaşului lor cap. În prima jumătate a secolului al XIX-lea, spermanţetul era foarte căutat pe piaţa mondială şi avea preţul cel mai ridicat, căci din el se făceau lumînările albe folosite la petrecerile bogătaşilor, în biserici, în palatele regilor, episcopilor şi împăraţilor: lumînările din spermanţet nu afumau.

Cu cît erau mai viu luminate edificiile şi străzile oraşelor europene, cu atît mai stăruitor colindau mările în căutarea caşaloţilor vînătorii de balene.

Descoperirea petrolului în Pensylvania şi extragerea gazului a depreciat spermanţetul. Numai această descoperire a scăpat caşalotul de exterminare. Răgazul a fost însă foarte scurt. În a doua jumătate a secolului trecut, fabricanţii de cosmetice au descoperit că nu există materie primă mai bună decît grăsimea din capul caşalotului pentru prepararea celor mai fine creme care fac pielea femeilor tînără şi catifelată. Din nou cererea de spermanţet a crescut şi din nou sute de baleniere au început să brăzdeze oceanele.

Astăzi, vînarea caşaloţilor este considerată mai lesnicioasă decît a mystacoceţilor, sau a balenelor dungate, cum li se mai spune. Caşalotul înoată încet şi baleniera îl poate întrece cu uşurinţă. După ce revine la suprafaţă, animalul se odihneşte multă vreme. În sfîrşit, caşalotul nu e sperios. Aspectul lui este grotesc: capul reprezintă o treime din trup. Dar această disproporţie este determinată de modul lui de viaţă. Capul caşalotului, în formă de căldare marină, cuprinde un rezervor cu aer

şi mai mult de o tonă de grăsime, care absoarbe azotul degajat de sînge la presiunile ridicate ale marilor adîncuri. Iată de ce caşalotul poate rămîne sub apă mai bine de o oră.

Caşalotul, al cărui corp măsoară circa douăzeci şi cinci de metri, are un cap lung de opt metri, adică întrece în lungime căldarea unei maşini cu aburi modernă. Probabil că din pricina acestei particularităţi anatomice vînătorii de balene din golful Biscaya l-au numit macrocefal, adică cu capul mare. Norvegienii îi spun *Sperm Whale,* ceea ce înseamnă „balenă cu spermanţet"...

Profitai de faptul că balansul era slab ca să-mi continui însemnările. Cine ştie cînd aveam să mai fiu liber ? Apoi... în definitiv, cîte nu se pot întîmpla !

Stiloul meu alerga de zor pe hîrtie, însăilînd pe cărăruia lungă şi capricioasă a cuvintelor gîndurile, faptele, evenimentele. Mă grăbeam să scriu şi fiindcă de pe punte îmi ajungea la ureche zvon de glasuri însufleţite : probabil că *Taifunul* se apropia de cîrdul de caşaloţi.

„Cu tot aspectul său greoi, scriam eu, caşalotul şi-a cîştigat printre vînătorii de balene faima de a fi cel mai sprinten şi mai feroce dintre cetacee."

În momentul cînd sfîrşii fraza, auzii strigăte şi tropăit de picioare. *Taifunul* ajunsese din urmă cîrdul de caşaloţi. Pusei în sertar caietul şi ieşii în fugă din cabină.

În ziua aceea mai omorîrăm doi caşaloţi. Cu toate că datele referitoare la temperatura şi lungimea lor nu-mi spuneau nimic nou, notai cu fidelitate amănuntele vînătorii, adîncimea mării, coordonatele locurilor unde fuseseră ucişi caşaloţii etc. Era un material util pentru precizarea zonelor în hărţile de pescuit.

Îngreuiat de pradă, *Taifunul* porni spre golful Morselor, unde nava-bază plutitoare *Aian* aştepta balenierele. Eram mulţumit, ce zic — chiar fericit.

Aveam şi de ce! Pînă acum mă mulţumisem să urmăresc ca un simplu spectator munca aspră a echipajului de pe *Taifun,* în timp ce astăzi lucrasem şi eu.

Pe o balenieră nu ţi-e îngăduit să te simţi doar pasager. Marea Bering nu este făcută pentru croaziere de plăcere. Cu toate că o desparte de ocean şirul lung al insulelor Aleutine, e bîntuită de furtuni şi învăluită în pîcle reci. Partea de nord-est a mării este blocată aproape în permanenţă de gheţuri. Ceaţa se întinde chiar la suprafaţa apei. După cum se arată în *Cartea pilot a Mării Bering,* aici „predomină tot timpul anului starea ciclonică", creată de „minimul din Aleutine, maximul din Hawai, anticiclonul şi cicloanele din Siberia care pătrund dinspre vest şi sud-vest spre minimul din Aleutine". Li se adaugă „dorsalele anticiclonice" care vin dinspre nord, prin Alaska şi Ciukotka.

Marinarii au găsit acestor meleaguri o denumire mai simplă şi mai scurtă. Ei spun Mării Bering „sacul cetii". Îngrozitoarele neguri din Marea Kamciatkăi au fost semnalate încă acum două veacuri în scrierile lui Stepan Kraşeninnikov, conferenţiar la Academia din Petersburg. Admirabila sa carte *Descrierea Kamciatkăi* se află aici, pe masa mea de lucru.

„...Cît priveşte ceaţa, e greu de presupus ca în altă regiune a lumii să fie mai deasă şi mai statornică", citesc eu într-un loc, şi-mi zic: „Într-adevăr, am avut prilejul să mă conving". Am văzut şi eu Marea Bering şi mi-am dat seama că numai chemarea muncii aspre şi îndrăzneţe îl poate atrage aici pe om. Nu bănuiam că în curînd aveam să nimeresc din nou în acest „sac". În timp ce aşterneam rîndurile de mai sus, era o vreme nemaipomenit de senină şi liniştită. Nu ştiu cărui „minim" sau „maxim" hawaian ori aleutinian i-o datoram, în orice caz toţi eram bine

dispuşi. Nu-mi venea să fac nimic. Însemnasem în jurnal tot ce-am observat mai de seamă în timpul vînătorii de caşaloţi. La un moment dat simţii dorinţa să continui al doilea jurnal, în care-mi strîngeam ca într-o puşculiţă gîndurile şi sentimentele cele mai tainice, dar, nu ştiu cum, clipa trecu şi preferai să mă culc. Probabil că eram tare obosit : sculatul devreme, tensiunea nervoasă din timpul vînătorii, alergătura de pe punte, notarea înfrigurată a observaţiilor — toate acestea îmi consumaseră „rezerva de vitalitate", cum spunea profesorul Verigo-Katkovski. Nu mai rămăsese decît oboseala.

Întins în cuşetă ascultam ţiuitul aparatelor de telegrafie care răsuna deasupra capului meu şi nu izbuteam nici să dorm, nici să mă concentrez. Mă gîndeam cînd la viaţa mea pe balenieră, cînd la căpitanul Kiribeev, cînd la Moscova.

Şi deodată mă simţii îngrozitor de trist şi singur. Un dor nestăpînit de casă mă cuprinse. Ce departe eram ! Plin de remuşcări că nu-i scrisesem de mult soţiei mele, mă ridicai, compusei o radiogramă, apoi mă culcai din nou. Somnul, venit pe neaşteptate, mă izbăvi de alte gînduri, întrebări, îndoieli şi presupuneri.

17

Mă deşteptai într-o dispoziţie excelentă. Prin iubloul deschis zării zăpezile Kamciatkăi. În uşa cabinei mele stătea, zîmbitor, Olav Knudsen, cu nelipsita-i pipă în colţul gurii ; fumul aromat al unui tutun olandez ieftin — *Virginia* — îmi gîdila nările. În spatele lui Knudsen, prin uşa deschisă, vedeam apa lucioasă, netedă ca placa aceea de oţel lustruită pe care se încearcă aparatele de precizie. Briza închipuia dîre şerpuitoare pe

oglinda mării, aidoma urmelor capricioase lăsate de niște păianjeni de apă gigantici.

— Dumneata ești, Knudsen! exclamai eu. Stai jos!

Harponierul tăcea și nu se urnea din loc.

— Stai jos, stai jos, repetai eu.

Sării din cușetă și începui să mă îmbrac în grabă.

— Nu trebuie deranjat, articulă în sfîrșit printre dinți bătrînul vînător de balene. Venit rog ceva. Vînătoarea fost foarte pun. *Sperm Whale* mare dat cadou: doizecișicinci kilo ambra! Ei? Pun? Kiribei spus va fi premiu mare. Batem palma.

Zîmbi și-mi întinse mîna grea, noduroasă. Pe fața-i brăzdată de zbîrcituri trecu un zîmbet.

— Ei, acum totul pun? mă întrebă el.

— Pun, îl imitai eu, zîmbind.

— Vreau tratez tumneata coniac, reluă el, fără să-mi lase mîna din pumnul lui de fier.

Încuviințai cu un semn din cap. Dădu drumul mîinii mele și cu același zîmbet spuse:

— Eu așteaptă, apoi se întoarse și ieși pe punte.

Mă îmbrăcai la iuțeală. În afară de aroma tutunului de pipă în cabină se răspîndise și un miros neplăcut; de pe punte se auzeau glasurile oamenilor din echipaj și zornăitul palancurilor. Urcai și mă dumirii pe dată: mirosul venea dinspre *Aian,* unde începuse tranșarea balenelor vînate. Olav Knudsen privea țărmul printre gene. Într-adevăr, peisajul estival al Kamciatkăi era irezistibil: sus, vîrfurile munților vulcanici învești mîntate în zăpada orbitor de albă, mai jos, smaraldul vegetației bogate.

De pe țărmurile stîncoase ale golfului se prăvăleau cascade argintii. Nori de păsări se roteau cu țipete ascuțite deasupra navelor, se zbenguiau în apă.

— Mergem cabin al meu ? mă pofti Knudsen.
— Mergem.

În timp ce harponierul pregătea gustarea, îi examinai cabina. Pe pereţi atîrnau o mulţime de fotografii înfăţişînd oameni în svetere, gheţari, balene, nave ancorate în port, nave în larg, fiorduri cu căsuţe risipite printre stînci. Oamenii aveau feţe aspre. Mă interesă îndeosebi o fotografie reprezentînd un bătrîn înalt, cărunt, spînatic, şi o bătrînică tot atît de înaltă, plină de zbîrcituri ca un pergament învechit, cu gura pungită. Bătrînul purta peste pulover o vestă de piele, cu un lanţ de ceas de care atîrnau mai multe brelocuri. Bătrîna, cu faţa mică, ascuţită, ochi puţin holbaţi, era în costum naţional. Privirea îi mărturisea limpede vîrsta : trebuie să fi avut cel puţin optzeci de ani ; căta înainte cu nedumerirea unui orb care, recăpătîndu-şi pe neaşteptate lumina ochilor, vedea pentru prima oară lumea înconjurătoare.

Examinai cu atenţie brelocurile care împodobeau lanţul de ceas al bătrînului : un harpon, o balenă, o barcă, o ramă şi o ancoră. Băgînd de seamă interesul ce-l arătam fotografiei, Knudsen spuse :

— Spencer Knudsen. Tatăl meu... Cel mai pun vînător de balene din... cum zice asta... din *the world* [1].

Îi venea greu să vorbească ruseşte. Ca să alcătuiască o frază, se gîndea mai întîi, mişcînd buzele, apoi o rostea deodată, schimonosind atît de caraghios cuvintele, încît cu greu mă stăpîneam să nu izbucnesc în rîs.

Knudsen, însă, nu părea stingherit de păsărească lui ; încreţind fruntea ca un copil, continuă :

— El... cum zice ? Lui ? Aşa ? Lui nouăzeci de ani. Omorît cinci mii balen. Eu, trei mii. El are

[1] Lumea întreagă (engl.) (n. t.).

harpon de aur. Astăzi împlinit nouăzeci şi toi ani. Cînd omor balenă, gîndesc la tatăl meu. Bei... asta, cum zice... puţin coniac. Şi Kiribei place coniac. O ! Kiribei, cel mai pun vînător de balen din Rusia. O ! Kiribei... cum zice asta... tefăr...

— Adevărat, completai eu.

— Da, da, tefărat marinar... Dar Kiribei are aici, şi Knudsen îşi arătă inima, cum zice... mult, mult... nu ştii cum zice ruseşte, dar englezeşte zice *a great sorrow*...

— Un mare necaz, tălmăcii eu.

— Da, mare necaz. El crede eu nu ştii. Dar eu ştii, eu vede. Knudsen îmi întinse paharul. Pentru prietenie strîns, pentru mare !

Ciocnirăm, apoi băurăm. Mai ciocnirăm o dată şi iar băurăm. Apoi gazda se sculă şi desprinse de pe perete o fotografie care înfăţişa o balenă : gigantul mărilor — balena albastră, sau cum îi spun norvegienii blueval — în aproape toată lungimea ei. În comparaţie cu ea, vînătorii de balene care stăteau alături păreau nişte furnici.

— Vreau face mic dar, prietene, zise el şi întorcînd fotografia începu să scrie ceva.

Scria în norvegiană.

— Nu cunoşti norvegiana ? Scris aici un franţuzesc... cum zice... aforism : oameni pleci de pe o mare pe alta, dar... ei ? Nu ! Lui ? Aşa ? Dar lui... nu ştii cum zice...

— Omul schimbă marea, dar nu-şi schimbă firea, îl ajutai eu, amintindu-mi cunoscuta zicală franţuzească [1].

— Da ! *Yes !* Aşa vrut spus. Eu *soon*... cum zice ?

— Curînd.

— Eu curînd pleci Norvegia. La ruşi nu mai trebuie instructori. Kiribei ajunge capitan-harponer. O ! Kiribei, foarte pun capitan-harponer. Tşubenko, la fel. Din Rusia ţin minte Kiribei, Tşu-

[1] *On. change de mer sans changer d'humeur* (n. t.).

benko, tumneata. Primeşti cadou al meu ? Prim blueval omorît de Olav Knudsen...

Îi strînsei mîna.

— Tumneata mergi *Aian ?* se interesă interlocutorul meu.

— Da. Numai să-mi duc cadoul în cabină şi vin.

— Eu aştept, zise norvegianul şi începu să strîngă masa : nu-i plăcea dezordinea.

Baleniera noastră era ancorată la vreo trei sute de metri de *Aian.* Coborîrăm în barcă.

Apa golfului, liniştită şi netedă ca oglinda, trebuie să fi fost foarte adîncă, judecînd după culoarea ei închisă. Ziua abia începea. Soarele încă nu prinsese a încălzi tot golful, iar lîngă ţărm stăruiau mari pete de întuneric. La pupa naveibază se legănau ca nişte uriaşe burdufe de piele legate cu parîme doi din caşaloţii pe care-i vînasem în ajun. Al treilea era pe punte, unde o echipă de marinari, condusă de inginerul tehnolog, tocmai terminase tranşarea unei mari balene nordice adusă peste noapte de baleniera *Vihr* şi se apucase de caşalotul nostru. Capul lui uriaş, masiv, zăcea la marginea platoului de tranşare. Pe bot i se şi făcuse o crestătură, scoţîndu-se un strat de grăsime mare, cît un porc zdravăn. Prin crestătura aceea, pe măsură ce va fi adîncită, se va scurge din capul caşalotului, ca metalul prin gura unui cuptor Martin, spermanţetul alb şi pur, de calitate superioară. Capul unui caşalot conţine pînă la două tone de spermanţet ; lichidul gros se scurge încet, solidificîndu-se în formă de ţurţuri, ca o lumînare care se topeşte.

Knudsen se apropie de caşalot, îl privi cîtva timp în tăcere, apoi, neavînd încredere probabil în cunoştinţele sale de limbă rusă, rosti în englezeşte :

— Oho, ce mai voinic !

Era caşalotul în care înfipsese cinci harpoane.

După ce sfîrşi de examinat stîrvul, Knudsen bătu pe burtă impozanta lui pradă, îmi făcu semn şi mie să fac la fel, apoi îmi întinse mîna.

— Tumneata, eu, avem prietenie... cum zice ?.. ternică !

— Puternică.

— *Yes !* Ternică, ca şi caşalot ăsta ! Pun ?

— Bun !

— *Well !* încheie el.

Oamenii din brigadă aşteptau nerăbdători să ne îndepărtăm de trupul caşalotului. De cum o făcurăm, începură a mînui cu îndemînare cuţitele, tăind corpul mătăhălos al *Sperm Whale*-ului.

18

Toată ziua tangajul şi ruliul nu slăbiră o clipă. Puntea *Taifunului* era mereu inundată. Un vînt rece, în rafale, bătea din faţă, apoi dintr-o parte, uneori contenea o clipă, ca apoi să smulgă din nou cu înverşunare spuma de pe creasta valurilor. Marea era ursuză, antipatică : cît e ziulica de lungă nu văzurăm fiinţă vie în afară de pescăruşi. Nori cenuşii, parcă afumaţi, se învîrteau deasupra apelor.

Căpitanul Kiribeev nu coborî o clipă de la comandă. Încruntat, strîngînd tare pipa în dinţi, intrase în al treilea cart consecutiv. Fuseserăm anunţaţi prin radio că balenierele *Garpun* şi *Vihr* se întorseseră la *Aian,* în golful Morselor. Căpitanului Kiribeev nu-i stătea, însă, în fire să se înapoieze cu mîna goală. *Taifunul* alerga mai departe în căutarea balenelor şi marinarii vegheau cu străşnicie : îşi cunoşteau bine comandantul.

Şeful de echipaj Ciubenko stătea mai tot timpul în gabie, scrutînd cu încordare oceanul. Olav Knudsen, sprijinit de balustrada pasarelei, trăgea

din pipă. Faţa harponierului era îngîndurată, aspră. Marinarii îşi vedeau de treburi, întotdeauna multe la bordul unei nave. Bucătarul Ostrenko îşi manevra cu mare zgomot vasele, blestemînd balansul care-i îngreuna gătitul ; ba dădea în foc ceva, sfîrîind amarnic, ba se ardea altceva. Radiotelegrafistul ţinea în permanenţă legătura cu *Aian*. Într-un cuvînt, toţi erau ocupaţi, numai eu umblam de colo colo fără nici o treabă. Inactivitatea mă demoraliza.

Încercai să-mi continui însemnările, dar balansul era atît de puternic, încît nu puteam să scriu : ba veneam eu peste masă, ba venea masa peste mine, ba aveam impresia că mă îngreunez ca un balot cu plumb, ba că mă desprind de punte ca un ţurţure de acoperiş. Pînă la urmă, mă întinsei în cuşetă şi încercai să citesc, dar nici asta nu-mi izbuti : balansul era atît de puternic, încît ba capul, ba picioarele îmi zburau spre tavan. Neavînd încotro, ieşii pe punte ca să mai „adun experienţă în ale navigaţiei", sau, cum spunea Verigo-Katkovski, „să mă amarinez".

Dar la ce bun „să mă amarinez" ?... Îmi părea rău că nu rămăsesem pe *Aian*. Cîte lucruri utile aş fi aflat în timpul tranşării balenelor ! Ar fi fost bine să rămîn şi din altă pricină : am avut impresia că Kiribeev nu prea ţinea să-l însoţesc în această cursă. De altfel şi Knudsen, după ce-mi jurase prietenie „ternică", se uita acum la mine de parcă m-ar vedea pentru prima oară în viaţă.

Pe balenieră se întîmplase ceva. Dar ce anume?... Secundul Nebîliţîn ştie de bună seamă : prea se arătase ieri politicos cu mine, mai politicos chiar ca de obicei. Ce s-o fi întîmplat într-un răstimp atît de scurt ? Cine ar fi putut să-mi spună ? Poate şeful-mecanic Poreadin ? Nu. Şeful-mecanic n-avea de unde şti. E, în general, retras şi-apoi prietenia lui cu secundul a fost de scurtă durată...

În timp ce mă frămîntam astfel, apăru pe punte secundul. Abia se sculase ; ochii lui frumoşi erau încă umflaţi de somn.

— Bună ziua, profesore ! îmi spuse el afectat.

Înclinai capul.

— Ştii ce-am visat ? continuă secundul. Că ai plecat de la noi pe *Aian*.

— Un vis profetic, răspunsei eu.

— Cum aşa ? Chiar vrei să ne părăseşti ? Păcat... Dacă aş fi în locul căpitanului, nu ţi-aş da drumul ! Şi cu aerul unui condamnat la moarte, Nebîliţin urcă pe puntea de comandă să-l schimbe pe căpitan.

După un minut, auzii la comandă vocea groasă a lui Kiribeev :

— Pe drum înainte ! Cum ?! N-are presiune la căldări ?... Trebuia să vă fi gîndit dinainte ! Zece mecanici nu-s în stare să supravegheze o singură maşină... Pe drum înainte ! Cred că am vorbit destul de limpede.

Kiribeev schimbă de drum, sperînd că vom avea mai mult noroc în altă regiune.

Observîndu-l pe Nebîliţîn, se încruntă şi, fără a-l învrednici cu o privire, spuse enervat :

— Ai grijă de curăţenie ! Nava arată ca dracul ! Am să te chem cînd o să am nevoie de dumneata.

Nebîliţîn coborî pe punte.

— Ai auzit ?! mi se adresă el. Bădăranul !... Dar las', îmi vine şi mie vremea...

Se uită ameninţător spre puntea de comandă. Faţa îi era crispată. Mi se făcu milă de el. În definitiv, îşi îndeplinea obligaţiile cu conştiinciozitate. De ce nu-l putea suferi Kiribeev ?

Dar îmi luai seama îndată : „Ce interes puteau avea pentru mine toate astea ? Pentru ce venisem la flotilă ? Ca să mă ocup de relaţiile complicate dintre căpitanul Kiribeev şi secundul Nebîliţîn ? Sau ca să mă împrietenesc cu Knudsen ?

Nu, n-aveam de ce să mă amestec în toate astea. Inima, devotamentul mi le dăruisem Doamnei Ştiinţe !"

În timp ce cugetam astfel, căpitanul cedă totuşi locul secundului, iar Olav Knudsen părăsi pasarela. Îl văzui intrînd la Kiribeev, iar cînd ieşi de acolo, îmi aruncă o căutătură ciudată, ca şi cînd m-ar fi întrebat : „Cum, mai eşti aici, tinere ?" În momentul acela nu dădui importanţă faptului, căci toţi vînătorii de balene erau necăjiţi din cauza căutărilor infructuoase şi păreau că se evită unul pe altul. Abia ceva mai tîrziu aveam să aflu motivele cu totul speciale ale atitudinii norvegianului.

Venisem pe flotilă însufleţit de un puternic şi tineresc entuziasm.

Priveam cu inima strînsă marea, munţii Kamciatkăi, păsările şi animalele marine, dar mai cu seamă oamenii care se dedicau din tot sufletul anevoioasei lor misiuni. Eram fericit că Kiribeev îmi dezvăluise taina lui, că Jilin, Ciubenko şi un harponier atît de iscusit ca Olav Knudsen se purtau frumos cu mine. Eram fericit că aproape toţi mă iubeau, îmi arătau încredere şi mă ajutau cu dragă inimă. Din păcate, mi-a fost dat să aflu că în realitate lucrurile erau mult mai complicate decît mi se păreau.

Îndată ce Knudsen se întoarse la locul lui, iubloul de la cabina căpitanului se deschise cu zgomot şi în cadrul lui apăru faţa proaspăt bărbierită a lui Kiribeev, cu nelipsita-i pipă în dinţi.

— Marinar de cart ! strigă căpitanul.

Tropăind greoi din cizme, marinarul de cart coborî glonţ de pe puntea de comandă şi se opri în faţa iubloului.

— Cheamă-l la mine pe savantul nostru ! spuse Kiribeev.

— Am înţeles, să trăiţi ! răspunse marinarul şi, zărindu-mă în apropiere, îmi transmise îndată, nu

fără o expresie de nedumerire în ochi, invitația căpitanului.

Cînd intrai în cabină, Kiribeev stătea tot la fereastră.

— Ia loc, profesore.

Mă așezai. Căpitanul trăgea din pipă cu un aer preocupat. Tăcerea devenea apăsătoare.

— Mi-e foarte neplăcut, începu el în sfîrșit, dar trebuie să te rog, dragă profesore, ca îndată ce ne vom întoarce la bază, să treci pe *Aian* sau pe altă balenieră. Knudsen a venit să-mi spună că, deși colindăm de o zi întreagă o regiune unde există cu siguranță balene, nu le-am văzut nici măcar coada... Își explică ghinionul prin prezența unui străin la bord, adică a dumitale, profesore.

— Iar Knudsen ? Dar abia ieri am băut cu el și am legat prietenie... Nu mai înțeleg nimic !

— Ei, profesore, ești un băiat de ispravă, dar mai ai multe de învățat.

— Asta așa e, recunoscui. Dar nu admit să-mi întrerup activitatea abia începută din pricina superstiției unui străin !

Căpitanul Kiribeev se uită la mine și văzui că e stînjenit.

— Dragul meu profesor, reluă el cu părere de rău. Atîta timp cît nu avem harponierii noștri, la fel de pricepuți ca și acest străin, trebuie să înghițim multe. Cînd șeful de echipaj Ciubenko, sau alții, sau eu însumi, vom învăța să vînăm balene cu aceeași iscusință ca și Knudsen, acești străini superstițioși se vor întoarce acasă, la Tönsberg... Te rog să mă înțelegi, profesore, urmă el. Norvegia este de multă vreme vestită prin harponierii ei, așa cum este celebră Elveția prin meșterii ceasornicari... Vînătorii de balene norvegieni sînt harponieri-șefi pe nave aparținînd Japoniei, Angliei, Olandei, Germaniei, Danemarcii, Suediei, țărilor din America de Sud și multor alte țări. După cum vezi, navigă și pe vasele noastre. Deocamdată nu

noi, ci dînşii sînt cei mai buni vînători de balene din lume. Cutreieră tot golful, afurisiţii... Vînează balene în toate mările şi oceanele — de la Revilla Gigedo pînă la Marea Ross şi de la arhipelagul Samoa pînă la capul Barrow. Pricepi ?... Va trebui să cedăm, profesore, oricît de rău mi-ar părea că ne părăseşti. Dar să nu-ţi faci inimă rea, sezonul abia a început... Cum se aranjează lucrurile, te iau înapoi pe baleniera mea, n-ai grijă.

Îmi dădeam seama că nu avea nici un rost să mă opun. Eram convins de sinceritatea lui Kiribeev şi-mi dădeam seama că nu e dintre cei care cedează cu una, cu două. În cazul de faţă, însă, nu avea ce face. În timpul vînătorii, stăpîn pe navă este harponierul.

Îi mulţumii pentru ospitalitate şi mă întorsei în cabină să-mi strîng lucrurile. Dar mult timp nu-mi putui veni în fire. „Halal prietenie ! «Ternică» !" îmi ziceam mereu, gîndindu-mă cu ciudă la încăpăţînatul harponier.

Cînd îmi mai revenii, încercai să judec situaţia la rece, dar tot nu izbutii, căci prea dureroasă era jignirea.

„E prima lecţie pe care ţi-o serveşte viaţa, Vasili Voronţov, îmi ziceam. Nici n-ai apucat să faci ceva, nici bun, nici rău, şi ţi-au şi dat la cap..." Dar apoi mă dojeneam : „De ce mă vaiet ? Ce am păţit în definitiv ? Oricum, locul meu era acum pe *Aian.* Trebuie să studiez şi anatomia balenelor, iar toate balenele vînate sînt aduse la nava-bază. Mai încolo, am să trec pe *Vihr* sau *Garpun* şi am să fac ceea ce nu mi se îngăduie aici." La gîndul ăsta mă mai liniştii parcă, dar viermişorul îndoielii tot îmi rodea orgoliul ; „pe tine te-au expediat la nava-bază a flotilei, dar profesorului Verigo-Katkovski n-ar fi îndrăznit să-i pretindă aşa ceva..."

Da, cu siguranţă că nu i s-ar fi pretins... Dar de ce ? Poate că nu-mi dădeam bine seama de sarcinile mele ? Poate că începusem a semăna, chiar de

la primii paşi, cu cufărul lui Kruzenstern ? Încă nu eram destul de înarmat ca să lucrez independent. Oare eram suficient de pregătit ? Ce ştiam, ştiam din cărţi, din experienţa altora. Or, trebuie să fi agonisit tu însuţi experienţă ca să nu-ţi dai în petic. Dar ca să strîng cu minuţiozitate materialul, trebuie să fiu cît mai aproape de locul vînatului. Şi cum să-mi cîştig acest drept ? Poate că sînt ridicol cînd ies în fugă pe punte, cu aparatul fotografic şi cu geanta în care mi-am rînduit cu grijă pensetele, termometrul, steatometrul şi lupa ? Ar trebui să procedez mai simplu ? În clipa aceea, un alt gînd mă fulgeră : dar dacă Knudsen n-are nici un amestec ? E superstiţios, o ştiu, am văzut cu însumi amuleta din dintele unui caşalot bătrîn pe care o poartă la gît ca să-i aducă noroc. Iar astăzi, bunăoară, înainte de a se duce la tun, după ce a dat pe gît un păhărel de coniac în careul ofiţerilor, Knudsen a aruncat de trei ori cu banul, ca să vadă dacă ziua va fi norocoasă ori ba.

Cine ştie, însă, dacă Kiribeev nu inventase toată această poveste ? Dar cu ce scop ? Chiar ieri, după ce *Taifunul* se îndepărtase de *Aian,* se plînsese că ştiinţa nu-i ajută destul pe vînătorii de balene, că mulţi oameni de ştiinţă „vrăjesc" undeva, peste nouă mări şi ţări, dar nu vin pe navă în sezonul de vînătoare.

— Stau priponiţi la cheu ca nişte şlepuri vechi care şi-au trăit traiul. Aceşti „eroi ai ştiinţei" ar trebui aduşi aici şi puşi la treabă ! Oare nu s-ar putea înfiinţa în peninsula Şipun, la capul Kronoţki, în Kamciatka, pe Oziornîi, pe insula Karaghin — într-un cuvînt, pe ţărmurile Kamciatkăi sau Ciukotkăi, staţiuni de observaţie pentru exploatare ?

Lucrăm ca nişte căutători de aur care folosesc mijloace primitive ; dăm de o „vînă", o exploatăm, apoi trecem mai departe. Or, economia noastră

este planificată : acuşi începem al treilea cincinal. Iar noi ce facem ? În Marea Bering, profesore, există circa trei sute de specii folositoare de peşti şi de animale marine. Aici avem bancuri de miliarde de scrumbii şi somoni. În crabi, sîntem cei mai bogaţi din lume. Ştii dumneata, urmase el, că lîngă ţărmurile apusene ale Kamciatkăi poţi pescui într-o jumătate de oră circa trei sute de puduri de calcan ? Şi ce este calcanul ?... E ca o găină ! Trei sute de puduri de calcan înseamnă cinci mii de găini. Cinci mii de găini într-o jumătate de oră ! Nu le-ai hrănit, nu le-ai dat apă, nu le-ai crescut — toate ţi le dă de-a gata natura : „Poftim vireazăle drept pe masă !" Dar crezi dumneata că aşa pescuim calcanul în fiecare jumătate de oră ? Nici pomeneală ! Ce ispravă am făcut noi zilele astea ? Nimic. Zero. Ei, altceva ar fi dacă am organiza ştiinţific totul !

Să zicem că o staţiune din golful Korf, sau de la Ust-Apuka, sau, mă rog, din oricare altă parte anunţă : „S-a observat un cîrd de balene nordice. Merg în direcţia cutare. Sînt cincizeci de capete." Din Main Pîlghin sau din Anadîr se anunţă : „S-au observat balene albastre sau balene cocoşate"... Nu-i aşa că ar fi strașnic, profesore ?... Iată visul meu. Ştiinţa trebuie să fie alături de noi. Căci altfel, ce se întîmplă ? Savanţi respectabili scriu tratate despre probleme foarte depărtate de practică, se contrazic unul pe altul şi se bat cu citatele cum s-ar bate cu măturicile la baia de aburi. Dar la ce bun ?... Avem nevoie, profesore, de cărţi despre clima de aici, despre hidrologia mărilor Bering, Ohotsk şi Ciukotsk, despre drumul pe care-l urmează balenele în migraţiunea lor, despre hrana balenelor şi despre cîte şi mai cîte. Legătură mai strînsă cu practica vie — iată ce ne trebuie. Ştiinţa fără practică este ca o pasăre fără aripi.

Cam așa îmi vorbise Kiribeev... Atunci, de ce mă alunga ? Cum să-i înțeleg cuvintele „știința trebuie să fie alături de noi" ? Mult timp mă străduii să găsesc o explicație, să-mi analizez comportarea pe *Taifun*, începînd cu felul cum făcusem cunoștință cu secundul Nebîlițîn, cu căpitanul Kiribeev, cu șeful-mecanic Poreadin și cu ceilalți membri ai echipajului.

Kiribeev s-o fi căind, te pomenești, că-și deschisese sufletul în fața unui „tinerel", iar Knudsen era doar un pretext.

Care o fi adevărul ? Care era cheia misterului ?... Baleniera este o navă mică : treizeci și patru de metri lungime și cel mult opt lățime. Ți se pare o gîză cînd te uiți la ea de la bordul unui transatlantic ! Dar această gîză are o mașină de aproape nouă sute cai putere, un tun și un echipaj de peste douăzeci de oameni. Se înțelege că nu mașina și nici tunul sînt forța ei, ci oamenii — marinarii, fochiștii, mecanicii, timonierii... Și nu fiecare în parte, ci toți la un loc. Cînd acțiunile lor sînt coordonate, baleniera merge înainte, tunul trage, la remorcă sînt legate balenele ucise. Dar dacă acțiunile lor nu-s coordonate, baleniera devine o simplă cutie de tinichea.

Va izbuti căpitanul Kiribeev să coordoneze acțiunile oamenilor lui, sau, după ce a început cu mine, va trece la secundul Nebîlițîn, apoi la șeful-mecanic Poreadin, iar la urmă și la Knudsen ?...

Baleniera este o navă mică, dar cei douăzeci și doi de oameni care-i alcătuiesc echipajul sînt douăzeci și două de caractere diferite. Va izbuti căpitanul Kiribeev să le insufle elanul unic necesar ? Ce și-o fi pus în gînd ? Va ști el să ajungă stăpîn pe navă, sau și aici lucrurile vor merge ca la celelalte baleniere, unde comandă harponierii ? Poate că, într-adevăr, toată pricina e Knudsen ?

Auzisem totul : şi strigătul lui Ciubenko „coloane de apă la orizont !“, şi tropăitul cizmelor, şi comenzile, şi bubuitura tunului de harpoane, şi scîrţîitul palancurilor de amortizare, şi huruitul vinciului, şi exclamaţiile de bucurie, şi vibraţiile cînd mai slabe, cînd mai puternice ale corpului navei ori de cîte ori *Taifunul* îşi schimba de drum, dar nu ieşii pe punte. Din cele ce-şi spuneau oamenii îmi dădui seama că fuseseră vînate două balene, mersul uniform al navei îmi arăta că ne întoarcem la *Aian,* iar balansul mai slab — că marea s-a mai domolit.

Încercai să citesc, dar nu izbuteam în nici un chip să prind înţelesul cuvintelor. Mă muncea mereu aceeaşi întrebare : de ce-o fi vrînd să scape de mine Kiribeev ? O, dacă aş putea să descopăr ceva de seamă, ca toţi să fie impresionaţi şi... să mă respecte, iar la Moscova numele meu să fie pe buzele tuturor ! Dar ce anume să descopăr ?

Se zice că ideea gravitaţiei universale i-o sugerase lui Newton căderea unui măr. Găsind lîngă ţărmurile Groenlandei pantalonii impermeabili şi cozorocul şepcii unui marinar de pe *Jeannette,* care naufragiase împreună cu goeleta lui de Long în Marea Siberiei Răsăritene, Fridtjof Nansen descoperise fenomenul derivei gheţarilor pe la Polul Nord... Dar eu, cum să găsesc providenţialul „măr“ ?...

Adîncit în gînduri, nu auzii numaidecît că cineva bătea la uşă. Abia cînd ciocănitul se repetă, strigai „intră“ şi sării din cuşetă.

Uşa se deschise şi în cadrul ei, umplînd aproape tot spaţiul, apăru Kiribeev. Părea obosit, dar calm şi poate chiar bine dispus. Ocolindu-mi privirea, rosti cu vocea lui groasă :

— Poţi să rămîi, profesore... apoi ieşi repede şi trînti uşa.

Apariţia căpitanului Kiribeev fusese atît de neaşteptată, iar propunerea lui atît de nepotrivită după discuţia pe care o avusesem, încît îmi pierdusem cumpătul şi nu-i răspunsesem nimic.

„Asta ce-o mai fi, mă întrebam nedumerit. Ce s-a întîmplat la bord în aceste cîteva ore ?“ Pînă la urmă, renunţai să-mi mai bat capul cu dezlegarea unei noi enigme. „Am să trec pe *Aian*. În definitiv, era soluţia cea mai bună în siuaţia creată. Ce-mi pasă mie de intrigile nu ştiu cui ?“ Şi cum luai hotărîrea, mă simţii uşurat.

După masă, intră la mine Nebîliţîn. Faţa îi era aprinsă, mîinile roşii de vînt, căci tocmai ieşise din cart.

— Bună ziua, profesore, spuse el încurcat, examinîndu-mi cabina. Cînd văzu geamantanul, mă întrebă : Te-ai şi gătit de plecare ?

— După cum vezi.

— Rău faci, mormăi secundul aşezîndu-se. Rău faci că pleci, profesore, repetă el. De mult voiam să stau de vorbă cu dumneata, dar nu găseam momentul potrivit. Ţi-a spus ceva despre mine căpitanul Kiribeev ?... Vreau să zic, ceva rău ?

Făcui semn din cap că nu.

— Cum ! exclamă Nebîliţîn. Chiar nimic ? !

— Nu, nimic.

Mi se păru mie, sau musafirul răsuflă uşurat ? Ocolindu-mi privirea, întrebă apoi :

— Dumneata crezi că pleci din cauza lui Knudsen ?

— Nu ştiu, şi ca să spun drept, nici nu mă interesează.

— Nu, profesore, insistă Nebîliţîn, închizînd pe jumătate ochii şi strîngîndu-se ca un arici. Nu. Knudsen n-are nici un amestec. Căpitanul vrea să scape de dumneata, asta-i pricina. L-am auzit spunînd : „Băieţandrul ăsta se crede om de ştiinţă, şi cînd colo mai are caş la gură“. Nici pe Knudsen nu-l poate suferi. Nu ştiu ce-o fi avînd cu norve-

gianul. Olav Knudsen este cel mai bun harponier din lume. Ce-am mai lucra dacă s-ar purta bine cu el căpitanul Kiribeev ! Văd că taci... Nu eşti de părerea mea ?

Tăceam, cu toate că nu eram de acord cu el. Nu voiam să mai discut. Socoteam că n-are nici un rost : nu-l puteam scoate dintr-ale lui şi nici n-aveam de ce să mă cert cu el. În adîncul inimii socoteam că procedez greşit, dar voiam să-mi dau seama ce fel de om este secundul Nebîliţîn şi de ce-l paşte căpitanul.

Mă decisei să-l las să-şi verse tot focul.

— Cred şi eu ! urmă el. Cum ai putea să fii de acord cu mine ! Căpitanul Kiribeev este un erou... Este un om puternic, curajos, ştie să poruncească şi să-i ţină pe toţi din scurt, iar dumitale îţi plac astfel de oameni... Nu-i aşa ? Dar ia să ne gîndim bine : o fi într-adevăr un erou ? Da de unde ! E un *poseur*... Nici eu, nici dumneata nu sîntem femei ca să-l facă pe grozavul cu noi. Spune-mi, te rog, ai mai văzut dumneata căpitan care să ia volta[1] la parîme, să furbiseze alămurile de pe navă ? Ăsta e fals democratism, profesore ! Căpitanul este comandant unic. El nu trebuie să se bată pe burtă cu echipajul, ci să-l ţină bine în mînă. Dar căpitanul Kiribeev ce face ? Fumează cu marinarii din aceeaşi pungă de tutun, cîntă cu ei... Puntea de comandă — acolo e locul căpitanului.

— De ce eşti atît de pornit împotriva lui ? îl cercetai eu.

— Pornit ? făcu Nebîliţîn. Nu, pur şi simplu nu-l respect. E un necioplit. Nu-i pasă dacă jigneşte un om. Se poartă ca un şef de echipaj de pe timpurile piraţilor... Explică-mi, dacă poţi, ce vrea de la Knudsen ? Aşa e că nu ştii ? Eu însă ştiu... Vrea să-l pună pe Knudsen să se ia la întrecere cu Hensen, harponierul de pe *Vihr*. Ei, spune şi dumneata,

[1] A lua volta — a executa operaţia de legare a navei cu ajutorul parîmelor (n. ed.).

nu e caraghios ? Despre ce întrecere poate fi vorba ? ! Knudsen este un specialist străin. Oamenii de felul lui trebuie respectaţi. Dar Kiribeev se leagă mereu de dînsul. Ar vrea să treacă el la tun, iar Knudsen nu-l lasă, şi foarte bine face. Nu cred să existe pe lume tun-harpon pe care să nu-l mînuiască un norvegian... Chiar şi pe nava-comandant *Balena* toţi harponierii sînt norvegieni. Cred că n-ai să negi, profesore, că englezii sînt — vorba ceea : din mila lui dumnezeu — marinari de mîna întîi ? Dar japonezii ? Dar olandezii ? Şi la ei toţi harponierii sînt norvegieni.

— Dă-mi voie, te rog, îl întrerupsei, dar de ce-l ţii de rău pe Kiribeev că vrea ca vînătorii de balene să lucreze mai repede, ca la tunurile noastre, pe balenierele noastre, să stea harponierii noştri sovietici ? Specialiştii străini ne costă scump... Îi plătim cu aur... Crezi că degeaba majoritatea întreprinderilor noastre unde lucrau înainte specialiştii străini s-au descotorosit de mult de ei ? Nu văd nimic rău în ceea ce face Kiribeev.

Fără să răspundă direct la întrebarea mea, Nebîliţîn replică :

— Dar parcă englezii şi japonezii îi plătesc cu fier ? Nu despre asta e vorba, profesore.

— Dar despre ce ?

— Cît timp nu avem harponierii noştri, trebuie să fim îngăduitori cu specialiştii străini — asta este.

— Îngăduitori ? repetai eu. Dar de unde ai dumneata, specialist tînăr, o asemenea filozofie ? Dacă aşa judeci dumneata, atunci căpitanul are perfectă dreptate : trebuie să avem harponierii noştri.

— Ba nu, profesore ! Dacă eu aş comanda *Taifunul,* nu m-aş purta aşa. Nu ! Şi află că Plujnik, comandantul-şef al flotilei, n-o să-l sprijine pe Kiribeev.

— De ce ?

— Pentru că noi avem un plan de îndeplinit.

Nu ne putem pierde vremea ca să pregătim harponieri. Ce harponier poate să iasă din căpitanul Kiribeev ? Ori crezi cumva că Ciubenko sau Jilin pot să ajungă harponieri ?

— Şi de ce nu ?

Nebîlţîn tăcu. Scoase din buzunarul tunicii tabachera de argint pe care era înfăţişată o sirenă, dar n-o deschise îndată. Apoi, îşi încruntă sprîncenele şi cătînd undeva în jos, trase afară o ţigară şi o învîrti mult timp între degete. Mîinile îi tremurau şi chibriturile se stingeau unul după altul. Oftă din greu.

— Eh, profesore, reluă el, dumneata eşti nou pe nava asta şi multe nu le ştii... Ai idee că trebuie să înveţi zece ani ca să devii harponier ? Iar căpitanul Kiribeev vrea să pregătească oamenii într-un singur sezon. Asta e ceva serios ? ! Ce crezi ? Eu cred că asta înseamnă să arunci praf în ochii oamenilor. Fireşte, căpitanul Kiribeev n-o să renunţe la ideea lui, căci este un încăpăţînat fără seamăn ! Dar n-o să ajungă la nici un rezultat.

— Cred că pur şi simplu nu-l poţi suferi, răspunsei eu, şi... te rog să mă ierţi, dar se vede că îl invidiezi.

Nebîlţîn roşi şi ripostă înecîndu-se :

— Eu ?! Să-l invidiez ? Nici gînd, profesore ! Dumneata, dumneata eşti orb... Nu-ţi dai seama cît te dispreţuieşte...

Fără a-şi termina fraza, secundul ieşi din cabina mea trîntind uşa.

În timp ce paşii lui se pierdeau în depărtare, gîndeam cu amărăciune : „Am izbutit să-mi fac un nou duşman".

Îmi amintii discuţia pe care o avusesem acum cîteva zile cu Jilin şi Ciubenko. Era aproape miezul nopţii. Îmi făceam plimbarea obişnuită înainte de culcare şi l-am întîlnit pe Jilin. Stătea rezemat de copastie şi fuma. Nu-mi amintesc

ce m-a întrebat şi ce i-am răspuns ; m-a mai întrebat ceva şi astfel s-a legat discuţia. Apoi s-a apropiat de noi Ciubenko. Am mai vorbit de una, de alta, ne-am amintit de profesorul Verigo-Katkovski, apoi şi de ceaţa care ne stînjenise la începutul vînătorii. Jilin a spus :

— Bine că s-a întors căpitanul Kiribeev. Acum o să schimbe din rădăcini toate.

Am întrebat ce trebuia schimbat din rădăcini. Mi-a răspuns Ciubenko.

— Toate, a zis el. Toate trebuie schimbate din rădăcini... Acum trei ani, Stepan Petrovici se apucase să înveţe împreună cu noi mînuirea tunului-harpon, iar profesorul Verigo-Katkovski ne ţinea prelegeri despre biologia cetaceelor. Într-un cuvînt, învăţam din plin. Dar şi mai mult învăţam după vînătoare, la Primorsk. Knudsen se ducea la el acasă, în concediu, iar noi, cu căpitanul şi cu şeful-mecanic, demontam şi montam la loc tunul. Cînd căpitanul Kiribeev a plecat la Leningrad şi comanda balenierei a fost încredinţată secundului Nebîliţîn, totul s-a dus de rîpă. El nu s-a mai îngrijit de învăţămînt, iar Knudsen nu mai lăsa pe nimeni să se apropie de tun. Aţi băgat de seamă ce scamatorii face Knudsen cînd stă la tun ? Ba apropie cursorul mai mult de gura ţevii, ba îl trage înapoi, spre ghearele harponului. Face fel de fel de fiţe cu rigla de ochire, sau dracu mai ştie ce... Ne crede nişte proşti, care nu văd nimic. Stă la tun ca astronomul la lunetă şi mereu se învîrte în aşa fel ca să fie cu spatele la ceilalţi. E un străin pentru noi. Numai secundul nu mai poate după el.

— Îl are pe secund în buzunarul de la vestă, a confirmat Jilin. Ce vrea harponierul, aia face. De cîte ori l-am văzut pe Knudsen întinzînd o hartă pe genunchi şi tîrîndu-şi ochii pe ea ca un gîndac pe perete... Are o hartă a lui, secretă, pe care înseamnă zonele de plancton, curenţii, lo-

curile unde sînt balene mai multe, deplasarea în cîrduri a peştilor.

— Iar la noi ţipa ca un american la negri, a intervenit Ciubenko. Acum nu-i mai dă mîna, i-e frică de căpitan. Îmi închipui că secundul ţi s-a plîns, dar nu-l asculta, a adăugat în şoaptă şeful de echipaj. De fapt nici n-are ce căuta la flotilă, nu ştiu de ce l-o fi sprijinind comandantul-şef.

— Comandant-şef ar trebui numit Kiribeev al nostru, a conchis Jilin. Le-ar băga la toţ minţile în cap...

Încercam să-mi explic cum de mai apar în zilele noastre oameni ca secundul Nebîliţîn.

Cine era Nebîliţîn ? Nici un serviciu de cadre nu s-ar putea lega de dosarul lui. Părinţii (tatăl — telegrafist, mama — casnică) îi fuseseră ucişi de serviciul de contraspionaj japonez în timpul cît americanii şi japonezii ocupaseră Extremul Orient. Nebîliţîn crescuse la un cămin de copii orfani, apoi urmase şcoala de navigaţie din Primorsk. Îşi făcuse stagiul pe nava *Ilici* de pe linia Primorsk — Petropavlovsk-Kamciatski. Împreună cu Plujnik mersese de la Leningrad la Primorsk cu flotila de baleniere *Aian,* în calitate de al treilea secund pe o balenieră. Plujnik îl cunoscuse bine pe tatăl lui Nebîliţîn, cu care luptase în acelaşi detaşament de partizani, şi socotea de datoria lui să poarte de grijă fiului unui tovarăş căzut în luptă.

Nu ştiu ce-i place lui Nebîliţîn, cine sînt prietenii lui, ce gusturi şi năzuinţe are. Ştiu numai că se îmbracă totdeauna elegant, hainele lui sînt de o croială ireproşabilă, nasturii lucesc ca luminile unui transatlantic şi că tot felul de fleacuri de provenienţă străină îi umplu buzunarele. Dar acestea nu sînt decît faptele, nu şi explicaţia lor. Cum s-a format concepţia despre lume a secundului Nebîliţîn ? Să fi rămas indiferent la

evenimentele din ultimii ani, ca de pildă construirea marilor uzine din Gorki, Celeabinsk, Gorlovka, sau războiul din Spania ?... Dar cîte nu se întîmplaseră de cînd păşise în viaţă tînărul imberb după absolvirea şcolii de navigaţie ! De ce căpitanul Kiribeev, care face parte din generaţia mai vîrstnică, este stăpînit de idealul creaţiei, idealul muncii intense şi pline de abnegaţie, iar Nebîliţîn vede numai efectul exterior al muncii, nu şi esenţa ei profundă ? Care era explicaţia ?

Mă frămîntai îndelung, fără a izbuti să găsesc răspunsul. În definitiv, şi eu eram la începutul existenţei mele independente şi nu o dată nimerisem cu capul în zid...

Şuieratul prelung al sirenei de pe *Taifun,* strigătele vînătorilor, soneria telegrafului de la maşini îmi întrerupseră şirul gîndurilor : ne apropiam de *Aian.*

20

De la bordul navei-bază urmăream cu privirea *Taifunul.* Baleniera n-avea să lipsească mult timp, totuşi eram trist de parcă mi-aş fi luat pentru totdeauna rămas bun de la ea.

Cerul se acoperise cu un strat gros de nori cenuşii, plicticoşi, iar deasupra golfului se întindea o pîclă joasă.

Taifunul se îndepărta repede, devenea din ce în ce mai mic. Curînd se mistui în neguri...

Pe *Aian* viaţa era alta decît pe balenieră. Aici, totul era ca pe ţărm : oamenii se sculau la şase dimineaţa la sunetul sirenei, prînzeau la ora douăsprezece la sunetul sirenei şi tot sirena anunţa încetarea lucrului. Se muncea în cîteva schimburi. Seara, funcţionau cercurile : topitorii de grăsime, muncitorii care lucrau la tranşare,

marinarii — toţi învăţau, sau, cum se spune de obicei, „îşi ridicau calificarea“ ; în timpul liber îşi desfăşurau activitatea cercurile artistice de amatori. Printre numeroşii muncitori de la tranşare şi de la agregatele pentru topitul unturii existau excelenţi acordeonişti, dansatori, şahişti, maeştri ai jocului de dame şi de domino. Fanfara dădea adeseori concerte. *Aian* este o adevărată uzină plutitoare, cu ingineri, tehnicieni, planificatori, contabilitate, laborator, centru de radioficare, cinematograf şi chiar un ziar.

În cele două săptămîni petrecute pe *Aian* nu izbutii să cunosc toate sectoarele şi mecanismele acestei uriaşe fabrici plutitoare de untură de balenă. Pe punte se lucra toată ziua, uneori şi noaptea, la lumina proiectoarelor. Neobosiţii noştri vînători — *Vihr, Taifun* şi *Garpun* — veneau în fiecare dimineaţă încărcaţi de pradă.

Nu puteai străbate puntea fără cizme pescăreşti cu carîmb înalt, ţintuite, căci înotai tot timpul în şiroaie de apă amestecată cu sînge şi grăsime.

Mă sculam devreme, înainte ca sirena să şuiere. Mă trezeau ba plescăitul valurilor în bordaj, ba strigătele oamenilor din echipaj, ba foşnetul hîrtiilor — „fişele“ balenelor — pe care vînătorii mi le aruncau prin iublou în cabină. Mă îmbrăcam, îmi beam repede cafeaua pusă de cu seară în termos şi ieşeam pe punte. La pupa navei-bază *Aian,* lîngă cala de halaj, se legănau balenele pescuite. Furtunarii aciuiţi pe stîrvurile gigantice şi le disputau. Deasupra lor, deasupra uriaşei nave se roteau nori de pescăruşi-pomornici. Cu pofticioase ţipete ba se înălţau spre cer, ba se aşezau pe apă, acolo unde un lichid tulbure se scurgea prin jgheaburi de pe punte.

Urmăream cu atenţie cum sînt tranşate balenele şi încercam să notez întregul proces, înce-

pînd din momentul cînd balena era trasă prin cala de halaj pe puntea de tranşare. Spun încercam, fiindcă nu prea izbuteam : cuvintele mi se păreau stîngace şi neputincioase.

Într-adevăr, ce poţi să spui despre cala de halaj ? Oamenii de ştiinţă şi inginerii o descriu cam aşa : „Pantă înclinată spre punte care taie pupa navei". Într-adevăr, e cît se poate de exact. „Dar această pantă, notam în jurnalul meu, este suficient de mare ca să urce pe punte două troici alăturate. Lăţimea ei este de cinci metri, înălţimea de patru şi jumătate, iar lungimea de şaptesprezece ! Pe vreme de furtună, valurile pătrund prin ea. Pe această pantă înclinată sînt ridicate pe puntea de tranşare a navei-bază *Aian* balenele, care cîntăresc uneori pînă la optzeci de tone."

Sau cum poţi să descrii ridicarea unui asemenea uriaş pe punte ? În aparenţă, nu-i ceva prea complicat : balena este prinsă de coadă, apoi trasă în sus cu vinciul. Ce poate fi mai simplu, nu-i aşa ? Dar de fiecare dată muncitorii îndeplinesc această „operaţie" cu preţul unui efort de nedescris : cablurile groase de oţel se întind la maximum, ai impresia că vibrează ; lobii codali ai balenei trosnesc. Cala este mereu stropită cu apă, ca balena să alunece mai uşor. S-a prevăzut totul, s-au luat toate măsurile — dar feţele muncitorilor sînt crispate, încordate. Nespus de greu e să ridici balenele pe o mare agitată : cablul gros de oţel se rupe uneori ca firul de mătase al undiţei. Atunci, totul trebuie luat de la capăt. Cînd balansul este puternic, valurile pot trage balena în mare, împreună cu vinciurile.

„Baza de baleniere *Aian* este o întreprindere complexă, notez mai departe. Pe puntea ei există mai multe vinciuri cu aburi, de la patru pînă la treizeci de tone, fierăstraie cu aburi pentru tă-

iatul oaselor şi cinci catarge cu bigi de încărcare... Toate aceste mecanisme ridică, răstoarnă, împing şi taie corpurile cetaceelor. Muncitorii care lucrează la tranşare secţionează straturile de grăsime şi carne înotînd pînă la genunchi în sînge. Alţi muncitori, înarmaţi cu cîrlige, trag spre gurile cuptoarelor, din care ţîşneşte abur fierbinte, uriaşele bucăţi de grăsime şi carne, măruntaiele, şi cu mişcări precise le aruncă înăuntru. E secretul lor cum izbutesc să nu-şi ardă mîinile, nici să lase cîrligul în halca de carne."

Oasele, vertebrele şi uriaşul cap al balenei, plin cu grăsime lichidă, sînt trase de tranşatori spre „eşafodurile" fierăstraielor cu abur... În mai puţin de o oră, din enormul animal „rămîne numai răsuflarea", cum spun meşterii în tranşare. Puntea este spălată cu puternice şuvoaie de apă, şi apoi pe cala de halaj este ridicat alt monstru purtător de grăsime...

Şi aşa lucrează zi de zi, din zori şi pînă-n noapte, uzina plutitoare.

Jos, sub punte, în cazane speciale, se prepară din untură o minunată grăsime alimentară şi industrială ; spermanţetul furnizează o excelentă materie primă industriei articolelor de cosmetică ; din carne se fabrică nutreţuri şi îngrăşăminte.

Cele mai bune bucăţi din carnea balenelor, care ca aspect se deosebeşte prea puţin de carnea de vacă, sînt date în primire bucătarilor, care le transformă în biftecuri excelente, iar înotătoarele codale — în piftie.

Munceam de istov. Cel mai mult mă obosea cîntărirea balenelor. Nici întreprinderile alimentare de pe ţărm nu au bascule pe care să poţi pune dintr-o dată un animal de douăzeci, douăzeci şi cinci metri, cîntărind aproximativ cincizeci de tone.

Deşi ca biolog nu era cazul să mă mir, cînd am măsurat odată inima unei balene şi mi-am notat că lungimea ei este de un metru şi jumătate, iar greutatea, împreună cu pericardul, de aproximativ şapte sute de kilograme, am exclamat fără să vreau : ce mai inimioară ! Ajutoarele mele făcură şi ele tot felul de comentarii glumeţe cînd măsurai intestinele balenei. Lungimea lor era de aproape două sute cincizeci de metri ! Stomacul cîntărea o jumătate de tonă şi avea trei metri lungime. Într-un „pîntece" de felul ăsta puteau să încapă cel puţin doi inşi ca biblicul Iona. Ficatul balenei, el singur, cîntărea cît un bou...

Mînjit de sînge şi grăsime, îmi însemnam mereu în carnet numere alcătuite din mai multe cifre : limba balenei cîntărea 1.500 de kilograme, capul — 3.000, fanonul — 500 de kilograme, plămînii — 300. E greu să-ţi închipui cum ar trebui să arate magazinul în stare să vîndă aceste mărunţaie, ce cîrlige şi tejghele sînt necesare pentru a manipula şi expune asemenea marfă !

În schimb, creierul balenei cîntăreşte... numai cinci kilograme.

Toate aceste date le-am obţinut la tranşarea unei balene relativ mici. Cînd te gîndeşti că în secolul trecut existau exemplare de-a dreptul uriaşe ! Măcar de-ar fi putut fi cîntărite pe vremea aceea !

Vînătorul de balene Lindholm a ucis odată în Marea Ohotsk o balenă uriaşă, pe care a descris-o astfel :

„Dacă am presupune că Petersburgul are 600.000 de locuitori, din carnea acestei balene s-ar putea da fiecăruia un biftec de cîte un sfert de funt [1], iar pe deasupra şi cîte o bucată de limbă ca gustare. Cu grăsimea ei s-ar putea prăji

[1] Un funt = 409,5 grame (n. ed.).

blinele de lăsata secului în toată ţara, iar din fanoane ar ieşi cîte un corset pentru fiecare doamnă din Petersburg. Dacă s-ar îmbrăca în pînză scheletul acestei balene, continua Lindholm, ca să ne-o putem imagina aşa cum este ea în realitate, acolo, în elementul ei, şi dacă gura i-ar fi preschimbată în sufragerie, iar stomacul în sală de bal, privitorul şi-ar da mai bine seama de proporţii cînd ar vedea douăzeci şi patru de persoane stînd la masă în gura cetaceului şi o duzină de perechi dănţuind în stomacul lui..."

După ce cîntăream, a doua zi cercetam stomacul balenelor. Trebuia să ştiu cu precizie ce conţine. Hrana cetaceelor este strîns legată de deplasarea lor şi dacă vom avea date suficiente despre alimentaţie, ne va fi mai uşor să le găsim pe mare.

Se înţelege că toată această muncă nu avea nimic estetic, dar... era totuşi necesară. Odată, în toiul lucrului, fui întrerupt: şeful brigăzii de tranşatori veni în fugă să-mi spună că baleniera *Vihr* adusese o femelă de balenă nordică cu glandele mamare pline de lapte. Era un caz rar, pentru că vînătorii noştri de balene nu ucid femele. Laptele trebuia cîntărit şi analizat în laborator. Mă repezii imediat la cala de halaj. Femela era foarte umflată şi din glandele mamare se prelingea un lapte gălbui, gros, asemănător celui condensat. Tranşatorii mă ajutară să le disec. „Mulserăm" şaisprezece găleţi. În laborator constatai că laptele cuprinde 44% grăsimi, aproximativ 13% reziduu sec şi ceva mai mult de 40% apă. Straşnic lapte! Nu degeaba în perioada de lactaţie puiul de balenă cîştigă în greutate aproape o sută de kilograme în douăzeci şi patru de ore! Din păcate, omul nu poate consuma laptele acesta.

...Lucrînd de dimineaţa pînă seara, iar adeseori şi noaptea, nu aveam timp să mă duc pe *Taifun,* cu toate că-l vedeam în fiecare dimineaţă apropiindu-se de *Aian,* predînd balenele vînate, ambarcînd apă potabilă, alimente şi grăbindu-se să plece din nou la vînătoare. I-am zărit pe Jora Ostrenko, bucătarul de pe *Taifun,* pe căpitanul Kiribeev şi pe şeful de echipaj Ciubenko. I-am strigat, dar nu m-au auzit din pricina larmei şi huruitului vinciurilor de pe *Aian :* oamenii tocmai trăgeau un caşalot gigantic pe cala da halaj ; procesul nu se desfăşura normal : cablurile plesneau mereu, şefii de brigăzi ţipau...

Duceam dorul balenierei. Aş fi vrut să aflu ce fac băieţii. Din rapoartele pe care le primeam ştiam că stau bine : întrecuseră *Vihr* şi se apropiau de indicii realizaţi de *Garpun.* Adesea urmăream cu privirea *Taifunul,* pînă ce dispărea la orizont.

Aveam nostalgia largului... Voiam să simt din nou vîntul puternic, să urmăresc toate peripeţiile vînătorii. În primele zile nu-mi fusese prea tare dor, fiindcă şi pe *Aian* erau destule lucruri interesante : munca, oamenii, peisajul înconjurător...

Golful Morselor, mai exact sudul lui, unde staţiona nava-bază a balenierelor, este unul dintre cele mai frumoase din regiunea sudică a Kamciatkăi. Aici nu bate mai niciodată vîntul. Povîrnişurile muncelelor care înconjoară golful şi care ating pînă la şase sute de metri înălţime sînt acoperite pînă la jumătate cu crînguri dese de cedru tîrîtor, arin şi sorb. De pe ţărmul răsăritean al golfului se prăvălesc în cascade zgomotoase pîraie cu apa cristalină şi rece ca gheaţa. În crîngurile de pe povîrnişuri mişună urşii, berbecii de munte şi vulpile. Apele golfului abundă în calcani, paltuşi şi torna. În momentele libere urmăream cu interes cum pescuiau oamenii de pe *Aian* torna, sau cum se căţărau pe stînci în

căutare de vînat mare. Într-o zi, avui însă un accident; disecînd pancreasul unei balene, mă tăiai destul de adînc la mîna stîngă. Nu mai puteam lucra pe punte şi în laborator. Silit să stau degeaba, mă cuprinse un dor de ducă, ce deveni şi mai puternic cînd vremea se strică. Golful se cufundă într-o ceaţă deasă, pe care locuitorii din Kamciatka o numesc „mahmureală". Ceaţa aceasta, înnecăcioasă ca fumul şi umedă ca miasmele pădurilor tropicale, pătrunde peste tot.

Vremea rea ţinu o săptămînă, în care timp mîna mi se vindecă. Ca să nu mor de urît, mă apucai să prelucrez materialul. E drept că datele pe care le adunasem nu aduceau nici o revelaţie: nu găsisem în măruntaiele balenelor „mărul" lui Isaac Newton. Dar descoperirile nu vin dintr-o dată. „Observă şi înregistrează, îmi spusese profesorul Verigo-Katkovski. Nimic nu trebuie să-ţi scape. Marea nu este un deşert lichid, ci leagănul veşnic viu şi nesecat al vieţii. Un om de ştiinţă experimentat «citeşte» marea ca pe o carte pasionantă."

Iubite dascăl, am făcut-o şi o voi face cu toată sîrguinţa, aşa cum m-ai povăţuit. Şi dacă observaţiile ştiinţifice nu mi-au prilejuit nici o descoperire, printre oamenii din jurul meu mi-a fost dat să descopăr mulţi prieteni adevăraţi ai ştiinţei, gata oricînd să-mi vină în ajutor. Trebuie să recunosc că nu e puţin lucru. Acolo unde unuia singur îi vine greu, zece oameni se descurcă mai uşor.

O singură picătură de apă nu oglindeşte întreaga viaţă a oceanului populat de balene, moluşte uriaşe, rechini, miliarde de peşti şi felurite vietăţi. Oceanul este alcătuit din miriade de picături. Prima experienţă este, pe tărîmul cunoştinţelor, o picătură, multă experienţă înseamnă un ocean de cunoştinţe. De la una la cealaltă duce drumul lung al răbdării şi muncii încor-

date, neobosite, pline de abnegaţie. Tocmai unei astfel de munci trebuia să mă consacru.

În sfîrşit, veni şi clipa cînd putui să mă folosesc din nou de mîna stîngă.

A doua zi după ce-mi reluasem activitatea, stînd pe *Aian* şi privind spre locul unde acostau balenierele, zării de departe *Taifunul,* în ale cărui borduri se legănau trei cetacee, apropiindu-se cu toată viteza. Valurile îi măturau puntea. O plăcută tulburare mă cuprinse.

Căpitanul Kiribeev, care se afla pe puntea de comandă, mă văzu şi-mi făcu un semn de salut cu mîna. Ajuns pe puntea navei-bază, mă întrebă :

— Ei, nu te-ai săturat să vegetezi aici ? N-ai vrea să vii cu noi ? Ce zici ?

Dacă voiam ? Mai încape vorbă ! Dar mă silii să-mi ascund bucuria.

— Fie, răspunsei cît putui de indiferent.

— Atunci, fă-ţi bagajele !

21

După o jumătate de oră coboram de pe schela legănătoare pe puntea balenierei. Aparatul fotografic, geanta cu instrumente şi cele cîteva fileuri de plancton, petrecute pe după umeri, se agăţau de balustradă şi mă împiedicau la mers. Ciubenko mă apucă de subsuori şi mă depuse uşurel pe punte.

— Ce bine că v-aţi întors la noi, tovarăşe profesor !

Într-adevăr, de cum pusei piciorul pe puntea balenierei, mă simţii cuprins de voioşia omului întors acasă.

După o oră, *Taifunul* nimeri într-o ceaţă de nepătruns, atît de deasă, încît pînă şi un naviga-

tor încercat cum era Kiribeev nu izbuti să găsească intrarea în golf cînd vru să se întoarcă la nava-bază. Ce era de făcut ? Kiribeev se decise să meargă înainte : ceaţa învăluia capul Şipun şi intrarea în golful Morselor, dar poate că cerul era senin în largul mării, pe lîngă insulele Comandorului.

Căpitanul Kiribeev, cu chipiul tras spre sprîncenele încruntate, muşcînd nervos capătul pipei, se plimba tăcut pe puntea de comandă.

Taifunul alerga spre nord-vest, făcînd să răsune golful cu şuieratul sirenei sale. Curînd petice mari de ceaţă îi învăluiră prova, catargele şi în sfîrşit puntea de comandă.

Şeful de echipaj Ciubenko strigă din gabie :

— Tovarăşe căpitan ! Nu mai văd apa !

— Uită-te mereu înainte, răspunse Kiribeev.

— Înţeles... tă-te ...ereu ...inte ! auzii înăbuşit prin ceaţă.

Timonierul se uită întrebător la mine, vru să spună ceva, dar amintindu-şi pesemne că flecăreala nu e pe placul căpitanului, îşi muşcă buzele.

— Jumătate viteză ! Drept aşa ! strigă Kiribeev timonierului şi trase de mînerul sirenei. Apoi mai trase o dată.

Ceaţa se făcea din ce în ce mai deasă. Curînd nu mai putui distinge nici măcar chipul căpitanului cînd era în partea cealaltă a punţii de comandă. Kiribeev măsura stăruitor, ca limba unei pendule, puntea de la un capăt la altul şi numai din cînd în cînd se oprea ca să se uite la compas, să tragă de mînerul sirenei sau să ceară indicaţiile lochului ori observaţiile marinarului din gabie.

O oră, două se scurseră, dar ceaţa continua să învăluie apa. Ţinînd seama de timpul ce se scursese, trebuie să ne fi apropiat de peninsula Kronoţki. Din pricina ceţei, însă, nu vedeam nimic.

Kiribeev se încăpăţîna totuşi să conducă baleniera înainte.

— Trebuie să ieşim odată din „laptele“ ăsta afurisit, mormăi dînsul. Auzi cum urlă focile ?

Îmi încordai auzul şi deslușii curînd nu numai urletul focilor, dar şi plescăitul peştilor, fornăitul unor mamifere marine ce înotau prin apropiere, murmurul apei şi strigătele păsărilor. De departe răzbătea pînă la noi un vuiet înfundat ca un bubuit de tun : se zbenguiau balenele.

— Auzi, profesore ? zise iar căpitanul Kiribeev. Viaţa clocoteşte în jur, iar noi mergem orbeşte ca prin nori. Dar las' că ieşim îndată din sacul ăsta al diavolului !

Mai trecură două ore : vremea tot nu se schimbă. Rămîneam mai departe prizonieri în „sacul diavolului“. Cu o perseverenţă demnă de admirat căpitanul Kiribeev conducea nava în acelaşi drum, fără a micşora viteza.

Cu mîinile la spate, mă plimbam pe puntea de comandă şi îngînam :

Iar peste mări bătute de furtună,
O ţară fericită ţi se-arată :
Acolo norii negri nu se-adună
Şi pacea de nimic nu-i tulburată.

Cuvintele cîntecului aveau o semnificaţie deosebită pentru noi, cei prinşi în menghina ceţii. Ni se părea că undeva, dincolo de pîcla deasă, se află într-adevăr o „ţară fericită“. Dar vom ajunge oare acolo ?

Mai trecu o oră, nemaipomenit de lungă, iar „ţara fericită“, unde „norii negri nu se-adună“, rămînea mereu „peste mări bătute de furtună“.

Pătruns de frig, vrui să cobor în cabină. Dar abia pusei piciorul pe prima treaptă, că îl auzii pe Ciubenko strigînd din răsputeri :

— Pămînt la babord !

Ţărmul ! Ţara fericită ! Mă uitai într-acolo şi curînd văzui desprinzîndu-se din ceaţă nişte stînci sumbre, semeţe ca o catedrală gotică.

Căpitanul conduse baleniera spre ţărm. În apropierea stîncilor, negura se rări deodată şi văzurăm gura unui golf mic. Kiribeev conduse cu abilitate *Taifunul* prin această intrare strîmtă şi curînd ajunserăm într-un loc fără ceaţă. Era golful Storoj — golful Străjerului. În apropierea stîncilor abrupte fundul apei avea reflexe argintii : poposise aici un mare banc de peşti. Deasupra lui se agitau lacome sute de păsări.

Cum intrarăm în golf, ceaţa se lăsă din nou în spatele nostru ca o cortină.

— Ce minune mai e şi asta ? îl întrebai eu pe Kiribeev.

Încruntat, căpitanul se uită în jur, apoi îmi răspunse ursuz :

— Am nimerit în „ochiul ceţii".

Kiribcev dădu ordin să se ancoreze. Huruitul lanţului sperie păsările care roiau prin apropiere. Se înălţară în văzduh şi începură să facă un mare tărăboi, rotindu-se, dîndu-şi drumul ca o piatră spre luciul ei, descriind complicate figuri de pilotaj de înaltă clasă.

— Ai zis minune, profesore ? reluă căpitanul Kiribeev. Ehei, cîte minuni n-ai să mai vezi pe aici ! Cînd ai să te întorci la Moscova şi ai să povesteşti, n-o să te creadă nimeni. Nu-i aşa ?

Mărturisii că nu pricep cum se poate ca de jur împrejur să fie ceaţă şi aici nimic. Kiribeev îşi aprinse pipa, trase adînc fumul în piept (cît timp merseseră prin „lapte" nu fumase mai de loc, mulţumindu-se să morfolească în gură vîrful pipei) şi începu să-mi explice.

— Ai auzit vreodată de „ochiul furtunii" ?

— Nu.

— „Ochiul furtunii“ se numeşte centrul de rotaţie al unui ciclon. Nu înţelegi ? Încearcă să-ţi imaginezi următorul tablou : cerul şi apa se contopesc, totul clocoteşte, iar în mijlocul acestui infern, pe un spaţiu limitat, domneşte liniştea cea mai desăvîrşită... Această zonă de acalmie se numeşte centrul ciclonului, sau „ochiul furtunii“. Ai priceput acum ?

Dădui din cap.

— Ei bine, urmă Kiribeev, noi am nimerit în „ochiul ceţii“.

— Da, zisei eu. Înţeleg, dar îmi vine greu să cred. Ce-o să facem acum ? O să stăm şi o să aşteptăm să se schimbe vremea ?

— Nu, profesore. Nu e în firea mea să aştept.

— Bine, dar aici nu sînt balene.

— Nici n-am de gînd să vînez balene acolo unde nu sînt. Dar şi aici poţi să înveţi cum se vînează balenele. Mereu aşteptam prilejul potrivit şi acum, iată-l.

— Cum adică ?

— Ai să vezi... Cu siguranţă că o să iasă scandal. Dar parcă noi sîntem oameni să ne temem de atîta lucru ?

— De ce să fie scandal ?

— Ai răbdare şi ai să afli. Iar acum, să luăm o gustare.

Coborîrăm scara, dar, pe la mijloc, Kiribeev se opri deodată şi mă întrebă :

— Ce zici de liniştea asta, profesore ? Parcă am fi în craterul unui vulcan stins. Îţi place liniştea ? Mie nu ! Liniştea e pentru mine sfîrşitul vieţii. Îmi place acţiunea, şi acţiunea este duşmanul liniştei. După masă o să facem aici un asemenea tărăboi, încît o să se cutremure munţii şi o să fiarbă apa ! Unora n-o să le placă, bunăoară lui Plujnik, „prietenului“ dumitale Knudsen şi secundului Nebîliţîn, care o să dea imediat

de ştire pe *Aian*. Dar pentru că veni vorba, cum ţi-a plăcut comandantul-şef ?

Dădui din umeri. Comandantul-şef mi se păruse că împacă energia cu suficienţa şi patosul găunos şi sîcîitor. Nu prea lua seama la ce spuneau alţii, dar pe sine însuşi se asculta cu încîntare. Cînd vorbea, ridica ţanţoş capul, faţa căpăta o expresie de concentrare nefirească, privirea ochilor şterşi devenea misterioasă. Obrajii moi prindeau roşeaţa specifică celor ce suferă de scleroză. În timp ce se juca cu nişte chei, debita cu falsă gravitate asemenea tirade : „partidul mi-a încredinţat mie sarcina", „din moment ce Comitetul Central nu a luat o hotărîre în această privinţă, nu avem ce discuta", „treaba noastră este să executăm, nu să inventăm" etc.

Cînd în careul ofiţerilor venea vorba de evenimentele internaţionale, de munca grea şi complicată a diplomaţilor noştri, care cerea multă răbdare şi stăpînire de sine, Plujnik spunea :

„Ehei, pe vremea noastră nu se pomeneau fasoane dintr-astea. Noi nu purtam smoching şi joben, nu umblam cu *bonjour* şi *pardon,* ci stăteam de vorbă cu grenada în mînă, căciula în cap şi cojocul în spinare..."

Dacă în timpul mesei cineva avea imprudenţa să se plîngă de cuţitele şi furculiţele rudimentare, tocite, sau de farfuriile urîte, Plujnik ridica iar capul şi, întorcîndu-l cînd la stînga, cînd la dreapta ca să vadă ce efect au cuvintele lui, îl „prelucra" astfel :

„Voi aveţi pretenţie la o furculiţă frumoasă, farfurioare de porţelan fin, cuţit ascuţit, şervete şi la mai ştiu eu ce fel de delicatesuri... Dar pe vremea noastră, ne frigeam degetele apucînd cartofi copţi sau fierţi de pe o bucată de ziar... Îi presăram cu sare grunzuroasă şi-i mîncam cu pîine uscată şi o gură de apă încropită să ne

moaie dumicatul... Parcă înghiţeam oţel înroşit. Şi n-am avut nici pe dracu. Ce să mai zic !... Făceam revoluţie, mă înţelegeţi ? Re-vo-lu-ţi-e ! Îi snopeam pe burghezi, apăram Puterea Sovietică! Iar vouă vă arde de linguriţe şi furculiţe !..."

Plujnik trăia în trecut, ceea ce-l împiedica să vadă prezentul şi viitorul.

Ce i-aş fi putut spune nou căpitanului Kiribeev ? Erau prieteni vechi, dar oameni cu totul diferiţi ca inteligenţă şi temperament. Plujnik nu-l înţelegea pe căpitanul Kiribeev.

„Stepan e nărăvaş, spunea el. Minte înfierbîntată... O ia razna înainte ; dar la ce bun ?"

După părerea mea, nu-l înţelegea pe căpitanul Kiribeev nu din rea-voinţă, ci pentru că pur şi simplu nu putea să-l înţeleagă. Îi punea beţe în roate nu dinadins, ci pentru că nu-şi dădea seama că-l stînjeneşte. Plujnik era cu siguranţă un om cinstit, dar fără orizont — un fel de fosilă a perioadei comunismului de război. Asta era părerea mea despre comandantul-şef al flotilei. I-o spusei deschis lui Kiribeev.

— Da, profesore, ai perfectă dreptate. Nu ştie să privească înainte... Se uită mereu înapoi, trăieşte cu amintiri. Cine trăieşte în trecut, cine se uită tot timpul în urmă, face *marche arrière.* Pe cînd spre ţintă trebuie să mergi cu „maşinile pe drum înainte"... Un marinar face *marche arrière* numai cînd trebuie să manevreze... Şi cînd te gîndeşti că a fost partizan, erou ! De altfel, şi astăzi şi-ar da viaţa fără preget pentru Puterea Sovietică. Dar Plujnik nu pricepe că pentru Puterea Sovietică trebuie astăzi nu să mori, ci să trăieşti! El nu înţelege viaţa nouă. De asta o să-mi şi pună beţe în roate... Dar las', nu-i nimic, ne-om vedea de treaba noastră orice s-ar întîmpla.

Conteni o clipă, apoi mă întrebă iar :

— Dar de locţiitorul politic Karinţev ce crezi?

Îi spusei că acest Karinţev era o minte deschisă, avea perspectiva viitorului, dar că îi este greu să ducă munca de lămurire cu Plujnik. Căpitanul dădu aprobator din cap.

— Pe Karinţev mă bizui şi eu. Da, aşa stau lucrurile, profesore. Ei, ce să-i faci... Iar acum, vorba englezului, *full speed*[1] la masă!

Şi coborî la iuţeală restul treptelor.

22

Golful Străjerului nu are nimic demn de remarcat — atîta doar că este un loc unde se poate ancora. Navele de pescuit şi de vînătoare se pot adăposti aici, cînd le prinde vremea rea. Şi poate că n-ar fi ajuns niciodată celebru dacă ceaţa nu i-ar fi silit să ancoreze aici pe vînătorii de balene, în frunte cu hotărîtul şi bravul lor căpitan.

Eram în cabina mea şi-mi însemnam în jurnal evenimentele din ziua aceea, cînd bubuitul tunului-harpon mă vesti că începe „tărăboiul".

Ieşii pe punte. Păsările, speriate de împuşcătură, se vînzoleau prin văzduh ţipînd sălbatic. Pe apă, la vreo cincisprezece metri de bordajul *Taifunului,* plutea un obiect lunguieţ, ca un buştean, în jurul căruia se legănau cu burta în sus peştii buimăciţi de explozie.

Căpitanul Kiribeev era la prova, lîngă tunul-harpon, iar în jurul lui trebăluiau Ciubenko şi gabierul-şef Jilin.

Ţinînd pipa strînsă în pumn, căpitanul vorbea repede, cu însufleţire, arătînd cu mîna cealaltă spre golf. Ciubenko trecu la tun. Aplecat, cu picioarele depărtate, apucă mînerele tunului şi ţinti lada — căci ladă era obiectul acela lungu-

[1] Toată viteza (engl.) (n. t.).

ieț care se legăna pe apă. Mai bine zis cîteva lăzi, prinse unele de altele, și vopsite de șeful de echipaj în culoarea întunecată a cetaceelor.

Aproape tot echipajul ieșise pe punte. Oamenii discutau cu aprindere. Îl zării și pe „prietenul" meu Olav Knudsen. Rezemat cu spatele de ușa cabinei lui, trăgea din pipă. Purta un pulover gros, o tichie tricotată, cu ciucure, pantaloni căptușiți probabil cu puf de eider [1], și cizme moi, cu tălpi groase de cauciuc.

Urcai pe pasarelă. Cînd mă văzu, căpitanul Kiribeev exclamă :

— Profesore !

Dar văzînd că zîmbesc, mă apostrofă :

— De ce rîzi ? Crezi că ne distrăm ? De joacă ne arde nouă ? Crezi că spargem lemne ?... Ia ascultă Jilin ! Dă fuga la șeful-mecanic și la secundul Nebîlițîn. Spune-le să ridice ancora și să pună mașinile în marș !

Jilin se răsuci în călcîie și porni în goană să execute ordinul.

Nu trecură zece minute și Ciubenko raportă că ancora fusese ridicată. Baleniera vibră și se urni din loc. Kiribeev se așeză la tunul pe care-l încărcaseră Ciubenko și Jilin. Tunul-harpon — principala armă a vînătorilor de balene sau, cum i se mai spune, „brațul lung al vînătorului de balene" — este o unealtă destul de primitivă. Tunul, obișnuit se încarcă pe la culată, în timp ce tunul-harpon se încarcă pe la gura țevii. Dar tocmai din pricina acestui caracter primitiv este atît de grea și complicată munca harponierului : el trage prin ochire directă asupra balenei, adesea pe mare agitată.

Învățîndu-i pe Ciubenko, Jilin și Makarov să tragă în lăzi, căpitanul Kiribeev voia totodată ca

[1] Gen de rață sălbatică cu puf prețios, foarte moale și elastic. Trăiește în regiunea polară pe malul mărilor (n. ed.).

instrucţia să se apropie cît mai mult de condiţiile vînătorii adevărate. Dar cum să facă ? Lada e ladă : nu se dă la o parte cînd se apropie baleniera, nici nu se scufundă şi nu trage după ea cablul.

Aşezîndu-se la tun, Kiribeev dădu ordin lui Nebîliţîn, care se afla pe puntea de comandă, să pornească cu maşinile „pe drum înainte", apoi să ceară „viteză maximă" şi cu mîna îi făcu semn „să întoarcă brusc la babord". Baleniera descrise un cerc. Valurile astfel stîrnite legănară şi ţinta, şi nava. Fără a cere să se micşoreze viteza, Kiribeev ochi şi trase. Harponul se înfipse în spinarea „balenei".

— Caşalot la babord ! tună glasul lui Jilin din gabie.

Toţi se repeziră la babord, dar nu văzură nimic altceva decît lăzile găurite.

— Bravo Jilin ! strigă Kiribeev, înţelegînd şiretlicul observatorului. Iar acesta, încurajat de lauda căpitanului, strigă din nou :

— Două coloane de apă la tribord !

Datorită ingeniozităţii observatorului, pe balenieră se crease acea tensiune din timpul vînătorii adevărate. Căpitanul Kiribeev îi înfierbîntă şi mai mult pe vînători comandînd „ţine dreapta" şi se repezi la tun.

— Mişcaţi-vă ! strigă el şi, apucînd mînerele tunului, calculă la iuţeală pe riglă distanţa pînă la ţintă, apoi apăsă pe trăgaci şi al doilea harpon căzu alături de primul. Oamenii, impresionaţi de precizia cu care trăgea căpitanul, se treziră strigînd „ura !"

— De ce ţipaţi ?! Ce-i aici, paradă ? Sărbătoare ?...

Kiribeev se uită în jur, îmi făcu cu ochiul şi strigă :

— Jilin, la tun ! Makarov, în gabie !

Jilin coborî în doi timpi şi trei mişcări, julindu-şi mîinile, iar Makarov se căţără pe sarturi în gabie.

Căpitanul Kiribeev ridică mîna şi făcu semnul : „Pe drum înainte !“

Secundul Nebîliţîn, pentru care tot ce făcea acum Kiribeev era un simplu joc şi de aceea îi executa în silă ordinele, transmise fără grabă maşinilor comanda. *Taifunul* porni încet înainte.

De nerăbdare, Kiribeev bătu din picior. Vru să ridice braţul ca să repete ordinul şi totodată să-i tragă o săpuneală secundului, cînd, deodată, Jilin se aplecă, de parcă ar fi fost gata să sară, apoi îşi îndreptă pe neaşteptate corpul şi înclină în jos tunul, ca şi cînd ar fi avut de gînd să tragă drept în jos.

Kiribeev, Ciubenko şi cu mine ne uitarăm nedumeriţi unii la alţii.

— Jilin, ce-i cu tine ? întrebă Ciubenko.

Marinarul nu răspunse. Se uita ţintă în lungul ţevii, de parcă ar fi prins ceva în raza lui vizuală, apoi, pe neaşteptate, răsună detunătura...

Jilin se aplecă iar înainte şi, fără să-şi ia privirea de la locul unde trăsese, încremeni.

— Jilin, ce-i cu tine ? făcu din nou Ciubenko. În ce-ai tras ?

Marinarul nu răspunse.

În ochii lui Ciubenko se citea neliniştea ; avea aerul să-i întrebe pe ceilalţi : „Ce-o fi cu Jilin, tovarăşi ?“

Într-adevăr, nici noi nu înţelegeam purtarea lui : lăzile se clătinau în bună pace la vreo cincizeci de metri mai încolo, iar Jilin trăsese, naiba ştie de ce, chiar lîngă bordajul navei.

Numai căpitanul Kiribeev îşi stăpînea cu greu un zîmbet ; doar ochii îi sclipeau şăgalnic.

Mă uitai la faţa roşie şi asudată a lui Jilin şi pricepui că în clipa aceea nu putea să ne răspundă : nu ne vedea şi nu ne auzea, privea ţintă într-un

punct, cu buzele strînse, sprîncenele încruntate ; încremenise ; numai mărul lui Adam, proeminent, care-i ieşea prin deschizătura cămăşii, tresărea din cînd în cînd şi o vînă bătea iute pe el. La tîmplă, lîngă moţul de păr castaniu închis care îi atîrna pe ochi, zvîcnea alta, albastră. Mîinile marinarului rămăseseră crispate pe mînerele tunului, vinele groase se umflaseră ca nişte cabluri... Era într-adevăr impresionant !

Uitîndu-mă la faţa lui concentrată, parcă turnată din metal, îmi ziceam : „Din astfel de oameni se nasc eroii".

Deodată cablul harponului foşni, prima şi a doua spiră se desfăşurară încet, pentru ca apoi să-şi dea drumul cu repeziciune.

Jilin răsuflă uşurat, îşi şterse cu mîneca sudoarea de pe frunte şi spuse doar atît :

— Balenă ucigaşă !

Un zîmbet uşor îi juca în colţul gurii. Aduse tunul la orizontală, apoi rosti tare :

— Ea e, bestia dracului !

Aproape în aceeaşi clipă văzurăm cu toţii sub prova *Taifunului* trupul masiv şi neted al unei balene ucigaşe. Cum nimerise aici ? De ce n-o văzusem şi noi ? Harponul pătrunsese adînc într-o coastă, ceva mai sus de înotătoarea pectorală. Sîngele ţîşnea din rană ca dintr-o fîntînă. Înghiţind cu lăcomie aerul, balena ucigaşă ne privea cu ochi mari de ametist. Un marinar îi făcu semn cu mîna. Ochii sticloşi ai animalului de pradă se îngustară şi o expresie de furie şi ură îi străbătu. O clipă doar, apoi balena ucigaşă tresări din tot trupul, ochii i se stinseră şi porni spre fund.

Jilin nici n-apucă să facă semn spre puntea de comandă, cînd mamiferul îşi înălţă coada puternică, sări în sus cu un horcăit înfricoşător şi, încovoindu-se ca o ştiucă prinsă în cîrligul undiţei, se prăvăli greoi pe suprafaţa apei. Stropii ajunseră pînă la noi. *Taifunul* se clătină. Jilin ridică braţul

şi baleniera porni încet înapoi. Precauţiunea nu era de prisos, căci animalul ar fi putut să se scufunde sub navă şi să înfăşoare cablul harponului la elice.

În clipa aceea explodă grenada. Balena ucigaşă rămase buimăcită, trupul i se cutremură, apoi amorţi, dispăru sub apă şi rămase atîrnat de cablu, adică în poziţia care, în limbajul vînătorilor, se numeşte: „balena e pe tavă".

Jilin făcu un semn cu mîna spre puntea de comandă, cerînd stoparea maşinilor, şi altul lui Poreadin să înfăşoare cablul. Vinciul dudui şi curînd balena ucigaşă apăru la suprafaţă.

Jilin îşi şterse cu mîneca sudoarea de pe frunte. Kiribeev se repezi la el, îl îmbrăţişă, apoi, întorcîndu-se spre noi, spuse:

— Iată pentru cine trebuie să strigăm ura! A lui e victoria!

Şi din piepturile vînătorilor de balene ţîşniră urale atît de puternice, încît rîndunelele-de-mare, cufundarii şi furtunarii care înşfăcau peştii buimăciţi se ridicară în aer ţipînd şi mai sălbatic ca înainte. Olav Knudsen clătină din cap şi dispăru în cabină.

Nebîliţîn privea absent de pe puntea de comandă cum legau vînătorii balena ucigaşă într-un bord al *Taifunului,* cum scoteau şi aranjau în spirală perfectă cablul harponului, cum curăţau şi ungeau tunul.

După ce prada fu amarată, coborîi peste bord însoţit de Jilin. Luasem aparatul fotografic, cîteva instrumente simple şi o fişă. Animalul era tînăr şi nu prea mare. Avea corpul în formă de fus, capul conic, destul de voluminos, şi botul ascuţit. Corpul măsura în lungime şase metri şi jumătate, înotătoarele codale desfăcute — aproape doi metri şi jumătate. Înotătoarea dorsală, înaltă, era cît un om de statură mijlocie.

Chiar şi moartă, fiara era înfricoşătoare. Ochii holbaţi păreau că mai păstrează acea expresie de furie sălbatică. Dinţii ascuţiţi şi umezi, încovoiaţi ca nişte iatagane, străluceau aidoma fildeşului.

Cumplită fiară! Toate vietăţile care populează mările ştiu de frica balenelor ucigaşe. Cînd le văd, morsele, nerpele, focile, focile cu coamă şi urşii-de-mare se grăbesc să se adăpostească pe mal, sau pe gheţari. Pînă şi uriaşii mărilor — balenele albastre — tremură cînd le întîlnesc. Iar balena cenuşie, aşa-numita balenă de California, pe care vînătorii o consideră cel mai inteligent cetaceu, cînd vede balenele ucigaşe se întoarce cu burta în sus şi stă nemişcată cu înotătoarele întinse, ca lovită de paralizie. Animalele de pradă se reped cu iuţeala torpilei spre buzele strînse ale balenei cenuşii, încercînd cu botul lor ascuţit să deschidă gura victimei ca să-i smulgă limba. Cînd nu izbutesc, îi sfîşie înotătoarele pectorale sau coada.

Balena ucigaşă spintecă dintr-o singură lovitură focile şi urşii-de-mare, apoi, fără a-şi încetini viteza, le înghite numai ridicîndu-se puţin din apă.

Este atît de temută, încît focile de Groenlanda, bunăoară, se grăbesc să se caţere pe gheţari chiar şi atunci cînd zăresc bărcile vînătorilor vopsite în aşa fel încît să semene cu aprigul lor duşman.

Ca toate animalele de pradă, balena ucigaşă are o forţă neobişnuită şi — ceea ce este principal — dinţi ascuţiţi, tari ca sabia de Damasc. Ea se năpusteşte ca pantera neagră asupra victimei şi dacă balena, încercînd să scape, sare din apă, rămîne prinsă de ea cu dinţii, sau, dacă se desprinde, îşi înfige din nou colţii şi nu se lasă pînă nu-şi răpune prada.

Ce se întîmplă pe mare cînd balena ucigaşă îşi ajunge victima! Apa clocoteşte, adversarii răsuflă greu, bubuituri ca de tunet pe timp de uragan cutremură văzduhul...

Balenele ucigaşe sînt extraordinar de vorace. În căutarea hranei ele înoată în cîrduri, fără a şti ce înseamnă oboseala, la toate latitudinile din ambele emisfere, în orice anotimp, pe orice vreme.

Nu-i mai despicarăm pîntecele. Pe apă ar fi fost greu să ne consacrăm tuturor cercetărilor plicticoase, dar atît de necesare ştiinţei. Speram că o să mai am prilejul, cînd vom trage pe cala de halaj a navei-bază *Aian* un exemplar mai mare decît acesta.

După ce-mi terminai însemnările, fotografiai balena ucigaşă. Jilin scoase o toporişcă de la brîu şi începu să-i taie dinţii.

— Ca amintire, îmi explică încurcat. E totuşi primul meu trofeu.

Îl fotografiai şi pe dînsul.

— Îmi daţi şi mie o poză ? întrebă Jilin roşind.

— Poza asta o s-o cunoască toată ţara.

Marinarul clătină din cap.

— Rîdeţi de mine, profesore ! La ce-i bună o balenă ucigaşă ? O să putrezească şi o să se ducă la fund. Eh, dacă aş omorî o balenă nordică, sau o balenă albastră, ar fi ceva, cum zice şeful nostru de echipaj !

— Important este începutul, spusei eu.

— Bine zis, începutul ! auzii în spate glasul căpitanului Kiribeev. Ai dreptate, profesore. Iar unii cred că ne distrăm aici făcînd surcele. Dumneata ce părere ai ?

Drept răspuns, întinsei mîna.

— Te felicit ! Te felicit din toată inima !

— De ce pe mine ? se miră Kiribeev. Pe Jilin şi Ciubenko să-i feliciţi ! Straşnici băieţi !

— Dar dumneata ?

— Eu ?... Se gîndi puţin, apoi zise : Eu sînt obligat să fiu aşa cum sînt. Şi parcă numai eu ? Şi dumneata, şi şeful-mecanic Poreadin, şi Plujnik, şi secretarul comitetului de ţinut, şi tranşatorul de grăsime de pe *Aian*, şi comisarul poporului,

și fochistul de pe balenieră, și muncitorul care topește untura la nava-bază — toți trebuie să fim așa !... Toți trebuie să privim înainte ! Este sau nu este ?

Se așează pe parapet și-mi făcu semn să mă așez lîngă el. Un timp, căpitanul privi în tăcere golful. Apa, care se liniștise acum, abia se legăna, strălucea ca oglinda ; în bulboanele din dreptul bancurilor de nisip plescăiau peștii. Țipînd de foame, păsările se învîrteau agitate deasupra lor.

— Uită-te, profesore, adevărații vînători, spuse Kiribeev arătînd păsările. Lucrează neobosite. Dar noi, noi ce facem ?... Mă întreb adesea, se întrerupse ca să aprindă un chibrit, pentru ce muncim noi ? Caraghioasă întrebare ai zice, nu-i așa ? Și un copil e în stare să răspundă. Dar atunci, de ce noi, oameni în toată firea, facem atîtea prostii ?... Știi dumneata, profesore, că douăzeci la sută din somonul de Kamciatka este dat hrană cîinilor ? Nu știi ? Și totuși așa e. Trist, dar adevărat !... Poți să faci foc în sobă cu lemn de mahon ? Așa-i că nu ?

Oftă și, închizînd pleoapele ca să nu-i intre în ochi fumul pipei, urmă :

— În Marea Bering există circa trei sute de specii de pește. În Marea Ohotsk sînt ceva mai puține... Nu s-ar putea găsi pentru cîini altă mîncare mai simplă, mai puțin costisitoare ? Dumneata crezi că se poate. Atunci, de ce n-o caută tovarășii savanți ?

Știi ce reprezintă cele douăzeci la sută care ajung în burta cîinilor ? Nu știi ? Nu e specialitatea dumitale ?... Bun. O să-ți spun eu : s-a calculat că pescarii din Extremul Orient prind două sute douăzeci de milioane de somoni pe an. Douăzeci la sută reprezintă patruzeci și patru de milioane. Somonul este un pește mare. Cu unul singur poți sătura cinci oameni. Ce părere ai despre asta ?... Știu că n-ai studiat problema

şi nu poţi să spui nimic. Dar să luăm alt exemplu. Cam două treimi din somonii pescuiţi sînt săraţi în felul obişnuit. Sarea face peştele scorţos şi tare ca o curea netăbăcită ; oamenilor nu le prea place. Ar putea fi preparat altfel ? Ar putea ! Ai să mă întrebi de ce nu se prepară ? Iată de ce : aici, la noi în Primorsk, cei ce au în sarcina lor organizarea producţiei nu văd dincolo de procentele de plan. Pentru ei, principalul este planul. E îndeplinit — nici capul nu-i mai doare! Iată cum gîndesc, afurisiţii !

Căpitanul Kiribeev tăcu, fie ca să-şi adune gîndurile, fie ca să vadă ce-am să spun. După expresia feţei sale îmi dădeam seama că încă nu terminase, cu toate că-i înţelegeam prea bine gîndul. Într-adevăr, punîndu-mi o mînă pe genunchi, reluă :

— Îţi dai seama ce trebuie să facem, profesore ? În flota maritimă militară există un semnal : „Întoarceţi toţi deodată !“ La acest semnal, toate navele întorc brusc şi pornesc în alt drum, schimbînd formaţia. Ar fi timpul să se ridice la vergă acest semnal, pentru oamenii noştri de ştiinţă şi pentru economiştii noştri.

Cînd încerc să-mi închipui cum ar trebui să arate exploatările noastre piscicole, văd flotile întregi de nave de pescuit şi frigorifere de prim rang, ingineri cu experienţă, oameni de ştiinţă, consultanţi, tehnicieni, acţiuni de recunoaştere bine organizate.

Iar cînd mă gîndesc la rezultatul final, iată ce văd cu ochii minţii mele : peşte în pergament, în butoiaşe, în lădiţe, în borcane, peşte curat, fin, aromat, suculent şi gras. Şi-mi închipui cam aşa o cină : masa e scăldată într-o lumină blîndă, iar pe ea — crabi sidefii, sardele aurii, scrumbioare argintii... Intră musafirii, se aşază şi zic : „Straşnic peşte ! Bravo cui l-a pescuit şi cui l-a preparat atît de gustos !“

Şi fără voia lui, căpitanul îşi linse buzele ; apoi mă întrebă :

— Crezi poate că vreau să-ţi ţin o conferinţă ?

— Nu, răspunsei eu. Acelaşi lucru îmi spunea şi profesorul Verigo-Katkovski.

— Da ? făcu Kiribeev. Verigo-Katkovski este un om de ştiinţă adevărat ; se ocupă de ştiinţă, dar întotdeauna se gîndeşte în primul rînd la ajutorul pe care trebuie să ni-l dea nouă, vînătorilor şi pescarilor. Mare om ! Din păcate, avem aici prea puţini ca el. Extremul Orient, profesore, ar putea să dea ţării munţi de peşte, lemn şi aur. A venit timpul să luăm aceste bogăţii, şi sînt sigur că o să le luăm. Pe meleagurile astea este atîta de lucru, că poţi să stai şi trei, patru carturi la rînd şi tot n-ai să isprăveşti.

Iaca, bunăoară aici, zise el, arătînd cu mîna spre un colţ al golfului. Vezi ? Pretutindeni peşte. Dar unde-i pescarul, unde-i omul de ştiinţă ? Nicăieri ! Păsările mănîncă peştele, iar cînd om pleca de aici, o să coboare din munţi ursul şi o să scoată peştele la mal cu laba. Pe urmă, animalele mării, după aceea, braconierii japonezi... Ce crezi că fac japonezii ? Aşază năvoade pe căile de migraţiune ale salmonidelor, prind şi puietul, şi peştele adult. Ni-l iau de sub nas, profitînd că învăţaţii şi pescarii noştri se tem să se depărteze de ţărm. Eh, profesore ! Cît timp vom mai răbda ?

Dar vînătoarea de balene ? Am putea prinde de trei ori mai multe balene. Dar cu cine ? Cu harponieri străini ? Cu Plujnik ?

Iată de ce m-am decis, pe răspunderea mea, să-i învăţ pe băieţi să mînuiască tunul... Ştiu că o să mi se tragă o săpuneală pentru asta. Dar, profesore, de lupul blînd şi mieluşeii îşi rîd.

Te-aş sfătui şi pe dumneata să te ocupi de treaba adevărată ! Trebuie studiat ce este important pentru popor. Altminteri ce se întîmplă ? Oamenii de ştiinţă calculează cîte boabe de icre depune un somon, urmăresc deplasarea în cîrduri a peştelui, dar nu observă că gura rîurilor unde vin somonii să-şi depună icrele este înfundată cu nisip, mîl, pietriş... Pe albiile multor ape zac trunchiuri şi rădăcini. Din pricină că se taie pădurile şi hăţişurile, adîncimea rîurilor scade şi somonii nu mai au unde să-şi depună icrele.

De ce nu dau alarma oamenii de ştiinţă ? Toţi trebuie puşi în mişcare ! Făgăduieşte-mi că de cum te întorci la Moscova ai să trînteşti un articol despre toate astea. N-ai teamă, profesore ! Pune mîna pe condei şi... „pe drum înainte" !

Se ridică.

— Iaca, noi nu ne-am temut şi ne-am apucat să învăţăm vînătoarea de balene. Rezultatul ? L-ai văzut şi dumneata pe Jilin cum a răpus dintr-o singură lovitură o balenă ucigaşă. Iar Knudsen are aerul să spună că la tun n-ar putea sta decît un geniu... Ce prostie ! Norvegienii îi ţin ucenici zece ani în şir pe viitorii harponieri şi abia după aceea îi lasă să se apropie de tun. Ucenicul trebuie să omoare fără greş din zece împuşcături zece balene. Dar după ce izbuteşte, crezi că e pus imediat la treabă ? Da de unde ! E pus să jure pe biblie că n-o să destăinuie nimănui secretul vînătorii de balene şi abia după aceea i se dă diploma. Să facem şi noi la fel ? Dar uite că Plujnik nu e de acord cu mine. „În practica mondială, zice el, nu s-a pomenit vreodată să fi pregătit harponieri într-un singur sezon."

Iar eu îi răspund : „O fi ! Multe nu cunoaşte practica mondială. Să introducem noi practica noastră." El însă nici nu vrea să audă.

În sfîrşit, să-l lăsăm în pace pe Plujnik. M-am hotărît să obţin ceea ce vreau. La nevoie, vom şti să fim stăruitori.

Acum şase ani, profesore, cînd am tranşat prima balenă pe *Aian*, ne-a trebuit trei zile, iar acum tranşăm o balenă în mai puţin de o oră.

Dacă ar fi să rezolvăm asemenea chestiuni cu profesorul Mantullin sau cu secundul Nebîliţîn, aş fi primul care să mă las păgubaş. Îl cunoşti pe Mantullin? E dumnezeul tuturor trîntorilor docţi, consultantul principal în problema vînătorii de animale marine. Verigo-Katkovski nu-l poate suferi.

Ei! De-am avea mai repede harponierii noştri, să vezi atunci cum am lucra! Knudsen este un vînător de balene minunat, numai că la dînsul, vorba ceea, nici gluma glumă, nici treaba treabă, munceşte de mîntuială. Şi n-am cum să-l silesc. Contractul nu-mi dă dreptul să mă amestec. Ce prostie! Iar pe Plujnik, pe profesorul Mantullin şi pe secundul Nebîliţîn lucrul ăsta nu-i supără de loc. Ştiu că dacă nu vezi mai adînc, totul ar putea să-ţi pară chiar normal. În definitiv, planul se îndeplineşte. Ce-ţi mai trebuie? Dar ce înseamnă planul? Planul meu e următorul: să producem mai mult şi mai bine, ca poporul să fie mulţumit.

Căpitanul Kiribeev scoase din buzunar un carneţel şi, răsfoindu-l, continuă:

— Ştii, profesore, ce-a scris Mantullin în 1927 în revista *Vînătoarea de animale marine în Extremul Orient?* „Dacă înainte, adică în secolul trecut, cînd în apele noastre existau balene din abundenţă, n-am putut şi n-am ştiut să devenim vînători de balene, acum, cînd numărul balenelor a scăzut atît de mult, nu avem nici o perspectivă să dezvoltăm independent vînătoarea de ce-

tacee." Stai, ascultă mai departe ! „Regiunile noastre de vînătoare pot fi folosite raţional. Aceasta se poate realiza acordîndu-se concesiuni capitalului străin." Îţi dai seama, profesore, ce urmărea acest „savant" ? Şi ce crezi ? A ieşit pe-a lui ! Pe atunci vîna prin locurile astea o navă-bază străină, *Komandoren,* cu cinci baleniere. Vînătorii de balene scoteau untura, tăiau fanoanele, iar carnea o aruncau în golfuri, unde putrezea şi infecta aerul. Căpitanul Kostiuk mi-a povestit că nici nu puteai intra în golfuri. Iar prin ele treceau spre rîuri, ca să-şi depună icrele, bancuri de milioane de somoni... Mi-e şi groază să-mi închipui cîţi au pierit.

Trebuie să-i fim recunoscători lui Kostiuk, care comanda pe atunci o navă de paza coastei. El a făcut o sezisare după alta şi, pînă la urmă, s-a refuzat prelungirea concesiunii. Mantullin a făcut un scandal nemaipomenit : voia să împiedice anularea contractului. Dar nu i-a mers. Spune-mi, te rog, de ce omul ăsta mai este consultant principal al Oficiului pentru vînarea şi valorificarea animalelor marine ? Îţi dai seama ce greutăţi mai întîmpinăm ? De aceea te rog să ne ajuţi... Ce zici, profesore, primeşti ?

Nu mă simţeam pregătit să discut o chestiune atît de importantă. Kiribeev observă încurcătura mea şi continuă cu căldură :

— Ai vrea să te întorci la Moscova, ca mulţi colegi de-ai dumitale, cu exemplare de peşte rar în traistă şi cu extrase din jurnalele de bord ? Înţelege doar, profesore ! Aşa nu mai merge. Ori ne predăm şi coborîm pavilionul, ori mergem împotriva vîntului. Eu unul prefer a doua soluţie. Dumneata ce crezi ? De ce taci ?

Ce puteam să-i răspund ? Puteam să nu-i dau dreptate în toate privinţele ? Se înţelege că nu !

Noaptea mi se păru neobişnuit de lungă, cabina înăbuşitoare, cuşeta tare ca piatra. Discuţia cu căpitanul mă tulburase : începusem să mă îndoiesc de mine însumi. Ce ştiam eu despre toate cele de care-mi vorbise cu atîta aprindere Kiribeev ? Cam tot atît cît ştia, bunăoară, medievalul cartograf Ptolomeu despre geografia modernă. Nu sînt specialist în piscicultură. După ce absolvisem institutul, studiasem biologia focii de Groenlanda şi a delfinului din Marea Neagră. Drept e că citisem mult. Tatăl meu, profesor de geografie, îmi trezise de timpuriu interesul pentru slova tipărită. În copilărie şi tinereţe nu strălucisem nici la fotbal, nici la sărituri, nici la bătăile din curte, în schimb citisem o mulţime de cărţi. Am memorie bună şi nu mi-a fost greu să reţin cu duiumul nume proprii, denumiri de ţări, rîuri, oraşe, insule, mări... Cunoşteam bine istoria, dar nu cunoşteam de loc, sau aproape de loc, viaţa. Ca toţi tinerii, visam numai călătorii, izbînzi strălucitoare, glorie, şi eram tare nefericit că venisem pe lume prea tîrziu, după ce se încheiase epoca marilor descoperiri geografice, şi că nu-mi mai rămăseseră nici mustangi, nici calul lui Prjevalski [1], nici pescăruşii trandafirii, nici dromaderul, nici pămînturi necunoscute şi insule nelocuite, într-un cuvînt nimic...

Ah, cît îl invidiam pe căpitanul Ghennadi Nevelski, care, cu preţul unei perseverenţe supraomeneşti, demonstrase că Sahalinul este insulă, nu peninsulă cum afirmau La Pérouse şi Broughton !

Ce mai puteam face în vremurile noastre, vremurile unui ritm trepidant ? În veacul trecut îţi trebuiau trei luni ca să ajungi de la Moscova la

[1] Prjevalski N. M. (1839—1888) — mare explorator şi geograf rus, care a cercetat mai ales Asia Centrală. Printre numeroasele lui descoperiri a fost şi calul sălbatic — tarpanul (n. ed.).

Primorsk cu diligența și douăzeci, douăzeci și cinci de zile cu trenul pe prima cale ferată ; astăzi, expresul străbate această distanță în nouă zile, iar avionul parcurge spațiii imense — Uralul, Siberia și Zabaikalie — în cel mult două !

Pe vremea diligenței, a poștalionului și a corăbiilor cu pînze, imaginația călătorilor era aţîţată de mitul „minelor de aur", „mărgăritarelor albastre" și al „blănurilor argintii". Oameni care nu știau ce-i teama căutau misteriosul pămînt al lui Juan de Gama și fabuloasele „insule de aur". Corăbiile navigau spre răsărit, pornind din Acapulco, Marsilia, Rotterdam, Lissabona spre oceanul pe care Fernando Magellan l-a numit în 1520 Pacific, iar Buache, cu două secole mai tîrziu, Oceanul cel Mare. Le îmbia mirajul ținuturilor nordice : solul lor tăinuia într-adevăr mine de aur, iar în pădurile lor și pe stîncile de pe țărmurile numeroaselor insule mișunau animale cu blănuri argintii, roșii, cafenii, albe, albastre, aurii, întunecate ca noaptea sau scînteietoare ca chihlimbarul vechi.

Nu toți căutătorii s-au reîntors în sînul familiilor lor. Ei n-au descoperit atunci nici pămîntul lui de Gama, nici aur, nici mărgăritare albastre, nici blănuri argintii. Jurnalele de bord vorbeau numai de frigul înfricoșător, de negurile umede și lipicioase ca mucegaiul, de gheţuri, de întinderile nemărginite de apă, reci și frămîntate. Numai călătorii ruși, tari ca cremenea, biruind pustietățile siberiene de necuprins, croindu-și drum prin taigă, peste rîuri vijelioase și bogate în ape, peste munți înalți, le-au străbătut în lung și în lat și au fost primii care au descoperit adevăratele bogății ale îndepărtatelor meleaguri numite, pe harta lui Ptolomeu, țara Mangula, cu mările și insulele lor.

Glorioșii călători și navigatori ruși au făcut descoperiri grandioase, dar bicisnicul țar și inca-

pabilii lui sfetnici au pierdut curînd aproape tot ce fusese cucerit : în primul sfert al secolului trecut, guvernul ţarist a încheiat cu America şi Anglia o convenţie care dădea navelor acestor puteri dreptul „de a pătrunde nestînjenite în toate mările interioare, golfurile şi porturile, ca să pescuiască şi să facă negoţ cu locuitorii de prin partea locului".

Sute de nave şi mii de oameni au invadat apele noastre, teritoriile noastre. În sihlele de pe ţărmurile Mării Ohotsk copacii seculari au început să cadă, cu vaier greu, sub loviturile de topor ale veneticilor, insulele Şantar, Comandorului şi Pribîlov răsunau din zori şi pînă-n noapte de urletul fiarelor hăituite, pe ţărmurile golfurilor s-a aprins pălălaia focurilor la care, în uriaşe cazane de aramă, se topea untura. Inşi bărboşi, cu cămăşi cadrilate, pălării, pantaloni de piele, cizme cu carîmb înalt şi cuţite cît toate zilele la brîu, fugăreau castorii şi urşii-de-mare, harponau balenele, doborau arborii cei mai frumoşi pentru a-i transforma în catarge... Ce-a mai fost atunci în apele noastre, în îndepărtatele ţinuturi periferice descoperite şi cucerite cu sudoarea şi truda curajoşilor noştri călători şi navigatori ! Oamenii ruşi înaintaţi, adevăraţi patrioţi, cărora le erau scumpe cuceririle părinţilor lor, au bătut nu o dată la porţile aurite ale palatelor ţarului, cerînd să fie alungaţi piraţii din apele ruseşti. Dar nu s-a găsit nimeni care să le dea ascultare.

Timp de aproape treizeci de ani au fost prădate, pustiite ţărmurile mărilor noastre din răsărit. Mai bine de două sute de goelete şi barkuri porneau în fiecare primăvară din New Bedford, Rhode Island, Boston şi Honolulu către ţărmurile ruseşti. Calele lor erau pline cu alcool, praf de puşcă şi tutun. Se întorceau încărcate cu grăsime şi fanoane de balenă, cu preţioasele pielcele de

urs-de-mare, iar pe deasupra şi cu lemn de construcţii navale.

Cît s-au străduit călătorii şi navigatorii, constructorii, negustorii, pescarii, vînătorii, oamenii de ştiinţă ruşi ca să descopere şi să populeze Alaska, insulele, golfurile şi strîmtorile ei ! Cîtă sudoare şi cît sînge i-a costat ! Dar totul, totul s-a dus pe apa sîmbetei...

La multe m-am gîndit în noaptea aceea. Mă întrebam : cum a putut să afirme profesorul Mantullin că noi „nu avem nici o perspectivă să dezvoltăm independent vînătoarea de balene" ?

Ce tipică este această atitudine pentru cei ce nu văd strălucirea istoriei propriei lor ţări şi se ploconesc în faţa străinătăţii !

În copilărie, ca şi în anii adolescenţei şi ai studenţiei, agonisisem destulă înţelepciune livrescă şi „călătorisem" destul de mult prin lumea de basm a visului... Venise timpul să îmbin înţelepciunea din cărţi cu practica, cu „artele", cum ar spune Lomonosov, înţelegînd prin acestea meşteşugurile de toate felurile.

Acum un an, navigînd pe Marea Barenţ, mă complăceam într-o sterilă visare. Gîndeam că omul a învăţat să crească peşti, elefanţi, vulpi argintii, elani şi zimbri şi că ar fi bine să se găsească metode de creştere a mamiferelor marine pe care omul le extermină fără cruţare de cîteva secole. Vaca-de-mare a lui Steller a dispărut, în apele Arcticei a fost stîrpită aşa-numita balenă groenlandică, în Atlanticul de Sud, pe multe insule din Antarctica, englezii au vînat toţi urşii-de-mare şi puţin a lipsit ca şi urşii-de-mare din Extremul Orient, pe care ani de-a rîndul americanii şi englezii i-au vînat fără milă cu ajutorul cîrligelor de oţel, să aibă aceeaşi soartă. Urşii-de-mare mai pot fi înmulţiţi. Dar balenele ?

Ca toţi tinerii visători contam prea mult pe o întîmplare fericită. Desigur, istoria ne arată că de multe ori împrejurări fericite sau tragice au dus la descoperiri măreţe. Aşa i s-a întîmplat, bunăoară, portughezului Bartolomeo Diaz, care, în mod cu totul întîmplător, din pricina unei furtuni puternice, a ocolit Africa şi a descoperit Capul Bunei Speranţe... În zilele noastre, însă, nu există decît o singură cale care duce la marile descoperiri: calea muncii şi a cercetărilor migăloase. Această cale mi-o arăta căpitanul Kiribeev. Să renunţ la ea?

Nu, nu puteam să renunţ! Măcar în amintirea celor care descoperiseră, cercetaseră şi cuceriseră aceste ape.

Pe fundul mărilor ce le străbăteam acum zăceau, printre alge, printre străvechi ancore mîncate de rugină, printre tunuri şi schelete de corăbii, rămăşiţele pămînteşti ale celor care-şi dăduseră viaţa pentru onoarea şi gloria patriei...

Mă ridicai iute din cuşetă. Prin iublou pătrundea lumina zorilor. Ieşii pe punte.

Ceaţă, apă netedă ca oţelul lustruit, pescăruşi care zboară jos de tot... Nici un petic de cer, albastru sau împurpurat de văpaia dimineţii. Totul e cenuşiu — şi stîncile, şi aerul, şi apa. Bruma groasă poleieşte baleniera ca o crustă de sare. Aerul este umed, rece, înecăcios.

Tremuram de frig şi tocmai voiam să mă întorc în cabină, ca să mai moţăi pînă la micul dejun, cînd auzii deodată pescăruşii ţipînd neliniştiţi într-un colţ îndepărtat al golfului. Mă apropiai de copastie şi scrutai negurile în direcţia unde se agitau păsările. Ce s-o fi întîmplînd acolo? Ceaţa deasă mă împiedica să deslusesc ceva. Mă repezii în cabină, luai binoclul, încărcai aparatul fotografic cu un film ultrasensibil şi mă întorsei pe punte. Pescăruşii ţipau mai amarnic şi mai neliniştiţi ca înainte, dar eu tot nu vedeam nimic.

Trecu destul de mult timp ; pe balenieră oamenii se treziseră. În compartimentul fochiştilor bocăneau lopeţile şi tîrnăcoapele, în bucătărie scîrţîiau uşiţele maşinii de gătit : Ostrenko făcea focul. În cabina şefului-mecanic auzii scrîşnet de pilă. Iar în cabina echipajului cineva spuse cu glas tare :

— Tot ceaţa asta afurisită ! Nu trebuia să plecăm de lîngă „mama“ (aşa numeau vînătorii de balene nava-bază *Aian*), am fi văzut şi noi un film.

— Mda, răspunse altul, care, după glas, trebuie să fi fost Jilin. Păcat că nu eşti tu căpitanul ! Ai fi stat la bordul navei-bază şi balenele le-ar fi pescuit urşii în locul tău...

Nu mai auzii continuarea, căci în clipa aceea colţul unde ţipau pescăruşii se lumină puţin şi prin ceaţa rărită zării o namilă. Ce-o fi ? O balenă ucigaşă eşuată pe ţărm, sau o balenă cocoşată care se pusese „la uscat“ pe un banc de nisip ? Dusei binoclul la ochi, dar nici lentilele lui puternice nu mă ajutară să deslueşesc ce se întîmpla pe îndepărtatul banc.

Ce putea să fie ? Ce taină ascundea vălul cenuşiu al ceţii ? Doamne, departe mai eram de meleagurile civilizate unde becurile electrice ard pe străzi, apa curge prin ţevi, iar ceaţa este atît de rară încît, atunci cînd se întîmplă să pogoare, ziarele o semnalează ca pe un adevărat eveniment.

Frigul mă răzbise de tot ; din nou vrui să mă întorc în cabină, ca să mă dezmorţesc, şi din nou nu-mi putui realiza intenţia. Pe punte răsunară paşi. Întorcînd capul, îl văzui pe bucătarul Ostrenko.

— Bună dimineaţa, profesore ! strigă el. La ce vă uitaţi ?

Se apropie de mine, ştergîndu-şi mîinile ude.

— Acolo ? mă întrebă el, arătînd cu mîna spre locul cu pricina.

— Da, răspunsei eu.
— Şi ce credeţi că este ?
— Nu pot desluşi nimic. Oare ce-o fi ?
— Păi, e Stepan Petrovici, în barcă, mă lămuri bucătarul. Sigur, e chiar căpitanul. Şi Ostrenko îşi strînse umerii laţi ca ai unui luptător de circ. Apoi continuă cu voce mai scăzută : Nu pricep de ce nu doarme. M-am trezit peste noapte : era o beznă, de-ţi dădeai cu degetele-n ochi ! Nu vedeam nici Calea laptelui, nici luna. Doar sîntem la capătul lumii ! Cînd ochii mi s-au mai obişnuit cu întunericul, l-am văzut pe căpitanul nostru plimbîndu-se pe teugă. Pipa îi fumega ca o locomotivă, iar dînsul umbla, umbla mereu de colo colo... Mă uitam la el şi-mi ziceam : „Ei, Jora, treaba ta nu-ţi dă atîta bătaie de cap. Ai hrănit echipajul ? Ai pus cherciul în apă să se înmoaie pînă a doua zi ? Ai ales hrişca ? Cu asta, gata ! Poţi să dormi cît pofteşti, poţi să citeşti în pace *Călăreţul fără cap* de Mayne Reid. Phii, ce carte ! Nu poţi s-o laşi din mînă ! D-apoi cartea aceea a lui Gorki despre copilăria lui... Straşnic scriitor ! Dar fiindcă veni vorba, nu v-a spus căpitanul ce-i cu el ?
— Nu, nu mi-a spus nimic.
Ostrenko aruncă o ochiadă împrejur, apoi reluă în şoaptă :
— Secundul nostru zice că nevasta căpitanului... mă-nţelegeţi... Oare o fi adevărat ?
— Mi-ziciuni, răspunsei eu.
— Aţi văzut-o vreodată pe nevasta căpitanului ?
— Nu.
— Eu am văzut-o o dată, la Primorsk. Asta nu-i femeie, asta-i casaţie ! Cînd trece pe stradă, toţi bărbaţii din oraş întorc capul după ea. Păcat, oftă Ostrenko.
— De cine păcat ?
— Păi, de căpitanul Kiribeev... Asta nu-i

viață, ci... S-a sculat cu noaptea în cap, a luat bărcuța și hai la drum... Dumneavoastră ce credeți, n-o fi asta pricina că se frămîntă așa ? Acuși se întoarce și începe să tragă în lăzi, schimbă vorba Ostrenko. Eu unul cred că e înțelept ce face : de ce să irosim valuta ?... Ce sîntem noi, oropsiții domnului, rude sărace ? Ce, noi nu putem vîna balenele și singuri ? Ian te uită ce mai grozăvie ! Am citit eu undeva că odată, e mult de atunci, englezii au făcut un purice cu arc și l-au dăruit țarului nostru, ca să vadă de ce sînt în stare meșterii lor. La puricele ăsta te puteai uita numai prin lupă, căci era cît un fir de praf. Țarul l-a arătat meșterilor noștri și le-a spus : „Ia uitați-vă ce minunăție au făcut englezii. Voi ce sînteți în stare să faceți ?“ Ai noștri au rîs, au desfăcut puricele, i-au prins de picioare niște potcoave mititele de tot, apoi l-au strîns la loc... [1] Strașnic, nu-i așa ? Și ăla era doar purice, pe cînd noi avem de-a face cu cel mai mare animal de pe lume, așa că e mai simplu.

Conteni o clipă, ca să vadă ce impresie făcuseră asupra mea cuvintele lui și, observînd că-l ascultam cu atenție, continuă :

— Lui Knudsen nu-i place că Kiribeev pregătește harponieri, nu-i place de loc. Ei și ? Toți nemulțumiții ăștia sînt pentru căpitanul nostru ca o alică pentru un elefant. O să izbîndească, n-o să doarmă nopțile, dar o să izbîndească, n-aveți grijă... Mi-am și pus ceva în gînd : cînd o să omoare el prima balenă, am să fac un tort — dar știți cum ? Mai întîi fac o balenă din aluat de nuci umplut cu stafide, apoi o acopăr cu ciocolată ; înfig în ea un harpon din fructe glasate și de el leg o parîmă din zahăr topit. O să iasă o tortă, phii ! Ceva ce nu s-a mai pomenit nici

[1] E vorba de povestirea *Stîngaciul* sau *Povestea puricelui potcovit*. de N. S. Leskov (n. ed.).

în partea asta, nici în partea cealaltă a globului ! Ce ziceți, profesore, bine m-am gîndit ?

— Foarte bine !

În timp ce vorbea bucătarul, ceața din îndepărtatul colț al golfului se destrămă de tot ; zării într-adevăr o barcă și în barcă pe căpitanul Kiribeev. Vîslea spre balenieră. Deasupra lui se roteau țipînd asurzitor pescărușii. Ostrenko tresări.

— Destul cu pălăvrăgeala ! zise el. Trebuie să fac cafeaua. Îmi taie capul Stepan Petrovici dacă vine și nu găsește cafeaua gata... Dați-mi o clipă binoclul... Aha, barca înaintează greu... Pe cît se pare a prins pește, ori altceva. Și eu care am pus uscăturile la desărat ca un prost ! Poftim binoclul. Nu m-ați văzut, nu m-ați auzit, n-am fost pe punte ! Sînt de mult la bucătărie, cafeaua e gata, hrișca aburește, compotul fierbe, samovarul cîntă...

Și Jora Ostrenko porni cu pas legănat spre bucătărie, rîzînd atît de tare, încît burta îi tresălta. Curînd îi auzii glasul răgușit de tenor amestecîndu-se cu șuieratul aburului, cu zăngănitul ochiurilor mașinii, cu scrîșnetul cuțitelor pe tocilă. Barca se apropia din ce în ce. Kiribeev, cu spatele spre navă, se opintea în rame și din cînd în cînd întorcea capul spre *Taifun*. Văzîndu-l pe punte pe Ciubenko, lăsă o clipă ramele și-i făcu un semn cu mîna stîngă. Șeful de echipaj se duse la copastie și eu îl imitai. După cîteva clipe, barca se lipi de balenieră ; la prova zăcea pușca, iar la picioarele lui Kiribeev se zbăteau, cu gura larg căscată, vreo treizeci de pești mari ; desluși o ceavîcea, care răsufla din greu, și mai mulți calcă și turtiți ca niște rachete de ping-pong.

Căpitanul Kiribeev scoase ramele din furcheți, le așeză în barcă, apoi luă pușca și uneltele de pescuit și întinzîndu-le lui Ciubenko zise :

— Spune-i lui Ostrenko să ia peștele și să nu ne mai îndoape cu piele neargăsită. Altă dată, să

se mai ducă şi el la pescuit. I-ar face bine puţină mişcare, a ajuns cît o balenă !

Ciubenko îl strigă pe bucătar, apoi se ocupă de barcă. Căpitanul Kiribeev porni spre cabina sa. Mergea încet, încovoiat ca sub o grea povară. Se vede că i se întîmplase ceva. Poate o nouă ciocnire cu Nebîliţîn. În ultima vreme, relaţiile dintre căpitan şi secund erau atît de încordate, încît se burzuluiau de cum se vedeau.

Lîngă uşa cabinei, Kiribeev se opri, se uită în jur, apoi îmi făcu semn cu mîna să mă apropii. Cînd ajunsei lîngă el, mă privi ţintă în ochi :

— De ce te-ai sculat aşa devreme, profesore ? Te-am văzut de pe bancul de nisip, cînd prindeam somoni.

— Dar dumneata de ce te-ai sculat aşa devreme ?

Zîmbi uşor.

— Curioşi mai sînt tinerii de azi... Funcţia nu-mi permite să dorm, ci numai să mă odihnesc, şi nu întotdeauna. Unde-ai auzit dumneata ca vînătorii şi căpitanii să doarmă ?

Dar chiar în clipa aceea căscă zgomotos cu gura pînă la urechi.

— Drace, făcu Kiribeev, m-am grăbit să mă laud. Casc ca un contabil după bilanţul anual.

Îşi aprinse pipa.

— Mi se pare că dumneata nu te desparţi de pipă nici în somn ? spusei eu.

— Se întîmplă... De multe ori am ars pătura.

Deschise uşa şi mă pofti cu un gest să intru.

— Ia loc.

Kiribeev strînse ceva de pe masă şi se aruncă în cuşetă. Arcurile gemură. Se uită un timp la vîrful cizmelor, apoi dădu din umeri, înălţă capul, se uită la mine, oftă şi-mi puse această întrebare neaşteptată :

— Ştii să te baţi, profesore ?

— Cum adică ?

Căpitanul se răsuci în cuşetă, căutînd o poziţie mai comodă.

— Sigur că nu cu pumnii... După cîte văd, nu prea eşti făcut pentru asta. Dar pentru o idee, ştii să te baţi ?

— Cred că da, răspunsei eu.

— Uite ce e, profesore, în privinţa asta nu încape nici un „cred". Trebuie să răspunzi limpede : da, ori ba ?

— Bine, convenii eu, să zicem, da. Dar am mai discutat noi...

— Aia e o chestiune de viitor : ai să te ocupi de ea mai tîrziu, la Moscova. Acum, însă, vorba ceea : „duşmanul e în faţa porţilor" [1].

— Ce duşman şi despre care porţi e vorba ? Secundul Nebîliţîn ? Knudsen ?

— Nu, Knudsen stă deoparte... Duşmanul nu e aici, nu e pe bordul *Taifunului.*

— Dar cine e ?

Căpitanul trase adînc fumul în piept, apoi îl slobozi, strînse pipa în pumnul lui tare ca fierul şi păru a chibzui dacă să vorbească sau nu ; apoi sări în picioare şi începu să măsoare în lung şi-n lat cabina ; în sfîrşit, se opri lîngă masă şi articulă :

— Plujnik ! Da, chiar el, căpitanul de cursă lungă, partizanul erou ! Diavolul bătrîn !

Se întrerupse ; apoi, punîndu-mi pe umăr palma lui grea, continuă apăsat :

— Ştii că nu m-am întors pe balenieră ca să înlătur pe cineva sau să mă ocup cu diplomaţia. M-am întors ca să duc la capăt un lucru important. Înţelegi ? Toată ţara şi-a mobilizat forţele : trebuie să ajungem din urmă şi să întrecem ţările capitaliste înaintate... La Leningrad, la Mos-

[1] Aluzie la *Hannibal ad portas !* strigătul de alarmă al romanilor după L. Atilia de la Cannes, ajuns proverbial pentru a semnala o primejdie serioasă (n. ed.).

cova, în Ural, în Siberia, în Ucraina — pretutindeni se construiesc uzine, fabrici... Oamenii lucrează fără preget, nici nu mai știu ce e masa, odihna. Dar aici, la flotilă ?

Mă apăsă și mai tare pe umăr.

— Și la flotilă se știe, firește, că trebuie să le ajungem din urmă și să le întrecem, totuși mergem la remorcă. Oamenii ard de nerăbdare să treacă la tunurile-harpon, pe punțile de tranșare, la agregatele de topit untura. Iar Plujnik, Plujnik ce face ? Ieri m-a chemat prin radiotelefon ca să mă întrebe : „Ce ți-a venit, Stepane, să tragi în lăzi ? N-ai ce face cu încărcăturile ? Ce zici ?...“ Eu, tăceam. Plujnik s-a înfuriat și mai rău : „De ce taci ?“

Ei, mi-am spus eu, dacă trebuie să ne batem, apoi să ne batem ! L-am întrebat : „Tovarășe comandant-șef, cum e vremea la voi acolo ?“ „E ceață“, a răspuns el. „Va să zică instalațiile de topit untură ard cărbunii de pomană ?...“

Și căpitanul Kiribeev izbucni în rîs. Pentru prima oară îl vedeam rîzînd. Era parcă alt om : ochii îi scînteiau, obrajii i se rumeniseră, nu mai rămăsese nici urmă din aerul lui aspru, morocănos.

— Păcat că n-ai auzit ce-a urmat ! Mai întîi, un șuierat ascuțit, de parcă s-ar fi spart o căldare de aburi. Pe urmă, țipete. Doamne, cîte nu mi-a zis ! Cînd a obosit, mi-a ordonat să încetez îndată cu instruirea harponierilor. „Îți interzic categoric să arunci în vînt banii statului ! Cînd ai să te întorci, ai să dai socoteală de fiecare încărcătură, de fiecare harpon !“ Vezi, dar, că în timp ce noi legam „la ureche“ balena ucigașă, Nebîlițîn a avut timp să înștiințeze nava-bază. Pricepi, profesore ? Am coborît de pe dunetă și toată noaptea am stat aici, la masă, și am scris la comitetul de ținut și la Moscova. Scriam, apoi rupeam hîrtia și iar o luam de la capăt ; pînă la urmă, m-am răzgîndit.

Kiribeev oftă din greu şi tăcu, deşi după faţa lui îmi dădeam seama că încă nu spusese tot ce avea pe suflet.

— Rău ai făcut, zisei eu.

— Ce-am făcut rău ?

— Că n-ai scris.

— Ba nu, profesore, n-am făcut rău. În primul rînd, nu aveam cu cine să trimit scrisorile... În al doilea rînd, chiar dacă le transmiteam prin radio, cine ştie cînd o să poată veni cineva aici, iar pînă atunci sezonul se termină... În al treilea rînd — şi asta este poate principalul — la ce bun să mă plîng ? Ca să împovărez cu plîngeri Comitetul Central sau comitetul de ţinut ? Ce, nu eu sînt stăpînul la bord ? Sînt copil ? La noi s-a înrădăcinat obiceiul că toată ziua-bună ziua să te adresezi Comitetului Central. Dreptatea trebuie să ţi-o dovedeşti prin fapte la faţa locului. Dacă lupţi pentru un lucru drept, nimeni n-o să-ţi poată face nimic. Principalul este să învingi, căci învingătorii nu sînt judecaţi. E, sau nu e, profesore ?

— E şi nu e aşa... Ordinul superiorului...

Kiribeev sări ars.

— Va să zică, după părerea dumitale, planul meu a căzut baltă ?

— Mă tem că da, răspunsei eu.

— Nu, profesore, n-am de gînd să mă las ! Ce-ar spune vînătorii de balene ? Sînt de acord că aş da un exemplu prost subalternilor dacă n-aş executa ordinul superiorului. Dar n-are rost să le explic ce relaţii sînt între mine şi Plujnik. Cînd o fi timpul, o să afle ei şi singuri. Dumneata, profesore, ce mă sfătuieşti ?

Privirea căpitanului mă iscodea.

— Ce să te sfătuiesc ? După părerea mea, mergi mai departe pe acelaşi drum.

Mă bătu pe umăr.

— Bravo, profesore ! Şi eu spun la fel. Va să zică dacă e să ne batem, apoi să ne batem pînă la capăt ! Ai mîncat ?

— Nu.

— Perfect ! Haidem la masă ! Mi-e o foame că aş fi în stare să înghit un somon întreg...

Ieşirăm din cabină. Ziua pogorîse de mult, în golf însă nimic nu se schimba : ceaţa deasă continua să învăluie totul, pescăruşii ţipau, auzeam peştii plescăind prin apă. Dar sufletul mi-era uşor, nu mai simţeam că mă înăbuş, că mor de urît — de parcă soarele ar fi străpuns vălul des al ceţii.

24

În cele trei zile cît a mai rămas *Taifunul* în „ochiul ceţii", căpitanul Kiribeev, cu privirea scînteietoare, cu părul leoarcă de sudoare lipit de frunte, s-a agitat ca un posedat. Era pretutindeni — cînd la comandă, cînd la prova, cînd pe sarturi sau în „cuibul corbului".

Cu răbdarea de care dau dovadă poate numai păsările cînd îşi deprind puii să zboare, căpitanul Kiribeev îşi învăţa oamenii arta îndrăzneaţă a vînătorii de balene.

Îl vedeam cînd pe punte, între marinari, cînd lîngă tun.

Întinzînd o foaie de calc în faţa celor ce-l urmăreau cu încordare, el le arăta prin scheme cum e mai bine să te apropii de cîrdul de balene, cum se alege ţinta cea mai bună, cînd se trage, în ce loc trebuie să ochieşti.

Apoi trecea la tun şi, apucînd capătul greu al harponului de oţel, îl introducea cu mişcări îndemînatice, aş zice armonioase, în ţeavă. Turna pulberea neagră în grenadă, o înşuruba, lega

ghearele harponului cu o sîrmă subţire, pe care o tăia apoi, şi arăta cum funcţionează acest dispozitiv de o genială simplitate.

Cînd harponul pătrunde în corpul balenei, ghearele sînt strînse din pricina sîrmei cu care sînt legate, dar îndată ce grenada explodează şi balena rănită face o mişcare bruscă, sîrma se rupe şi ghearele se desfac aidoma spiţelor umbrelei. Graţie lor harponul rămîne înfipt în corpul balenei.

Vînătorii îl urmăreau entuziasmaţi.

Apoi, căpitanul Kiribeev le desena altă schemă, ca să-i facă să înţeleagă cum trebuie ucisă definitiv balena în care a nimerit primul harpon. Este un lucru complicat, care adesea pune la încercare curajul şi prezenţa de spirit a harponierului. Ce se întîmplă cînd harponul îşi atinge ţinta ? Animalul rănit de moarte încearcă să sară afară din apă. Încotro ? Oriunde, numai să scape de aşchia de fier. În asemenea momente, balena seamănă cu un arc de oţel, de o putere înfricoşătoare, scăpat din închizătoarea lui. Vai de cel ce cască gura ! Balena, înnebunită de durere, se zbate, se răsuceşte, sare. Arborele trinchet se îndoaie ca o trestie. Cablul, întins ca o coardă, vibrează şi, dacă nu e bine potrivit, se rupe ca firul undiţei pentru plevuşcă de care s-a prins o ştiucă.

Dacă harponierul este şiret şi priceput, va şti să oboscească repede cetaceul, să se apropie de el la distanţa cuvenită ca să-i dea lovitura de graţie. Dar e vai şi amar dacă harponierul îşi pierde cumpătul. Balena este cel mai mare şi mai puternic animal din lume. Energia ei musculară este de o mie şapte sute cai putere, greutatea ei — cît a douăzeci şi cinci elefanţi sau o sută cincizeci de boi la un loc !

...Urmărindu-l pe căpitanul Kiribeev, îmi ziceam : iată un om care o să obţină cu siguranţă ce vrea.

Acum, nimic şi nimeni nu-l mai poate opri. Se pricepe să însufleţească oamenii. Ştie să găsească aspecte noi, atrăgătoare în munca cea mai obişnuită şi în acelaşi timp cum să încurajeze sau cum să mustre pe cineva. Este un om care luptă cu dîrzenie şi curaj pentru ideea lui.

Ce poate fi mai plicticos decît să încarci şi să descarci un tun? Ei bine, şi în privinţa asta izbutise să-i însufleţească pe vînători. Le cerea să încarce tunul în şase minute, iar băieţii îl încărcau la început în douăsprezece, apoi în nouă minute. Atunci a trecut el însuşi la tun. Sudoarea curgea pe el şiroaie, îi picura în ochi, i se prelingea pe nas... Dar ochii îi ardeau ; mînuia parcă fără efort harponul de patru puduri şi glumea tot timpul. Oamenii îi urmăreau cu atenţie mişcările. Erau istoviţi, dar căpitanul nici nu-i lăsa să răsufle. Îi era milă de băieţi, dar poate că numai el ştia cît de puţină vreme îi mai rămăsese ca să-i instruiască.

— Ia, încă o dată ! striga Kiribeev.

Vînătorii dădeau din umeri : ce mai voia de la ei ?

Căpitanul rămînea însă neînduplecat :

— Se poate şi mai repede !

Şeful de echipaj Ciubenko făcea un gest de neputinţă, vrînd parcă să spună că nu ştie unde ar mai putea găsi afurisitul acela de minut cu care le cere căpitanul să scurteze timpul de încărcare a tunului. Fruntea-i lată era numai broboane de sudoare. Dar căpitanul Kiribeev repeta calm :

— Să mai încercăm o dată.

Oamenii treceau îndată la locurile stabilite. Era greu să-i urmăreşti, căci activitatea lor se compunea dintr-o mulţime de gesturi precise aproape imperceptibile. A treia zi, căpitanul hotărî să se treacă la exerciţiile de tragere de control. Pe teugă se adună aproape tot echipajul *Taifunului,*

în afară de harponierul-şef Olav Knudsen. Norvegianul era prost dispus şi nu ieşi din cabină.

Ceasuri de-a rîndul nori de fum învăluiră golful şi ecoul tragerii zgudui stîncile.

Aproape toate lăzile luate ca ţintă fură făcute ţăndări. La tun se perindară Giubenko, Jilin şi Kiribeev.

Abia pe seară căpitanul dădu „repaus" şi urcă pe pasarelă, de unde urmăream tirul. Oamenii se apucară să cureţe nava.

— Ce zici, profesore ? Am tras bine ?

— Excelent !

— Da, zise el îngîndurat, în lăzi am tras bine, dar să vedem ce-o să facem cu ţinta vie... E drept că de Jilin nu mi-e frică... Ciubenko, însă, este cam nervos. Nu-i nimic, o să-i treacă. Principalul s-a făcut. Acum, nu-mi mai pasă de nici un ordin: aţi pierdut trenul, tovarăşe comandant-şef !...

Tăcu un timp, urmărind pe cei ce curăţau puntea : marinarii lucrau cu atîta zel, de parcă s-ar fi pregătit pentru cine ştie ce sărbătoare. Ochii căpitanului străluciră : cutele mici de pe faţă şi tremurul slab al buzelor trădau o bucurie adîncă, dar reţinută. Îşi scoase pipa din gură şi spuse :

— Priveşte-i numai cum lucrează, profesore ! Cu oameni ca ei poţi să te duci şi la pol, la dracu în praznic, să înfrunţi orice furtună ! Numai Plujnik nu-şi dă seama. Cu atît mai rău pentru el. De încărcăturile consumate răspund eu în faţa lui. Dar el o să dea socoteală în faţa partidului ? Să vedem ! Dacă e să ne batem, apoi să ne batem! Terminaţi curăţenia ! strigă el marinarilor şi se îndreptă spre cabina sa.

Eu mai zăbovii pe punte. Mă uitam la pescăruşi. Se roteau, cu ţipete ascuţite, deasupra lăzilor sfărîmate în jurul cărora pluteau peşti ameţiţi, ori se băteau cu pomornicii, pe care pescarii nordului îi numesc „Fomka-jandarmul".

Pomornicii, cu piepturile albe, sclipitoare şi aripi puternice, pluteau deasupra pescăruşilor şi-i urmăreau cu atenţie, întorcîndu-şi cînd într-o parte, cînd în alta capul înarmat cu plisc mare, încovoiat şi ascuţit. Cînd vreunul din ei observa un pescăruş cu peşte în cioc, se lăsa „în picaj". Uneori „jandarmul" trebuia să urmărească multă vreme pescăruşul, pînă ce fugăritului să-i dea în gînd să-şi lase prada. Cu cîtă agilitate o prindea atunci pomornicul, chiar lîngă suprafaţa apei, după care se ridica din nou, drept ca o săgeată ! Un pescăruş tînăr şi fără experienţă făcu imprudenţa să-şi înghită prada. Ce-a urmat, e greu de zugrăvit. „Jandarmii", cu tot cîrdul lor, se năpustiră după recalcitrant : cel mai bătrîn îl ajunse din urmă şi-l izbi de cîteva ori cu pliscul în cap, silindu-l să regurgiteze peştele !

Captivat de acest spectacol, nu-l observai pe Olav Knudsen, care se ivise pe punte şi nici capul rotund şi inteligent al unei foci răsărit lîngă lăzi : ţinea în dinţi un somon argintiu. Se uită în jur, apoi, după ce înăbuşi pesemne somonul ca să nu se mai zbată, îl puse pe o ladă şi se îndepărtă, stîrnind o dîră de spumă.

Pentru cine o fi pus masa ? Aşteptai vreo cinci minute, dar nici o fiinţă nu apăru lîngă somonul agitat de convulsii uşoare.

Purtarea focii îmi stîrnise curiozitatea, căci nu ştiam mai nimic despre aceste animale. După ce foca dispăru sub apă, norvegianul care urmărise şi el scena, închise pe jumătate ochii şi mormăi fără să scoată pipa din gură :

— Prost animal... Prost cum nopte, totuşi cît minte la el !...

După vreo zece minute, lîngă lada pe care se afla somonul ieşiră de sub apă două foci : una mică, alta mare, cu ochi rotunzi, lucioşi ca nişte nasturi şi cu mustăţi rare. Cea mică se apropie de

somon, ba cufundîndu-se, ba ieşind iar la suprafaţă ; cealaltă descrise repede un cerc, se apropie de prima, mormăi ceva şi mititica înşfăcă la iuţeală peştele ; amîndouă dispărură repede sub apă. Cercurile lăsate în urmă încreţiră încă mult timp faţa lucie a apei.

Knudsen îşi întoarse spre mine ochii mici şi spălăciţi, zicînd :

— Lupta peste tot. Comandant-şef Plujnik şi capitan Kiribei... Secund Nebîliţîn şi capitan Kiribei... Pescaruş, peşte şi asta foca prost tot lupta. Knudsen nu este nevoie lupta. Knudsen merge mîncat cina, asta nu lupta. Merge şi tumneata ?

Refuzai.

Eram atît de obosit, încît nu-mi mai era foame.

Omul care trăieşte pe uscat pierde în mod neproductiv cel puţin patru ore pe zi. Acest timp, uneori mai lung, alteori mai scurt, şi-l pierde cu drumul de acasă la slujbă şi înapoi, la cantină, în oraş etc. La bord, însă, toate îţi sînt la îndemînă, n-ai unde să alergi şi ziua îţi pare din cauza asta mai lungă, chiar nesfîrşită dacă nu dormi cît trebuie.

Aşa mi se păruse ziua aceea. În zori, cînd golful era încă adormit, luasem probe de plancton, apoi urmărisem tragerea de control. Acum, abia mă mai ţineam pe picioare. Cu gîndul la felul original cum înţelegea Knudsen lupta, coborîi în cabină, îmi scosei cu o ultimă sforţare cizmele şi mă trîntii, aşa îmbrăcat cum eram, în cuşetă.

Mă trezi zgomotul de pe punte. Aprinsei lumina şi mă uitai la ceas : erau orele două din noapte. Cuşeta, masa, raftul cu cărţi şi lampa de masă se legănau şi tresăltau, iar carafa din plasă — pesemne că dopul nu era bine îndesat — scotea un clinchet gingaş. Sării repede, marinăreşte din cuşetă, îmi trăsei cizmele, mă spălai pe faţă şi ieşii.

După patul cald, puntea îmi dădea senzații neplăcute : umezeala aerului neclintit mă pătrunse pînă la oase. Zgribulit, mă apropiai de spiraiul mașinilor. Trapa era deschisă și de jos venea un zgomot caracteristic : mecanicii încercau funcționarea mașinilor. În sala fochiștilor auzii lovituri de tîrnăcop. Mă uitai la coș : din el ieșea fum negru și des, care se întindea ca un nor deasupra *Taifunului.*

Mai mulți marinari roboteau la vinci. Jilin și șeful-mecanic Poreadin trebăluiau ceva lîngă amortizoare. Prin iubloul cabinei radiotelegrafistului răzbătea o geană de lumină. Ce-o fi avînd de gînd căpitanul Kiribeev ? Nu cumva încerca să iasă din golf în larg ? În ajun îmi spusese : „marea îți dă numai ceea ce știi să-i iei". Ce energie uimitoare avea omul acesta !

Cînd *Taifunul* tresări la prima turație a elicei, parcă mă trecu un fior ; simții cum nava trezită își încordează puterile, aerul prinde a se mișca și auzii plescăitul apei lovite de palele elicei, gîfîitul uniform al mașinilor...

Urcai pe puntea de comandă.

— De ce nu dormi, profesore ? se miră căpitanul Kiribeev văzîndu-mă.

— Dar dumneata de ce nu dormi ?

— Așa-i viața noastră marinărească, răspunse el. Ia uită-te colo sus.

Ridicai privirile, dar nu văzui altceva decît ceața, care se mai rărise parcă.

— Se risipește ceața ? întrebai eu.

— Se risipește de cîteva ore... Dar nu asta voiam să-ți arăt. Vezi o stea mică ? Uite, acolo. Mai sus. O vezi ? E steaua noastră, profesore... Ea ne luminează calea nouă, vînătorilor sovietici de balene. E singură ca o mică orfană. Dar e prietenoasă.

Băgînd de seamă că tremur, îmi spuse aspru :

— Du-te și te culcă. Dacă o să fie nevoie, o să te chem. Pînă dimineața mai e mult.

Mă învîrteam pe loc, şovăind dacă să plec sau nu. „Dar dacă baleniera izbuteşte să iasă din golf?“

Glasul puternic al căpitanului îmi întrerupse şirul gîndurilor.

— Observator, nu dormi ! strigă el şi în aceeaşi clipă trase de mînerul sirenei, care şuieră puternic.

— Jumătate viteză ! strigă apoi Kiribeev în pîlnia portavocii de la maşini. Maşinile îşi măriră turaţia şi, trepidînd plăcut, *Taifunul* pătrunse în pîclă.

Urai căpitanului noapte bună şi coborîi în cabină.

Înainte de a mă culca, mă mai uitai o dată prin iublou. Ferăstruica rotundă îmi dezvăluia o bucată bună de cer spuzită cu stele aurii. Nemţii obişnuiesc să spună : dacă printre nori se arată un petic de cer albastru cît să-ţi faci din el nădragi, o să fie vreme bună. Închizînd iubloul, simţii un şuvoi de aer proaspăt : vîntul sufla dinspre nord. Era vînt de vreme bună.

Dar nu apucai să adorm şi-l auzii pe Kiribeev strigînd :

— Stop maşinile !

Baleniera încetă să mai trepideze. Se făcu tăcere. Apoi auzii altă comandă : „Funda ancora !“

Ancora coborî şi corpul navei se cutremură. Tăcerea ce urmă fu atît de adîncă, încît auzii lămurit cînd clopotul bătu de cart. Apoi răsunară tropăituri, pocnet de uşi şi vorbe rostite în şoaptă. După alte cîteva minute, pe balenieră se aşternu linişte deplină. Din nou ceaţa ne împiedicase să ieşim în larg.

Kiribeev nu-şi făcea sînge rău că nu izbutisem să evadăm noaptea din golf. Îndată după gustarea de dimineaţă începu iarăşi să facă instrucţie cu harponierii. Lucra cu însufleţirea şi repeziciunea dintotdeauna.

Eu luai barca şi pornii, împreună cu unul din fochişti, către un colţ îndepărtat al golfului. Mă întorsei abia la amiază.

Lîngă careul ofiţerilor, mă opri secundul Nebîliţîn.

— Poftim, iaca unde am ajuns. Nici Knudsen nu mai vrea să lucreze cu Kiribeev. Curînd vor da toţi bir cu fugiţii.

Şi zicînd acestea, se răsuci brusc în călcîie şi se duse în legea lui.

25

Pe seară, neliniştit că Olav Knudsen nu ieşise toată ziua din cabină, căpitanul Kiribeev mă rugă să trec pe la harponierul-şef şi să aflu „în ce ape se scaldă bătrînul".

Îl găsii stînd la masa pe care odihnea o sticlă de coniac începută. În mînă ţinea un pachet de cărţi : probabil că voia să facă o pasienţă.

La intrarea mea, se ridică în picioare. Obrajii puhavi ai harponierului se împurpurară. Ochii lui mici, înţepători şi răi ca ai unui animal de pradă, mă pîndeau pe sub sprîncenele stufoase, albicioase. Vînătorii de balene îi porecliseră ochii faruri.

Îmi oferi scaunul, iar el se aşeză pe cuşetă. În cabină era fum şi cald, dar Knudsen părea să se simtă de minune.

— E pun, profesore, că nu uitat... cum zice ruseşti ?... prieten ?...

Îl întrebai de ce nu iese din cabină, dacă nu cumva e bolnav.

— Da, puţin bolnav, răspunse el şi oftă din greu. Făcut batrin, nu mai trebuie la nimeni. Capitan Kiribei făcut singur harponer. Jilkin, Tşubenko, le

fel. Eu pleci repede Norvegia. Gata cu vînat balen...

— Te-ai supărat ? îl întrebai eu.

— De ce suparam ?

— Doar sezonul de vînătoare nu s-a sfîrşit.

— Săzon ? Cinc este săzon ?

I-am explicat cu chiu, cu vai în englezeşte că sezonul nu-i o fiinţă.

— Aha, se dumiri el şi izbucni în rîs. Pricep, pricep... Săzon nu sfîrşit, dar Olav Knudsen sfîrşit. Da, sfîrşit. Nu mai mers la tun. Eu, arătă spre inimă, avut bolă aici. Şi aici, arătă spre cap, avut tot bolă.

— Pe *Aian* avem doctor. O să te consulte, poate ai o gripă.

— Nu, făcu el. Asta nu grip. Aici, arătă iar spre inimă, batrin...

— Bătrînete ?

— Da, batrineţ... Knudsen batrineţ. Întinse mîna spre sticla cu coniac. Puţin coniac ?

Clătinai din cap.

— De ce nu vrei bea cu Olav Knudsen ? Nu mai este prieten ?

— Cum poţi să spui una ca asta ! exclamai eu.

— Prieten la alt prieten nu trebuie spus nu.

Turnă în două pahărele. Unul mi-l întinse mie, pe celălalt îl apucă el zicînd :

— Pentru la revedere !

Cum nu pricepeam ce vrea să spună, Knudsen îmi explică în englezeşte că bea pentru apropiata lui întoarcere acasă şi dădu paharul pe gît. Se strîmbă, apoi luă dintr-o cutiuţă o felioară de lămîie păstrată între straturi de zahăr. Mai dădu duşcă un păhărel şi limba i se dezlegă. Prin faţa mea începură să se perinde scene din viaţa bătrînului harponier. Povestea foarte plastic, dar cu un ton de adîncă melancolie. Probabil că de mult simţea nevoia să-şi descarce inima.

Se născuse la Tönsberg, unul din cele mai vechi oraşe ale Norvegiei. Deşi capitală a regiunii Westfold, oraşul nu este mare şi are numai douăsprezece mii de locuitori. Totuşi i s-a dus faima în întreaga ţară, datorită şantierului naval de reparaţii *Kaldness mekaniske verksted,* castelului lui Herman Wedel Jahrlsberg şi celor trei monumente de seamă : statuia vestitului explorator Roald Amundsen, ridicată în 1928, statuia lui Svend Foyn, inventatorul tunului-harpon, şi turnul de pază înălţat în 1871 pe muntele Slottsfjellet în ziua cînd urbea îşi sărbătorise o mie de ani de la întemeiere. Dar Tönsbergul nu este vestit numai prin aceasta. El este oraşul vînătorilor de balene. Aici şi în oraşul vecin Sandefjord este concentrată aproape toată flota armatorilor de baleniere milionari.

Căsuţa lui Knudsen este aşezată pe malul unui fiord. De la ferestrele ei se vede bine muntele Slottsfjellet, în vîrful căruia odihnesc ruinele cetăţii Tönsberghus. Tatăl lui Olav Knudsen a fost şi el vînător de balene din tată în fiu. Întreaga viaţă a lui Olav este legată de mare. A urcat, rînd pe rînd, toate treptele meseriei de vînător de balene : a navigat ca mus, apoi ca marinar, a urmat şcoala de navigaţie. A vînat balene în strîmtoarea Davis, în Marea Baffin, lîngă insulele Riu-kiu, lîngă ţărmurile Natalului, în apele insulelor Bermude şi Curile, în Marea Ross, lîngă coastele statelor Chile şi Peru... Aproape nu e mare unde să nu fi pescuit : a vînat balene pentru japonezi, a servit pe nava americană *California,* pe navele-bază norvegiene *Prinţesa Sudului* şi *Cosmos,* la danezi. Unde n-a lucrat ! Dar peste tot a fost la fel.

De şase ani Olav Knudsen navighează la flotila sovietică de baleniere şi are tot mai mult impresia că ar putea părăsi îndepărtatul Tönsberg... ca să se stabilească aici. Ruşii plătesc bine, mîncarea este straşnică ; pe urmă n-ai nici patron, care să-ţi re-

ţină din cîştig pentru o greşeală, pentru o bucată de parîmă, pentru orice fleac. În sfîrşit, aici nimeni nu ţipă la tine. Nemaipomenită ţară ! Din păcate, i se pare prea tîrziu ca să mai schimbe marea şi ţărmul: firul vieţii lui e mai scurt decît cablul harponului. Au zburat anii, au rămas doar zilele. Cîte o mai fi avînd de trăit ?

Olav Knudsen a navigat pe baleniere le multor ţări dar nicăieri n-a pomenit ca tot echipajul să urmărească atît de atent munca lui, să-l sprijine cu atîta căldură, să se frămînte atîta pentru succesele şi insuccesele lui. *Herre* profesor trebuie să-l creadă că în adîncul inimii doreşte să-l ajute pe capitan Kiribei. Dar... potrivit clauzelor contractului, el este obligat numai să vîneze balene, şi atît. Ca toţi membrii Uniunii harponierilor din Norvegia, trebuie să păstreze secretul profesiunii sale.

Dar ce înseamnă să păstrezi secretul ? Ruşii au nişte ochi ! Să nu creadă *Herre* profesor — da, nu cumva să creadă ! — că Olav Knudsen n-ar fi om cinstit. El n-o să se poarte ca Sig Terjesen, harponierul de pe baleniera *Vihr,* care nu-i lasă pe ruşi să se apropie de tun. Asta e o prostie. Nu, el nu-i va stînjeni... De altfel, nici n-ar avea cum să-l stînjenească pe capitan Kiribei. *Herre* profesor ştie şi el prea bine că asta nu se poate. Cum să-i ascunzi ceva cînd nu coboară o clipă de la comandă...

În timp ce mă uitam la fotografii, Olav Knudsen umplea mereu paharele. Începea să dea de fundul sticlei, dar tot nu isprăvise ce avea de spus.

— O, exclamă el. Capitan Kiribei, cel mai bun harponer rus ! Şef-maister !

Încă un păhărel. Ochii lui Knudsen devin tulburi. Mîinile musculoase îi atîrnă, umerii i se lasă în jos, harponierul-şef oftează tot mai des, săltîndu-şi cuta de grăsime de pe burtă.

Nu, el nu vrea să facă nimic şi nu va stingheri pe nimeni. De altfel, la ce bun ? Să spună *Herre* pro-

fesor dacă poți să potolești marea cînd se înfurie ? Poți să oprești revărsatul zorilor ? Olav Knudsen o să se uite numai puțin la capitan Kiribei cum lucrează, apoi o să se întoarcă acasă, la Tönsberg. Oricum, nu mai e nimic de făcut. Orașul Tönsberg există de mai bine de o mie de ani. Vînătorii de balene aduc în fiecare an proprietarilor de flotile venituri de milioane, dar orașul nu are măcar un teatru. De două-trei ori pe an localnicii se suie în autobuze și se duc să vadă o piesă... la Oslo. Olav Knudsen e prea bătrîn ca să se mai apuce de acte de eroism, sau ca să mai pună bețe-n roate cuiva...

— *Damned !* Blestem ! Batrineț nu bucurie ! *Herre* profesor nu supere pe mine dacă spus ceva nechibzuit, eu nu diplomat, eu biet vînător de balen...

Plecai tîrziu de la Knudsen. Căpitanul Kiribeev nu dormea.

— Ei, ce face Knudsen ? mă întrebă el.

— Knudsen spune că n-o să se mai apropie de tun, că e bătrîn, că-l doare inima și capul.

— Și dumneata îl crezi ?

— Cum să-ți spun... Desigur că îl face pe șiretul, dar la vîrsta lui, se poate întîmpla orice.

— Vîrsta ? repetă căpitanul Kiribeev. Vîrsta, într-adevăr, e destul de înaintată. Îmi pare rău de el. În orice caz, mai curînd sau mai tîrziu va trebui să ne despărțim de el. Și dacă e să ne despărțim, mai bine cît mai curînd. Nu-i nimic, ne-om descurca noi, spuse apoi cu vioiciune. Ai văzut ce uzine construim și fără dădace... Dacă Knudsen nu glumește și dacă într-adevăr n-o să se apropie de tun, ce să-i faci... o să-l mînuim noi singuri ! Dar destul cu vorba, e timpul să ne culcăm. Mîine s-ar putea să fie o zi de care să ne amintim toată viața.

Ne urarăm noapte bună și intrarăm în cabinele noastre.

Se zice vă vînătorul încăpăţînat e în stare să smulgă prada şi zeilor zgîrciţi. În cursul nopţii, căpitanul Kiribeev ridică ancora şi ieşi în larg... Mă trezi în zori un balans puternic...

Cînd ieşii pe punte, încremenii. Cît vedeam cu ochii, numai albastrul nesfîrşit al cerului. La babord, departe, ca o dungă crenelată, se zărea ţărmul. Oceanul ! Valurile cu creste înspumate se pierdeau alene către orizont. Apa avea acea strălucire pură care te uimeşte cînd n-ai mai văzut-o de mult.

Sclipirea voioasă a oceanului, strigătele pescăruşilor, respiraţia regulată a maşinilor care mînau cu îndîrjire baleniera înainte, cîntecul şăgalnic al vîntului în sarturi — ce plăcut era totul !

Spintecînd valurile cu prova, *Taifunul* se îndrepta cu toată viteza spre răsărit. Duduitul ritmic al maşinilor făcea să-i trepideze corpul.

Cu toate că era foarte devreme, toţi oamenii se aflau pe punte. Numai Knudsen nu se vedea nicăieri. Ciubenko şedea în gabie şi „pipăia" cu încordare depărtările. Jilin, sprijinit de tun, privea cu atenţie apa. Makarov şi alţi cîţiva marinari stăteau lîngă copastie în bordul din vînt. Din cabina radiotelegrafistului răzbătea pînă la mine un ţiuit : Otkalenko era de acum la datorie. În uşa bucătăriei, Jora Ostrenko curăţa cartofi căscînd din cînd în cînd. Lîngă el, pe un fund de placaj, strălucind de curăţenie, odihneau cîţiva peşti spintecaţi şi goliţi de măruntaie — prînzul nostru de astăzi. Din bucătărie venea miros amărui de cafea. Căpitanul Kiribeev era la postul lui, pe puntea de comandă. Cînd mă zări, strigă :

— Profesore ! Te felicit !

— Şi eu pe dumneata, răspunsei.

— Poftim sus, mă invită el.

Urcai pe puntea de comandă.

— Iată-ne scăpaţi din „ochiul ceţii“ ! Ce zici de vremea asta ? Faţa căpitanului strălucea de bucurie. Vrei să-ţi dau binoclul ?

— Dă-mi-l.

Luă dintr-un cui binoclul secundului şi mi-l întinse, zicînd sever timonierului :

— De ce dansează nava ca o balerină ? Vino la drum !

Timonierul, roşind niţel, luă imediat din cîrmă şi *Taifunul* începu din nou să despice valurile.

— Ţine drept aşa ! comandă Kiribeev.

— Am înţeles ! răspunse timonierul, muşcîndu-şi buza.

— Profesore, priveşte acolo, în babord la 45°, spuse căpitanul.

Dusei binoclul la ochi şi începui să „pipăi“ şi eu orizontul. În faţa mea se legănau majestuos valurile mărite de lentile. Se legănau atît de ispititor, încît îmi venea să mă dezbrac şi să mă arunc în apă.

În sfîrşit, zării pe fondul unui cap stîncos înalt un nor de păsări care se învîrteau deasupra apei înspumate, cu reflexe argintii.

— Ei, vezi ceva ? întrebă Kiribeev care privea şi el prin binoclu într-acolo.

— Văd un cap.

— E capul Kronie. Şi ce mai vezi ?

— O mulţime de păsări.

— Aşa... Şi altceva nimic ?

— Parcă ar fi un banc de nisip, căci văd apa spumegînd.

— Nu, nu e nici un banc de nisip acolo.

— Tovarăşe căpitan ! strigă Ciubenko. La babord un banc mare de scrumbii.

— Bravo ! exclamă Kiribeev şi lăsînd în jos binoclul îmi spuse : Vezi, ăsta era bancul dumitale de nisip. Peşti cu duiumul, pescari ioc. Se duce naibii atîta bogăţie. Numai păsările, cei mai activi pes-

cari din lume, se bucură de ele ! Ştiţi cît peşte mănîncă păsările, profesore ?

Clătinai din cap.

— Păcat ! Şi doar e o *temă* destul de frumoasă, zise el accentuînd cuvîntul „temă". Frumoasă şi interesantă. Păsările sînt lacome ca focul în stepă. Ia uită-te, nori întregi ! Auzi ce gălăgie fac ? Tabără asupra scrumbiilor şi ciugulesc, ciugulesc — asta zic şi eu muncă ! Phi ! Cîtă forţă ! Încet, încet, topesc tot bancul. Un savant a calculat că păsările marine de pe insula Novaia Zemlea mănîncă într-un an mai mult de cinci sute de mii de tone de peşte. Cinci sute de mii de tone ! Mult mai mult decît pescuiesc în Marea Barenţ pescarii tuturor ţărilor !

Se uită la mine cu un aer semnificativ.

— Ce zici, nu-i rea tema ?

Dar nu apucai să răspund.

— Balene ! Balene la orizont ! strigă iar Ciubenko.

Îndreptai binoclul în direcţia pe care ne-o arăta şeful de echipaj şi zării un cîrd de balene înotînd spre bancul de scrumbii din care Jora Ostrenko intenţiona să ne facă o ciorbă pe cinste. Spinările lor negre spintecau apa, „gheizerele" caracteristice ţîşneau în văzduh, ca nişte fabuloşi copăcei de cristal.

Cred că nici dacă ar fi strigat cineva „foc" nu s-ar fi iscat pe balenieră atîta emoţie. La glasul lui Ciubenko, toţi oamenii ieşiră în fugă pe punte. Marinarii, cei mai agili din tot echipajul, se căţărară iute pe sarturi, spre vergi. Cu o mînă ţinîndu-se de grijele [1], arătau cu cealaltă marea. Vasul se cutremura de urale. Bucătarul Ostrenko îşi agita polonicul şi răcnea din răsputeri, de parcă tocmai vocea lui ar fi lipsit din acest cor. Strigătele învălmă-

[1] Trepte făcute din parîmă între sarturi, numite şi scări de sart (n. ed.).

şite ale vînătorilor îl împiedicau pe căpitan să audă ce spune Ciubenko.

El ridică braţul şi strigă :

— Linişte !

Pe balenieră se aşternu tăcerea. Nu se mai auzeau decît zgomotul elicei la pupa şi plescăitul apei sub etravă.

— Cîrma stînga ! comandă Kiribeev.

Taifunul întoarse ascultător spre babord, se aplecă uşor şi apa izbi în bordaj. Kiribeev se aplecă peste parapetul comenzii şi-l strigă pe marinarul de cart. Toţi aşteptau să vadă ce se întîmplă, căci aflaseră că Olav Knudsen nu mai voia să se apropie de tun.

Cînd marinarul de cart urcă pe puntea de comandă, căpitanul îi spuse :

— Trezeşte-l pe harponierul-şef. Spune-i că ne apropiem de un cîrd mare de balene.

Marinarul de cart repetă ordinul şi coborî în goană scara, aproape fără să atingă treptele, ţinîndu-se de balustradă.

Kiribeev zîmbi, clătină din cap şi strigă :

— Jilin, încarcă tunul !

— Am înţeles ! răspunse Jilin şi cu mişcări încete, dar precise, scoase capotul impermeabil de pe tun.

Makarov veni şi el în fugă. În timp ce Jilin şi Makarov pregăteau tunul, apăru pe punte Nebîliţîn, cu toate că fusese de cart astă-noapte şi ar fi trebuit să se odihnească.

Era încă foarte devreme. Deşi se luminase, soarele zăbovea îndărătul unui şir compact de nori care se înălţau la orizont ca un lanţ de munţi întunecaţi. Deasupra acestui imaginar şir muntos răsărea o geană roşie-portocalie, trimiţîndu-şi pînă în înaltul cerului reflexele palide, trandafirii, în nuanţa pepenelui verde necopt.

Văzîndu-l pe Nebîliţîn, Kiribeev se întunecă la faţă şi porni cu paşi repezi spre parapetul din bordul opus. Marinarul de cart se întoarse.

— Ei ? întrebă Kiribeev încruntat.

Omul se lăsa cînd pe un picior, cînd pe celălalt, vădit încurcat ; în sfîrşit mormăi, fără a cuteza să ridice ochii :

— E beat. A zis...

— Ce-a zis ?

— A zis : „Ducă-se dracului balenele cu căpitanul vostru cu tot !“ rosti marinarul într-un suflet. Apoi, parcă uşurat, ridică ochii şi se uită la Kiribeev. A mai spus ceva pe limba lui, dar nu ţin minte ce.

Kiribeev izbucni în rîs.

— Va să zică ne-a trimis la dracu ?

Marinarul încuviinţă din cap.

— Cu atît mai bine. Treci la locul dumitale.

Şi întorcîndu-se spre mine, căpitanul exclamă :

— Perfect ! N-o să ne stingherească nimeni. Aşadar, n-am stricat de pomană încărcăturile. Minunat ! Minunat !

Porunci timonierului să pună capul pe bancul de scrumbii şi mă apucă de mînă.

— Dragă profesore, mai ai cinci sau zece minute. Urcă-te în gabie, lîngă Ciubenko, şi fă-ţi datoria : fotografiază, notează. După aceea n-ai să ai timp. Haide, repede, repede !

Coborî în urma mea pe pasarelă şi, după ce ajunsei în gabie, ridică mîna. Toţi tăcură.

— Tovarăşi ! începu el. Harponierul-şef Olav Knudsen a refuzat să treacă la tun. Prin urmare, nu noi, ci el a călcat contractul. Dar, contractu-i contract, Knudsen rămîne Knudsen, iar noi să nu uităm că sîntem marinari ! Orice s-ar întîmpla, oricare ar fi situaţia, noi, oamenii sovietici, avem o regulă sfîntă : să ne facem datoria ! Sînt încredinţat că fiecare dintre voi şi-o va face cu cinste. Cunoaşteţi zicătoarea : „Marea îţi dă numai ceea ce ştii

să-i iei". Tovarăşi, să-i luăm cît mai mult ! Ce ni se cere ? Precizie şi iuţeală în executarea manevrelor, calm şi atenţie. Să nu uitaţi că succesul nu vine de la sine.

Şi acum, toţi la locurile lor ! Jilin şi Makarov la tun ! Ciubenko, în gabie !

Pînă să urc eu în gabie, şeful de echipaj apucase să numere balenele.

— Patruzeci de bucăţi, îmi spuse el, şi oftă.

Faţa lui bătută de vînt se întunecase. Mormăi :

— Credeam c-o să mă pună pe mine la tun căpitanul.

Nu-i răspunsei. Nici nu aveam cum să-l consolez : Ciubenko era unul din cei mai buni vînători de balene de pe *Taifun*.

— Ia te uită ! Ia te uită ! Grozăvie mare ! exclamă el, de emoţie, în limba maternă — ucraineana.

Dusei binoclul la ochi. Cîrdul de balene mergea în front, prinzînd treptat în cleşte bancul de scrumbii. Cetaceele mîncau. Asta era bine, căci puteam spera să nu ne bage în seamă, iar harponierilor noştri începători să le vină astfel mai uşor. Făcînd această constatare, mă gîndii să-l consolez pe Ciubenko.

— Nu fii trist, îi zisei, sînt destule balene ca să-ţi ajungă şi dumitale !

— Ce să-mi ajungă ! ripostă el sceptic. Nu-l cunoaşteţi pe căpitanul nostru : probabil că a şi expediat o radiogramă la nava-bază, dînd de veste şi celorlalte baleniere să vină aici. Ştiţi că s-a mai certat o dată cu Knudsen ? Asta s-a întîmplat acum vreo trei ani... Lîngă insulele Comandorului am dat peste un cîrd de caşaloţi ; erau cel puţin treizeci. Norvegianul a început să vrăjească la tun. Căpitanului nu i-a plăcut asta şi a trîntit o radiogramă. Peste un ceas s-au ivit *Vihr* şi *Garpun*. Vai şi amar, ce-a fost pe Knudsen !... A lăsat tunul baltă şi s-a

repezit cu pumnii la căpitan. Dar el l-a luat pe sus şi l-a băgat în cabină...

Iaca, ce vă spuneam ! Îl vedeţi pe radiotelegrafist ? S-a terminat ! Nu mai văd cu tunul ! Acuşi sosesc celelalte două baleniere, şi Ciubenko oftă iar din rărunchi.

— Dar ce, dumneata eşti contra ?

— Cum o să fiu contra ? ! Dar *Vihr* şi *Garpun* au harponieri cu experienţă, în timp ce noi sîntem prunci în faşă...

— N-ai dreptate ! Căpitanul Kiribeev e un bătrîn lup de mare. Şi nici dumneata nu eşti un prunc.

— Nu m-aţi înţeles... zise şeful de echipaj. Cînd norvegienii vor vedea că nu Knudsen stă la tun, ne vor băga bețe în roate.

— Cum adică ?

— Vor speria balenele şi gata.

— Nu cred că ai dreptate. Ce, dumneata ai să stai să te uiţi la ei cum ni le sperie ?

Ciubenko vru să răspundă, dar în clipa aceea căpitanul schimbă de drum. Un val venit la travers zgudui *Taifunul* şi abia izbutirăm să ne prindem de parapetul gabiei.

— Arde-l-ar focul de timonier ! bombăni Ciubenko. Cînd stă ăsta la cîrmă, poţi să-ţi iei adio de la viaţă.

Valurile clătinau baleniera şi catargul se bălăbănea ca un pendul cînd la stînga, cînd la dreapta, sub un unghi de vreo treizeci de grade.

Kiribeev îmi strigă să cobor pe punte. De altfel nici nu mai voiam să rămîn în „cuibul corbului". *Taifunul* pătrunsese în bancul de scrumbii şi se apropia de cîrdul de balene. Curînd avea să înceapă vînătoarea, iar în timpul vînătorii nu trebuie să stea doi oameni în gabie : se poate să se rupă un sart, sau un amortizor, şi atunci amîndoi sînt în primejdie.

Mă instalai pe pasarelă. De aici vedeam bine totul : şi marea, şi locul unde era postat căpitanul,

și platforma tunului străjuit de Jilin. Jilin — iată cine era acum adevăratul comandant. Lui trebuie să i se supună, în timpul vînătorii, toți oamenii de pe balenieră, ordinele lui sînt executate cu iuțeala gîndului. Dacă harponierul ridică mîna, nava stopează, dacă face semn spre stînga, nava întoarce la babord... Totul e calculat la secundă, ca în timp de război.

Repeziciunea manevrelor naște acea încordare maximă a nervilor care accelerează bătaia pulsului, face să scînteieze ochii și trezește în inimi nobila pasiune a vînătorii. Din pricina ei căpitanul uită că pipa i s-a stins și-și mișcă buzele sperînd că va aținta scînteia, ca și cînd focul ce-l mistuie i-ar putea ține loc de chibrit. Aceeași încordare îi stăpînește și pe oamenii de pe punte, și pe cei de la mașini. Bunăoară, acum, mi-l închipui pe mecanicul al doilea cu mîna crispată pe schimbătorul de marș. Nu vede ce se întîmplă sus, dar așteaptă în fiecare clipă semnalul. Nu-și ia ochii de la indexul telegrafului mașinilor. Țîrîie — și indexul sare în dreptul unei alte comenzi de viteză. Fochiștii ascultă cu atenție orice zgomot; lucrează într-o tăcere adîncă, ritmic, armonios: vor să audă ce se petrece sus. Șeful-mecanic Poreadin stă la vinci ca o santinelă; ca toți vînătorii de balene, poartă cizme cu carîmb înalt, pantaloni vătuiți și pufoaică. Numai pentru bonetă are un suveran dispreț: coama căruntă îi flutură în vînt. Nu are ce face pînă ce nu trage harponierul. Dar nu lasă o clipă maneta din mînă și scrutează marea pe sub sprîncenele-i negre și stufoase...

Jora Ostrenko, cu gura căscată, strîngînd în mîna stîngă un pește cît toate zilele, adastă și el pe punte. Ținîndu-și dreapta streașină deasupra ochilor, urmărește cu naivă încîntare tot ce se întîmplă pe balenieră. Pasiunea vînătorii a pus stăpînire și pe dînsul. Se uită cînd la Jilin, cînd

spre mare. În privirea lui citeşti atîta uimire, de parcă ar fi apărut la orizont un pămînt necunoscut. Pînă şi timonierul priveşte ţintă la balenele care se frămîntă, aci sărind în aer, aci cufundîndu-se, aci zvîrlind adevărate gheizere.

Soarele, care s-a ridicat peste piscurile norilor grei, poleieşte darnic îndepărtatele dealuri şi stîncile ce se prăvălesc în mare, aprinde oglinda apei, smulge reflexe argintii bancului de peşti, aruncă pete de aur pe spinările ude şi lucioase ale cetaceelor, scapără în alămurile balenierei. Ce frumos e!

Cetaceele sînt din ce în ce mai aproape. Oamenii tăcuţi, aşteaptă. *Taifunul* lăsat în voia valurilor se apropie încet de cîrd, pe la spate. Jilin, încovoiat, încremeneşte ca o statuie. Cînd îndrept spre dînsul aparatul fotografic şi apăs pe declanşator, toţi cei de pe punte mormăie să nu fac zgomot.

Mă uit spre puntea de comandă, apoi la şeful-mecanic, la Jora Ostrenko, la marinarii îmbulziţi la copastie... Toţi au feţele concentrate, crispate. Pe buza de sus a lui Jilin, care e cel mai aproape de mine, răsar broboane de sudoare. Încordarea ajunge maximă: Jilin face un semn uşor cu mîna. Telegraful de la maşini ţîrîie. *Taifunul* tresare şi porneşte uşor, aproape fără zgomot înainte. Pînă la cîrdul de balene mai rămîn vreo sută de metri; încă nu se poate trage, dar multora li se pare că a venit timpul.

Ostrenko uită că are un peşte în mînă şi-şi izbeşte palmele strigînd:

— Trage, Jila[1]! Ce aştepţi?

— Trage! strigă şi cei din tribord, cu sufletul la gură.

— Harponier eşti tu? La dracu! Să treacă Ciubenko la tun! ţipă careva din babord.

[1] Vînă, în l. rusă (n. t.).

— Jila, ai auzit ? răcnește iar Ostrenko, strîngînd la piept somonul care-i alunecă din mîini.

— Trage ! Trage !... Îți scapă ! Of, mai bine făcea tat-tu un fecior mai breaz !...

27

Cetaceele păreau să nu bage în seamă nici nava, nici strigătele oamenilor. Strîngeau tot mai mult cercul în jurul bancului de scrumbii, care înainta plescăind zgomotos, de-a valma, ca o cireadă de vite amețite de căldură. Peștii săreau în văzduh, cădeau iarăși în apă făcînd să le sclipească solzii argintii, se împingeau, tresăreau, se zbenguiau. Păsările roiau țipînd deasupra lor.

Cu strigăte respingătoare, aidoma scîrțîitului de osie neunsă, zburătoarele se năpusteau asupra bancului de scrumbii, apoi se înălțau disputîndu-și prada. Văzduhul era un talmeș-balmeș de aripi orbitor de albe, ciocuri roșii și picioare chircite, parcă învinețite de frig. Peștele smuls din elementul său sclipea o clipă în văzduh, ca să dispară apoi în pliscurile lacome. Păsările înfulecau hulpave scrumbia, din două înghițituri.

Din cînd în cînd concertul păsărilor era acoperit de un zgomot mai puternic, ca o canonadă îndepărtată : balenele își amețeau prada.

Vînătorii numesc aceste cetacee „balene cocoșate", sau „balene cu brațe lungi". Nici prima, nici a doua denumire nu este exactă : ele nu au cocoașă și, desigur, nici brațe. Balena cocoșată, ca și cea nordică, boreală și cel mai mare reprezentant al mamiferelor maritime — balena albastră, face parte din familia cetaceelor dungate. Ea se deosebește de restul familiei sale prin formă : are trupul scurt, un cap uriaș, iar înotătoarele pectorale ating și patru metri lungime, semănînd de

departe cu niște brațe. Cînd se scufundă, își înconvoaie brusc trupul, cocoșîndu-se. De aici și porecla. În realitate, vînătorii o recunosc nu după înotătoarele pectorale lungi și nici după „cocoașă", ci după coadă. Cînd se scufundă, această balenă își ridică sus de tot înotătoarea codală, care de departe seamănă cu un fluture în zbor. Observatorii cu foarte multă experiență o identifică după coloana lată de apă pe care o aruncă. Vînătorii îi atribuie șiretenie, inteligență și chiar... bună dispoziție. Dar oare în aceasta nu este mai multă poezie decît observație, pe care totuși știința o preferă poeziei ?

Trecuse aproape o jumătate de oră de cînd, făcînd abstracție de larma pătimașilor vînători de la bord, îmi notam observațiile asupra acestei balene — *Megaptera nodosa Bonn* sau, cum o numesc koreacii [1], *lagîia-au.*

Luai și cîteva fotografii, numărai și-mi însemnai în carnet cîte coloane de apă aruncă o balenă cocoșată și cît timp stă sub apă. Desenai de asemenea coloana, „cocoașa" și coada în formă de „fluture".

Balena cocoșată stă sub apă între cinci și șapte minute, iar cînd revine la suprafață aruncă, la interval de cinci-șase secunde, coloane late de apă, înalte pînă la șase metri.

Ce păcat că nu avem un aparat de filmat ! Tare aș mai fi vrut să prind cîteva scene.

Balena cocoșată își merită renumele de animal inteligent. După ce Jilin respinse „atacul" înfierbîntaților vînători, nevrînd să tragă asupra balenelor de la o distanță care nu i se părea potrivită, asistarăm la un spectacol vrednic de admirație. Pătrunzînd în bancul de scrumbii, balenele începură să sară din apă. Înotătoarele

[1] Popor care formează majoritatea populației districtului național Koreak din Kamciatka (n. ed.).

desfăcute le făceau să semene cu niște păsări uriașe, jumulite. În văzduh, se răsuceau ușor pe o parte, apoi se prăbușeau cu toată greutatea în apă, detunînd și împroșcînd jur-împrejur, în evantai, miriade de stropi. Ce forță musculară îi trebuie unui trup de patruzeci de tone ca să se smulgă din apă! Și cum de rezistă trupul balenei la un asemenea „plonjon"? Omul care cade pe burtă în apă e scos de obicei de alții.

După mai multe salturi spectaculoase, balenele începură să bată apa cu înotătoarele și cozile lor. Scrumbiile buimăcite ieșiră la suprafață. Lăsîndu-se pe o coastă, cu gura larg deschisă, balenele înaintau încetișor înghițindu-și prada. Își vedeau în liniște de „masă", fără a avea acrul că prezența noastră le tulbură. Mai mult decît atît. Una se arătă chiar curioasă: ieșind din apă lîngă *Taifun,* se frecă de corpul de oțel al navei, apoi dădu parcă sfidător din coada în formă de „fluture" și dispăru iar în abis. Apucai să observ pe capul hidos al balenei niște excrescențe mari cît oul de găină. Dar în timp ce-mi vedeam de observații și luam note aproape stenografice, pe balenieră tapajul era de nedescris.

Spectatorii dezlănțuiți ocărau de mama focului pe Jilin și Makarov pentru că „rataseră" balena, deși nu aveau dreptate, fiindcă animalul ieșise din apă chiar lîngă bordajul *Taifunului,* departe de teugă. Dar spectatorii nu se mai potoleau. Cel mai furios era Jora Ostrenko. Își smulse boneta albă de pe cap, o aruncă pe punte și începu s-o frămînte cu picioarele, țipînd:

— Neisprăviților! Stați ca niște momîi!... Și mai vreți de mîncare! Pentru ce? Ba mă mai și rugați: „Jora, încă o porție, ce zici?" Las' că vă arăt eu porție!...

După ce Ostrenko își vărsă toată mînia pe bonetă, Jilin, care stătea cu spatele la el, se întoarse și spuse doar atît :

— Marinar de cart, strînge gunoiul de pe punte !

Hohotele răsunară ca un bubuit de tunet. Jora se uită descumpănit într-o parte și în alta, apoi își ridică tichia și, strîngînd-o la piept împreună cu peștele, porni legănîndu-se spre bucătărie. În ușă se opri și se întoarse spre teugă. Roșu ca o pătlăgică, vru să riposteze ceva, dar pe neașteptate aruncă peștele în sus, îl prinse iarăși cu îndemînare și începu să cînte :

O pălărie neagră-mi voi alege,
Și-am să pornesc către Anapa iarăși —
Să stau pe țărm, stingher, fără tovarăși,
Că nimeni jalea mea nu mi-o-nțelege...

Altă explozie de rîs... Între timp, la un semn al lui Jilin, *Taifunul* se înclină brusc la tribord, Ciubenko nici nu apucă bine să strige că vede la babord două balene care se ridicau la suprafață, că Jilin se și încovoiase, închisese un ochi și începuse să țintească.

Vizibil tulburat, căpitanul Kiribeev își încleștase mîinile pe copastia punții de comandă. Vînătorii de balene — și cei care erau ocupați, și cei care aveau de data asta rolul de simpli spectatori — se uitau cînd la Jilin, cînd la balenele ce se iviseră la suprafață. Jilin nu trase : balenele erau cam mici. Probabil că o aștepta pe a treia, cea mai mare, care se lăsase la fund în același timp cu celelalte două.

Dar vînătorii de balene care se înghesuiau pe sarturi și pe suprastructuri crezură că harponierul s-a fîstîcit. Din nou începură să strige :

— Trage odată !

— Ce mai stai ?

— Balena nu-i legată-n lanţ, ţi-o şterge de sub nas !

În clipa aceea, se ivi pe pasarelă harponierul-şef Olav Knudsen, în straiele lui obişnuite : flanea groasă, cizme înalte, tichie cu ciucure pe cap. Cu mîinile în buzunare, mijindu-şi ochii din pricina rotocoalelor de fum albăstrui ce se ridicau din vechea-i pipă *dunhill,* părea că se uită cu indiferenţă la silueta încordată a lui Jilin şi la marea ce scînteia sub razele soarelui de dimineaţă. Cineva strigă :

— Domnule Knudsen ! Treci la tun ! Asta nu-i vînătoare, ăsta-i balamuc !

Dar alţi cîţiva tăbărîră pe cel ce strigase :

— N-ai auzit că nu vrea să iasă la lucru ?

— Ce-aveţi cu mine ? căuta să se apere încolţitul. Nu vedeţi că balenele pleacă ? E păcat.

Olav Knudsen ridică mîna :

— Nu trebuie gălăgie. Voi vorbit, eu tacut. Eu vorbit, voi tacut. Harponer nervos, nu poate ocheşte...

Mai vru să spună ceva, dar glasul îi fu acoperit de al lui Ostrenko ; pe punte se iscă din nou o gălăgie atît de cumplită, că nu mai puteai înţelege nimic.

Nu ştiu cum s-ar fi isprăvit toate, dacă Jilin n-ar fi ridicat tunul în sus.

— Ce s-a întîmplat, Jilin ? îl întrebă Kiribeev cu atîta calm de parcă ar fi rămas indiferent la tot ce se petrecea pe balenieră.

Abia mai tîrziu aveam să apreciem cu toţii calmul căpitanului. El era tot timpul atent la mare şi la gesturile harponierului, vedea cu cîtă bucurie urmăreşte Nebîliţîn scandalul. Secundul stătea la tribord şi nu se amesteca. Dar faţa îi strălucea de o mulţumire pe care nu izbutea cu nici un chip să o ascundă.

Olav Knudsen continua să stea în poziţia dinainte, cu mîinile vîrîte adînc în buzunare, şi trăgea

de zor din pipă. Ochii îi erau tulburi şi roşii. Pîndea toate mişcările tunarului.

După ce aşteptă ca zgomotul să se mai potolească, Jilin ridică mîna :

— N-am să trag cît timp e gălăgie, rosti el.

Jora Ostrenko făcu celorlalţi cu ochiul :

— Ia uitaţi-vă cum se mai grozăveşte !

— Eu sînt harponierul ! Eu ştiu cînd trebuie să trag ! încheie Jilin.

— Jilin are dreptate, spuse căpitanul Kiribeev. Tovarăşi, cred că avem cu toţii acelaşi interes : să vînăm balene... Cel puţin aşa înţeleg eu... Şi dacă este aşa, rog pe toţi cei care nu sînt de cart să părăsească puntea. Cine vrea, poate să rămînă, dar cu condiţia să păstreze linişte deplină.

Primul părăsi puntea secundul Nebîliţîn. Îl urmară Jora Ostrenko şi Knudsen.

Jilin readuse tunul în poziţia orizontală şi făcu semn să se stopeze maşinile.

— Balenă la tribord ! strigă Ciubenko din gabie.

Pregătii aparatul fotografic. Încă nu vedeam balena, dar de sub etravă auzii zgomotul caracteristic şi văzui ţîşnind o coloană de apă.

Jilin ochi îndelung. Din nou spectatorii nu-şi putură stăpîni nervii :

— Trage odată ! Ce mai stai ?

Dar Jilin — cel puţin aşa aveam eu impresia — urmărea calm balena de parcă nici n-ar auzi strigătele. Animalul, mare şi gras, se îndepărta repede de noi. Jilin comandă :

— Pe drum înainte !

Telegraful de la maşini ţîrîi. *Taifunul* se năpusti înainte. După cîteva minute, baleniera ajunse din urmă animalul şi la cererea lui Jilin întoarse puţin spre tribord. Balena rămase în stînga. Nu înţelegeam manevra harponierului nostru : Knudsen lovea întotdeauna balena din spate. De ce

pornise Jilin paralel cu ea? Avea de gînd să tragă dintr-o parte?

Distingeam bine abdomenul de un trandafiriu pal şi înotătoarele lungi ale cetaceului. Nimeni nu-şi dădu seama că Jilin trage, deşi toţi urmăreau cu atenţie şi emoţie atît balena, cît şi gesturile harponierului. E drept că la un moment dat l-am văzut aplecîndu-se mai tare spre dispozitivul de ochire şi îndoind puţin genunchii. Dar mişcarea asta o făcuse şi înainte, de cum intraserăm în bancul de scrumbii, şi nu trăsese. Cînd Jilin ceruse să se execute o întoarcere spre tribord, observasem că şi căpitanul Kiribeev ridica nedumerit din umeri: probabil că nici el nu înţelegea manevra harponierului. Totuşi îi executase îndată ordinul, ceea ce mă făcuse să conchid că uneori pînă şi căpitanii cu experienţă pot să nu înţeleagă dintr-o dată intenţia harponierului. În clipa cînd răsună detunătura, apăsai pe declanşator. Prin vizor zării harponul alunecînd pe spinarea balenei şi căzînd în mare fără a face animalului vreun rău. Apoi explodă grenada şi balena feri într-o parte, apoi începu să se îndepărteze.

Un strigăt de dezamăgire scăpă din toate piepturile, dar Jilin nu-şi pierdu cumpătul. Îi făcu semn lui Poreadin să înfăşoare cablul la loc, iar el se apucă să încarce tunul, ajutat de Makarov.

Ostrenko ieşi ca o furtună din bucătărie, pocni cu streşcurătoarea în punte şi urlă cît îl ţinea gura:

— Neghiobule!

Ca la un semnal, pe puntea *Taifunului* se stîrni un vacarm îngrozitor.

Căpitanul Kiribeev păli şi ridică braţul încercînd să restabilească liniştea. Dar nu era atît de uşor să-i potoleşti pe vînătorii dezamăgiţi. Gălăgia continua. Unii îi pretindeau lui Jilin să-şi ia tălpăşiţa, alţii cereau să treacă la tun căpitanul Kiribeev, iar alţii răcneau:

— Ciubenko ! Să tragă Ciubenko !

Între timp, șeful-mecanic Poreadin scosese cablul cu harponul, iar Jilin, scăldat în sudori și roșu de încordare, încărcase tunul împreună cu Makarov.

Balena dădu din coadă și se cufundă. Și dintr-o dată țipetele conteniră. Mă uitai la Kiribeev. Încet, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat, căpitanul spuse :

— Vînătoarea continuă.

Jilin strînse tare în pumni mînerele tunului și, fără a întoarce capul spre puntea de comandă, făcu un semn cu mîna stîngă : „Pe drum înainte".

Taifunul începu să trepideze și, spintecînd valurile, porni în urmărirea balenelor.

Abia acum înțelesei ce răspundere își asumase căpitanul Kiribeev și ce ne aștepta dacă Jilin greșea și de data aceasta. Ce s-ar fi întîmplat, în atmosfera care domnea pe balenieră ? Nu puteam să uit zîmbetul răutăcios al secundului Nebîlițîn. Îmi amintii cuvintele lui Kiribeev : „dacă e să ne batem, apoi să ne batem pînă la capăt", și-mi dădui seama că nu se referea la conflictul cu comandantul-șef Plujnik, ci la izbînda de aici, de pe mare. Nu numai eu, dar și ceilalți oameni de la bord înțelegeau acum ce s-ar întîmpla cu noi dacă Jilin ar da greș a doua oară. Probabil că de aceea se așternuse o liniște desăvîrșită, atît de adîncă, încît auzeam huruitul uniform al mașinilor și pașii lui Kiribeev pe puntea de comandă. Nervii tuturor erau încordați la maximum, inimile aci se opreau, aci porneau să bată cu furie. Uneori timpul părea să-și fi oprit mersul, baleniera — goana.

Cît poți îndura o asemenea încordare ?

Poate că cel mai nervos dintre toți era Jilin : mișca nițel piciorul stîng, mîinile i se crispau pe mînerul tunului. Ușor aplecat înainte, căta țintă la mare. Makarov încremenise cu gura deschisă. Căpitanul Kiribeev își mușca vîrful pipei. Calm

părea numai şeful-mecanic Poreadin. Se uita mereu înainte, coama căruntă îi flutura în vînt.

Ah, de n-ar da greş Jilin ! De-ar trage mai repede !...

Balena reapăru la babord. Din nou Jilin se încovoie puţin, făcu cu stînga semnalul „stop maşinile" şi trase. Harponul îşi atinse ţinta. După explozia grenadei, balena rănită de moarte încremeni o clipă. Apoi făcu un salt înfricoşător şi porni spre fund ca o piatră.

Cablul începu să se desfăşoare cu iuţeală turbată. Blocurile de amortizare scrîşneau. Catargul se încovoia. Ciubenko coborî repede din gabie.

— Pe drum înapoi ! strigă Jilin.

Taifunul începu să dea îndărăt. Dar nu făcu mai mult de zece metri şi cablul se întinse ca o coardă ; vasul fu tras înainte.

— Fila cablul ! strigă Jilin.

Acum era rîndul şefului-mecanic Poreadin. Vinciul începu să duduie ; cablul cădea ca un lanţ de ancoră. Nu mă puteam stăpîni să nu-l admir pe Jilin, care era probabil tot atît de emoţionat ca şi noi, dar dădea comenzi precise. Simţeai în el o mare voinţă şi fermitate.

Toată lumea văzuse că harponul lansat de Jilin îşi nimerise ţinta. Dar mai trebuia prins cetaceul, muncă grea şi complicată : dacă harponierul greşeşte, se poate rupe cablul, sau dacă e neatent, balena poate să se scufunde sub chila navei şi să înfăşoare cablul la elice... Dar cîte nu se mai pot întîmpla cînd balena nu este prinsă cu dibăcie !

Jilin însă conducea operaţiile de parcă toată viaţa n-ar fi făcut altceva.

Cînd cablul începu să atîrne, ceru să se pornească încet înainte, iar lui Makarov şi lui Ciubenko — care coborîse de pe catarg — le ordonă să pregătească harponul pentru lovitura de graţie. În timp ce aceştia pregăteau harponul, iar şeful-mecanic înfăşura iarăşi cablul pe tambur, *Taifunul* mergea

încet înainte, parcă sondînd terenul. Cînd, după socoteala lui Jilin, baleniera ajunse în apropierea animalului rănit, harponierul făcu semn să se stopeze maşinile : mai departe era riscant de mers. Precauţiunea se dovedi, însă, inutilă. Balena ieşi la suprafaţă şi începu să slobozească trombe mari de sînge. Din gura uriaşă se revărsau scrumbiile înghiţite. Înotătoarele lungi se agitau convulsiv.

În timp ce se executau manevrele, Makarov şi Ciubenko pregătiseră harponul pentru ultima lovitură. Dar Jilin nu le spuse să încarce tunul, ci-i făcu un semn lui Poreadin. Ca şi cînd ar fi aşteptat acest semnal, şeful-mecanic puse îndată în funcţiune vinciul şi trase încet balena spre navă. Ciubenko se căţără din nou în „cuibul corbului".

Vinciul lucra încet. În jurul balenei se lăţea o uriaşă pată roşie ; sîngele ţîşnea şuvoi din rană. Era clar că nu mai trebuia încă o lovitură. Înotătoarele animalului nu se mai mişcau, limba uriaşă ieşise afară din gură.

Cînd balena ajunse lîngă bord, zării deodată lîngă ea o umbră neagră.

— Balenă la babord ! strigă Ciubenko.

Dar Jilin o şi observase.

— Harponul ! Repede ! îi spuse lui Makarov cu voce fermă şi poruncitoare.

Ridicară împreună harponul greu şi-l introduseră în ţeava tunului. Jilin turnă pulberea neagră în grenadă şi o înşurubă. Operaţia dură cinci sau şase minute.

În timp ce încărcau tunul, Jilin mormăi, mai mult pentru sine decît pentru Makarov :

— Mişcă-te, băiete... Eh ! Mi se pare că ne-a scăpat balena asta !

Comportarea celui de al doilea cetaceu era ciudată : ieşind la suprafaţă, atinse coasta balenei ucise, se opri, apoi se lăsă din nou sub apă şi o văzurăm cum încerca să ţină cu botul cadavrul care se ducea la fund. Dar pentru că nu prea îi

era la îndemînă, se întoarse pe o parte, îmbrăţişă cu înotătoarele lungi tovarăşul însîngerat şi încercă să-l tragă mai departe de navă.

Cineva din mulţimea îngrămădită la copastie strigă :

— Ia uitaţi-vă minunăţie !

— O fi mama celeilalte. Ia te uită, parcă ar lua-o în braţe ! Ăsta-i animal prost ? !

— Da, făcu altcineva. Animal, animal, dar ştie ce e mila...

O nouă detunătură acoperi glasurile. Harponul sfîşie pielea celeilalte balene şi pătrunse adînc în trupul ei. Cetaceul încremeni. Dar cînd explodă grenada, începu să se învîrtească. Apa prinse a fierbe şi era cît pe ce să se întîmple o nenorocire : cablurile se încurcară şi amîndouă balenele porniră spre fund.

Într-o clipă încetă orice discuţie şi nu mai auzirăm decît comenzile lui Jilin. Harponierul nu-şi pierdu cumpătul. Dădea calm dispoziţii căpitanului şi şefului-mecanic. Vinciul prinse a vira încet cablul, *Taifunul* merse înapoi vreo sută de metri. Cablul se întinse, dar balenele nu ieşiră la suprafaţă. Atunci *Taifunul*, înfăşurînd mereu cablul, porni încet spre locul unde dispăruseră animalele. Cînd nava se apropie de pata mare de sînge, toţi rămaserăm cu gura căscată : a doua balenă, care răsucise de două ori cablul în jurul ei, era moartă.

Şi atunci se întîmplă ceea ce era normal să se întîmple : din toate părţile oamenii se repeziră spre teugă strigînd „Ura, Jila !".

Acesta, stînjenit, roşu la faţă şi asudat, cu picioarele tremurînde, îşi lingea nervos buzele uscate. Vînătorii îl ridicară pe braţe.

— Ura, Jila ! Bravo, Jila ! Trăiască primul harponier sovietic !

Kiribeev porni cu paşi repezi spre teugă. Vînătorii se dădură la o parte. Căpitanul întinse harponierului mîna şi-i spuse cu glas tremurător :

— Mulţumesc ! Mulţumesc, Jilin !

În ochii lui Jilin străluci ceva. Înghiţi în sec şi coborî privirea. Cînd Kiribeev se întoarse pe puntea de comandă, bucătarul Ostrenko se apropie de Jilin. Ţinea în mînă o farfurie acoperită cu un şervet. Scoase repede şervetul şi strigă :

— Na, ţine... eroul dracului ! Dacă mai omori o balenă, mai fac unul. E un tortuleţ — casaţie !

28

În amurg, *Taifunul,* cu luminile din vîrful catargelor aprinse, se îndrepta cu toată viteza spre navabază.

Oamenii care nu erau de cart se adunaseră pe teugă, lîngă tunul-harpon. Printre ei se aflau Jilin, Ciubenko, Makarov. În mijlocul cercului format şedea Jora Ostrenko. Ciupind coardele chitarei, cînta fals cu vocea-i de tenor :

Cu ochii în pămînt, cumintea Maşă,
Trecînd la pian atît de drăgălaşă,
Se roagă : „Haide, cîntă-mi Despărţirea...
Iubitu-mi, alteia şi-a dat iubirea"...

Vînătorii de balene se plictisiseră de mult de cîntecul ăsta, ca de altfel de cea mai mare parte a repertoriului lui Jora. Şeful de echipaj nici nu-l lăsă să termine ultimul cuplet şi dădu drumul cîntecului său ucrainean preferat : *Gemînd, în noapte Niprul plînse* [1]... Avea glas slab, dar plăcut de bariton. Ceilalţi îl acompaniară. Cîntecul se contopi uşor cu plescăitul valurilor, cu huruitul elicei la pupa, într-o minunată, neîntrecută simfonie.

Stătui multă vreme în uşa cabinei mele, ascultînd minunatul concert. După cîntecul *Gemînd, în*

[1] Taras Şevcenko — *Cobzarul,* în romîneşte de Victor Tulbure, E.S.P.L.A. Cartea Rusă, Bucureşti, 1957 (n. ed.).

noapte Niprul plînse, urmă *Ermak,* întrerupt însă ades, căci Jilin, care încerca şi el să li se alăture, nu izbutea să prindă tonul: harponierul nu avea ureche muzicală.

— Aici nu mai e vînătoare de balene, îl dojenea Jora Ostrenko. Trebuie să ştii să cînţi. E clar ?

— Clar, conveni Jilin.

— Cîntecului îi place glasul frumos, continuă Ostrenko, cu batjocoritoare politeţe. Cîntecul fără voce frumoasă e ca ciorba fără piper !

— Am priceput, Jora ! Tacă-ţi fleanca ! i-o tăie Jilin. Şi fiindcă veni vorba, Sobinov[1] nu era bucătar şi ce mai cînta !

Toţi izbucniră în rîs. Ostrenko, după o clipă de tăcere, hohoti şi el, cutremurîndu-şi burta.

Îmi părea rău de Jilin. Acum cîteva ore fusese un erou, comandase tuturor, îl făcuse de rîs pe bucătar alungîndu-l de pe punte, iar acum harponierul părea un neputincios. Care dintre noi n-ar vrea să vadă în erou o culme a perfecţiunii în toate împrejurările ?

După ce mai zăbovii puţin pe pasarelă, urcai la căpitanul Kiribeev şi mă înţelesei cu el să cîntărim o balenă cînd vom ajunge la *Aian.*

De două zile ţineam în buzunar o radiogramă către soţia mea... Marea era liniştită. *Taifunul* vibra în ritmul plăcut al maşinilor care lucrează cu regularitatea unui ceasornic.

Dincolo de pupa, ferindu-se de fum, zburau pescăruşi. Îşi plîngeau soarta şi încercau să se aşeze pe hoiturile balenelor.

Impresiile din ziua aceea, crîmpeiele de melodie ce veneau dinspre teugă, priveliştea pe care o oferea marea mă umpleau de voioşie. Mă hotărîi, în sfîrşit, să expediez soţiei mele radiograma şi intrai în cabina radiotelegrafistului. Otkalenko şedea la

[1] Sobinov L. V. (1872—1934) celebru cîntăreţ rus, artist al poporului. (n. ed.).

masă, cu mîna pe manipulator, dar dormea. Dădui să ies, însă observai pe masă cîteva radiograme şi vrui să văd, fără a-l trezi, dacă nu e ceva şi pentru mine.

Nu găsii nimic, dar radiogramele erau atît de interesante, încît nu putui rezista ispitei de a le citi pe toate.

Căpitanilor balenierelor *Taifun* şi *Garpun*

Sînteţi convocaţi ora zece, zero zero pentru consfătuire producţie stop

Plujnik

Baza de baleniere *Aian.* Comandantului-şef Plujnik

Nu pot sosi ora indicată stop Vînăm lîngă insulele Comandorului stop Descoperit mare banc scrumbii şi cîrd balene cocoşate patruzeci capete stop Trimiteţi aici balenierele *Vihr* şi *Garpun* stop De dorit amînaţi seara consfătuirea stop

Kiribeev

Baleniera *Taifun.* Căpitanului Kiribeev

Mulţumesc pentru invitaţie stop Urmăresc cîrd de balene nordice stop Succes stop

Jelnin

Baleniera *Taifun.* Căpitanului Kiribeev

Mulţumesc, invidiez stop Nu pot veni, stau lîngă „mama", spăl căldările stop Vîneză şi pentru mine stop

Seliverstov

Baleniera *Taifun.* Căpitanului Kiribeev

Sancţionat cu mustrare pentru că ai ieşit fără dispoziţie la vînătoare stop Balenierele *Garpun* şi

Vihr nu vin în regiunea voastră stop Vînaţi singuri stop

Plujnik

Baleniera *Taifun*. Căpitanului Kiribeev
Felicitări pentru „premiu" stop Probabil bătrînul dormit prost stop Succes stop Nu te necăji stop

Jelnin

Profesorului Verigo-Katkovski, Moscova, Bolşoi Afanasievski 50, apartament 7
Astăzi 11 după ora locală pentru prima oară în istoria flotilei *Aian* baleniera *Taifun* vînat cu forţe proprii prima balenă stop Harponer Piotr Jilin, marinar de pe *Taifun* stop Mulţumim pentru trimiterea lui Voronţov, va fi un bun lucrător ştiinţific stop Căpitanul vasului *Taifun*

Kiribeev

Nava-bază de baleniere *Aian*. Comandantului-şef Plujnik
La orele 15 vînat două balene cocoşate mari stop Balenele ucise de primul harponier sovietic Jilin stop Continuăm vînătoarea stop La tun harponier Ciubenko stop

Kiribeev

Baleniera *Taifun*. Căpitanului Kiribeev
Ce înseamnă asta stop Unde este harponier-şef Knudsen stop Aştept explicaţii stop

Plujnik

Baleniera *Taifun*. Căpitanului Kiribeev
Bravo stop Mă bucur sincer pentru tine stop

Seliverstov

Radiogramă fulger din Moscova :

Flotila de baleniere *Aian.* Căpitanului Kiribeev

Felicit din toată inima stop Realizare importantă stop Comunicați amănunte stop Vă îmbrățișez pe toți stop

Verigo-Katkovski

Baleniera *Taifun.* Căpitanului Kiribeev
Organizatorului de partid de pe *Taifun* Ciubenko

Felicit pentru prima victorie stop Succesul vostru exemplu minunat pentru întreaga flotilă stop Continuați cu același succes cum ați început stop

Karințev

Nava-bază de baleniere *Aian.* Comandantului-șef Plujnik
Locțiitorului politic Karințev

Încetat vînătoarea din cauza întunericului stop În cursul zilei vînat patru balene stop Terminăm acum amararea lor și pornim spre bază stop

Kiribeev, Ciubenko

Ultima radiogramă rămăsese fără răspuns. Otkalenko sforăia mai departe. Aparatul de radio bîzîia și păcănea încetișor. Mai stătui puțin pe gînduri, apoi, deși mi-era milă de radiotelegrafist, îl trezii.

Frecîndu-se la ochi, mormăi dezamăgit :

— A, dumneavoastră eraţi ? O radiogramă ? Daţi-o încoace. O transmit la moment.

Și manipulatorul începu să țăcăne.

29

Pe la zece seara, *Taifunul* era aproape de navabază *Aian.* De bună seamă că zeii fuseseră astăzi favorabili vînătorilor : hula iscată peste zi se poto-

lise, marea era liniştită, stelele străluceau puternic, un vînţuleţ dinspre miază-noapte adia la pupa.

Şeful de echipaj, împreună cu un grup de marinari, curăţiseră nava de la un capăt la celălalt. Totul era spălat şi strălucea de curăţenie.

După ce-şi terminară treaba, vînătorii se adunară din nou pe teugă. Sătui de cîntece, venise acum rîndul snoavelor. Restul echipajului se odihnea ; la noapte era mult de lucru : predarea balenelor la nava-bază, ambarcarea cărbunilor şi a apei potabile apoi, în zori, din nou plecarea la vînătoare.

Totul părea să meargă strună... Dar radiogramele pe care le citisem întîmplător mă îndreptăţeau să cred că în realitate lucrurile nu stăteau chiar atît de strălucit, că avea să se producă un conflict serios. Plujnik este încăpăţînat, şi nici pe Kiribeev nu-l poţi scoate dintr-ale lui. Iată la ce mă gîndeam fără voia mea în timp ce măsuram în lung şi-n lat puntea *Taifunului.*

Se zăreau luminile navei-bază cînd la comandă îşi făcu apariţia căpitanul Kiribeev. Cum n-aveam poftă să mă întorc în cabină, urcai şi eu pe puntea de comandă. Voiam să fiu alături de el.

Bine bărbierit, înviorat după un somn de scurtă durată, dar adînc, Kiribeev se plimba pe punte cu un aer de mulţumire şi, după cît mi se păru mie, de loc îngrijorat.

— Dar dumneata ce cauţi aici ? De ce nu te odihneşti ?

— N-am chef, răspunsei eu.

— N-ai chef ? Dacă ai încerca, ai vedea poate că ai chef, spuse el după o scurtă pauză. Uite, eu mi-am mai venit în fire. Un ceas de somn este o chestie mare, cum ar spune bucătarul nostru.

— Mare caraghios...

— Nu, mă contrazise Kiribeev, nu e caraghios ci... cum să-ţi spun... e ultimul mohican. Ostrenko este un vechi marinar şi s-au prins de el tot felul

de apucături golăneşti. Oameni ca el mai poţi întîlni ici, colo şi astăzi pe Marea Neagră. Ei spun ceaiului „apă friptă", ghetelor „bărci", pantalonilor — „nădragi", cravatei „zgardă"... Pînă şi numele oamenilor îl pocesc, rostindu-le afectat : „Jiora", „Saşia", „Alioşia"... Dar să ştii că e băiat bun şi o să renunţe cu timpul la toate astea. A nimerit într-un colectiv tare bun, strîns unit. Oameni ca Jilin, Ciubenko, Otkalenko, Makarov, Poreadin sînt aur, nu altceva. Mai cu seamă Jilin şi Ciubenko. Pe alte nave, organizatorii de partid ţin şedinţă după şedinţă, scriu procese-verbale şi mai ştiu eu ce. Pentru Ciubenko, însă, munca de partid este ceva permanent. La alţii, munca în producţie este una, cum s-ar spune o chestie de serviciu, şi viaţa de partid alta. Ciubenko ştie să le îmbine în aşa fel, încît desfăşoară parcă pe neobservate munca de partid, dar tot timpul şi cu toţi oamenii. Iată de ce este atît de puternic colectivul nostru. De altfel, cred că şi dumneata singur ţi-ai dat seama că poţi trece şi prin foc cu băieţii noştri. Numai un secund bun de-am avea în locul lui Nebîlţîn ! Cu Knudsen cred că o să fie mai complicat. În cei trei ani cît am lipsit, s-a schimbat mult. S-a obişnuit ca Nebîlţîn să facă sluj în faţa lui. S-a învăţat să fie stăpîn la bord. Pe urmă, mai e şi contractul : nu ne dă dreptul de a-i cere să-i înveţe pe marinarii noştri cum se vînează balenele. Şi el o ştie prea bine. Ai văzut şi dumneata astăzi cum au mers lucrurile... Nenorocirea e că Plujnik nu pricepe. Ştii ce-a făcut azi ?

Şi căpitanul Kiribeev îmi povesti ceea ce aflasem din radiogramele citite.

— După toate astea, ce-aş putea să cred despre comandantul-şef ? continuă Kiribeev. Ne trebuie cadre de oameni instruiţi, care să ştie să privească înainte, să fie supli, să aibă iniţiativă. De ce se află un om ca el în fruntea flotilei ? Mai mult pentru meritele lui din trecut... Dar oare meritele

din trecut pot fi singurul criteriu de apreciere a unui om ? Desigur că nu. Lui Plujnik ar fi trebuit să i se încredinţeze comanda unei nave poştale. I s-ar fi potrivit.

Şi acum, trebuie să mă înfăţişez acestui om, ca să mă judece... E drept, însă, că nu mi-e teamă. Sînt trecut prin ciur şi prin dîrmon... Şeful nostru de echipaj este într-adevăr un om şi jumătate, schimbă el pe neaşteptate vorba. Ai văzut ce curăţenie a făcut ? Marinar adevărat ! Şi doar ştie că de cum ajungem la nava-bază şi începem să ambarcăm cărbuni, *Taifunul* o să arate ca un coşar... Dar şeful-mecanic ? Dar radiotelegrafistul ? Nu mai vorbesc de Jilin şi Makarov... Cu oameni ca ei, nu pieri !

Vezi luminile de pe *Aian ?* Ne apropiem, profesore. Du-te şi te bărbiereşte ! Nu-mi plac cei ce fac pe romanticii şi se întorc din cursă cu barbă pînă la sprîncene.

...Nava-bază *Aian* era numai lumini. De pe puntea ei lată ca o pistă de decolare răzbătea pînă la noi zgomotul glasurilor, vuietul vinciurilor şi al ferăstraielor cu aburi : oamenii tranşau prada adusă de baleniera *Garpun* şi munca era în toi.

Tranşatorii îşi mînuiau cu îndemînare uimitoare cuţitele încovoiate ca nişte crose de hokei. Cîrligaşii trăgeau bucăţi de grăsime spre gurile cuptoarelor. Alţi muncitori spălau cu furtunurile sîngele şi murdăria.

Garpun se legăna lîngă bordajul navei-bază şi deasupra lui praful de cărbune plutea ca un văl negru : îşi împrospăta rezerva de combustibil.

Vinciul mare prinse a dudui acoperind toate celelalte zgomote : pe cala de halaj era trasă o uriaşă balenă nordică.

Căpitanul Kiribeev dădu semnalul cu sirena. Nu mult după aceea se apropie de noi o mică şalupă cu motor, ca să ia la remorcă balenele.

După ce terminarăm predarea, ne apropiarăm de *Aian* prin babord. Pe punte ne întîmpină Karinţev. Ne strînse tare mîinile, felicitîndu-ne pentru rodnica vînătoare, şi ne pofti la comandantul şef care, deşi cam bolnav, voia să-l vadă neapărat pe Kiribeev.

Îl urmarăm ; Kiribeev mă apucă de mînă, strîngîndu-mi-o, şi mă întrebă în şoaptă, surîzător :

— Ei, profesore, ne batem pînă la capăt ?

Îi răspunsei tot atît de încet :

— Da...

Plujnik zăcea în cuşetă, înconjurat de perne şi sticle cu apă caldă ; răsufla anevoie, iar din cînd în cînd gemea.

— Aha, ai venit, zise comandantul-şef cînd intrarăm. Raportează.

Căpitanul Kiribeev îşi scoase şapca, se aşeză, îşi umplu fără grabă pipa, o aprinse şi întrebă :

— Ce să raportez ?

— Hop şi tu cu insulele Galapagos ! exclamă Plujnik, mişcîndu-şi corpul greoi. În faţa cui te afli ? A superiorului sau...

Dar tusea îl înecă şi nu-şi putu sfîrşi vorba ; îşi duse batista la gură. După ce-şi reveni, întrebă sever :

— Mai întrebi ce ?

Căpitanul Kiribeev se uită la Karinţev, care-i făcu cu ochiul, vrînd să spună probabil : „Nu-l necăji pe bătrîn, povesteşte-i tot".

Dar Kiribeev fie că nu văzuse semnul, fie că avea motivele lui să nu se grăbească, continuă să tacă şi să se uite drept în ochii lui Plujnik.

Acesta zăcea jalnic şi neputincios ca un copil. Braţele şi gîtul îi erau puhave, faţa trandafirie, plină de pistrui, zbîrcită. Ochii mici şi roşii căutau obosiţi şi parcă în silă la Kiribeev pe sub sprîncenele albe, mătăsoase.

— Ce te zgîieşti la mine nevinovat ca o fată mare ? De ce taci ? Raportează ce s-a întîmplat

pe nava ta ! De ce nu te înțelegi cu oamenii ? Ce-i cu Knudsen ? De ce nu-l lași pe secund să-și vadă de treabă ?

— Prea multe întrebări deodată, făcu Kiribeev.

— Pun atîtea cîte trebuie, izbucni Plujnik, ridicîndu-se puțin în coate. La nevoie, îți mai pun și altele ! Nu tu, ci eu răspund în fața partidului. Eu răspund de toate... Hai, vorbește !

Kiribeev își încleștă fălcile. Îi aruncă lui Plujnik o privire tăioasă.

— Bine, tovarășe comandant-șef, rosti el răsuflînd adînc.

— Hai, hai, îl întrerupse Plujnik. Văd eu că te-ai supărat... Dar eu trebuie să mă supăr, nu tu... Uite, zac bolnav și treburi — pînă peste cap. Cine să se ocupe de toate ? O să trebuiască să fac un raport, împreună cu locțiitorul politic... Spune-mi : ce se petrece la tine pe balenieră ? Și încă ceva : cine te-a împuternicit să-i telegrafiezi lui Verigo-Katkovski ? Ai chef de un scandal pe scară mondială ?...

După aceste vorbe, se lăsă greoi pe perne, închise ochii, trase adînc aerul în piept și zise încet :

— Vorbește.. Cît privește supărările, ne-om socoti noi mai pe urmă.

Kiribeev se uită la Karințev, apoi la mine și începu :

— Iată cum a fost. Căutînd o regiune cu vizibilitate bună am nimerit în golful Străjerului. Acolo era o porțiune fără ceață, cu vizibilitate pînă la șase cabluri. L-am întrebat pe mecanic dacă e nevoie să spălăm căldările. Mi-a răspuns că nu: Băieții începeau să se plictisească.

— Dar cercurile de pregătire tehnică ? îl întrerupse Plujnik.

— Am hotărît să țin cîteva lecții despre biologia balenelor, despre observarea pe mare și să studiem tunul-harpon. M-a ajutat tovarășul Voronțov, și căpitanul Kiribeev făcu un semn spre mine,

— Așa, mormăi Plujnik, privindu-mă țintă.

— Pe urmă, am trecut la exerciții de tragere asupra unor lăzi.

— Așa, făcu mai tare Plujnik nemaiascunzîndu-și enervarea. Și de ce a refuzat Knudsen să tragă?

Kiribeev închise pe jumătate ochii. Fața comandantului-șef se făcu stacojie, apoi liliachie. Pe frunte și bărbie apărură broboane de sudoare. Respira greu, horcăia. Încercă să-și dreagă vocea tușind, dar nu izbuti să scoată decît un șuierat subțire, enervant.

— Ei? articulă el înecîndu-se.

— Întrebarea asta ar trebui să i-o puneți lui Knudsen, răspunse Kiribeev.

— Aha, așa care va să zică, izbucni iar Plujnik. Să te lași de chestii dintr-astea!... Glasul îi deveni șuierător. Să nu mai faci pe nebunul! Ce-ți închipui? Nu ție, ci mie mi-a încredințat partidul flotila și nu ție o să-ți ceară socoteală! Tu ești comandant-șef, sau eu? Cine ți-a dat voie să te ridici împotriva politicii partidului și guvernului? Cine i-a angajat pe specialiști, tu sau guvernul? Taci? Am să-ți scot eu gărgăunii din cap!

Karințev îi făcu semn lui Kiribeev să nu-l înfurie și mai rău pe bătrîn. Căpitanul Kiribeev, palid, își crispa buzele. Ghiceam că-i era rușine pentru Plujnik.

Comandantul-șef se uita la el, așteptînd să răspundă. Dar Kiribeev tăcea. În cele din urmă, Plujnik nu se mai putu stăpîni și țipă din nou:

— De ce taci? Cine te crezi? Încetează...

Nu-și termină vorba. Căpitanul Kiribeev se ridică și puse mîna pe șapcă.

— Serghei Alexandrovici, am să trec pe la dumneata cînd ai să te simți mai bine. Poate că ai să fii mai calm. Acum, am destulă treabă: trebuie să predau fișele balenelor, să ambarc combustibil...

Plujnik păli şi se lăsă pe perne, închizînd ochii.

— Ba nu, spune-mi acum, rosti el încet.

Kiribeev lăsă iar şapca din mînă şi se aşeză.

— În fond, ţi-am spus tot ce era de spus. Aş mai avea două rugăminţi.

— Ascult.

— Cer ca secundul Nebîliţîn să fie mutat de pe *Taifun.*

— Mai departe, zise Plujnik încet, bătînd cu degetele darabana pe noptieră.

— A doua rugăminte e în legătură cu Olav Knudsen. Nu mai avem nevoie de el. Avem pe *Taifun* doi oameni care pot fi harponieri. Au dovedit-o astăzi.

— Cine anume ?

— Ajutorul de harponier Ciubenko, organizatorul de partid al navei, şi comsomolistul Jilin, gabierul-şef.

— Asta-i tot ?

— Pot să lucrez şi eu ca harponier.

— Nu asta ! zise Plujnik enervîndu-se din nou. Te-am întrebat dacă mai vrei şi altceva.

Răspunsul lui Kiribeev sună limpede şi răspicat :

— Atît.

— Karinţev ! strigă Plujnik. Îl auzi ?

Kiribeev se uită la locţiitorul politic. Şi eu eram curios să aud ce va spune.

— Serghei Alexandrovici, începu Karinţev, în legătură cu Nebîliţîn nu ştiu ce să spun,... dar în ceea ce-l priveşte pe Knudsen, Stepan Petrovici are dreptate.

— Are dreptate ? făcu Plujnik. Hop şi tu cu insulele Galapagos ! Se ridică iar în coate. Dar contractul ? Dar străinătatea, ce-o să spună ? O să spună că nu poţi să ai de-a face cu Uniunea Sovietică ! Doar există o hotărîre a partidului şi guvernului în chestiunea asta ! Voi o să răspundeţi sau eu ?...

— Cred că dacă va fi nevoie să răspundem, o să răspundem cu toţii, zise Karinţev. Dar nu despre asta e vorba acum. Este adevărat că Knudsen a refuzat să vină la tun cînd l-ai chemat ? îl întrebă el pe Kiribeev.

— Da, răspunse acesta. Era beat şi ne-a trimis pe toţi la dracu.

— Aşa ! Şi după aceea l-ai pus la tun pe...

— Pe Jilin.

— Ei şi ?

— Cu trei harpoane, Jilin a ucis două balene.

— Bravo lui ! exclamă Karinţev. Dar pe celelalte două cine le-a ucis ?

— Una şeful de echipaj Ciubenko, a doua eu.

— Dumneata ?

— Da.

— Perfect ! Perfect ! Karinţev se ridică în picioare frecîndu-şi mîinile. Serghei Alexandrovici, cred că ar trebui să-l rugăm pe Stepan Petrovici să ne facă în scris un raport despre toate cîte am auzit. O să ne consultăm cu comitetul de ţinut şi cu trustul. Pe Knudsen, desigur, îl vom lua de pe *Taifun* şi-l vom ţine deocamdată pe *Aian*. Apoi, adresîndu-se lui Kiribeev : Dumneata eşti convins că ceea ce s-a petrecut astăzi nu este pur şi simplu o întîmplare norocoasă ?

— Sînt convins, tovarăşe Karinţev, şi am să-ţi spun chiar mai mult : după părerea mea, Jilin şi Ciubenko vor deveni curînd harponieri vestiţi în toată lumea. Vă rog foarte mult să-l luaţi pe Knudsen de pe *Taifun !* Şi mai daţi-mi voie să vă reamintesc de ceea ce v-am rugat mai înainte : să plece şi secundul Nebîliţîn. E un lucru atît de grav, încît sînt nevoit să vă pun chestiunea categoric : ori pleacă secundul Nebîliţîn, ori plec eu.

— Pe cine ameninţi, căpitane Kiribeev ? sări iar Plujnik. Uiţi cu cine vorbeşti ?

— Tovarăşe comandant-şef, spun totdeauna deschis ce gîndesc şi ce socot de cuviinţă să spun. Alt-

ceva nu cer. Dar vă rog să rezolvați imediat cererile mele. N-am să ies în larg pînă cînd Nebîliţîn și Knudsen nu vor pleca de la bord.

— Așa ! Ultimatum ? Mie ? Știi tu...

— Serghei Alexandrovici, îl întrerupse Karinţev. Nu putem să nu ținem seama de cererile căpitanului Kiribeev. Iată ce zic eu : să-l lăsăm să plece, iar peste două ore o să rezolvăm împreună toate, în liniște. Dumneata n-ai voie să te enervezi. Apoi, cred că nici ei n-au dormit și n-au mîncat ca lumea. Vă este foame, tovarăși ? Duceți-vă în careul ofițerilor și mîncați, iar noi vom discuta între timp problemele voastre.

— Bine, făcu anevoie Plujnik, după o pauză. Într-adevăr, nu mi-e bine. Să se ducă.

Karinţev îi făcu lui Kiribeev cu ochiul.

— Duceți-vă ! Duceți-vă ! Serghei Alexandrovici e bolnav, nu poate rezolva problemele așa, cît ai bate din palme.

Ne luarăm șepcile. Deodată, Plujnik se ridică nițel și spuse pe un ton împăciuitor :

— Nu te supăra, Stepane. Gîndește-te ce muncă de mare răspundere mi-a încredințat partidul, gîndește-te că nu mai sînt tînăr. Sănătatea mi-am pierdut-o în taigă, în luptele cu intervenționiștii japonezi și americani... Sînteți mulți și problemele sînt multe. Unul vrea una, altul vrea alta... Iar eu sînt unul singur comandant-șef al vostru. Du-te. O să chibzuim noi toate. Of ! Simt că-mi plesnește capul !

Afară, căpitanul Kiribeev îmi spuse :

— Ai văzut ? Așa arată un comandant-șef de flotilă ?! Și cînd te gîndești că a fost un om și jumătate. Uite ce pățește cine-și pierde busola și nu pune mîna pe sextant ca să se orienteze după soarele vieții...

Zorile încă nu mijiseră cînd pe *Taifun* fu terminată curățenia. Căpitanul Kiribeev stătea pe pun-

tea de comandă ca să-l zorească pe şeful de echipaj. După plecarea lui Olav Knudsen şi a secundului Nebîliţîn, căpitanul ardea de nerăbdare să iasă în larg. Consfătuirea pe care Plujnik voise s-o ţină cu căpitanii balenierelor nu mai avusese loc: bătrînul se simţea prost. Pe puntea de comandă, Karinţev vorbea încet cu căpitanul Kiribeev.

— Am înştiinţat comitetul de ţinut al partidului, trustul şi Comitetul Central de iniţiativa voastră. Acţionează cu mai mult curaj, dar nu te înfierbînta. Nu uita că de cursa asta depind multe. Dacă dai cumva greş, răuvoitorii, birocraţii — şi, slavă domnului, avem destui dintr-ăştia! — vor spune că prima oară cînd aţi vînat voi singuri, aţi avut noroc. Aşa că, vezi, ai grijă. V-aţi apucat de un lucru important. Aţi pornit la ofensivă şi aţi repurtat primul succes. Fructificaţi-l! Nu vă sfiiţi: dacă veţi avea nevoie de ajutor, cereţi-l. Am să fac tot ce-mi stă în putere ca să vă sprijin. Pe secundul Vorojeikin nu-l cunoşti. E tînăr, dar după cît mi-am putut da seama, e cam în genul dumitale: de-abia aşteaptă să se avînte în luptă. La noi, la nava-bază, se plictisea de moarte şi cerea mereu să fie trimis pe o balenieră. Ce impresie ţi-a făcut?

— Băiatul e plin de entuziasm. Îmi plac oamenii ca el, zise Kiribeev.

— Iar dumneata, tovarăşe Voronţov, vrei să-l însoţeşti din nou pe Kiribeev? mă întrebă Karinţev.

— Da, răspunsei eu.

— Bine faci! aprobă locţiitorul politic. Mai ai timp destul să lucrezi la nava-bază. Şi acum, vă urez noroc şi pe curînd!

De cum ajunse Karinţev pe *Aian,* Kiribeev dădu ordin să se moleze parîmele, apoi porni înainte cu viteză redusă. *Taifun* se îndepărtă încet de nava-bază...

— Va să zică, am învins, îmi spuse Kiribeev. Acum, totul depinde de noi.

— Nu ţi-e teamă ?

— Nu ! răspunse el cu hotărîre. Am încredere în oamenii mei. În afară de asta, profesore, nu regret niciodată ce-am făcut. Regretul este un început de slăbiciune şi un rău sfătuitor.

— Asta aşa e, îi dădui eu dreptate.

— Din viaţa mea personală ştiu, profesore, că mila şi nehotărîrea îţi macină voinţa, te fac să te supui împrejurărilor, oricît de stupide ar fi uneori. Dar să lăsăm asta... Ia te uită ce noapte minunată !

Noaptea era, într-adevăr, splendidă. Puteai citi pe cer ca într-o carte : stelele luceau ca nişte boabe mari de mărgăritar şi se oglindeau atît de clar în apa golfului, că le-ai fi putut prinde cu fileul de plancton. Parcă ne aflam undeva lîngă ţărmurile Mării Negre şi nu tocmai în nordul Oceanului Pacific, la capătul lumii.

Multă vreme admirarăm în tăcere bolta fără seamăn, marea liniştită.

— Frumos ? făcu la un moment dat căpitanul Kiribeev.

— Foarte frumos !

30

Cînd s-au petrecut cele de mai jos, eram lîngă căpitanul Kiribeev. Nu mi se mai întîmplase vreodată să văd cum nenorocirea îl schimbă cu totul pe om şi-l îmbătrîneşte într-o clipă.

...*Taifunul* începuse vînătoarea în zori ; scurt timp după ce ieşise din golful Morselor întîlnise lîngă capul Şipun, nu departe de farul automat, un cîrd de doisprezece caşaloţi.

La tun trecu mai întîi căpitanul Kiribeev. Manevrînd cu multă dibăcie ajunse chiar în coada

cîrdului şi, după cîteva schimbări de poziţie omorî un caşalot mare. Cetaceele mergeau, cum se spune, „în direcţie generală", adică treceau dintr-un bazin al mării într-altul (se îndreptau spre capul Kronie), din care pricină nu mai amarărăm victima de navă, ci înfipserăm în ea un pavilion şi o lăsarăm să plutească ca o geamandură ancorată.

Vremea era minunată şi nimeni nu se temea că am putea pierde prada.

După ce terminarăm treaba, căpitanul Kiribeev urcă pe puntea de comandă pentru a-l înlocui pe secundul Vorojeikin, iar la tun trecu Ciubenko. Şi el izbuti să ucidă cu două harpoane un caşalot mare, pe care-l lăsarăm de asemenea „balizat" în urma noastră.

Între timp cîrdul, fără să-şi schimbe drumul, continua să înainteze aproape fără popas spre nord-vest. Oamenii fură cuprinşi de patima vînătorii şi *Taifunul* continuă urmărirea.

Karinţev întrebă de cîteva ori de pe *Aian* cum merg treburile. Cînd căpitanul Kiribeev anunţă că lăsasem doi caşaloţi „balizaţi" şi că urmărim restul cîrdului, primirăm o radiogramă în care Plujnik însuşi felicita tot echipajul pentru reuşită. Căpitanul Kiribeev îmi arătă radiograma spunîndu-mi :

— Hop şi tu cu insulele Galapagos ! S-a dat bătut bătrînul. I-a venit mintea la loc... E şiret ca o vulpe !

Faţa îi strălucea de bucurie în timp ce împăturca cu grijă radiograma şi şi-o strecura în buzunarul de la piept.

După o jumătate de oră, baleniera se apropie de caşalotul din coada cîrdului. Dar mult timp Ciubenko nu izbuti să se plaseze la o distanţă convenabilă ca să poată trage. În sfîrşit reuşi şi trase. Harponul nu nimeri însă inima animalului în care ochise Ciubenko, ci coada. Caşalotul rămase o clipă ca trăsnit, apoi se smuci înainte şi, în timp

ce oamenii încărcau iarăși tunul, animalul rănit sări în apă, se răsturnă și se scufundă fulgerător sub balenieră. Curînd simțirăm o lovitură nespus de puternică la pupa. Baleniera se zgudui de parcă ar fi dat în plină viteză peste o stîncă submarină. Ciubenko ceru să se pună mașinile „pe drum înapoi", telegraful de la mașini țăcăni și baleniera zvîcni : se auzi o pîrîitură, iar prin spiraiurile deschise de la luminătorul sălii mașinilor răsună un vuiet ca de cutremur. Mașina lucra cu maximum de turații, dar baleniera nu se clintea din loc.

Mușcîndu-și buzele, căpitanul Kiribeev strigă în portavoce :

— Alo, mașinile ! Am cerut „pe drum înapoi !" Ce se întîmplă ? Cum ? La voi totul e-n ordine ? Atunci de ce dracu nava nu se mișcă ? Nu știți ? Niciodată nu știți nimic ! Marinar de cart ! strigă el aplecîndu-se peste parapetul punții de comandă. Să vină la mine șeful de echipaj !

După alte cîteva clipe, șeful de echipaj alerga spre pupa. Bocănind cu cizmele lor, cîțiva marinari fugeau după el. Mă îndreptai și eu într-acolo. Alți marinari lăsaseră între timp o scară la apă. Șeful de echipaj încălecă peste bordaj și dispăru repede. Se întoarse curînd. După fața lui ne dădurăm seama că era bucluc mare. Un marinar îl întrebă :

— S-a înfășurat cablul harponului la elice ?

El făcu numai un gest de deznădejde și porni zorit spre puntea de comandă.

Curînd apăru la pupa însuși căpitanul. Marinarii îi făcură loc. Kiribeev coborî peste bordajul pupei. Cînd reveni pe punte, era desfigurat. Se uită la noi, vru să spună ceva, dar se răzgîndi și porni cu pași mari spre puntea de comandă.

Ce se întîmplase cu nava ?

După plecarea căpitanului, un marinar coborî și el peste bordaj ; ne spuse apoi că elicea fusese ruptă de lovitura cașalotului. Iar dacă mai punem la socoteală că și pana cîrmei fusese strîmbată, nu

e greu de înțeles ce nenorocire se abătuse asupra balenierei *Taifun* și a căpitanului ei.

Spre norocul nostru, cașalotul, buimăcit din pricina ciocnirii, ieși la suprafață nu departe de prova balenierei și Ciubenko, care nu-și pierduse cumpătul, îl omorî cu al doilea harpon.

Iată ce s-a întîmplat mai departe. La fața locului au venit balenierele *Vihr* și *Garpun*. *Vihr* a adunat cașaloții uciși de noi și s-a întors la nava-bază, iar *Garpun* a rămas, căci la bordul lui se afla o comisie alcătuită din comandantul-șef Plujnik, locțiitorul politic Karințev și șeful-mecanic al flotilei Sventițki, fost cîndva boxer.

— Ei, ai ajuns unde-ai vrut ? zise Plujnik lui Kiribeev, în loc de salut.

Căpitanul nu-i răspunse și-i pofti pe cei sosiți în careul ofițerilor, unde mă chemă și pe mine, împreună cu șeful-mecanic Poreadin.

Plujnik ședea în mijlocul mesei.

— Hai, raportează, spuse el aruncînd o privire în jur.

Căpitanul Kiribeev relată pe scurt cum se produsese accidentul.

— Așa, făcu Plujnik. Dar dumneata, tovarășe șef-mecanic, ce ai de zis ? se adresă el lui Poreadin.

După ce Poreadin spuse ce avea de spus, Plujnik se întoarse spre Karințev :

— Ei, tovarășe locțiitor politic, totul mi se pare clar ! Cred că trebuie să vorbim deschis... Putem să mai încredințăm căpitanului Kiribeev comanda navei ?

— Și de ce să nu putem ? răspunse Karințev. Pînă acum i-am încredințat-o... Acest fel de a pune problema mi se pare curios !

— Hop și tu cu insulele Galapagos !... Ce ți se pare curios ? Cine i-a scos pe Knudsen și Nebîlițîn de pe *Taifun* ? Căpitanul Kiribeev. Cu firea lui poate chiar să și scufunde nava ! Dumneata ce pă-

rere ai, șefule ? întrebă el întorcîndu-se brusc spre Sventițki.

— Eu ? făcu Sventițki, aruncînd în scrumieră un cocoloș de hîrtie. Eu unul, tovarășe comandant-șef, cred că ar trebui pedepsit nu căpitanul Kiribeev, ci casalotul, pentru lovitură nereglementară la elice...

Toți izbucnirăm în rîs. Numai Plujnik își încruntă sprîncenele. Se așternu o tăcere apăsătoare.

— Serghei Alexandrovici, n-are nici un rost să ținem în loc *Taifunul,* spuse Karințev. Cu cît vor începe mai repede reparațiile, cu atît se va întoarce mai curînd la flotilă.

Plujnik se uită rînd pe rînd la noi toți, cu ochii lui mici și roșii, apoi întrebă :

— Nimeni nu mai are nimic de spus ?

Înclinînd ușor capul, Karințev se uită la căpitanul Kiribeev și-i făcu iar semn cu ochiul ; apoi se ridică declarînd :

— Cred că e timpul s-o pornim.

— Ba nu, stai puțin, zise Plujnik ridicîndu-se și el. Căpitane Kiribeev, ai mulți apărători, dar te previn că a doua oară n-am să mai țin seama de ei, n-am să mai tolerez nesăbuința și am să trag concluziile mele... Eu, frate, am mînă grea, de muncitor, și știu să lovesc al dracului... Stai puțin, nu mă întrerupe ! ...L-ai îndepărtat pe Knudsen de la bord, iar noi trebuie să-l plătim în valută pînă la sfîrșitul sezonului. Valută ! Mă înțelegi ? Knudsen spune că a ieșit pe punte, iar Nebîlițîn o confirmă. Pricepi ? Cum să calific purtarea dumitale ? Te întreb !

— Serghei Alexandrovici ! îl întrerupse Karințev.

— Stai puțin, lasă-mă să vorbesc ! Ei ?

— Serghei Alexandrovici, îl întrerupse iarăși Karințev, nu înțeleg de ce dumneata... Doar e în folosul nostru să avem harponieri proprii. Ce ai cu căpitanul Kiribeev ?

— Poate vrei să-l propun spre decorare ? făcu Plujnik batjocoritor.

— Va veni timpul să-l şi propunem... Să mergem Serghei Alexandrovici. Ştii că nu trebuie să te enervezi. Cînd *Taifunul* va fi reparat, îl vom chema pe căpitanul Kiribeev şi vom sta de vorbă.

— Vezi ce apărători ai, tovarăşe căpitan ? reluă Plujnik. Acum, la treabă, Dă-i drumul ! Şi să-mi trimiţi o notă explicativă. Ai grijă să termini cît mai repede reparaţiile ! Înţeles ?

Eram nespus de mirat că Kiribeev nu se enervase şi nu-şi ieşise din fire. Pricepuse, probabil, semnele pe care i le făcuse Karinţev şi se decisese să tacă.

După plecarea comisiei, *Garpun* ne luă în remorcă şi ne duse la Petropavlovsk.

De cum pornirăm, căpitanul Kiribeev intră în cabina lui şi nu mai ieşi pînă cînd ajunserăm în port.

Căpitanul de pe *Garpun* mă invită la el pe vas, dar îl refuzai politicos : nu-l puteam părăsi pe Kiribeev într-un moment ca acesta.

Accidentul şi discuţia cu Plujnik avuseseră asupra lui un asemenea efect, încît se închise în cabină şi nu ieşi pe punte decît atunci cînd ajunserăm la docul unde avea să fie reparat *Taifunul.* Dar, doamne, cum se trăsese la faţă ! Era aproape de nerecunoscut. Nasul i se ascuţise, ochii i se înfundaseră în orbite, buzele îi crăpaseră ca după o boală grea. De sub chipiu ieşeau în dezordine cîrlionţi cărunţi. Încercai să intru în vorbă, dar după ce bombăni ceva, se duse la şeful-mecanic.

La Petropavlovsk mă aşteptau scrisori şi telegrame de la soţia mea. Acasă, totul era în ordine. Găsii de asemenea o telegramă de la Verigo-Katkovski. Îmi mulţumea pentru materialul pe care i-l trimisesem şi-mi spunea că institutul aşteaptă un referat despre experienţa în muncă a primilor harponieri sovietici.

Reparaţiile au ţinut aproape două săptămîni. Au fost zile minunate ! Încurajat de telegrama lui Ve-

rigo-Katkovski, mă sculam în zori şi pînă la prînz lucram fără întrerupere la referatul asupra memorabilei vînători. După masă, îmi strîngeam hîrtiile, le închideam într-un sertar, apoi mă duceam la pupa ridicată pe nişte schele speciale, unde munceau zi şi noapte vînătorii de balene, în frunte cu şeful-mecanic Poreadin. Aici era toată vechea gardă de pe *Taifun* — Jilin, Ciubenko, Makarov, Jora Ostrenko — şi noul secund Vorojeikin.

Secundul cel nou era antipodul lui Nebîliţîn. Înalt, lat în umeri, blond, avea mîini de aur. Înţelegea orice intenţie a lui Poreadin dintr-o frîntură de cuvînt, îl găseai întotdeauna acolo unde trebuia şi unde era mai greu, ghicea cînd trebuie să ia barosul sau uriaşa cheie universală, ori ranga cea grea ca să ridice sau să sprijine ceva. Mereu stăpîn pe sine, nu făcea niciodată caz de îndemînarea lui. Salopeta şi bereta sinilie arătau pe el ca pe un adevărat secund — elegant şi de o curăţenie ireproşabilă, deşi lucra cu uleiuri şi vopsele. Vorojeikin făcea totul serios şi temeinic, nu era nevoie să-l controlezi.

Nu avea cîtuşi de puţin obligaţia să ia parte la aceste lucrări, răspundea numai de punte, cală, echipamentul de vînătoare şi timonerie. Dar, ca şi căpitanul Kiribeev, nu putea sta cu mîinile în sîn, se îmbolnăvea dacă nu făcea nimic. Apoi, ca şi căpitanul, abia aştepta să se termine reparaţiile ca să iasă din nou în larg, la vînătoare.

Vorojeikin îndrăgise marea încă de mic copil. Se născuse în 1913, pe spărgătorul de gheaţă *Vaigaci,* care se întorcea dintr-o expediţie în Marea Ciukotsk. Preotul vasului îl botezase, iar ofiţerul de cart îl înscrisese în jurnalul de bord.

Secundul Vorojeinik îmi plăcea foarte mult şi mă bucuram din toată inima că Kiribeev are un ajutor atît de bun.

În aceste zile, şeful-mecanic Poreadin se schimbase cu totul. Unde mai erau încetineala şi firea

lui tăcută, rezervată ? Stătea zi şi noapte sub pupa *Taifunului,* de unde-i auzeai mereu vocea de bas : „Mai cu foc, şoimilor !", „Încă o dată, şoimilor !", „Încă un pic !".

Se lucra cu spor, în bună înţelegere, fiecare muncind cît doi. Jilin, Ciubenko, Makarov nu voiau să fie mai prejos de şeful-mecanic şi de secund. Pînă şi Jora Ostrenko găsea timp şi să facă de mîncare, şi să lucreze la reparaţii, nelăsînd să-i scape nici un prilej de a plasa vreo glumă piperată.

Spre sfîrşitul reparaţiilor, se înseninâ şi căpitanul Kiribeev. Începu să vorbească mai des cu oamenii. M-am bucurat : asta însemna că-şi venea în fire.

Dar cu puţin timp înainte de terminarea reparaţiilor, căpitanul Kiribeev se întunecă din nou la faţă. Iată ce se întîmplase. Cu vreo trei zile înainte de a ieşi în larg, sosi la Petropavlovsk din Primorsk nava poştală *Ilici.* Aducea pasageri şi poştă.

Makarov, trimis după scrisori, se întoarse cu un teanc cît toate zilele. Oamenii din echipaj se năpustiră asupra lui. Makarov începu să strige numele celor ce primiseră corespondenţă. Kiribeev stătea la o parte, trăgînd din pipă. Cînd isprăvi de împărţit scrisorile, Makarov spuse cu naivă sinceritate :

— Tovarăşe căpitan, dumneavoastră n-aveţi nimic.

Kiribeev se încruntă, se răsuci brusc în călcîie şi intră în cabină.

Înainte de a mă culca, mă plimbai mult timp pe punte. Era o seară neobişnuit de caldă. Oraşul se cufunda încet-încet în somn, luminile se stingeau una după alta, liniştea devenea tot mai adîncă. Numai pe dealuri se auzeau ici, colo lătrînd vreun cîine sau lălăind pescari cu chef.

Tocmai mă pregăteam să mă duc la culcare, cînd în cabina căpitanului se aprinse lumina ; uşa se deschise şi Kiribeev se ivi pe punte.

— Te plictiseşti, profesore ? mă întrebă el zărindu-mă.

— M-am cam săturat, mărturisii eu. Abia aştept să ieşim în larg.

— Ei, ei, văd că te-ai învăţat cu marea. Asta-i bine. Nu te mai frămînta : mult a fost, puţin a rămas.

Tăcurăm.

— Dar de ce stăm aici ? rosti el în sfîrşit. N-ai vrea să vii puţin la mine ?

Nu-i răspunsei imediat. Mă apucă atunci de mînecă şi insistă prietenos :

— Hai, vino. Singurătatea m-a acrit de tot.

Deschise uşa şi se dădu în lături ca să mă lase să trec.

31

De cîteva zile nu mai intrasem în cabina căpitanului. Cîte nu se schimbaseră aici ! De pe pereţi dispăruseră imaginile în culori cu peisaje din Neapole, Londra şi Singapore, litografia *Erupţia Vezuviului,* desenele în tuş stilizate, înfăţişînd gheişe, muntele Fuji-Yama, vişini înfloriţi şi punţi subţiri, aeriene, parcă ţesute din fir de păianjen, aruncate peste torente năvalnice... Acum, sub poliţele cu cărţi atîrnau vechi instrumente de navigaţie. Colecţia putea să trezească admiraţia oricărui lup de mare. Ce nu găseai aici ! Adevărate comori. Alături de o alidadă veche atîrna un sextant, apoi un compas magnetic şi un barometru. Mai încolo, un ochean minunat, cu ramă din mahou, şi un străvechi ceas cu nisip.

Într-o ramă odihnea, sub geam, o frunză rotundă, uscată de rasamal — arbore gigantic din India.

Pe frunză scria ceva, dar nu izbutii să deslușesc ce. Din lecturile mele știam că în antichitate frunzele de rasamal serveau în India ca hîrtie nu numai pentru scrisori, dar și pentru cărți întregi. Se pare că bibliotecile din această țară conservă și astăzi manuscrise pe frunze de rasamal.

La loc vizibil odihnea pe un suport o minunată brigantină. Parcă plutea, cu atîta iscusință așezase meșterul velele de mătase pe catargele sculptate. Polița de la capul cușetei era plină cu dinți de cașalot — vechi, cu emailul îngălbenit, ca ai unui fumător înveterat — și diferite obiecte lucrate din fanoane de balenă. Nici o elegantă și nici un elegant din veacurile XVII, XVIII și chiar XIX nu se puteau lipsi de fanoanele de balenă. Corsetele, corsajele și crinolinele care făceau talia femeilor subțire și mlădioasă ca trestia erau fixate pe „balene" — pe șuvițe tăiate din fanoanele acestea. Doamnele nu bănuiau că elastica „balenă" care le ascunde obezitatea prematură este rodul muncii grele, primejdioase a unor oameni bărboși, care duhnesc a untură de pește, cu mîinile crăpate și însîngerate de gerurile cumplite și de sarea mării, cu ochii inflamați de strălucirea orbitoare a gheților... Doamnele nu bănuiau că munca fără odihnă nu-i împiedica pe acești oameni cu înfățișare aspră, murdari de sînge și grăsime, să viseze la orașul natal unde era lumină, cald, muzică și unde erau fete cu talia subțire ca tulpina crinului.

Dar ce știau despre vînătorii de balene cavalerii pe ale căror coifuri străluceau penajele lucrate din fanoane de balenă de iscusiții meșteri din Bayonne, Bordeaux și Haarlem ?

În ultimul deceniu al secolului trecut, fanonul de balenă se vindea pe piețele din Bremen, San Francisco și Honolulu cu patru dolari funtul ! În secolul al XVII-lea se dădeau adevărate bătălii pentru fanoanele și untura de balenă. Cît sînge

s-a vărsat lîngă malurile Spitzbergenului! Vînătorii de balene olandezi şi englezi îşi disputau cu tunul cele mai bune regiuni de pescuit. Olandezii au construit în secolul al XVII-lea pe insula Amsterdam din arhipelagul Spitzbergen un oraş întreg al vînătorilor de balene, pe nume Smerenburg. Era un fel de Clondyke al veacului XVII. Pe străzile lui forfoteau grupuri de oameni bărboşi, cu pipe de lut în dinţi. Aceşti oameni procurau untura şi fanonul de balenă. În alte golfuri staţionau corăbii ale englezilor, danezilor, bascilor. Timp de o sută de ani, pe insulele din arhipelagul Spitzbergen a domnit freamăt ca în toate marile porturi ale Europei. Liniştea n-a revenit pe arhipelag decît pe la mijlocul secolului trecut, după ce balenele groenlandice au fost exterminate. Vînătorii au plecat spre strîmtoarea Davis, apoi şi mai departe, spre mările Bering şi Ohotsk. Astăzi, fanoanele de balenă costă cîţiva bani. Tapiţerii din Paris umplu cu ele somierele, iar din sorturile mai grosolane se fac perii de parchet.

Unde adunase căpitanul Kiribeev toate aceste suveniruri? I-o fi dor de femeia, după spusele lui, cu corp sculptural, neasemuit de mlădios, care-şi menţinea silueta prin tinereţea şi frumuseţea ei, nu cu ajutorul „balenelor"?

În timp ce examinam cabina căpitanului, căutam pretutindeni portretul Larisei, dar nu-l descopeream nicăieri. În schimb, deasupra policioarei cu obiecte din fanon de balenă văzui două bastonaşe subţiri. Nu le băgasem în seamă la început, căci erau greu de observat, peretele şi bastonaşele fiind de aceeaşi culoare, a fildeşului.

Dar cînd mă apropiai de ele, constatai că nu sînt la fel, că nu au aceeaşi culoare şi nici nu sînt din fildeş, deşi bastonaşul mai de sus semăna cu fildeşul din cauza nuanţei şi a masivităţii lui. Îl desprinsei încetişor de pe perete, îl examinai atent

şi-l ciocănii cu unghia: corpul lui greu, masiv, parcă turnat, scoase un sunet slab.

— Colţ de unicorn[1] ? îl întrebai pe căpitanul Kiribeev.

Făcu un semn afirmativ.

În evul mediu, colţul de unicorn — narvalul arctic — era numit „degetul lui dumnezeu". Călugării şi vracii medievali îi atribuiau efecte miraculoase; din „degetul lui dumnezeu" uscat ei făceau un praf cu care tămăduiau multe boli. Praful acesta era unul din cele mai scumpe leacuri ce se vindeau în farmaciile timpului.

Colţii de unicorn erau păstraţi în tezaurul regilor şi episcopilor, alături de diamante şi de aur. Sculptori iscusiţi făceau din ei sceptre pentru monarhi. Şi sceptrul pe care l-a purtat la încoronare Ivan cel Groaznic era făcut tot din colţ de unicorn.

Cercetam acest obiect rar şi mă întrebam de unde o fi provenind. Tot lecturile mele despre mamiferele marine îmi arătaseră că unicornul — unul din animalele marine cele mai rare — se întîlneşte astăzi doar la latitudinile înalte din Arctica, departe de continent. Îl vînează numai eschimoşii din Groenlanda, care trăiesc pe ţărmurile strîmtorii Scoresby, şi vînătorii de la capul Barrow.

— E o amintire de la taică-meu, spuse căpitanul Kiribeev, ghicindu-mi gîndul. I l-au dăruit ciukcii în semn de recunoştinţă pentru că salvase nişte vînători în regiunea golfului Mecimghen... Tata comanda goeleta *Alaska* şi navigase prin părţile acelea.

Cînd luai al doilea bastonaş, amfitrionul zise:

— Mi l-a dăruit Larisa... E din vertebre de rechin albastru. Costă o nimica toată. În Cuba, se

[1] Mamifer din ordinul cetaceelor, care trăieşte în mările din nord; se mai numeşte şi narval. Masculul are doi dinţi canini, dintre care unul lung de peste un metru (n. ed.).

fac cu sutele, la fel ca în Caucaz bastoanele din merișor turcesc. Dar țin la el...

Și spunînd acestea, se prefăcu foarte ocupat cu curățatul pipei. Ghiceam că e tulburat, frămîntat de ultimele evenimente: discuția cu Plujnik, accidentul din timpul vînătorii de cașaloți, clipele de apăsătoare așteptare cînd Makarov striga numele celor care primiseră scrisori...

Bănuiam că simte nevoia, ca și atunci cînd ne întîlnisem pentru prima oară, să aibă lîngă el un suflet de om căruia să i se destăinuie, să-i spună tot ce-i roade inima. Și nu mă înșelam.

— Știi, profesore, mulți mă cred un om puternic, unii chiar un „om de fier", începu el, privindu-mă printre gene. Prostii! Sînt la fel ca toată lumea.

Văd că te uiți la lucrurile astea și oftezi. Îți spui probabil: ce fericit e căpitanul Kiribeev, cîte suveniruri rare are, cîte n-a văzut, pe unde n-a fost!... Așa-i că am ghicit? E drept că am văzut multe, continuă el, am colindat aproape toată lumea. Puțini au parte de un asemenea noroc. Dar oare sînt eu fericit? Azi, toți au primit scrisori. Iar eu? Acum cîteva clipe țineai în mînă bastonul acela din vertebre de rechin. Poate că de mult ar fi trebuit să-l arunc peste bord. Dar nu sînt în stare. De ce? Pentru că, profesore, sînt prizonierul amintirilor. Îmi închipui că ți-e greu să înțelegi situația mea. Te împaci bine cu soția. Pe cînd eu...

Căzu o clipă pe gînduri; apoi oftă adînc și continuă:

— Cînd eram tînăr, profesore, aveam și eu o filozofie, adică-mi îngădui s-o numesc așa; îmi ziceam că viața personală, adică familia, copiii, n-ar putea decît să mă stingherească, pe mine, marinarul. Visam numai călătorii în țări îndepărtate. Ori de cîte ori mi s-a pus problema asta, pur și simplu am evitat s-o rezolv. Mă gîndeam: „Unii cîntă din

flaut, alţii construiesc piramide". Eram convins că menirea mea e să construiesc piramide şi că familia ar fi o povară.

Care a fost rezultatul ?

N-am construit nici o piramidă, iar din flaut am început să cînt prea tîrziu.

Eşti tînăr şi n-ai apucat vremea cînd în rîndurile tineretului se propovăduia ascetismul : comsomoliştii nu purtau cravate, iar a săruta mîna, chiar şi a fetei la care ţineai, părea o gravă încălcare a moralei noi. N-am fost comsomolist, dar gîndeam şi eu la fel. Între noi fie vorba, această exagerare în problemele morale a jucat şi un rol pozitiv în educarea revoluţionară a unei generaţii întregi. Şi, pentru un stat atît de mare cum este al nostru, asta nu e puţin.

În societatea noastră, profesore, urmă căpitanul Kiribeev, există oameni care susţin (de altfel şi presa o afirmă deseori) că faptele eroice se pot săvîrşi numai în numele cauzei... Dar dragostea ? Oare numai în vechea societate se puteau săvîrşi fapte eroice pe altarul dragostei ? Literatura noastră, ziarele noastre vorbesc mereu de construcţii, uzine, ogoare şi se ocupă mai puţin de dragoste. Dar ce înseamnă uzinele, ce înseamnă pămîntul fără frumuseţe şi dragoste ? De mii de ani ară pămîntul oamenii... Au existat şi apeductele romane, şi piramidele, şi catapultele, şi Icar făuritorul aripilor... În numele cui s-au făcut toate astea ? În numele bucuriei şi fericirii, nu-i aşa ? Dar ce înseamnă fericire ? Munca ? Da ! Dar mai există şi fericirea întîlnirii tainice, a primului sărut, fericirea de a strînge mîna celei pe care o iubeşti, fericirea căsătoriei, a naşterii copilului, educării lui... Fericirea, profesore, este o noţiune foarte cuprinzătoare. E ca oceanul. Ea cuprinde şi negurile şi furtunile, şi frumuseţea orbitoare a cerului azuriu...

Natura, profesore, are o organizare complexă. Există pe lume elefanți și bacterii ce nu se pot vedea cu ochiul liber, oceane și pîraie, ghețuri veșnice și deșerturi arse de soare. Dar mai presus de toate stă omul cu energia lui. Energia omului este în stare să schimbe natura. Există, însă, un domeniu în care omul este cîteodată sfios, uneori chiar neputincios : dragostea. Chiar și un savant de geniu, cînd e îndrăgostit, cade în genunchi în fața unei femei care poate să-i fie inferioară din punct de vedere intelectual. Un invincibil comandant de oști ajunge prizonierul unei femei obișnuite... Mă exprim limpede ?...

Nu, ideea lui nu-mi părea încă limpede. Pînă acum nu-mi vorbise niciodată emfatic și cu atîta căutare. Țin bine minte prima noastră convorbire. Simțisem și atunci, e drept, că Kiribeev nu este un om obișnuit, că citise mult, că are o inteligență multilateral dezvoltată și mlădioasă, dar că uneori poza, vrînd să pară un lup de mare cam naiv și neciopliț. Slăbiciunea, însă, i se putea ierta și, apoi, nu despre asta era vorba acum.

— Și eu am căzut prizonier, continuă el. Am căzut prizonier și totuși nu m-am predat...

Tot timpul am dorit ca viața mea și a Larisei să fie fericită. Și ce a ieșit ? Ții minte cum s-a terminat întîlnirea mea cu Larisa după întoarcerea flotilei de baleniere la Primorsk ? Atunci, cînd am surprins-o lîngă casă cu muzicianul acela ? Ți-am spus că toată noaptea am stat de vorbă cu Larisa. Ea stăruia să plecăm la Leningrad. Ei bine... I-am răspuns că am să mă gîndesc, și m-am dus la bord.

Seara, cînd m-am întors acasă, i-am spus că sînt de acord să plecăm la Leningrad. Mă lăsasem influențat de starea ei de spirit. Apoi, trăgeam și eu nădejdea că la Leningrad toate se vor aranja. Îți dai seama că nu mi-era ușor să părăsesc Extremul Orient : aici mă născusem și crescusem, apoi și munca mă pasiona. Dar țineam atît de mult la

Larisa, încît eram gata s-o urmez şi la capătul pămîntului. Într-o bună zi, aşadar, ne-am urcat în tren şi am pornit-o spre apus. Amîndoi eram veseli, entuziasmaţi, fericiţi.

32

Am stat la Leningrad trei ani. Da, trei ani... Acolo s-a sfîrşit totul... La început, e adevărat, eram o pereche fericită ; după necazurile de la Primorsk, parcă mai trăiam o dată luna de miere. Începuse încă din tren ; tot drumul de la Primorsk la Moscova ne copleşeam cu atenţii, coboram în gările din taigă şi culegeam flori. Pe măsuţa din compartimentul nostru găseai tot ce se întîlneşte pe acest drum. Larisa cumpăra mereu şi mă întreba de toate. I-am povestit cum se culeg nucile de cedru, cum se pescuiesc coregonii şi lipanii, din ce se fac cizmele de blană, cum se lucrează împletiturile de nuiele pentru damigene, sticle... Şi ea, şi eu uitasem cu totul neînţelegerile de la Primorsk. De altfel, nici nu aveam cînd să ni le amintim, atîtea lucruri noi ne captivau atenţia în cursul drumului nostru îndelungat.

Cît popor mergea cu trenul acela ! Ce oameni feluriţi ! Marinari, grăniceri, vînători de balene, vînători de tigri, prospectori, diplomaţi, hidrologi, căutători de aur, constructori... Doamne, cine nu era acolo ! Pînă şi străini din Mexic, din insulele Hawai şi Japonia în trecere prin ţara noastră. Dar la ce bun să-ţi povestesc... Doar şi dumneata ai făcut de curînd drumul ăsta... Ai fost la Leningrad, profesore ?

— N-am avut prilejul, răspunsei eu.

— Păcat ! exclamă Kiribeev şi reluă firul povestirii : Am colindat aproape toată lumea. Am fost la Londra, Hamburg, New-York, Şanhai, Marsilia,

Valparaiso, Anvers, Bombay, San Francisco, Le Havre... aici căpitanul făcu un gest şi întrerupse enumerarea :

— Dar cred că mi-ar fi mai uşor să înşir oraşele pe care nu le-am văzut ! Da, cred... La Leningrad, însă, veneam pentru prima oară. Mi-l închipuiam cenuşiu, rece, un oraş neprimitor şi aspru. De altfel, aşa a şi fost în primele ore. Am tras la hotelul Okteabr, peste drum de gara Moscova. E un loc tare zgomotos. Închipuieşte-ţi o piaţă mare şi goală. Toată ziua huruie tramvaiele, claxonează autobuzele, maşinile. În centrul pieţei, o „sperietoare" — monumentul lui Alexandru al III-lea : un bolovan cît toate zilele şi în vîrful lui ţarul în chip de jandarm. Picioare de cîte zece puduri, dos formidabil, trup înotînd în osînză, barbă ca o mătură, chip fără expresie. Curată sperietoare ! Nu ştiu dacă sculptorul Trubeţkoi l-a făcut aşa dinadins sau fără să vrea.

Piaţa aceea de piatră, rece, aproape goală, cerul cenuşiu ca un văl de fum, zgomotul maşinilor, trăsurilor şi tramvaielor, aerul umed şi îngheţat mă apăsau. Nici Larisa nu prea se simţea în apele ei, dar era numai zîmbet şi ciripea necontenit în timp ce rînduia lucrurile în garderob. Pe mine mă rodea melancolia. Camera noastră era aproape sub acoperiş. Stăteam la fereastră şi priveam oraşul, pădurea de coşuri înnegrite de funingine, piatra cenuşie a caselor, cerul fumuriu şi frămîntat — şi în faţa ochilor minţii îmi apărea bolta azurie din Primorsk, munţii vulcanici, taiga, Oceanul Pacific în toată maiestatea sa.

Îmi părea rău că venisem în acest oraş mare şi neprimitor.

După ce am pus lucrurile la locul lor, ne-am gîndit să hoinărim puţin prin oraş.

Îmi place să merg fără nici o ţintă pe străzile unui oraş necunoscut. Oriunde te abaţi ai prilejul să vezi ceva nou şi interesant.

Ne-am întors la hotel tîrziu, obosiți, dar pur și simplu fermecați. Leningradul este un oraș uimitor. Lîngă gara Moscova îți face o impresie apăsătoare, dar e destul să te îndepărtezi puțin de acest loc ca să nimerești parcă în altă lume.

În dimineața următoare, ne-am suit în primul tramvai ieșit în cale, fără să întrebăm încotro merge. Tramvaiul a trecut de hotel, a cotit la dreapta și ne-a purtat vreo cincisprezece minute pe o uliță îngustă și întunecoasă, străjuită de case cenușii înalte. Tocmai începeam să regretăm că nu întrebasem pe nimeni unde duce această diligență gălăgioasă a secolului XX, cînd deodată apăru în fața noastră, ca într-un basm, o piață largă, iar la capătul ei o mînăstire cum nu mai văzusem de frumoasă.

Ții minte versurile astea ?

Un caic, zburlind vîntrele,
Lunecă prin vălurele,
Se oprește, abătut,
La ostrovul cunoscut,
Și ce vede, mai nu crede,
Că dintîi acuma vede,
O cetate nou clădită,
În lumina daurită...[1]

Lîngă mînăstire, în fundul parcului, se înălța o clădire cu linii sobre, pe al cărei acoperiș flutura steagul roșu. Cînd taxatorul a strigat „Smolnîi", am sărit de pe locurile noastre și ne-am grăbit să coborîm... Cîteva ore în șir am hoinărit pe acolo. Larisa era entuziasmată de tot ce vedea și mă dojenea că nu mă extaziam și eu.

[1] A. S. Puşkin — *Povestea țarului Saltan, a feciorului său Gvidon voevod viteazul, și a frumoasei crăiese Lebăda* din vol. *Basme*, în românește de Adrian Maniu, Ed. Cartea Rusă, București 1953 (n. ed.).

— Stiopocika, cîripea dînsa, cum poţi să taci ? De ce stai ca de lemn ?... Stiopa, ia uită-te ce frumuseţe !

Îmi arăta cînd biserica cu cinci cupole a mînăstirii Smolnîi, cînd grilajul semicircular din fier forjat, cînd curtea cu turnurile de pază la colţuri.

— Priveşte, da' priveşte odată, Stiopa ! Ce minune !

Într-adevăr, era minunat : grilajul de fier forjat părea o dantelă neagră, fină, aeriană, aurul cupolelor bisericii şi turnurilor de pază strălucea... Dar parcă poţi găsi cuvinte care să exprime toate aceste frumuseţi ? De altfel nici nu-i specialitatea mea...

Kiribeev dădu la o parte un smoc de păr cărunt care-i cădea mereu peste ochi, trase din pipă şi continuă :

— Înţelegi, profesore ? Nu piatra din care meşterii ruşi duraseră cu aproape două veacuri în urmă aceste opere nemuritoare mi se părea măreaţă. Pentru mine, măreţia, dacă vrei, frumuseţea înălţătoare a acestor locuri, consta în cu totul altceva. În ajutorul ochilor venea imaginaţia... Cum să-ţi explic mai clar ? Cînd am păşit pe aleea ce duce la Smolnîi şi m-am oprit apoi în faţa treptelor de la intrarea principală, m-a fulgerat un gînd : pe aceste trepte a intrat în Smolnîi, în noaptea de 24 spre 25 octombrie 1917, Lenin.

Priveam Smolnîi şi vedeam parcă aievea focurile arzînd, fumul albăstrui al mahorcăi, cuşmele mitoase ale soldaţilor, tricourile şi beretele marinarilor din Baltica, şepcile de piele ale muncitorilor din Piter, auzeam larma glasurilor, huruitul motocicletelor, comenzile...

Într-un cuvînt, mă simţeam purtat cu ani şi ani în urmă, uitasem de tot şi toate. Pe drum spre hotel, tăceam de parcă mi-era teamă ca vorbele să nu destrame ceea ce vedeam cu ochii minţii. Larisa, însă, nu înţelegea ce e cu mine. Era entuziasmată de aspectul exterior al acestor clădiri într-a-

devăr minunate, unice dar nu vibra la ceea ce-mi răscolise sufletul. Sporovăia necontenit şi mă tot întreba :

— Ce-i cu tine, Stiopa ? Nu cumva eşti bolnav ? Ţi-e dor de Extremul Orient ?

Ce puteam să-i răspund ? Ca să nu mai isc discuţii inutile, i-am spus : „Da, mi-e dor".

La masă a băut puţin. Dar băutura o ameţise uşor şi — cînd cocheta cu mine, cînd fredona melodia pe care o cînta orchestra restaurantului, cînd îmi declara cu căldură că am făcut foarte bine plecînd din Extremul Orient, că aici vom trăi, în sfîrşit, o viaţă adevărată, că Primorskul este un colţ uitat de lume, iar Leningradul un mare centru cultural, că viaţa de aici, aşa cum o ducem noi, este cea adevărată.

— Ştii ceva, Stiopocika ? îmi spunea dînsa. Deocamdată să nu ne gîndim cum o să ne aranjăm şi cum o să ne orînduim viaţa aici. Mai întîi să vedem tot Leningradul, toate comorile lui, iar de celelalte o să ne ocupăm cînd ne-om plictisi... Apoi mi-a declarat că mă iubeşte foarte mult şi m-a rugat să uit tot ce se întîmplase acolo, adică în Extremul Orient. Mi-a spus că este o fire nesuferită, iar eu sînt un om adevărat, dar că niciodată n-o să mai facă boacăne, că după ce vom termina de vizitat oraşul, se va înscrie la conservator, iar eu, dacă vreau, o să iau comanda unei nave...

Cînd ne-am urcat în camera noastră, s-a aşezat pe divan, a dat să spună ceva, dar la mijlocul frazei s-a sprijinit de spătar şi a adormit într-o clipă. Eu m-am apropiat de fereastră. De jos, din stradă, răzbătea pînă la mine zgomotul tramvaielor, şuieratul locomotivelor în gara Okteabr — tot vuietul şi toată agitaţia unui oraş mare.

Am deschis fereastra şi, sprijinindu-mă de pervaz, am început să mă gîndesc : oare am făcut bine că am venit aici, renunţînd la munca pe care o iubeam ? Ce mă aştepta aici ? Oare interesele

noastre aveau să se potrivească odată şi odată, sau Larisa va continua să privească totul cu superficialitate ca şi astăzi ?

Din cînd în cînd mă uitam la ea. Era ca un copil care, după ce s-a zbînţuit şi s-a ţinut toată ziua de strengării, doarme frînt de cum pune capul jos. Uneori se răsucea în somn, încreţea fruntea, mişca buzele şi respira neregulat. Ce o fi frămîntînd-o ? Ce gînduri o chinuiau ?

Mă întrebam : oare fac bine că nu încerc să-i influenţez într-un fel conştiinţa, gusturile, gîndurile şi năzuinţele ? De ce am lăsat totul în voia valurilor ? E frumoasă, într-adevăr, uneori grijulie, caldă, dar alteori parcă ar avea minte de păsărică !

M-am culcat pe la miezul nopţii, zicîndu-mi că poate aici, pe meleagurile astea noi, cînd vom avea amîndoi ocupaţie, viaţa noastră va deveni, în sfîrşit, cum trebuie...

Dormeam prost, încă nu izbutisem să mă obişnuiesc cu diferenţa de timp : la ora la care ne culcam aici, în Extremul Orient ne sculam. Larisa s-a adaptat repede. Îi plăceau zgomotele marelui oraş, viaţa de hotel, existenţa trepidantă.

— Nu ştiu de ce, Stiopa, dar îmi place teribil să stau la hotel, îmi spunea dînsa. Circulaţia, telefoanele, subretele, lifturile, întîlnirile neaşteptate — toate astea îmi dau un fior plăcut.

A doua zi, după gustarea de dimineaţă, ne-am dus în Piaţa Senatului. Lîngă monumentul lui Petru I oficiau fotografii, iar lîngă grilajul scuarului Alexandrovski îşi instalaseră şevaletele pictorii. Ne-am fotografiat mai întîi în faţa Senatului, apoi pe fondul catedralei Isaakievski ; cînd să plecăm, s-a ivit deodată în calea noastră un omuleţ pipernicit, cu nas roşu, palton negru jerpelit, pălărie veche mototolită şi *pince-nez*.

— Mi se pare că nu sînteţi de pe aici ? ne-a întrebat el.

— Dar după ce se cunoaşte ? am zis eu.

— Localnicii nu prea vin să vadă monumentele, a răspuns dînsul. Curiozitatea îi trădează pe străini.

Larisa m-a tras de mînecă, spunîndu-mi :

— Hai să mergem, Stiopocika.

Dar, nu ştiu de ce, tipul ăsta mă interesa. Mai tîrziu aveam să blestem clipa cînd intrasem în vorbă cu el. Omuleţul şi-a scos *pince-nez*-ul, şi-a frecat nasul şi, după ce a tuşit ca să-şi dreagă glasul, a zis iar :

— Durerea e că n-apuci totdeauna să-ţi vezi visurile cu ochii : cîţi localnici, bunăoară, ajung să cunoască tot ce e demn de cunoscut în oraşul lor ? Dar... n-aţi vrea un portret, ca să zic aşa, ca amintire ? Am putea lua ca fond Senatul, sau Amiralitatea, ori poate vreţi aici, lîngă *Călăreţul de aramă*?

Propunerea omuleţului nu m-a încîntat. Probabil că a simţit şi el asta, căci l-am văzut schimbîndu-se dintr-o dată : chipul lui a căpătat un aer de demnitate ; şi-a îndreptat spinarea şi a adăugat pe un ton jignit :

— Cred că m-aţi înţeles greşit. Eu vi-l fac, iată şevaletul meu.

Şi mi-a arătat într-adevăr un şevalet, un scaun pliant şi o cutie de vopsele din acelea pe care le folosesc de obicei pictorii în aer liber.

— De altfel, a reluat el, de parcă ar fi uitat principalul, să ştiţi că nu durează mult şi nici n-o să vă coste scump.

Eram gata să-l refuz şi întinsesem mîna s-o iau de braţ pe Larisa, cînd deodată ea l-a întrebat :

— Dar un portret în ulei aţi putea face ?

— În ulei ? a zis el îngîndurat, de parcă ar chibzui dacă merită să-şi bată capul şi dacă vom fi în stare să-i plătim cît trebuie. În ulei ? a repetat omuleţul, apoi a început să îndruge la repezeală : Sigur că pot... Pot să-l fac în guaşă sau pastel, cum doriţi... Este adevărat că-mi place mai mult acuarela. Acuarela dă tonuri suculente, străvezii, ira-

diază parcă lumină, dă iluzia vieţii... Uleiul e bun pentru pictură monumentală, dar dacă doriţi, vă stau la dispoziţie. Numai că nu ştiu unde aş putea să vă fac portretul. Ştiţi, nu am atelier...

— Dar dacă l-aţi face la noi ? i-a propus Larisa. La noi, la hotel ?

— Perfect ! Cînd aş putea să mă apuc de lucru ?

— Mîine, a răspuns Larisa şi luîndu-mă de braţ, i-a spus pictorului la ce hotel stăm şi în ce cameră. Ne-am îndreptat apoi spre catedrala Isaakievski ; ea s-a lipit de mine şi mi-a şoptit : Nu eşti supărat ?

I-am răspuns că nu sînt supărat, dar că fantezia asta n-avea rost, căci o să ne pierdem vremea de pomană.

Larisa mi-a strîns braţul :

— O, Stiopocika, ce bun eşti tu ! Dacă ai şti cît te iubesc !

Din păcate nu puteam bănui ce urmări avea să aibă pentru noi întîlnirea întîmplătoare cu pictorul vagabond.

33

A doua zi, Larisa s-a deşteptat în zori.

S-a plimbat prin cameră ca şi cînd ar fi căutat ceva, apoi s-a oprit la fereastră, a dat la o parte perdelele şi a privit mult timp oraşul.

Leningradul se trezea ; străzile se umpleau de zgomote înfundate, undeva, mai departe, şuierau prelung sirenele, iar în gară oftau locomotivele.

Mă uitam la nevastă-mea şi nu înţelegeam ce-o frămîntă. De ce se sculase atît de dimineaţă ? După ce a stat o vreme la fereastră, s-a dus la oglindă, şi-a desfăcut părul, care i s-a revărsat pe umeri, şi a început să se pieptene. Are părul moale şi lung, profesore, curge în valuri de mătase... După ce s-a

pieptănat, a început să-şi sulemenească faţa. Dădea cu o cremă, apoi o ştergea cu o bucăţică de vată şi punea alta. Nu pricepeam de ce se fardează atîta.

Femeile din Leningrad sînt palide şi probabil că au nevoie de dresuri. Dar ei, ce-i trebuiau ? Cînd a terminat, ne-am aşezat la masă. Şi în timpul micului dejun a fost agitată, neliniştită : a mîncat puţin.

Am întrebat-o ce-i cu ea. A ridicat din umeri.

— Aşa... Nimic... Nici eu nu ştiu...

— Eşti cumva bolnavă ? am insistat eu.

A clătinat din cap.

— Nu, sînt sănătoasă. Zîmbea. Fii pe pace, Stiopocika, n-am nimic !... Dar aşa, ştii.... Parcă m-am întristat. Şi apoi, am dormit prost...

A căutat din nou să zîmbească, s-a ridicat de la masă, s-a privit în oglindă, apoi s-a dus la fereastră, a scris ceva cu degetul pe geamul prăfuit, după care s-a întors spre mine şi m-a întrebat :

— Cum arăt, Stiopocika ?

I-am răspuns că e tare frumoasă. S-a apropiat atunci de mine, mi-a pus mîinile pe umeri, a oftat, apoi şi-a lipit obrazul de al meu şi mi-a spus :

— Sînt atît de rea... De ce mă iubeşti ?

Voiam să-i răspund, dar în clipa aceea a bătut cineva în uşă încetişor, de parcă ar fi zgîriat-o.

— Intră, a strigat Larisa.

În prag s-a ivit pictorul, omuleţul acela cu nas roşu. Uitasem că trebuia să vină astăzi. Acum pricepeam de ce se trezise Larisa atît de devreme şi zăbovise îndelung în faţa oglinzii : pentru el, pentru acest Rembrandt localnic !

Pictorul şi-a scos pălăria, m-a salutat ca un lord, iar Larisei i-a sărutat mîna. Purta acelaşi palton negru cu guler de catifea ros şi slinos, aceiaşi pantofi scîlciaţi. Mirosea a cremă de ghete : probabil că, înainte de a urca la noi, îşi văcsuise pantofii la lustragiul din holul hotelului.

L-am poftit să se dezbrace. Şi-a scos paltonul şi a rămas într-o bluză lungă de catifea. De sub bluză ieşea un guler lat, scrobit, alb ca zăpada. În loc de cravată — o lavalieră neagră. Şi-a îndreptat bluza, apoi, lingîndu-şi buzele, s-a uitat stînjenit cînd la mine, cînd la nevastă-mea, cînd la masă. Pesemne că era flămînd: pe atunci mai existau cartele şi tot felul de cooperative şi cantine, dar numai pentru oamenii muncii. Masa noastră era încărcată cu şuncă, sardele din Extremul Orient, icre, brînză — mă rog, tot ce luasem cu noi.

„Rembrandt" — cum i-a şi rămas numele după ce l-am poreclit eu astfel — era pirpiriu de tot. Ochii lui mici, rotunzi ca nişte nasturi, sclipeau printre gene fără culoare. Sprîncenele le avea rare şi blonde. Bărbia, ovală ca a unei fete, buzele încreţite, bătrîneşti, urechile nu prea mari, dar uscate şi boţite... Din faţa asta minusculă ieşea în afară un nas mare şi gros ca un dig... Curată pocitanie, ce mai vorbă! Dar mîinile, mîinile îi erau fine, suple şi se mişcau tot timpul de parcă ar fi vorbit... Oricît, însă, arăta mai bine decît în ajun, afurisitul ăsta de „Rembrandt", fir-ar blestemat să fie!

Căpitanul Kiribeev sări în picioare şi începu să măsoare cabina în lung şi-n lat, continuîndu-şi alandala povestirea, cînd cu amănunte obositoare, cînd sărind de la una la alta, cînd întrerupîndu-se ca să-mi spună: „Dar să lăsăm întîmplarea asta că nu e interesantă". Mie, însă, mi se părea că tocmai episodul pe care-l omitea este esenţial.

N-aveam ce face. Kiribeev era pentru mine ca o carte care, dintr-un capriciu al autorului, nu arată pînă la capăt unele lucruri şi în schimb expune cu lux de amănunte altele, peste care cititorul leneş, dornic să ajungă odată la „nodul conflictului", înclină a trece cu multă uşurinţă.

În aşteptarea acestui „nod al conflictului", „mă hrăneam cu sentimente mute", cum ar spune Puşkin. Odată şi odată tot avea să ajungă Kiribeev la

momentul cînd „își pierduse direcția" din pricina acestui „Rembrandt afurisit". Între timp, căpitanul îmi spunea cum îl poftise pe pictor să ia o gustare și cum acesta își dăduse asemenea aere de parcă abia ar fi dejunat cu regele Danemarcii în persoană.

Kiribeev nu-mi povesti cum începuse „Rembrandt" să picteze portretul Larisei. „Asta nu era ceva de specialitatea mea." Larisa părea însă în al nouălea cer. Pictorul vrăjea la șevalet toată ziua: ba făcea schițe din profil sau din față, ba încerca să îmbine totul într-o compoziție.

Căpitanul Kiribeev n-a ieșit toată ziua din cameră.

„Rembrandt" lucra cu foarte multă rîvnă; pe degul care-i ținea loc de nas străluceau broboane de sudoare. Și le ștergea repede cu o batistă ce nu mai văzuse de mult apa și săpunul, roșind de fiecare dată foarte tare. Pasiunea lucrului punea însă îndată stăpînire pe el și-l făcea să uite de orice. Ochii lui mici ardeau, iar mîinile...

Kiribeev mi-l descria atît de expresiv, încît îl și vedeam lucrînd cu chipul inspirat, cu ochii scînteind, cu mîinile mișcînd repede și fără șovăială penelul.

În tot timpul acestei ședințe, Kiribeev a fost nervos. Îi părea rău că-și pierdea ziua degeaba. Dar cînd ședința s-a terminat, Larisa, cu toate obiecțiile pictorului care o asigura că portretul este încă în fașă și nu trebuie arătat, și-a luat de mînă soțul și l-a tras spre șevalet. Ceea ce a văzut căpitanul Kiribeev i s-a părut cu neputință să fie opera unui om, cu atît mai puțin a unei astfel de pocitanii...

Larisa de pe foaia groasă de hîrtie nu era aceea pe care o arăta oglinda. Kiribeev o văzu așa cum o știa numai el: orgolioasă, ușor entuziasmabilă, gingașă, capricioasă, mîndră și frumoasă... Kiribeev se uita descumpănit cînd la Larisa, cînd la pictor, cînd la portret. Pictorul, cu umerii pleoștiți,

stătea lîngă fereastră şi trăgea cu nesaţ din ţigară. Arăta obosit, privirea îi era rătăcită.

— Înţelegi, profesore ? exclamă Kiribeev. În omuleţul acela pirpiriu zăcea un talent uluitor. Îl chema Zaniatov. Iar numele lui mic era, dacă nu mă înşeală memoria, Constantin. Da, da, întocmai : Constantin Gheorghevici Zaniatov. Ai auzit cumva de el ?...

Kiribeev rămase un timp pe gînduri, căutînd probabil să-şi mai amintească ceva. Îşi frecă rădăcina nasului şi mormăi ca pentru sine :

— Da, mare talent ! Naiba ştie cum le orînduieşte natura pe toate ! Cîteodată dă omului talent, dar nu şi caracter, iar pînă la urmă talentul piere. Ceva care nu e cum trebuie îl ucide. Aşa s-a întîmplat şi cu „Rembrandt" ăsta, cu Constantin Gheorghevici Zaniatov...

În timp ce vorbea, eu examinam un colţ de morsă sculptat cu multă artă de mîna unui meşter iscusit. Îl ascultam cu atenţie pe căpitanul Kiribeev. Poate fiindcă se pricepea într-adevăr să povestească, poate fiindcă eu însumi îi întregeam în gînd istorisirea, în orice caz mi se părea vie şi pe de-a-ntregul clară. Vedeam atît de limpede ce-mi spune, de parcă totul s-ar fi petrecut în prezenţa mea ; uitam că în jurul nostru plescăie valurile reci şi ursuze ale Mării Kamciatkăi...

Kiribeev continuă :

— Dar să lăsăm deocamdată asta... Dacă o să avem timp, o să-ţi povestesc mai tîrziu cum a ajuns „Rembrandt" un ratat. Şi cum ziceam, stăteam cu Larisa în faţa şevaletului ca fermecaţi, nu puteam rosti un cuvînt. Pictorul a aruncat mucul de ţigară într-o scrumieră şi a zis : „Destul pentru astăzi, nu mai pot !" Ne-a spus că e foarte obosit, că este aşteptat acasă şi că avea să continue a doua zi. I-am îutins mîna şi l-am asigurat că poate să procedeze cum crede de cuviinţă, dar că şi ceea ce lucrase astăzi era foarte frumos. El a zîmbit şi

mi-a răspuns : „Nu, asta e numai o schiță, adevărata muncă abia începe", I-am zis că nu mă pricep în chestiile astea și că e liber să facă ce poftește. I-am întins din nou mîna, el mi-a strîns-o. Totuși nu pleca : se lăsa cînd pe un picior, cînd pe celălalt, își mișca ochii mici ca niște năsturași și parcă înghițea în sec. M-am uitat la nevastă-mea, care se făcuse roșie la față și dădea semne de mînie. Nu pricepeam ce se întîmplă. Deodată, Larisa s-a îndreptat spre nișa unde erau paturile și m-a strigat cu glas dulce, dar cam printre dinți :

— Stiopocika, vino încoace !

Apoi, toată numai zîmbet, către pictor :

— Iartă-mă te rog o clipă, Constantin Gheorghevici !

M-am apropiat de ea.

— Stiopocika, dragul meu. a început ca tare, dar apoi a continuat în șoaptă : Nu-ți dai seama că vrea bani ? Poate că n-are nici de tramvai !

I-am răspuns și eu cît puteam de vesel :

— Ah, dragă, cum de nu mi-a venit în gînd !

M-am apropiat de pictor și i-am zis :

— Îmi închipui că aveți nevoie de bani, cred că n-ați refuza un acont.

Omulețul s-a luminat la față :

— Dacă puteți, v-aș fi foarte îndatorat.

I-am dat două hîrtii de cîte treizeci de ruble și l-am întrebat :

— E suficient deocamdată ?

El a mormăit ceva, a vîrît iute banii în buzunar și s-a apropiat de cuier.

În clipa aceea parcă dracul a tras-o de limbă pe Larisa.

— Constantin Gheorghevici, a sărit ea, n-ai vrea să iei masa cu noi ?

El s-a oprit o clipă, ținînd stîngaci în mîini paltonul vechi și ros, cu buzunarele pleoștite și gulerul soios, apoi a răspuns nehotărît :

— Mulțumesc...

Credeam că pleacă și mă bucuram în sinea mea. Dar deodată îl văd că își pune la loc paltonul, își netezește bluza și ne spune surîzînd rușinat :

— Fie, rămîn.

Larisa era atît de mulțumită de parcă Repin în persoană ar fi primit să ia masa cu noi.

— Rog pe bărbați să ia loc pe divan, iar eu am să mă ocup nițel de gospodărie.

Ne-am dus la fereastră și ne-am așezat. Discuția nu se lega. Un timp am stat în tăcere și am fumat. Apoi Zaniatov m-a întrebat de unde venim și dacă avem de gînd să rămînem multă vreme aici, dacă am apucat să cunoaștem orașul și ce intenționăm să facem. Așa s-a legat discuția pe neașteptate, ca o furtună care izbucnește din senin. Zaniatov nu era de loc prost, citise mult și se vedea că viața îl șlefuise, așa cum valurile șlefuiesc stîncile de lîngă mal.

Curînd Larisa ne-a chemat la masă. În timp ce mîncam, am simțit deodată că musafirul îmi devenea simpatic. Pocitania asta avea un fel de frumusețe ascunsă, un aspect de om cumsecade sau, cum să spun, un fond de intelectual poate... Știa să nu fie sîcîitor, dar era în același timp foarte atent și serviabil. Recunosc că mie, bunăoară, nu prea-mi izbutește întotdeauna. Începeam chiar să-l invidiez. Dumneata, profesore, îți dai seama că sînt cam din topor.

După masă, Zaniatov s-a întristat deodată.

— Ce-i cu dumneata ? l-a întrebat Larisa.

— Nimic, a răspuns el oftînd din greu. Vă invidiez că sînteți atît de fericiți, că ați văzut multe și veți vedea și mai multe. Și eu am vrut, și eu am sperat să fiu fericit. Cînd colo, și Zaniatov a făcut un gest de deznădejde, trăiesc ca un lucru neînsuflețit.

— Cum poți să vorbești așa ! a exclamat Larisa. E păcat să te plîngi cînd ai un astfel de talent !

— Da ? a făcut el. Sînteţi convinsă de asta ? Talent ? ! Duceţi-vă la Ermitaj, la Muzeul Rus, iar cînd veţi fi la Moscova treceţi neapărat pe la galeriile Tretiakov. Repin, Kramskoi, Serov, Makovski, Savrasov — astea da, talente ! Ce vedeţi aici, şi se întoarse spre şevaletul cu lucrarea lui, nu-i decît meşteşug, bucata de pîine.

S-a ridicat apoi, arătîndu-se grăbit să plece. Cînd să-şi ia rămas bun, s-a uitat lung la nevastă-mea, atît de lung încît ea nu s-a mai simţit în apele ei. Nici eu nu ştiam atunci ce atitudine să iau : dacă trebuie să rîd sau să mă supăr. „Poate că trebuie să-i studieze bine faţa", mi-am zis pînă la urmă. În sfîrşit, a plecat, jalnic, gîrbovit.

Cînd zgomotul paşilor lui s-a stins pe scară, Larisa a spus :

— Mi-e milă de el. E un om talentat, dar se vede că n-are noroc. Îţi place, Stiopa ?

Am dat din umeri.

— Te-a nemulţumit ceva ? m-a întrebat ea.

— Nu. Ce să mă nemulţumească ? Îmi pare rău numai că stăm în casă şi ne pierdem timpul fără rost.

— La asta te referi ? a zis Larisa arătînd spre şevalet.

— Nu, am asigurat-o eu. Dar ar fi timpul să luăm o hotărîre. Doar n-o să trăim toată viaţa la hotel. E şi incomod, şi scump.

— Dar tu ai fost de acord să mă pictez aici, la hotel ?

— Da, am fost de acord. Dar cît o să dureze ? Mă plictisesc să stau aşa, fără nici o treabă. Parcă aş fi un şlep în reparaţie.

Nu mi-a răspuns. S-a dus la fereastră, iar eu am început să mă plimb prin cameră, fumînd şi ascultînd vuietul oraşului.

— Stiopa ! m-a strigat la un moment dat Larisa. Stiopocika, vino încoa niţel !

M-am apropiat de ea. M-a cuprins cu braţul pe după umeri şi mi-a spus încetişor :

— Ia te uită ce minunăţie !

Avea dreptate. Oraşul era frumos, luminat ca o radă ; pretutindeni sclipeau lumini, autobusele şi tramvaiele păreau nişte licurici. Pe Nevski Prospekt se revărsa mulţimea ca un rîu larg şi zgomotos.

— Mă iubeşti, Stiopa ? m-a întrebat Larisa.

Şi înainte de a-i răspunde „da", s-a desprins de lîngă mine, s-a dus repede la garderob, a scos chitara pe care i-o cumpărasem în Cuba şi mi-a spus :

— Vrei să-ţi cînt ?

Cînd avea chef să cînte, nu trebuia să mă convingă. Ne-am aşezat pe divan...

Ne-am culcat tîrziu, bine dispuşi amîndoi şi, cum mi se părea atunci, fericiţi.

A doua zi, „Rembrandt" n-a venit. Nu şi-a făcut apariţia nici a treia zi. Eu spumegam, iar Larisa mă tot lua cu „Stiopocika" în sus, „Stiopocika" în jos, neştiind cum să mă mai îmbuneze. În ziua a patra ne-am sculat devreme, cu gîndul să ne plimbăm prin oraş. Dar tocmai cînd eram gata să ieşim, hop şi pictorul, cu coada între picioare, mai jalnic ca niciodată. Ochişorii ca nişte năsturei căutau la pereţi, la podea, numai la mine nu. Avea nasul roşu ca un rac fiert. Dar cînd s-a aşezat la şevalet, parcă a devenit alt om. Lucra cu o pasiune, lua-l-ar naiba, că nici azi nu pricep de unde-i venea... În penelul lui zăcea parcă o forţă drăcească.

O săptămînă întreagă a lucrat ca un turbat, vorba ceea : cu toate pînzele sus. În sfîrşit, a venit şi momentul să lase penelul din mînă. S-a ridicat, şi-a şters fruntea năduşită şi a spus :

— Mi se pare că e gata.

S-a îndepărtat puţin de şevalet, şi-a aprins o ţigară şi a început să se uite pieziş cînd la opera

lui, cînd la Larisa, vrînd parcă să vadă ce e mai frumos — originalul sau copia.

Larisa s-a agăţat de umărul meu şi nu-şi mai lua ochii de la portret.

— Stiopocika, ce frumos e! Parcă aş fi vie! Apoi, către Zaniatov: Nici nu ştiu cum să-ţi mulţumesc, Constantin Gheorghevici.

El a ridicat din umeri, parcă pentru a spune: „Ce mare scofală am făcut!".

Deodată Larisa, sprintenă ca o păsărică, s-a repezit la el şi l-a apucat de mînă.

— De ce eşti atît de trist, Constantin Gheorghevici?

El nu i-a răspuns, ci doar s-a întunecat iarăşi la faţă. Larisa l-a tras spre mine.

— Domnilor, a strigat dînsa, ce-ar fi să sărbătorim cu o masă bună terminarea portretului şi să bem pentru prietenia noastră?

Şi fără să mai aştepte consimţămîntul meu, a dat fuga la telefon, strigîndu-ne din mers:

— Pînă fumaţi o ţigară, eu mă întorc.

...Masa a fost grandioasă. Larisa nu se uita niciodată la bani. „Rembrandt" şedea însă jalnic şi fără viaţă ca un peşte pe uscat. Ce n-a făcut Larisa ca să-i descreţească fruntea! Dar el nu se înviora decît cînd o privea. Cum începea Larisa să-mi vorbească, se pleoştea din nou. Nevastă-mea sporovăia tot timpul, ne umplea mereu paharele şi bea mai mult decît s-ar fi cuvenit. Oare cine are vocea ei poate să bea? I-am făcut aluzie, o dată chiar am oprit-o cînd voia să ducă iar cupa la gură.

— Stiopocika, ştiu eu ce fac, mi-a răspuns Larisa.

Am lăsat-o în voia ei.

După masă, ne-am instalat pe divan şi am aprins cîte o ţigară. Larisa s-a apropiat de noi cu chitara.

— Stiopocika, mă laşi să cînt ceva? m-a întrebat dînsa, deşi ştia prea bine că n-o face decît din strengărie.

Zaniatov s-a zăpăcit văzînd-o cu chitara :

— Cum, dumneata... dumneata cînți ? a întrebat el.

— Așa, pentru mine, și Larisa s-a dus la fereastră, ciupind îngîndurată coardele.

Zaniatov a luat o foaie de hîrtie și un creion și a început s-o schițeze la iuțeală. Larisa a băgat de seamă și a ridicat capul.

— Cîntă, cîntă, nu te opri, a spus pictorul.

Larisa era, cum se spune, în formă.

Zaniatov a lăsat hîrtia din mînă și s-a așezat mai bine pe divan, ascultînd-o cu gura căscată. Ochii îi scînteiau. Ea ne-a cîntat cîtece țigănești, rusești, napolitane și melodii cubaneze nespus de triste.

Cînd Larisa a isprăvit, Zaniatov, dintr-un salt, a fost lîngă ea :

— Dar e minunat ! Ești un adevărat talent ! Trebuie să cînți pe scenă !

Îmbujorată de emoție și de laude, Larisa ședea în fotoliu și-și făcea vînt cu batista. Iar „Rembrandt" se plimba prin odaie și spunea ceea ce și eu, și Larisa mai auzisem nu o dată. A întrebat-o ce are de gînd să facă. Cînd i-a răspuns că intenționează să învețe, el a obiectat cu aprindere :

— La ce bun ? Ești o cîntăreață formată !

Larisa îl asculta sorbindu-i cuvintele. Iar Zaniatov, cînd zbîrlindu-și părul, cînd frecîndu-și mîinile zicea :

— Nu-i nimic că deocamdată nu te știe nimeni. Va veni vremea și Leningradul ți se va prosterna la picioare ! Da, da, așa să știi !

S-a oferit s-o ajute : avea prieteni la Teatrul Mariinski, a pomenit și numele unui dirijor. M-am amestecat, zicînd că Larisa cîntă bine, într-adevăr, dar că e prea devreme să apară pe scenă. Ca să reușească, ar trebui mai întîi să învețe ca lumea. Pînă la urmă, mi-a dat și el dreptate. La plecare, a

făgăduit că va căuta pe cineva care s-o ajute să intre la conservator.

După plecarea lui, am stat multă vreme la fereastră contemplînd Leningradul învăluit în pîclele amurgului. Eram fericiţi. Ne simţeam bine în ziua aceea şi ni se părea că de acum încolo va fi mereu sărbătoare pentru noi.

A doua zi, devreme de tot, ne-am trezit iar cu „Rembrandt". Eu mă sculasem, dar Larisa tot mai lenevea în pat. Ştii, dormeam prost la Leningrad. Era în perioada nopţilor albe şi, neavînd obişnuinţa, nu prea mă împăcam cu ele. Larisa, însă, parcă acolo s-ar fi născut. Unde mai pui că era cu sufletul împăcat. E firesc ! Succesul îţi dă aripi, dar te şi linişteşte în acelaşi timp. Cum îţi spuneam, ne-am trezit cu Zaniatov ; în loc de bună dimineaţa, ne-a strigat :

— O noutate pentru dumneavoastră ! O noutate dintre cele mai plăcute !

L-am întrebat despre ce e vorba. Fără să se dezbrace, s-a aşezat pe un scaun şi mi-a spus :

— V-am găsit un apartament. Da, un apartament separat, un apartament de toată frumuseţea... Aş putea spune că este într-unul din cartierele cele mai bune, la doi paşi de Neva.

— Unde anume ? l-am întrebat eu, de parcă aş fi cunoscut la perfecţie Leningradul.

— Ştiţi unde este strada Kosaia ?

Am clătinat din cap.

— Dar de insula Vasilievski aţi auzit ?

— Aşa... oarecum, am mormăit.

A mai vrut să zică ceva, dar Larisa s-a trezit şi m-a întrebat :

— Cu cine vorbeşti, Stiopa ?

— Eu sînt, Larisa Semionovna, a spus Zaniatov. Vă rog să mă iertaţi că v-am tulburat liniştea.

— Constantin Gheorghevici ?

— Eu ! Eu ! a răspuns el, parcă jucînd pe scaun de bucurie.

Zaniatov nu ne-a lăsat nici măcar să ne luăm micul dejun. Ne-am urcat în tramvai şi am pornit spre insula Vasilievski. Drumul a durat mult; tramvaiul tot cotea şi iar cotea, scheunînd la curbe. Apoi a ajuns pe un pod şi în faţa noastră s-a ivit Neva. În stînga podului, lîngă cheul Locotenent Smidt, se legănau mai multe nave şi bărci de pescari. Cînd am văzut iar apa şi catargele, m-a apucat un dor de mare !... Gîndul că mă învîrtesc aici fără nici o treabă m-a întristat. Apoi am simţit că mi-e ciudă pe mine însumi, pe Larisa şi pe afurisitul de „Rembrandt" din pricina căruia nu fusesem nicăieri o săptămînă întreagă, nu vorbisem cu nimeni şi nu făcusem nimic ca să-mi găsesc un rost.

...Apartamentul, spaţios, cu odăi scunde şi tavan boltit, se găsea la parterul unei case străvechi, cu ziduri groase şi ferestre mici ca de cetate. Pe pereţi atîrnau gravuri înfăţişînd castele, canale, ruine romane, crînguri de măslini, cavaleri, cîini de vînătoare şi alte drăcovenii din astea. Pe un dulap zăceau cîteva instrumente de navigaţie vechi : o alidadă, un sextant şi un cronometru lucrat de Barrod.

Clanţele de aramă luceau ca pe o navă. Pretutindeni domnea o ordine marinărească. Asta mi-a plăcut. Apartamentul aparţinea unui căpitan de cursă lungă, care plecase în Anglia ca reprezentant al Flotei Comerciale Sovietice, iar familia avea să-l urmeze.

Apartamentul îmi convenea de minune. Căpitanul avea o bibliotecă frumoasă, pe care soţia lui îmi îngăduia s-o folosesc. După cum vezi, totul mergea cum nu se poate mai bine. La început, Larisa n-a fost prea mulţumită : nu-i convenea că sîntem departe de centru ; dar pînă la urmă s-a împăcat şi a început să facă planuri în legătură cu noua noastră viaţă. Ne-am gîndit să

vizităm oraşul cît timp apartamentul încă nu era liber. Zaniatov s-a oferit pe loc să ne fie ghid.

Viaţa aceasta plăcea foarte mult Larisei şi lui Zaniatov. Pe mine, însă, mă apăsa. Nu eram obişnuit să-mi pierd timpul de pomană. Doar eram pe atunci, profesore, în anii primului cincinal.

...Închipuieşte-ţi oraşul acela uriaş, coşurile vapoarelor şi fabricilor care fumegau, şuieratul locomotivelor, clinchetul tramvaielor, lumina orbitoare a aparatelor de sudură electrică, felinarele, reclamele, afişele, plescăitul apei frămîntate de elicele vapoarelor de pe Neva. Şi, alături, noi trei hoinărind fără nici o treabă. Cred că ţi-e limpede de ce simţeam că mă mustră conştiinţa. Ori poate că nu mă exprim prea convingător ?

Limba mea, profesore, e grea ca o ancoră. „Rembrandt", însă, era mare meşter la vorbă. Mă uimea nu numai memoria, dar şi priceperea lui de a povesti într-un fel cu totul deosebit. Nu obosea niciodată, afurisitul ! Toată ziua ne căra prin oraş şi gura îi turuia mereu... Cîte nu ne-a povestit ! Ah, dacă aş fi ştiut cîte ştia dînsul !

Seara eram atît de ameţit, încît visam numai grilajuri de fier forjat, bulevarde drepte ca săgeata, canale, palate, poduri şi tot felul de frize, capiteluri, pilaştri... Iar a doua zi, o luam de la capăt.

„Rembrandt" ne-a dus la Casa celor douăsprezece colegii, unde este acum Universitatea din Leningrad. Ne-am plimbat chiar pe coridorul cel lung ca un cheu. Studenţii îl numesc „panglică". E îngust, dar lung de aproape două cabluri. După aceea am vizitat Palatul de iarnă, Ermitajul, Amiralitatea.

Unde n-am fost !

Ne-am dus de asemenea la Peterhof, Oranienbaum, Detskoe Selo, Pavlovsk, Gatcina. Cădeam din picioare de oboseală, numai Zaniatov n-avea nici pe dracu. „Rembrandt" era îndrăgostit de

orașul lui și-l cunoștea așa cum cunoaște pilotul norvegian toate stîncile fiordurilor. Acum, după ce am văzut Leningradul și mă uit la clădirile moderne, mi-e rușine uneori pentru cei care le-au proiectat. Cum, nu mai avem talente ? Nu se poate. Mai curînd aș zice că și aici, ca și în domeniul nostru, al vînătorii de balene, s-au aciuat pe undeva oameni care țin mai mult la prestigiul lor, decît la interesele statului. Zaniatov era și inteligent și talentat, totuși a fost pus în umbră. De ce ? Pentru că fiul lui, un mucos de cincisprezece ani, a citit tot felul de aiureli și, ca Montigomo Gheară-de-Uliu din povestirea lui Cehov [1], a șters-o pe un vapor în străinătate. El a căzut în patima beției. Apoi l-a părăsit și nevasta. A decăzut și mai mult. Și ce talent avea ! Totuși, a decăzut ! Aciuindu-se pe lîngă noi, parcă înviase. Ar fi putut să lucreze, să-i învețe și pe alții. Știa multe. Ne-a arătat Leningradul în toată frumusețea lui. Și nu numai că ni l-a arătat, dar ne-a explicat totul, ne-a învățat să înțelegem adevărata frumusețe și legile ei de fier. Din recunoștință, am vrut să-i dăm o mînă de ajutor. Din păcate însă, el singur a stricat totul. Mare dobitoc...

Căpitanul Kiribeev făcu o pauză, își aprinse pipa, apoi reluă :

— Am început să bag de seamă că Larisa dă semne de neliniște cînd pictorul lipsește mai multă vreme.

Asta m-a făcut să deschid ochii. Nu că aș fi fost gelos, doar ți-am spus că era urît foc. Dar vezi că Larisa... cum să-ți explic ? Nu putea suferi urîțenia fizică, în schimb se lăsa cu ușurință influențată de orice om superior ei din punct de vedere intelectual. Și se înțelege că în privința asta el

[1] *Băieții* — A. P. Cehov, *Opere vol. IV*, Cartea Rusă, București 1957, p. 130. (n. ed.).

o domina. Pictor admirabil, om instruit şi tocmai în domeniul spre care se simţea dînsa atrasă — domeniul artei. Ce puteam să fac ? Să-l gonesc ? Să-i închid uşa în nas ?

Colindam mai departe oraşul, citeam versuri — trebuie să-ţi spun că Zaniatov ştia pe dinafară o mulţime de poezii ; ne plimbam pe Neva, admiram de pe Strelka apusul soarelui, ne dădeam întîlnire sub arcade, sau lîngă vreun monument dintre multele care se întîlnesc la tot pasul la Leningrad...

Viaţa noastră semăna atunci cu un voiaj prin insulele Oceaniei unde, după istorisirile turiştilor entuziaşti, localnicii — canacii — nu fac decît să împletească cununi de trandafiri şi să îngîne cîntece de dragoste — *a locha oie*... Eu, însă, profesore, aş fi trebuit să ştiu că în jurul insulelor din Oceania sînt multe recife şi că de aceea un căpitan încercat trebuie să fie cu băgare de seamă. Dar, dobitoc bătrîn ce sînt, nu mi-am dat seama la timp. Deşi... cum să-ţi spun... cu un ochi vedeam, firește, dar nu acordam nici o importanţă faptului. Ei, aşa se face că pînă la urmă am dat peste un recif. Şi numai din cauza acestui „Rembrandt“ blestemat...

34

Cum a început ? Două săptămîni după ce ne-am mutat în noul apartament, am căutat să ne aranjăm : Larisa să se înscrie la conservator, iar eu m-am hotărît, totuşi, să-mi încerc norocul pe mare.

Zaniatov s-a oferit să-i ajute Larisei. Devenise un om de-al casei, fără dînsul nici nu ne aşezam la masă.

În timp ce eram plecat în port, el ajuta Larisei să aranjeze apartamentul. Trebuie s-o cunoşti pe

Larisa ca să înțelegi : n-are liniște pînă nu mută de vreo zece ori toată mobila. Poate că n-ar fi trebuit să mă duc în port și să-i las prea mult timp singuri. Dar cine putea să-și închipuie ce se va întîmpla ?

Într-o bună zi, am simțit că nu mai pot trăi fără mare. Judecă și dumneata : în fiecare zi ieșeam pe cheul Nevei și vedeam vapoarele legănîndu-se pe apă. Alături, la șantierul naval Baltiiski, auzeam pocnetul ciocanelor, pîrîitul sudurii electrice. La cheul celălalt, lîngă atelierele Kanonerskie, erau cîteva nave la ancoră. Iar ceva mai departe, în port — fum, șuierat de sirene...

„Ce sînt eu ? Galoș stricat ? mă întrebam. Oare la vîrsta mea și cu firea mea trebuie să mă urc pe doc ? Nu, trebuie să-mi încerc norocul."

Flota noastră creștea, comerțul cu străinătatea se dezvolta. În bazinul Barocinîi se încărcau o mulțime de nave cu cherestea. Lîngă elevator și depozitele frigorifere navele făceau pur și simplu coadă. Ce de pavilioane ! De-ale noastre, englezești, suedeze, finlandeze, franceze, belgiene...

Din păcate, n-am avut noroc ; la serviciul de cadre am dat peste un mare chițibușar care m-a copleșit cu formulare și întrebări : de ce și pentru ce am plecat din Extremul Orient ? I-am răspuns amănunțit, arătîndu-i situația reală. Mi-a spus : „O să cerem informații de acolo. Mai așteptați.." M-am înfuriat și am hotărît să mă duc la școala de navigație. Între timp, Larisa depusese cererea de înscriere la conservator. La început, a fost și ea refuzată, căci îi lipseau nu știu ce acte. Dar „Rembrandt" a dat dovadă de o energie nemaipomenită. Larisa a fost primită condiționat. Într-un cuvînt, totul părea să se aranjeze. Deși cu oarecare greutăți, porniserăm amîndoi, vorba ceea, pe drumul cel bun.

Mai aveam o bucată bună de timp — ea pînă la examen, eu pînă să înceapă școala. Ne pregă-

team de zor — ea acasă, eu la biblioteca publică. Toate mergeau bine.

Asta a ţinut vreo trei săptămîni. Şi deodată, într-o clipă, totul s-a dus draculuí...

În ziua aceea, plecasem de dimineaţă după treburi şi aveam de gînd să mă întorc abia la prînz. Dar întîmplarea făcu să mi le termin mai repede decît nădăjduiam şi să mă întorc mai devreme. Aveam o cheie şi nu trebuia să sun. Am deschis încet uşa ; la urechi mi-a ajuns un crîmpei de discuţie, care la început m-a făcut să încremenesc, apoi să intru în casă fără să mă mai dezbrac.

„Rembrandt", în genunchi, plîngea şi bolborosea :

— Larisa Semionovna, te implor, nu mă goni ! Nu mă respinge ! Nu mai pot să trăiesc fără dumneata.

Larisa, sprijinită cu spatele de pianul deschis, îi spunea :

— Ai înnebunit !

Nu mă vedeau, deşi le veneam aproape în faţă. El a stăruit :

— Dacă n-ai să-i spui, n-o să afle. Te implor, nu mă goni. Stepan Petrovici n-o să spună nimic... E om bun... Şi apoi, eşti oare fericită cu el ? Dumneata ai talent ! Ai un talent mare ! Vei deveni o actriţă celebră. Iar el ce e ? Dumitale îţi trebuie un om de artă... Firește, înţeleg... Mă consideri un om vrednic de milă, un cerşetor. Dar să ştii că după ce te-am cunoscut am căpătat aripi, simt că mă înalţ. Niciodată n-am lucrat ca acum. Şi aş putea să lucrez şi mai mult... Pentru dumneata aş fi în stare de orice !

Atunci dînsa i-a strigat :

— Ridică-te ! Cum îndrăzneşti să-mi vorbeşti astfel de Stepan ! Stepan...

Dar nu şi-a terminat vorba : m-a văzut şi a dat fuga la mine.

„Rembrandt" s-a sculat, a trecut pe lîngă noi mai gîrbovit ca niciodată, şi-a luat paltonul din cuier şi a ieşit fără să se îmbrace.

De cum s-a închis uşa, Larisa, care tremura toată, s-a lipit de mine şi a izbucnit în plîns. O mîngîiam, căutînd s-o liniştesc.

— Stiopocika, spunea ea printre suspine, n-am nici o vină. Ce puteam să fac ?... Te porţi bine cu un om... eşti sinceră... şi începe să se gîndească la naiba ştie ce. Ce să fac ?

Nu i-am răspuns. La drept vorbind, nici nu ştiam ce să-i spun.

Dacă fiecare dintre noi ar şti ce trebuie să facă, de cîte prostii n-am fi scutiţi !

Nu mă simţeam de loc la largul meu. Îmi venea s-o iau pe Larisa şi să fug. Dar unde ? Şi-n definitiv, la ce bun ? Doar mai fugisem o dată, din Extremul Orient, şi ce realizasem ? Leningradul mi se păru deodată străin, dezgustător.

La „Rembrandt" nu mă gîndeam în clipa aceea. De altfel, ce-aş fi putut face cu el ? Totul îmi devenise indiferent ; şi măreţele opere de artă, şi frumuseţea oraşului... Cît aş fi vrut în clipa aceea să fiu pe mare, pe vreme de furtună, ca valurile să măture puntea de comandă şi vîntul să şuiere prin sarturi...

Pînă seara am stat în fotoliu, cu ochii închişi. Larisa, înfăşurată într-un şal, şedea ghemuită pe divan. Avea frisoane.

Pe dinaintea ochilor mi s-a perindat întreaga viaţă. Încercam să găsesc în ea un punct de sprijin, ca să pornesc apoi pe „drumul adevărat".

Neizbutind, m-am ridicat şi am deschis bufetul. Păhărelul de coniac m-a mai liniştit şi mi-a deşteptat foamea. M-am apropiat de Larisa.

— Lasă, i-am spus eu, nu te necăji. Dar ar fi timpul Lara, să te gîndeşti cum să te porţi.

— Cum, crezi că eu sînt vinovată ? — m-a întrebat ea cu uimire.

— Da, într-o anumită privinţă eşti şi tu vinovată, i-am răspuns.

— Dar ce-am făcut ?!

— Încrederea exagerată pe care o arăţi oamenilor poate fi interpretată uneori ca făgăduială a unor relaţii mai intime. Cîteodată, parcă uiţi că eşti femeie măritată.

— Nu înţeleg.

— Nu-i nimic dacă nu înţelegi acum, ai să înţelegi mai tîrziu ; dacă n-ai să înţelegi, are să fie mai rău şi pentru tine, şi pentru mine... Ce mai tura-vura, e timpul să terminăm cu viaţa asta de trîndăvie. Şi acum, hai să mîncăm.

A ridicat din umeri şi s-a dus să pună masa.

După ce am mîncat, am ieşit pe cheu şi ne-am plimbat pînă seara tîrziu. Plimbarea mi-a redat calmul şi acea viziune justă a vieţii pe care omul trebuie s-o aibă întotdeauna.

În zori, ne-a trezit soneria. Postaşul ne-a înmînat o telegramă din Londra, prin care stăpînii casei ne anunţau că se întorc mai curînd decît prevăzuseră. Ce era de făcut ?

Am luat în grabă micul dejun şi am pornit să căutăm casă, după anunţurile din ziar. Bineînţeles că n-am găsit nimic ca lumea.

Problema s-a rezolvat pe neaşteptate în a treia zi : întorşi din oraş după nesfîrşite căutări, ne-am pomenit cu administratorul casei : primise şi el o telegramă din Londra în care era rugat să ne pună în vedere să eliberăm apartamentul. Ne-a dat o adresă şi ne-am dus să vedem locuinţa.

...Apartamentul era la doi paşi de conservator. Cum nu se putea mai bine ! E drept că ulicioara, mărginită de canalul Krunstein, era cam strîmtă, dar în schimb ce privelişte ! În faţă construcţia monumentală — arcul Noua Olanda, la dreapta

atelierele Galernîie, iar la stînga cupola de aur a catedralei Isaakievski... Larisa s-a mutat în noua locuinţă fără prea multă tragere de inimă. Era mai puţin arătoasă decît prima şi nici n-avea prin apropiere magazine acătării. Dar, vorba englezului : „Dacă nu poţi să faci ce-ţi place, să-ţi placă ce faci". E o filozofie de sclav, firește, dar, după cum vezi, profesore, n-aveam altă soluţie. După ce ne-am obişnuit cu locuinţa, totul a intrat în normal. Mutarea în casă nouă seamănă cu plecarea unei nave în cursă. Cheul şi puntea sînt pline de baloturi, pretutindeni agitaţie, praf. Dar vine şi momentul cînd totul se aranjează, praful şi murdăria de pe punte sînt spălate cu furtunurile şi căpitanul comandă să se moleze parîmele la pupa şi la prova... Apoi, sirena şuieră şi nava porneşte în cursă lungă. La fel şi cu noi. După ce ne-am liniştit, am pornit să cercetăm cu ce ne-ar putea bucura cartierul în care ne stabilisem. Am descoperit că la doi paşi stă un cizmar, cu o casă mai încolo este un atelier pentru reparatul lămpilor de gaz şi primusurilor, alături, în piaţă, avem farmacie, un chioşc de ziare şi reviste, o băcănie şi un magazin alimentar. Tot în piaţă era şi staţia de tramvai. Într-un cuvînt, aveam toate la îndemînă. Alături era Neva, iar pe malul celălalt se vedeau Institutul de mine, Academia de Arte Plastice cu celebrii sfincşi de piatră în faţă.

Mutarea de pe insula Vasilevski pe cheul canalului Krunstein ne-a făcut să uităm povestea cu Zaniatov. Portretul l-am ascuns, ca nimic să nu ne mai amintească de persoana lui.

După ce ne-am instalat, Larisa a început să se pregătească pentru examenul de admitere la conservator, iar eu am luat asupra mea grijile gospodăriei.

În sfîrşit, a venit şi ziua examenului. Larisa era emoţionată ; noaptea a dormit prost, dimineaţa s-a sculat înainte de revărsatul zorilor şi s-a apucat să-şi calce îmbrăcămintea, să-şi aranjeze părul.

Am ajuns la conservator cu mult înainte de ora examenului. Un timp ne-am plimbat, apoi am stat pe banca de lîngă statuia lui Glinka şi am discutat lucruri fără însemnătate. Adesea Larisa îmi răspundea anapoda. Cînd a venit timpul, s-a mai uitat o dată în oglindă, a controlat dacă are în geantă batista, pieptenele şi celelalte fleacuri, apoi a făcut cîţiva paşi prin faţa mea şi m-a întrebat :

— Ce zici, Stiopa, arăt bine ?

I-am răspuns că totul era în ordine şi că arăta foarte bine.

S-a apropiat de mine, m-a sărutat aşa cum se sărută doi oameni în gară cînd pleacă trenul şi a pornit repede spre Conservator.

S-a întors după vreo două ore : faţa îi strălucea. Am înţeles că totul mersese bine. Ne-am aşezat din nou pe bancă. Ea mi-a povestit precipitat cum s-a desfăşurat examenul, sărind, de la una la alta. Avusese pur şi simplu succes. După ce cîntase, cîţiva membri ai comisiei de examinare o aplaudaseră chiar, lucru cu totul neobişnuit.

Am felicitat-o, apoi ne-am dus să luăm masa.

În timp ce aşteptam tramvaiul în staţia din faţa operei, Larisa s-a aplecat spre mine şi mi-a spus încet :

— Vezi, Stiopocika ? Aici e conservatorul, dincolo teatrul. Le desparte numai o piaţă, dar cîtă strădanie îţi trebuie ca să străbaţi distanţa asta ! Oare am să izbutesc ?

— Ai să izbuteşti ! i-am spus eu şi am vrut să adaug că am încredere în ea, dar în clipa aceea a venit tramvaiul.

Curînd mi-am găsit și eu rostul. Am fost numit profesor la școala de navigație. Toamna a venit pe nesimțite. Plimbările noastre prin oraș au luat sfîrșit. Amîndoi aveam preocupări și griji. Larisa învăța cu sîrguință, cu toată pasiunea. La început, munca mea nu mi-a plăcut : nu sînt obișnuit să trăiesc pe uscat, tînjeam după mare. Ori de cîte ori mă duceam la școală vedeam catargele navelor, și parcă îmi înțepau inima. De dragul Larisei, înduram și asta. Recunosc că de cîteva ori am vrut să fug de la școală. Era pe vremea cînd flota comercială sovietică începuse a se dezvolta năvalnic. Mereu ieșeau din șantiere vase noi. Și ce vase ! O frumusețe ! Pe o navă ca acelea te angajezi, cum zic marinarii, numai de dragul sirenei. Nici eu nu știu cum rezistam să rămîn la mal.

M-am biruit totuși. Trăiam bine cu Larisa. Ea învăța cu pasiune. La rîndul meu, căutam să împărtășesc elevilor tot ce știam. Erau băieți tare buni, aveau stofă de marinar. Încă înainte de a fi intrat în școala de navigație învățaseră pe dinafară toate piesele navelor, și fiecare avea acasă un model de velier, dar nu o simplă bărcuță cu vele, ci o brigantină adevărată, cu greementul complet, cu arborele mare armat, cu punte de comandă, etambou, cu un bompres sculptat de toată frumusețea, cu cabestane și bărcuțe agățate în palancuri, la gruie abia vizibile... Dar curiozitatea lor, profesore ! Toate voiau să știe ! Cînd începeam să le vorbesc, vedeam cum le strălucesc ochișorii ca luminile din vîrful catargelor ; nici nu suflau. Simțeam că deși îmi sorb cuvintele, cu gîndul sînt pe puntea de comandă. Corpul le era în clasă, dar sufletul hoinărea de mult pe navă, pe mare.

Cîndva, fusesem şi eu ca ei, de aceea le înţelegeam starea sufletească şi, mărturisesc, îmi plăceau. Am început să mă obişnuiesc cu ei, iar dorul mării mă chinuia din ce în ce mai puţin. De altfel şi viaţa mea de familie mergea ca pe roate. Ah, ce bine era ! exclamă căpitanul Kiribeev şi se întrerupse.

Mă uitai la dînsul şi-i văzui faţa luminîndu-se o clipă de un zîmbet zgîrcit, apoi întunecîndu-se din nou. Aşa se întîmplă în zilele înnorate, cînd pădurea străluceşte în toate culorile sub razele soarelui de-o clipă, ca apoi să intre din nou în umbra unui nor greu şi întunecat.

— Da, zise cu jumătate de voce căpitanul Kiribeev. Am trăit bine doi ani. Apoi, viaţa noastră a luat-o iarăşi razna, s-a dus de rîpă, ca o troică în galopul cailor înnebuniţi...

Ascultînd de sfatul unui profesor, Larisa a participat la un concurs de la Teatrul de Operă. A fost un nou succes.

La început, i s-au încredinţat roluri mici, şi destul de rar, astfel că a continuat să-şi vadă de conservator. După un an însă, o întîmplare i-a schimbat situaţia. Actriţa care trebuia să interpreteze rolul lui Carmen s-a îmbolnăvit. S-a făcut o încercare cu Larisa — şi astfel numele ei a apărut pe afiş. Ţin bine minte dimineaţa aceea. Căzuse promoroacă, Neva scuipa aburi, dinspre Marea Baltică bătea un vînt de gheaţă. Văd toate de parcă s-ar fi petrecut ieri... Piaţa Muncii, un stîlp de afişaj şi lîngă el o femeie cu sacul plin de afişe şi găleata cu pap fierbinte. Găleata fumega, femeia avea degetele roşii din pricina frigului acelei dimineţi de toamnă.

Cînd femeia a lipit afişul, l-am citit şi, nu ştiu cum, parcă m-am simţit mai înalt. Soţia mea în rolul lui Carmen ! Îţi dai seama, profesore, ce înseamnă asta ?

Băgînd de seamă cu cîtă atenţie citeam afişul, femeia mi-a explicat :

— E nouă.

Nu i-am răspuns. A adăugat morocănoasă :

— Zic că e o actriţă nouă. Dacă a ajuns în teatru prin vocea ei, atunci e bine, dar dacă a ajuns prin protecţia unui regizor, atunci Leningradul n-o s-o primească...

Am întrebat-o surprins :

— Cum adică să n-o primească ?

— Iaca aşa.. N-o să vină la spectacolele ei !... Dar de asta se spune că are voce şi e şi frumoasă. Ceva rar... E din Extremul Orient. De unde s-or fi găsind acolo aşa cîntăreţe ? Se zice că pe acolo e ceaţă ca şi la noi, şi ceaţa nu priieşte vocii.

Apoi şi-a plimbat mai departe bidineaua pe stîlp. Un afiş anunţa conferinţa unui celebru explorator polar despre Marele drum maritim de Nord [1], altul o conferinţă despre situaţia internaţională, ţinută de un academician cunoscut, dar pe femeie o interesa numai actriţa cea nouă...

În ziua premierei, am fost într-o agitaţie nemaipomenită, de dimineaţă şi pînă la spectacol. Soneria de la intrare şi telefonul sunau fără răgaz. S-au perindat pe la noi nu ştiu cîţi oameni — colege de conservator, fotograful teatrului, coaforul, gazetari...

Drept să-ţi spun, nu ştiu cum de-am rezistat pînă seara. După ce am condus-o în culise, am intrat în sală. În teatru domnea atmosfera obişnuită, dar mie mi se părea că mă sufoc, că toată lumea se uită la mine, că nu se mai ridică odată cortina, că publicul este prea zgomotos. Dar iată că s-a ridicat cortina ; am încremenit.

Cînd Larisa a apărut pe scenă, sala a început să şuşotească şi sute de binocluri s-au îndreptat

[1] Cel mai scurt drum care leagă partea europeană a U.R.S.S. de Orientul Îndepărtat, străbătînd Oceanul Înghețat de Nord de la Murmansk la Vladivostok (n. ed.).

spre ea. După părerea mea, a cîntat bine. Vocea ei sonoră, plină, avea modulări de flaut.

Dar la sfîrşitul primului act, aplauzele au fost anemice. După al doilea, la fel. În timpul actului al treilea, nici nu-mi mai venea să mă uit pe scenă : muream de ruşine. Auzeam şoapte în jur : „Unde au găsit piţigoiul ăsta ?... Ce-i cu Kovaliova ?" Kovaliova era actriţa bolnavă pe care o înlocuia Larisa. Îmi venea să intru în pămînt. Nici nu ştiu cum am avut tăria să stau pînă la sfîrşit.

Cînd reprezentaţia s-a isprăvit, mi-a fost teamă să mă duc în culise. Îmi închipuiam ce avea să urmeze : lacrimi, accese de isterie. Dar m-am înşelat : nu s-a întîmplat nici una nici alta. Acasă, însă, am avut de toate : şi lacrimile, şi accesul de isterie, şi încă unul atît de puternic, încît a trebuit să chem doctorul. A zăcut trei zile. În vremea asta s-au perindat la căpătîiul ei fel de fel de oameni de teatru, care căutau s-o liniştească, îi dădeau exemple din viaţa marilor actriţe. Dar ea părea că nu-i aude. Zăcea pe perne, vînătă la faţă, cu ochii uscaţi înfundaţi în orbite, îşi muşca buzele şi aproape nu scotea o vorbă. Cînd cineva îi spunea ceva, se mulţumea să ofteze şi să clatine din cap.

Din starea asta a scos-o numai artista poporului Samborskaia, care fusese steaua teatrului Mariinski. A adus-o un dirijor, mi se pare că Lobanov. Bătrînica aceea plină de vioiciune şi parfumată a stat cu Larisa vreo două ore, a silit-o să se scoale din pat, să se îmbrace, într-un cuvînt a pus-o pe picioare. După cum am aflat apoi, Lobanov şi Samborskaia, care în general îi protejau pe tinerii artişti, o auziseră de cîteva ori pe Larisa cîntînd la conservator şi aveau încredere în aptitudinile ei.

După trei zile, Larisa a interpretat din nou același rol. Era atît de emoționată, încît mă temeam să nu dea iarăși chix.

Publicul a primit-o cu rezervă. În primul act — nimic excepțional, nici ca voce, nici ca joc și-mi ziceam că o să se întîmple întocmai ca acum cîteva zile.

Și actul al doilea l-a început timid, chiar crispată. Am lăsat capul în jos. Suferam teribil pentru ea. Spectatorii n-o prea ascultau, șușoteau, se mișcau în scaune.

Dar deodată mi-am dat seama că în sală se așternuse o tăcere adîncă, iar vocea Larisei se împlinise, devenise parcă mai puternică, mai fermă. Am ridicat capul și am înțeles pe loc că izbutise să-și biruie tracul : își dăduse drumul. La sfîrșit, spectatorii înnebuniseră nu altceva. Trecuse parcă un taifun prin sală. Toți țipau, tropăiau, bisau...

Numai cu greu am izbutit să ieșim din teatru. Larisa era istovită și aș fi vrut s-o iau cît mai repede acasă. Dar n-am izbutit, căci am fost înconjurați de tot felul de admiratori și prieteni ai artei.

Ce să-ți spun, profesore... Am nimerit la *Astoria*. Șampanie, flori... A doua zi aveam curs, dar n-am apucat să dorm decît două ore. La șapte dimineață am ridicat ancora și am pornit spre școală cu „mașinile foarte încet înainte". Larisa n-a clintit nici măcar o sprînceană cînd am plecat : era frîntă, apoi și efectul șampaniei...

Din ziua aceea a început pentru Larisa o viață nouă. În primul timp, nu pot să spun că n-a fost interesant. Mă duceam la toate spectacolele ei. Curînd însă, fără să băgăm de seamă, ca de la sine am început să trăim vieți diferite : eu eram mai toată ziua la școală, Larisa avea dimineața repetiție și seara spectacol. Atunci a început să fie înconjurată de fel de fel de tipi, dintr-aceia

care roiesc în jurul teatrelor. Habar n-aveam cine erau şi cum ajunseseră să se strecoare în casa noastră. Dar că erau oameni descurcăreţi, asta se vedea, vorba ceea, de la o poştă. Nu cunoşteau vreo piedică în viaţă. Erau în stare să-ţi procure orice, de la parfumul franţuzesc *Coty* pînă la mobilă antică de mare valoare.

Au ameţit-o pe Larisa cu laudele lor, au adus în casa noastră o agitaţie de prisos, şi încet-încet, pe nesimţite, m-au înlăturat de lîngă Larisa, au pus stăpînire pe sufletul ei. Ştii zicătoarea : „Lac să fie, că broaşte sînt destule"... M-am trezit dat la o parte. Veneam de la şcoala de navigaţie tîrziu, obosit, n-o mai găseam acasă, iar la teatru n-aveam poftă să mă duc.

Îmi cerea tot mai rar s-o însoţesc, iar cînd pleca, spunea : „Viu curînd". Sau : „Nu te supăra, dar am fost invitată numai eu". Apoi a început să-mi spună „pa" sau „am să-ţi telefonez", ori pur şi simplu „mănîncă fără mine". Cînd se întîmpla să fim şi noi împreună, nici atunci nu eram lăsaţi în pace. Ba veneau musafiri, ba suna mereu telefonul. Dacă dădeam să mă apropii de aparat, ea sărea îndată : „E pentru mine... Stai acolo, Stiopa !"

Vorbea mult, obositor. Şi mai întotdeauna de lucruri cu totul neînsemnate.

De cîteva ori am încercat să stau serios de vorbă cu ea. De cîteva ori am prevenit-o că oamenii din jurul ei ne strică viaţa, că mediul ăsta, ca un curent submarin, ne derivează încet, dar sigur de la drum. N-am putut s-o conving. Parcă ar fi orbit. Socotea că încep să îmbătrînesc, că nu pricep nimic şi aşa mai departe. Mă cicălea tot timpul : ba că nu ţin furculiţa sau lingura cum trebuie, ba că sorb cu zgomot ciorba...

N-a trecut mult şi mi-am dat seama că-i era ruşine cu mine în faţa musafirilor ei : parcă i-ar fi fost teamă să nu spun ceva nelalocul lui ; ori

de cîte ori deschideam gura, se grăbea să-mi taie vorba.

La început, am crezut că e numai o părere, că prea eram sensibil la tot ce făcea şi dregea dînsa. Pe urmă mi-am dat seama că era altceva la mijloc. Ceva mult mai adînc. Se vede că venise vremea să tragem concluzii serioase. Dar amînam mereu. O iubeam atît de mult, profesore !

Toate au, însă, un sfîrşit... Într-o zi, i-am spus că ar trebui să stăm de vorbă. Şedea în faţa oglinzii şi-şi masa obrajii.

— Despre ce ?

— Despre relaţiile noastre.

— Şi ce-am putea vorbi ? a zis dînsa. Te stingheresc cumva ?!

După asemenea cuvinte, mi-am dat seama că e timpul să ridic ancora, să mă gîndesc la soarta mea. Am început să plec tot mai des de acasă. Îmi plăcea foarte mult unul din minunatele colţuri ale Leningradului — cheul de după podul Locotenent Şmidt.

Acolo trăiesc marinari bătrîni, care ţin minte primele zile ale spărgătorului de gheaţă *Ermak*, care l-au cunoscut pe amiralul Makarov. Scafandri, piloţi, secunzi, căpitani cu merite deosebite.

Cînd ieşi pe cheu, îţi vine să nu te mai mişti din loc. La un capăt se iveşte un marinar cărunt, cu un dosar subsuoară, iar în întîmpinarea lui vine un elev de marină. Dacă te uiţi la Neva, vezi şlepuri, şalupe, bărci. Un remorcher puternic abia dovedeşte să tragă corpul unei nave noi. Remorcile sînt întinse şi vuiesc, vîntul şuieră printre sarturi, iar aburul alb al maşinii curge ca balele unui cal în galop... Dacă îţi îndrepţi privirile spre podul Locotenent Şmidt, zăreşti maşini, tramvaie, pietoni. Pretutindeni oameni, pretutindeni muncă ; toţi sînt ocupaţi, toţi au treabă. Ce bine, ce fericire e în jurul tău !

Iar la mine acasă, viaţa prinsese o fisură, cum se zice la Odesa. Am început să mă gîndesc cum să trec peste ea cît mai puţin dureros. Într-o zi, am zărit o navă care mi-a amintit de *Taifun* şi iar m-a apucat dorul de flotilă. Dorul ăsta mă rodea zi şi noapte. Era atît de puternic, încît ajungeam să am halucinaţii : auzeam plescăitul acela caracteristic pe care-l fac balenele cînd ies la suprafaţă, mi se năzăreau munţii Ciukotkăi, aisbergurile, dealurile împădurite ale Kamciatkăi, ţărmurile aspre ale ţinutului koreacilor. Şi am hotărît să mă întorc în Extremul Orient. M-am decis să fug...

Kiribeev oftă, apoi, după o scurtă pauză, continuă :

— Dar nu-mi venea, profesore, să plec aşa, pur şi simplu. Nu la chestiunile de familie mă refer, ci la altceva. Se înţelege că Plujnik m-ar fi primit oricînd. Doar sînt în stare să merg cu ochii închişi de la capul Povorotnîi pînă la Naukan. Însă nu voiam să mă întorc cu mîna goală la flotilă. Tare aş fi vrut să fac un cadou frumos vînătorilor de balene. Spune-mi, profesore, cunoşti bine tunul-harpon al lui Svend Foyn ? Acela care nu lipseşte de pe teuga nici unei baleniere ?

Făcui din cap un semn afirmativ. Kiribeev reluă :

— Straşnică piesă, dar nici pe departe perfectă. Se înţelege că în ziua cînd a înlocuit pentru prima oară harponul de mînă, tunul acesta a fost în mîinile vînătorilor de balene ca flautul fermecat. Şi astăzi norvegienii îl divinizează. Cum să nu ! Tunul-harpon este mîndria lor naţională ! Întreabă-l pe Knudsen cu ce se făleşte Norvegia ? N-o să-ţi vorbească de Grieg sau Ibsen, ci o să-ţi răspundă : „Noi cel mai bun vînător de balen în lume".

Dar dacă Norvegia este mulţumită de tunul lui Svend Foyn şi, în general, de felul cum se organizează o vînătoare, noi nu putem fi mulţumiţi, pentru că nu ni se mai potriveşte : noi avem alt ritm. Ştii bine ce vreau să spun, profesore... Cum ziceam, cînd mi-am dat seama că a venit vremea să plec în Extremul Orient, m-am apucat de studiu...

Balistica, traiectoria... Timp de patru luni am lucrat ca un apucat. Cine mă cunoştea, zicea că semăn cu un drac. Dar nu mă văietam. Pe atunci, cu cît problema era mai complicată, cu atît mă simţeam mai în elementul meu...

Multă vreme m-am zbătut ca să pot mări distanţa de la care se poate trage în balenă. Ai văzut şi dumneata, profesore, ce chin e pentru oameni şi pentru navă pînă te apropii de cîrdul de balene, cît cărbune consumi de pomană cu manevrele. Ei, s-ar schimba treaba dacă ai putea trage în balene de la o sută de metri !... Dară cum ? Harponul e greu şi nici cablul nu e uşurel... Am încercat să obţin un cablu mai uşor, dar n-am găsit o fibră rezistentă şi în acelaşi timp uşoară. Cablul pe care-l folosim este din parîmă de Manila. Pînă acum, nu cunoaştem altă fibră mai rezistentă. Din păcate, afurisita este şi destul de grea. O sută şaptezeci şi cinci de milimetri în secţiune, asta nu e glumă ! Mai subţire nu poţi s-o faci, căci şi aşa se rupe uneori...

Cînd m-am convins că nu pot dovedi cu cablul, mi-am propus să modific harponul. M-am cufundat în istorie... Am găsit astfel vestitul „kutilo" al slavilor, cu care vînau balenele pomorenii în secolul al XVII-lea, lîngă arhipelagul Spitzbergen, apoi „sandolul" cu două gheare, cu care vînează pescarii din Marea de Azov delfinii şi pisicile de mare ; am găsit desene ale harponului cu care bascii omorau balene în golful Gasconiei... Am mai descoperit trei varietăţi de harpon :

acela cu care englezii vînau urşi-de-mare şi elefanţi-de-mare în zona insulelor Kerguelen, Macquarie şi Georgia de Sud ; apoi harponul cu care aruncau francezii şi elveţienii în cerbii cei iuţi de picior şi, în sfîrşit, harponul cu care africanii vînau hipopotami. Într-un tîrziu, am reuşit : am găsit soluţia ! Patru luni am trăit ca-n vis : la Leningrad eram numai cu trupul, cu sufletul mă aflam aici, la bordul balenierei. Parcă vedeam cum ajung la Petropavlovsk, cum instalăm pe *Taifun* noul tun cu tragere lungă, apoi mi se năzărea că ies în larg, dau de o balenă şi, afurisita, nu ne lasă să ne apropiem de ea. Trec atunci la tun, ţintesc sub înotătoarea stîngă şi... nimeresc ! Vinciul trage balena spre bordaj. Ajutorul de harponier o străpunge cu o suliţă, introduce în trupul ei un furtun şi pompează aer comprimat. Balena pluteşte acum ca o minge. Nu ne mai rămîne decît s-o „balizăm". Gata, s-a făcut şi asta ! Baleniera lasă cetaceul pe apă şi porneşte în căutarea altei prăzi. La orizont apare o balenă boreală, cea mai sperioasă dintre toţi cetaceii, dar puţin ne pasă : avem tun cu tragere lungă. Trag, şi balena e în cîrlig ca un peşte. O umflăm şi pe asta cu aer, o lăsăm cu steguleţul înfipt în ea, şi ne vedem de drum. Iaca, altă balenă ! Altă împuşcătură...

Îţi dai seama cît de activă devine flotila ? Balenierele vînează, iar nava-bază adună trofeele şi le prelucrează. Ştii ce randament ar da o asemenea metodă ? Dacă astăzi vînăm vreo cinci sute de balene, prin noua metodă am vîna de două ori mai mult. Dar dacă am folosi şi recunoaşterea aeriană, am vîna cu şi mai mare spor.

Cu aceste idei şi planuri m-am dus la Moscova, la Oficiul pentru vînarea şi valorificarea animalelor marine.

Prin cîte birouri n-am umblat ! Toţi mă ascultau şi spuneau că ideea mea e straşnică, dar că trebuie să-şi dea avizul profesorul Mantullin.

M-am dus la Mantullin. M-a primit un om uscăţiv, înalt, proaspăt bărbierit. Nu-şi lăsase decît sprîncenele nerase. Chelia îi lucea ca luna plină. După ce i-am expus planurile mele, şi-a morfolit puţin buza de jos, apoi a vîrît o mînă în buzunar, iar cu cealaltă a început să bată darabana pe chelie.

— Vezi, tinere, ceea ce propui dumneata prezintă, în mod abstract, un anumit interes. Dar dacă privim problema din punct de vedere empiric, ideea dumitale nu are fundament. La ce bun să dezvoltăm vînătoarea de balene ? Rezultatele la care am ajuns astăzi ne satisfac pe deplin sub aspectul vînătorii experimentale. Apoi, noi nu avem cadre de vînători de balene. În domeniul acesta sînt şi vor fi suverani norvegienii — cei mai buni vînători de balene din lume. Toate inovaţiile le vom lua de la ei. Crezi că norvegienilor, care vînează balene de pe vremea lui Adam, nu le-ar fi venit în gînd ce vrei dumneata ? Oare ei n-au interesul să obţină cantităţi mai mari de untură de balenă ? Franţa şi Elveţia trăiesc din veniturile aduse de turism, norvegienii din vînzarea peştelui şi a unturii de balenă... Pe scurt, ideea dumitale este bună, numai că...

Kiribeev tăcu o clipă. Pipa lui prinse a şuiera ca un samovar. Se apucă s-o cureţe şi continuă :

— ...numai că nu pentru noi. Uniunea Sovietică nu are perspective să extindă vînătoarea. Rezervele de balene din Oceanul Pacific sînt reduse, iar la Antarctica nici nu putem visa : n-avem nici nave, nici specialişti. În afară de aceasta, nu se ştie cum ar privi cercurile din străinătate o asemenea eventualitate.

Atunci l-am întrebat pe „specialist" :

— În slujba cui sînteţi dumneavoastră : a Puterii Sovietice sau a regelui Haakon ?

La auzul unor asemenea cuvinte, savantul „specialist“ a început să clipească, şi-a scos ochelarii, a deschis gura, dar n-a putut sufla o vorbă, ca un copil apucat de tuse măgărească.

Mi-am zis că nu mai am ce căuta acolo. Mi-am strîns schiţele şi am ieşit „cu toată viteza“ din cabinet. Abia cînd am ajuns afară l-am auzit strigînd : „Ieşi ! Ieşi ! Ieşi !“

Iată cum se face că m-am întors aici cu mîna goală. Dar nu-i nimic.

În clipa asta îl întrerupsei pe Kiribeev :

— De ce nu te-ai adresat tovarăşului Mikoian?

— M-am adresat, dar Anastas Ivanovici lipsea

Căpitanul răspunse :

— M-am adresat, dar Anastas Ivanovici lipsea din Moscova.

— Şi de ce nu-i scrii de aici ?

— O să-i scriu... Dar ştii, profesore, cum mi-a venit ideea ? Acolo, lîngă podul Locotenent Şmidt, mi-a venit. Da, da, acolo !

Ţi-am mai spus, mi se pare, că între pod şi atelierele Kanonerskie, lîngă cheul Flota Roşie, stau unul lîngă altul vasele serviciului de salvare : barcaze ale scafandrilor, remorchere şi ambarcaţiuni speciale de metal. Seara, după terminarea zilei de lucru, se adună pe cheu marinari bătrîni; vin cu scăunele pliante şi se aşază lîngă vreun butoi gol sau la pupa vreunei nave, sub maiourile şi bluzele marinăreşti întinse la uscat, şi joacă domino sau stau de palavre.

Cîte istorii nu poţi auzi de la ei !

Am fost odată pe cheul acela cu băieţii mei de la şcoala de navigaţie, am cunoscut cîţiva lupi de mare, apoi am început să trec tot mai des pe acolo.

Tot la bătrînii marinari m-am dus şi după cearta cu Larisa.

Era o vreme cum rar se pomeneşte în Leningrad. Cerul — aproape de tot senin, apa — liniştită ca şi cînd ar fi dormit, orizontul — de un roşu închis, bătînd în vişiniu. Ultimele raze ale soarelui aureau turlele bisericilor şi coşurile fabricilor.

La orizont plutea, nespus de gingaş, un nor mic şi stingher. Înainta agale pe cer, spre Kronstadt, parcă rătăcit; alb, pufos, văpăile asfinţitului îi incendiau poalele.

M-am aşezat şi am privit spre celălalt mal. Acolo, mai la stînga Şcolii Militare de Marină şi a Institutului de mine, domnea zi şi noapte o larmă ca pe un cîmp de bătălie: acolo, în calele de construcţie se făureau navele cele noi şi frumoase. Cînd corpul navei e gata, este lansat la apă, după care i se montează maşinile şi greementul.

Lansarea unui vas este sărbătoarea cea mai mare pentru constructorii navali: miting, focuri de artificii, premii.

Tocmai un astfel de moment apucasem în seara aceea: se mai născuse o navă.

Cînd a fost coborîtă de pe cala de construcţie, uralele au cutremurat văzduhul.

După numai cîteva minute de la lansarea vasului, pe şantier s-au aprins din nou luminile şi au prins să răsune iar ciocanele: intrase în lucru corpul unei alte nave.

În clipa aceea m-a fulgerat o idee: „De ce noi, vînătorii, după ce omorîm un cetaceu îl amarăm la bord, iar după ce omorîm al doilea, îl amarăm la celălalt bord?

Ce-ar fi să facem la fel ca pe un şantier naval? Cînd nava e gata, este lansată şi începută alta. Şi noi am putea face aşa: cînd omorîm o balenă, pompăm aer în ea, înfigem un steguleţ, comunicăm bazei coordonatele şi ne vedem de drum, în căutarea altor balene!"

De cum mi-a venit ideea asta, mi-am luat rămas bun de la bătrînii scafandri şi am pornit-o spre casă, cu douăsprezece noduri viteză.

Din clipa aceea m-am pus pe lucru ca un apucat. Nu mă mai duceam la teatru, nu-mi mai vizitam prietenii de pe barcazul scafandrilor, uitasem de orice altceva. Numai de elevii mei nu mă înduram să mă despart : buni băieţi ! Nu mai ştiam decît drumul şcolii şi al bibliotecii.

Pînă în martie am terminat schiţele noului tunharpon. După calculele mele, puteai trage cu el de la o distanţă cu jumătate de cablu mai mare decît cu tunul lui Švend Foyn. Trebuia să fac un model, dar nu aveam nici scule, nici material. M-am dus la prietenii mei de pe cheul Flota Roşie, le-am destăinuit totul şi le-am cerut ajutor. Mi-au dat atîta material, încît aş fi putut face zece modele.

Dar unde să le lucrez ?

Mi-am zis atunci să stau de vorbă cu băieţii de la şcoală. Nici n-am apucat să spun tot ce aveam de spus, că au sărit cu toţii : „De ce mai staţi pe gînduri, Stepan Petrovici ? Lăsaţi pe noi !"

Şi băieţii s-au apucat să confecţioneze piesele, seara, acasă, după ce ieşeau de la cursuri. Tunul începea să se înfiripeze. Dar tocmai atunci a căzut la pat Larisa : îşi pierduse vocea. Şi toate au început să meargă anapoda.

36

Două luni nu m-am mişcat de la căpătîiul ei. Boala ca atare nu era prea gravă, dar se complicase din pricina unei febre nervoase cauzată de pierderea vocii. Medicii spuneau că este un fenomen trecător, dar Larisa se speriase tare şi deseori nu mai era stăpînă pe ea.

În timpul bolii, relaţiile dintre noi au ajuns atît de încordate, încît convieţuirea nu mai era posibilă. M-am hotărît să ridic ancora. La ce bun să mai lîncezesc departe de Pacific unde mă aştepta o activitate atît de importantă? Cine să reorganizeze vînătoarea de balene: Mantullin, Plujnik, Nebîliţîn? Poziţia primilor doi mi-era clară, cît despre Nebîliţîn vorba proverbului: nici lapte de la vacă stearpă, dar nici ajutor de la trîndav. A lucra cu Nebîliţîn e ca şi cînd te-ai apuca să sapi un puţ cu acul.

Dar, la naiba cu Nebîliţîn! Nu mai era de trăit la Leningrad — iată principalul. Încercasem eu odată să dreg cumva relaţiile dintre noi, dar se vede că era prea tîrziu. Făcusem cîndva o greşeală, cred că la Primorsk, îndată după ce venisem din Sevastopol: atunci ar fi trebuit să-i găsesc de lucru Larisei şi n-o făcusem. Dar cine ştie dacă i-ar fi ajutat? Mai curînd cred că n-ar fi ajutat: prea era răsfăţată. Pe mine, nu m-a răsfăţat nimeni. De mic copil am fost pe mare. Neam din neamul meu am fost pescari sau marinari. Sarea mării ne-a pătruns şi-n oase. Avem marea în noi, în sînge, cum s-ar spune. Adevărul e că mă numesc nu Kiribeev, ci Kireev, Ne tragem de pe Don. Dar străbunicul meu a căzut prizonier la turci încă de pe cînd era un băieţandru, atunci cînd cazacii de pe Don au luptat cu turcii pentru portul Taman. Douăzeci şi cinci de ani a stat în robie. Turcii l-au botezat Kiribeev. S-a întors abia după ce Nahimov i-a bătut pe osmanlîi la Sinope. S-a înrolat apoi în flota rusă şi a luat parte la apărarea Sevastopolului. S-a întors acasă, în satul Zemkovski de pe Don, cu pieptul plin de decoraţii. Şi-a durat casă şi s-a însurat. Dar nu s-a mai putut apropia de cazaci. Îi spuneau toţi turcul. Nu s-a împăcat cu ei nici bunicul meu. A navigat mai întîi pe Marea de Azov, a fost în Turcia şi Bulgaria, a urcat chiar şi pe

Dunăre pînă la Cernavodă. Mai tîrziu, însă, nu s-a mai înțeles cu patronul și s-a întors la vatră, cu toate că era un căpitan de mîna întîi.

Dar n-a făcut mult timp purici pe meleagurile natale. Într-o bună zi i-a ajuns la urechi că țarul strînge voluntari ca să apere posesiunile din Extremul Orient. Umbla vorba că acolo poți să te gospodărești ca lumea : și pămînt, și pește, și animale cîte vrei. Și-a luat, deci, familia și a venit aici cu nava de transport *Manciur*...

Dragostea de mare a moștenit-o taică-meu de la bunicul, iar eu o am de la taică-meu. Îți spun toate astea, profesore, fiindcă veni vorba, iar acum mă întorc la cele de mai înainte.

De cum mi-am pus în minte să plec din Leningrad, am început să mă pregătesc. Am studiat o sumedenie de cărți și documente. Poftim, numai uită-te puțin !

Și Kiribeev se apropie de masă, deschise un sertar și scoase un caiet gros cu scoarțe de mușama. Bătu cu palma în el și zise :

— Știi ce e aici, profesore ? Toată istoria vînătorii de balene în Rusia. Peste hotare se găsesc și astăzi unii care susțin că noi, rușii, nu ne-am pricepe la vînătoarea de balene. Ce prostie ! Pomorenii au început să vîneze balene groenlandice acum patru veacuri și mai bine, lîngă țărmurile Spitzbergenului. Și în Oceanul Pacific ai noștri au fost primii vînători de balene.

Ia caietul ăsta, profesore, și răsfoiește-l cînd ai timp. O să-ți fie de folos. Poate ai să scrii și un articol. Povestește despre Jilin, Poreadin, Ciubenko. Cine știe ceva despre vînătorii de balene ? Trăim și muncim atît de departe de centrele industriale ! Nimeni nu scrie mai nimic despre noi. Iar cînd se scrie totuși ceva, lucrurile sînt prezentate într-o lumină romantică. Dar unde-i romantismul ? ! Cei ce scriu despre noi ar trebui să petreacă o zi pe puntea de tranșare a navei-bază *Aian*, să înoate

pînă la genunchi în sînge, să umble pe scîndurile lunecoase de grăsime. Ar fi bine să simtă puţin mirosul de-acolo, să audă cum detună trupul balenei cînd este spintecat şi să vadă cum ţîşneşte din spintecătură o trombă uriaşă de sînge, iar prin văzduh zboară bucăţi de măruntaie grele de cîteva puduri fiecare. Ăsta e romantismul nostru, profesore!

Înfierbîntat, Kiribeev se aprinsese la faţă.

— Toate astea-s fleacuri, continuă el. Ce-are a face aici romantismul?! Trebuie să ne gîndim la ceea ce este mai important. După părerea mea, profesore, în trei sau cel mult în cinci ani vînătoarea de balene va lua la noi o amploare nemaipomenită.

Deocamdată, rîd de noi străinii. E drept că flotila noastră e mică: trei baleniere şi o navă-bază. Cam puţin. Dar se cam grăbesc să rîdă dumnealor. Norma mondială la un harponier este de şaizeci de balene într-un sezon de vînătoare. Noi, însă, am izbutit să ajungem la şaptezeci de fiecare tun! Şi cu cine? Cu harponieri străini angajaţi, care nu se omoară cu firea.

Să-l luăm de pildă pe Knudsen al nostru... Cum a lucrat? Şi doar nu-i om rău. Însă nu înţelegea nici sarcinile noastre, nici scopul nostru.

Pe *Taifun*, profesore, acum e ordine. Trebuie să trecem noi la tunuri şi pe *Vihr*, şi pe *Garpun*. E timpul! Cred că guvernul, cînd a invitat vînători de balene străini, a avut de gînd să creeze cît mai repede cadre proprii. Dar la noi sînt unii care nu o înţeleg. Îmi închipui ce s-au mai bucurat netrebnicii ăştia cînd ni s-a întîmplat avaria! Puţin îmi pasă! Noi, profesore, nu numai că o să organizăm această muncă aici, dar o să ne ducem şi în Antarctica, în Marea lui Fadei Bellinsgausen. O să ne luăm la întrecere şi cu flotila *Sir James Clark Ross*, şi cu nava-bază *Larsen*, şi cu *Pelagos*, şi cu *Torshammer*... Iată principalul, profesore! În nu-

mele acestui viitor am plecat din Leningrad, oricît de greu mi-a fost.

O să mai avem noi de luptat şi cu „străinii" noştri, ca profesorul Mantullin, bunăoară, şi toţi cei care ne-or pune beţe-n roate... Mă înţelegi, profesore ?

Na, uite că iar m-am abătut de la ceea ce voiam să-ţi spun, ca acul compasului magnetic atras de o bucată de fier. Dar ce să fac, profesore, dacă toate astea mă frămîntă... .

Dacă n-ar fi fost toate astea, poate că aş fi rămas la Leningrad, să mă plimb pe insula Vasilevski şi să-i învăţ pe băieţandri navigaţia. Dar nu, ce tot spun ! Nu mai puteam, nu mai puteam să rămîn. Nu poţi s-alergi după doi iepuri deodată...

37

Căpitanul Kiribeev tăcu şi o vreme rămase cu ochii pierduţi prin iubloul deschis. Apoi luă chibriturile de pe masă, îşi aprinse pipa şi reînnodă firul povestirii :

— Cum ziceam, boala Larisei m-a silit să-mi amîn plecarea. Dacă aş fi plecat înainte, ar fi fost mai bine pentru amîndoi. Boala a agravat toate.

Două luni nu m-am mişcat de la căpătîiul ei. Profesori, doctori, medicamente, telefoane, flori, lacrimi, crize de isterie — într-un cuvînt, o mie şi una de nopţi !

Cu mine era cînd nervoasă, cînd nespus de blîndă şi afectuoasă. Spunea :

— Am să mă fac bine şi o să începem o viaţă nouă. Tu vei fi căpitan, iar eu...

Nu-şi termina niciodată ideea, se întrerupea la jumătate, cădea pe gînduri, apoi mă întreba :

— E adevărat că sînt rea, Stiopa ?

Şi fără să aştepte răspunsul, îmi punea altă întrebare :

— Dar tu mă iubeşti ? Mult de tot ?

Dădeam din cap şi o mîngîiam pe păr.

Fără veste, se întuneca la faţă şi ofta din greu :

— Ştii, Stiopa, am impresia că noi doi n-o să fim niciodată fericiţi. Niciodată !... Sîntem atît de diferiţi ! Eu sînt o apucată, iar tu, tu eşti prea bun. Sînt mîndră de tine. Simt că am în tine un sprijin. Dar n-ai sensibilitate... Cu prietenii mei te porţi aşa că mi-e şi ruşine. Doar sînt actriţă. Situaţia mea... Ah, ce tot spun, proasta de mine ! Iartă-mă, Stiopa... Mă simt istovită. Dacă nu-mi recapăt vocea, mor. Nu, nu încerca să mă linişteşti, te rog ! Profesorul Izgoev spune că trebuie să plec în Sud, că am nevoie de climat maritim, că inhalaţiile nu fac doi bani, iar profesorul Smirniţki stăruie să continui inhalaţiile, galvanizările, ortofonia... Pe cine să ascult ? ! Simt că-mi plesneşte capul. Iar tu nu faci nimic. Nu te gîndeşti decît la harpoanele tale. De ce n-am chema un homeopat ? Se zice că fac minuni...

Cînd i-am răspuns că mai consultase un homeopat şi că nu e bine să tratezi o boală cu zece doctori, doamne, ce-a mai fost ! Chiar şi golful Biscaya, pe vreme de furtună, e mai liniştit. A sărit ca arsă din pat şi sîngele i-a năvălit în obraji.

— Aşa ţii tu la mine ? a ţipat ea, uitînd că nu are voie. Tu, tu...

Fie că tonul meu calm a scos-o din sărite, fie că nervii nu-i mai rezistau, a început să strige şi mai tare.

— Bine ! Aşa ?... Am să mă duc singură să chem medicul. Las' să-mi fie mai rău !

Ar fi trebuit să încerc s-o liniştesc, dar boala ei mă obosise atît de tare, încît n-am mai avut puterea s-o fac. S-a repezit la garderob, a luat rînd pe rînd toate rochiile ca şi cînd ar fi vrut să se îmbrace de-a binelea şi să se ducă după doctor, cu toate că

aveam telefon acasă. Chiar în clipa aceea a sunat telefonul. Am vrut să ridic receptorul, dar Larisa nu m-a lăsat.

Era profesorul Smirniţki. Ea a început să se vaiete de parcă ar fi fost pe moarte.

Scena asta s-a repetat de cîteva ori. Nu mai ştiam ce să fac. Aproape toată viaţa avusesem de-a face cu furtunile pe mare. Dar cînd furtuna se stîrneşte în propria ta casă ? Să mergi contra vîntului, spintecînd valurile, sau să navigi în derivă ? Cum îţi spun, nu ştiam ce să fac, fiindcă nu aveam experienţă. Mai bine de jumătate din viaţă o închinasem mării. Mai văzusem eu familii, bunăoară a lui Kostiuk. Dar la dînsul nu se pomeneau aiureli dintr-astea ca la mine. El munceşte, copiii învaţă. Are un băiat de ispravă şi o fată tare drăgălaşă, iar nevastă-sa conduce gospodăria ca un timonier din cei buni. O familie minunată, luminoasă, curată, unde te simţi bine... Totdeauna mi-a plăcut să mă duc la ei. Tare-mi plăceau ! Pînă şi pîinea obişnuită, sau cartofii fierţi cu sare păreau mai gustoşi ca nicăieri. Dar gazda ! Ce bună e cu oamenii, cît ţine la bărbatul ei şi la copii ! Şi nici urmă de lux în casă, numai strictul necesar, nimic de prisos.

Trase adînc din pipă şi reluă :

— O familie ca asta visam şi eu. O familie ai cărei membri să aibă un ţel nobil şi să se înţeleagă. Pricepi ce vreau să spun ? Înţelegere sau chiar mai bine : într-ajutorare. Dar cum să se înţeleagă şi să se ajute doi oameni diferiţi ? Doi oameni care aveau fiecare gărgăunii lor ?

La noi se vorbeşte şi se scrie mult despre lichidarea reminiscenţelor burgheze din conştiinţa oamenilor. Înainte, credeam că sînt numai vorbe. Acum însă, după ce m-am căsătorit şi am văzut fel de fel de oameni, am început să mă dumiresc.

Am văzut că e un lucru serios şi că ne stînjeneşte mult. Cu reminiscenţele astea blestemate trebuie să

ducem o luptă pe viaţă şi pe moarte : ne trag înapoi. Ar trebui să ridicăm în picioare totul : şcoala, cluburile, teatrele, organizaţia de pionieri, comsomolul, literatura, miliţia, justiţia. Toţi trebuie să acţioneze în front unic.

Dar avem noi oare acest front unic ? Îl avem, dar încă insuficient de puternic. În şcoli disciplina mai lasă de dorit. Literatura tratează puţin problemele acute, cluburile parcă nu şi-ar înţelege menirea şi se mulţumesc aproape numai cu dansuri şi prezentări de filme. Aşa se face că mereu găsim lipsuri ba ici, ba colo. Iaca, s-o luăm bunăoară pe nevastă-mea... Gîndeşte-te ce-ar fi ieşit din ea, dacă ar fi fost educată aşa cum se cuvine, în sînul unei familii sănătoase, de oameni muncitori... Dar cum a fost în realitate ? Şi-a pierdut de mică mama. Tatăl ei era un om slab din fire, uşor influenţabil, cu vederi de intelectual liberalist. Nu-i refuza nimic. În casă, toţi i se supuneau. Care a fost rezultatul ? A ajuns o egoistă.

De aceea n-a vrut să aibă copii, s-a înconjurat de tot felul de lichele, murea după linguşeală şi mai ştiu eu ce.

Din păcate, şi eu am crescut pe o plămădeală veche. Multe nu ştiu şi nu înţeleg. Am căzut şi eu în greşeala să cred că femeii nu trebuie să-i refuzi nimic. De aceea, cînd începea să ţipe, în loc s-o pun la punct, mă pierdeam cu firea şi încurajam astfel, fără să vreau, părţile urîte ale caracterului ei, le întăream. Ce-a ieşit de aici ? Îţi poţi închipui...

Profesorul Smirniţki a vindecat-o, şi-a recăpătat vocea... Şi a luat-o de la capăt : croitoreşc, masezc, prietenc... Veneau mereu „pentru o clipă", fiindcă „trecuseră întîmplător prin apropiere". Îşi aruncau pe scaune blănurile scumpe, se instalau fără nici o jenă pe pat şi fumau şi turuiau ca nişte gaiţe... N-am nimic împotriva prietenelor şi nici a hainelor frumoase. Dar nu admit ca cineva să-şi piardă cu ele aproape jumătate din viaţă. Apoi, gaiţele astea

o amețeau cu flecăreala lor. I-au băgat în cap că se îngrașă groaznic, că... Dar ce n-au mai născocit! Au sfătuit-o să se ducă la o corsetieră la modă. Aceasta i-a făcut niște corsete speciale, care costau o avere și-i strîngeau în chingi coșul pieptului, talia. Harnașamentul ăsta o chinuia teribil, îi venea greu să cînte. Totuși îl răbda.

Viața noastră era numai zgomot și agitație. Mereu larmă de glasuri, mereu țîrîiau soneriile. Larisa nu mai vedea de loc de gospodărie. Ajunsesem și bucătar, și slugă. Din nou căzusem pe ultimul plan. A trebuit chiar să mă mut în altă odaie.

Atunci mi-am zis eu că nu mai am ce căuta la Leningrad și m-am dus la Moscova, la afurisitul ăla de Mantullin. Cînd m-am întors acasă, am găsit scrisori și telegrame de la Plujnik : mă întreba dacă nu vreau să-mi reiau locul pe puntea de comandă a *Taifunului.* Mă sfătuia să mă grăbesc, căci flotila se pregătea să plece din Primorsk. În ultima telegramă, îmi arăta amănunțit cînd să plec și pe ce drum să apuc.

Printre scrisori era o misivă de la Ciubenko, precum și o scrisoare colectivă din partea echipajului. Îți închipui ce-a fost în sufletul meu! Ardeam de nerăbdare să mă văd iarăși în Extremul Orient.

Larisa nu avea spectacol în ziua aceea. Întinzîndu-mi scrisorile, mă privise într-un fel din care pricepusem că e neliniștită.

Înțelegea că vreau să plec și nici nu-i ascundeam acest lucru. Băieții scriau : „Veniți, Stepan Petrovici! Fără dumneavoastră munca nu e muncă, nava nu e navă și marea nu e mare..."

Se înțelege că exagerau. Dar spune-mi, te rog, pe cine n-ar trezi din morți o asemenea scrisoare? Cum se face că nu m-a înfrînt viața asta de la Leningrad? Fiindcă știam că, deși departe, există un-

deva o muncă importantă, vie, la care pot să mă întorc oricînd. Şi apoi colectivul...

Colectivul îşi face simţită forţa nu numai cînd te afli în mijlocul lui, dar şi cînd eşti departe de el. Prin acest colectiv sîntem noi puternici.

Iaca, să ne gîndim bunăoară la noi, marinarii. Colindăm lumea întreagă. Uneori ajungem pe meleaguri care nici nu figurează pe vreo hartă. Cîte ispite ne pîndesc, şi totuşi nu uităm o clipă de marele nostru colectiv — Patria ! Aşa s-a întîmplat şi cu mine, profesore...

M-am decis să mai vorbesc o dată cu Larisa, pentru ultima dată. Nu ştiam cum să încep. În timp ce citeam scrisorile, ea punea masa. De mult nu se mai pomenise la noi aşa ceva : în ultima vreme făceam toate în grabă, pe apucate. Probabil, însă, că acum, în timp ce eram la Moscova, Larisa se pregătise.

Punînd masa, ea fredona încetişor un cîntec vechi.

Se zice că „vorba bună mult aduce", iar cînd glasul mai e şi frumos, omul rămîne mut. Am lăsat scrisorile deoparte ca s-o ascult. Dar ea s-a întrerupt şi m-a întrebat :

— E ceva important în scrisorile acelea ?

— Da, i-am răspuns eu, dar nu cred că o să te intereseze.

A ridicat sprîncenele şi a dat din umeri.

— De ce nu ?

— Fiindcă văd că nu te mai interesează de mult viaţa mea, munca mea.

S-a supărat, ori s-a prefăcut numai că se supără :

— Cum, aşa crezi ?

— Nu cred, sînt convins.

— Rău faci.

M-am înfuriat.

— Ştii ceva, Larisa ? Tot ce spui este o minciună ! Ce nevoie ai de ea ? Şi, în definitiv, ce nevoie ai de mine ?

Ea m-a întrerupt :

— Ţii neapărat să ne certăm ?

Am tăcut, fiindcă nu vedeam ce rost ar mai avea să continuăm discuţia şi nu voiam să ne despărţim certaţi. Probabil că dînsa a înţeles, căci s-a apropiat de mine.

— Hai să mîncăm ca oamenii, mi-a spus. De mult n-am mai stat împreună.

— Bine, am făcut eu şovăielnic.

— Toarnă vin.

Am turnat.

— Mai vrei puţin peşte ?

— Mai vreau, am consimţit eu.

Discuţia nu se lega. După ce ne-am ridicat de la masă, m-am instalat în fotoliu pregătindu-mă să-mi aprind pipa ; ea s-a apropiat pe la spate, mi-a pus mîinile pe umeri şi mi-a spus, aşa cum obişnuia pe vremuri :

— N-o aprinde încă, Stiopa.

— De ce ?

A tăcut puţin, s-a aşezat în faţa mea şi m-a întrebat :

— Ce ţi-ai pus în gînd ?

— Plec în Extremul Orient, am răspuns.

A tresărit, s-a făcut palidă, dar a izbutit repede să se stăpînească şi a spus pe un ton de parcă nu m-aş fi dus la zece mii de kilometri depărtare, ci la Sestroreţk sau la Detskoe Selo :

— Eşti ferm hotărît ?

Cu greu am deschis gura ca să răspund „da".

A ridicat din umeri.

— Tu ştii mai bine ce ai de făcut...

Am vrut s-o întreb dacă aşa se cuvine să stea de vorbă pentru ultima oară, dacă aşa se cuvine să se despartă doi oameni care au trăit ani de zile împreună. Dar mînia m-a împiedicat. Groaznic de grea e clipa despărţirii, profesore... Dacă m-aş fi gîndit cum o să fie despărţirea noastră, poate că m-aş fi pregătit. Din păcate, nu poţi să prevezi

totul. Cînd nu iubeşti, ţi-e uşor să rosteşti vorbele cele mai grele. Dar cînd iubeşti...

Kiribeev rămase un timp pe gînduri.

— O clipă, continuă el apoi, am vrut să uit totul, să nu mai ţin seama de convenienţe, de tot ce este socotit urît sau mai ştiu eu cum... Îmi venea să mă apropii de ea, s-o iau în braţe şi s-o sărut, apoi să-i spun „adio" şi să fug din cameră. Dar prea ar fi fost ca la teatru. M-am ruşinat.

— Bine, Larisa, adio, i-am spus eu. Îţi mulţumesc pentru tot ce a fost bun în viaţa noastră, pentru bucuriile, care n-au fost rare, pentru tot ce a fost... Adio !

Şi am ieşit fuga din casă, adică întocmai ca în romanele vechi. De ce am făcut aşa ? Dracu ştie !

Ai să mă întrebi : dar cu dragostea cum rămîne ? Dragostea este ceva sfînt ! Pentru o dragoste curată, adîncă, poţi să faci şi sacrificii. Le-am şi făcut, plecînd cu Larisa la Leningrad, în urmă cu trei ani, cînd mi-am părăsit baleniera. Dumneata ai lăsa ştiinţa de dragul unei femei ? Nu ştii ? Eu, mi-am părăsit munca... Dar dragostea nu trebuie exploatată. Există o măsură în toate, răbdarea are şi ea margini. Dacă n-aş fi ajuns la marginile răbdării, n-aş fi astăzi aici. Aş fi rămas la Leningrad şi probabil că aş fi capitulat, aş fi devenit un fel de slugă : i-aş fi încheiat şoşonii, i-aş fi ţinut paltonul, i-aş fi cărat la teatru valiţoara cu sulimanuri de machiaj, aş fi aşteptat-o la intrarea artiştilor... Dar oare pentru asta m-am născut ? Asta era chemarea mea ?

Nu, profesore ! Să întinzi mantia la picioarele unei femei frumoase — asta e ceva bun numai pentru trîntori. Mie o astfel de viaţă nu mi se potriveşte.

Să nu crezi că o acuz de toate pe Larisa. Dimpotrivă. Mai mult pe mine mă acuz. Da ! Ar fi trebuit să plec imediat, sau... Dar în definitiv ce importanţă mai au toate astea acum ?

Căpitanul Kiribeev se plictisise de bună seamă să mai stea jos, căci se ridică şi începu să-şi cureţe pipa în tăcere. De multe ori mă întrebasem de unde are atîta răbdare să-şi bată capul cu pipa. Acum, înţelegeam. Căpitanul Kiribeev nici nu putea fi altfel : era atît de activ, încît nu-l răbda inima să stea liniştit !

Om al veacului său, punea aceeaşi ardoare în toate — în dragoste, în muncă, în citit... Niciodată nu stătea fără treabă. În timp ce-mi istorisea trista lui poveste şi-l bănuiam absorbit de toate prin cîte trecuse, nu-şi uita totuşi nici o clipă datoria : din cînd în cînd trăgea cu urechea la paşii de pe punte, sau dădea în lături perdeaua de mătase ca să se uite la cele ce se petreceau pe navă.

— Iată de ce m-am întors la flotilă, profesore. Nu mai puteam trăi aşa, înţelegi ? Nu mai puteam trăi fără Extremul Orient, fără mare, fără munca la care ţineam, fără colectivul cu care nu mi-era teamă de nici un fel de încercări. Pe Larisa, desigur, tot o mai iubesc, dar nu pot să mă întorc la ea la Leningrad şi nici nu vreau. Ceea ce am făcut este numai începutul. Mai avem încă mult de muncit şi nu pot, nu am dreptul să dau bir cu fugiţii. M-am întors pentru totdeauna ! Acum ai înţeles ?

— Am înţeles, răspunsei.

— Ce-ar fi să ieşim puţin afară, profesore, să respirăm aer curat ?

— Ascultă căpitane, îl apostrofai eu, încetează odată cu „profesore" ! Ce fel de profesor sînt ? Doar eu nu-ţi spun amiral !

— Aha, văd că eşti un tînăr cam îndărătnic ! Bun ! Hai să mergem pe punte, prof... iartă-mă te rog, tovarăşe Voronţov.

Ieşirăm din cabina cu aer înăbuşitor. Pe bolta de un albastru străveziu mureau ultimele văpăi ale apusului. Stelele licăreau tremurător şi rece. Stăturăm multă vreme în tăcere. Căpitanul Kiribeev trăgea din pipă, cu gîndul la ale lui.

O stea căzu din tării, lăsînd în urma ei o dîră lungă, lucitoare, şi pieri undeva pe după dealuri. După ce o petrecurăm cu privirea, ne retraserăm fiecare în cabină.

38

Trecuseră două luni de cînd se terminaseră reparaţiile. De mult uitaserăm necazul primelor insuccese : scandalul cu Knudsen şi Nebîliţîn, avaria... Lucrurile îşi reluaseră cursul normal. În timp ce *Taifunul* mai era în reparaţie, Olav Knudsen plecase cu nava *Ilici* la Primorsk, de acolo cu trenul la Moscova şi apoi mai departe, spre patrie, spre milenarul lui Tönsberg ; Nebîliţîn, cum spun vînătorii de balene, „ancorase" pe *Aian*. După ce primise telegramele de la comitetul de ţinut şi din Moscova, comandantul-şef Plujnik „se întremase" repede şi în ziua cînd *Taifunul* adusese a suta balenă, dăduse un ordin de zi pe flotilă, împărţise întregului echipaj premii în bani, iar căpitanului Kiribeev, şefului de echipaj Ciubenko şi gabierului-şef Jilin — trei frumoase puşti de vînătoare.

Deci totul părea în ordine. Dar căpitanul Kiribeev nu avea astîmpăr. Ba şedea încuiat în cabina lui, ba nu părăsea zile şi nopţi în şir puntea de comandă. Se vede că tot nu putea să uite Leningradul.

Navigam de două luni. Străbătuserăm în vremea asta peste trei mii de mile — din sudul Kamciatkăi pînă la capul Serdţe-Kamen din Ciukotka. Numai în linie dreaptă această distanţă este egală cu o mie trei sute şaizeci şi cinci de mile ! Dar nu merseserăm în linie dreaptă, ci poposiserăm din golf în golf ; „mama" ancora acolo, iar cei trei truditori neobosiţi cutreierau marea în căutarea materiei prime pentru cazanele ei de topit untură.

Palmele mi se acoperiră de bătături, umblam ca un marinar, legănîndu-mă, mă cățăram repede pe sarturi, de pe copastie săream drept în barcă, ca și vînătorii de balene numeam podeaua — punte, capacul magaziei — bocaport, iar pragul de sus — traversă de punte. Nu mai semănam cu pirpiriul „față palidă", cum mă porecliseră la început vînătorii de balene. Mușchii mi se întăriseră, soarele îmi arsese fața. Mă obișnuisem să port grelele cizme pescărești, haina vătuită și căciula cu urechi de parcă aș fi umblat așa de cînd lumea și pămîntul.

Jurnalele mele de zi se umpluseră cu însemnări interesante. Notam tot timpul și în orice condiții : ziua, noaptea, pe navă, în barcă, în „cuibul corbului", pe puntea plină de sînge și grăsime a naveibază *Aian* și chiar pe furtună, lungit în cușetă. Ori de cîte ori plecam cu baleniera sau ancoram în vreun golf, nu mă despărțeam nici un moment de fileul de plancton, aparatul fotografic și instrumentele trebuincioase.

Învățasem să mînuiesc cuțitul de tranșare și despicam trupurile balenelor cu aceeași îndemînare ca și specialiștii, indentificam fără greș cetaceele după „gheizerele" și înotătoarele lor codale.

Învățasem să deosebesc păsările, să ghicesc adîncimea oceanului după culoarea apei. Am constatat că balenele nordice acoperite de un strat cafeniu de diatomee sînt, în general, grase. Dar cîte n-am aflat ! Am dobîndit experiența vieții, am învățat să iubesc oamenii, să prețuiesc prietenia și spiritul tovărășesc, să ajut oamenii. În sfîrșit, am strîns mult material folositor. Iar principalul era... Dar mi-ar sta bine să mă laud că n-am ajuns „un cufăr ?"

Căpitanul se purta cu mine ca un adevărat prieten. Mă ajută să întocmesc o hartă de exploatare. Legai prietenie strînsă cu șeful de echipaj Ciubenko și cu marinarul Makarov. Cu Ciubenko șe-

deam adesea în gabic, iar Makarov mă însoţea totdeauna în peregrinările mele ştiinţifice.

Înarmaţi cu „luneta de apă", urmăream îndelung viaţa mării. Se înţelege că luneta de apă nu seamănă cu iublourile de pe *Nautilus* prin care căpitanul Nemo distingea perfect toate vietăţile mării, începînd cu crevetele mici cît lacrima şi terminînd cu uriaşele caracatiţe.

Luneta de apă este o ţeavă de bambus obişnuită, cu o bucată de sticlă la un capăt. Acest aparat primitiv este folosit de pescuitorii de perle şi de bureţi. Dar Makarov şi cu mine eram mulţumiţi de el.

Marea este fabulos de bogată ! Abundă în păduri şi păşuni subterane. Ce paletă variată de culori ! Printre algele laminaria, thallassifillum şi alcionaria se strecoară mici crustacee, ace-de-mare, caide-mare, peşti, vietăţi fără număr. O dată am avut prilejul să vedem un teredo, aşa-numitul cariu de corabie. Este mult temutul duşman al marinarilor, în stare să transforme în rumeguş lemnul cel mai tare. Alături şedeau, cu un aer cît se poate de paşnic, moluşte litofage — care rod piatra. Acestea sînt şi mai de temut decît teredo, căci distrug instalaţiile de beton din porturi.

Într-o zi, Makarov îmi strigă :

— Ia vedeţi ce face cuconiţa asta ?

I-am luat din mînă tubul de bambus şi, la o adîncime de vreo zece metri, am văzut-o pe frumoasa adîncurilor — steaua de mare. Nu-mi dădui seama ce face, pînă nu-mi amintii relatarea unui om de ştiinţă. „Cuconiţa" asta frumoasă şi în aparenţă delicată este o adevărată fiară de pradă. Atacă fără teamă moluştele adăpostite sub valvele tari ale scoicii, le desface cu „razele" sale şi înfulecă molusca mai repede decît parizianul stridia. Se întîmplă ca molusca să fie mai mare decît gura stelei. Dar hulpava „cuconiţă" nu-şi pierde cumpătul dintr-atîta : îşi scoate afară stomacul, îl in-

troduce în scoică şi... digeră hrana pe loc. Makarov o surprinsese pe frumoasa mării tocmai în clipa cînd „se introducea prin efracţie" în scoica unei moluşte mari.

Am colindat meleaguri bogate în animale marine. Am văzut castraveţi de mare, caracatiţe, sepii, crustacee luminescente.

Makarov îmi asculta explicaţiile cu gura căscată, ca un copil. Ceea ce-i spuneam nu era nou pentru biologi. Pentru dînsul, însă, echivala aproape cu o călătorie în Marte. Cînd i-am spus că în secolul trecut sepia era singura furnizoare de materii prime pentru fabricarea cernelei, a dat din umeri şi m-a privit neîncrezător. Cum n-aveam nici o dovadă la îndemînă, l-am rugat să mă creadă pe cuvînt.

Chimiştii au scutit sepia de obligaţia de a mai furniza cerneală şi acum ea emite lichidul, ca întotdeauna, numai pentru a-şi crea o „perdea de fum" protectoare.

Crustaceul luminescent nu şi-a pus niciodată energia în slujba nevoilor omului : îşi aprinde farurile numai cînd e urmărit de un duşman. Să-şi orbească duşmanul — iată singurul lui fel de a se apăra.

Dar poate că procedeul de apărare cel mai original este al castravetelui-de-mare — celebra delicatesă a bucătăriei chineze şti : azvîrle cu toată forţa în întîmpinarea duşmanului propriul său intestin umplut cu mîl ! Dacă în timpul acestei operaţii destul de îndrăzneţe intestinul se rupe, castravetele de mare nu piere, căci îi creşte la loc altul...

Multe minunăţii am văzut, Makarov şi cu mine, pe fundul mării şi la diferite adîncimi. În crăpătura unei stînci submarine de pe un banc de nisip am observat chiar o caracatiţă. Ochii îi luceau fosforescent : îşi pîndea prada. Iar alături se legănau pe picioruşele lor subţiri crinii-de-mare şi încetişor, pe nesimţite aproape, se mişcau, în şubele lor lu-

xoase de culoarea vișinei coapte, aricii-de-mare — hrana prefcrată a vidrelor marine...

Doamne ! Cîte n-am văzut în timpul ăsta !

Flotila străbătea drumul pe care-l făcuseră cîndva primi descoperitori ruși. Am văzut capul Dejnev, țărmurile joase ale Alaskăi, stîncoasa insulă Arakamcecen, golful Lojnîh Vestei, golful Providenței, capul Rubicon, stîncile Athos, Porthos și Aramis, bîrlogurile nerpelor și focilor cu coamă, cîrduri de pești deplasîndu-se, locurile unde se adună mii de morse și coloanele de apă ale cetaceelor de toate felurile. Și cîte balene am cîntărit !

Întorcîndu-ne din nord, de unde ne alungaseră ghețarii plutitori și vînturile sălbatice, am biruit cu greu curentul puternic care merge din Marea Bering în Marea Ciukotsk. În golful Providenței am izbutit să ambarcăm cărbuni și apă potabilă și ne-am îndreptat spre golful Anadîr, unde veneau și balenele în căutare de hrană. Nădăjduiam că vînătoarea va fi deosebit de fructuoasă acolo.

Cu șaptezeci, optzeci de ani în urmă, golful Anadîr fusese una din zonele de pescuit cele mai însuflețite din partea de nord a Oceanului Pacific. Sute de goelete și baleniere veneau aici din New Bedford, San Francisco. din insulele Hawai și dinspre țărmurile Japoniei. Echipajele acestor nave erau alcătuite din criminali, vagabonzi înrăiți, aventurieri și matrozi din flota Statelor Unite ale Americii. Cu graba febrilă și nerăbdarea căutătorilor de aur ei exterminau ultimul cîrd de balene groenlandice din lume — cel din Oceanul Pacific. Puțin le păsa că vînau în ape străine și încă în modul cel mai hrăpăreț. Clima aspră limita sezonul de vînătoare. Hrăpăreții se grăbeau : mîinile lor șiroiau de sînge, ca ghilotinele abatoarelor din Chicago, focurile la care topeau în uriașe cazane de aramă untura de balenă nu se stingeau nici ziua, nici noaptea. Pădurile de pe țărm ardeau. În golfuri

se îngrămădeau, răspîndind o duhoare infernală, hoiturile balenelor sfîrtecate.

Nori negri de fum, văpaia de iad a focurilor, urlete de oameni beţi, împuşcături, vorbe grosolane în felurite limbi, bătăi — iată decorul de odinioară al acestor meleaguri.

Ce plăcut este să vezi astăzi ţărmurile noastre, marea noastră, eliberate de imaginile sumbre ale trecutului!

Din păcate, aproape tot timpul avurăm vreme furtunoasă. Nu puturăm vîna. Cu inima îndurerată, ocolirăm capul Navarin, descoperit în 1829 de cunoscutul navigator rus Feodor Litke, care se afla pe goeleta *Seniavin*. Golful Oliutorski ne întîmpină cu ceaţă atît de groasă, încît flotila porni spre sud, fără a mai opri. Nu puturăm arunca ancora nici în golfurile Korf şi Karaghin, nici în următoarele — Oziornîi, apoi Kamciatski... Lăsarăm în urma noastră peninsula Goven, insula Karaghin, insulele Arii Kamen şi Toporkov, stîncile capului Africa... După ce trecurăm de semeţul cap Kronoţki, pătrunserăm în golful cu acelaşi nume, meleaguri bine cunoscute şi dragi, numite în vechime Marea Castorilor. Multe amintiri erau legate de locurile astea: aici începuse căpitanul Kiribeev instruirea primilor harponieri sovietici şi tot pe aici vînaseră ei primele balene.

Tot drumul pînă la capul Kronoţki ne urmăriră cînd neguri dese ca laptele, cînd ploi mărunte sîcîitoare, cînd vînturi puternice care încovoiau catargele. Cînd trecurăm de capul ce înainta departe în larg, se ivi în faţa noastră o mare minunată. Furtuna era însă atît de puternică, încît nu puturăm intra în golful Morselor. Furăm nevoiţi să ocolim capul Şipun şi să intrăm în golful Avacia, adăpostindu-ne în micul golf Taria.

Era o toamnă minunată. Dealurile acoperite de înalţii mesteceni nordici, plopi, zadă, cedru şi ienupăr, erau înveşmîntate parcă în aur. Mai încolo,

deasupra, străluceau piscurile înzăpezite ale munţilor vulcanici Avacia, Koreak şi Kozelski. Era cald şi plăcut, ca pe o toamnă călduroasă din Rusia Centrală. Pretutindeni linişte. Apa era curată, dar închisă la culoare.

După gheţarii şi vînturile nordului, după ceţuri şi ploi, vînătorii de balene simţeau că renasc: sporovăiau bine dispuşi, glumeau, cîntau. Numai căpitanul Kiribeev era întunecat la faţă. Nu înţelegeam ce are. Deşi pierduse timp cu reparaţiile, *Taifunul* nu numai că ajunsese din urmă *Vihr* şi *Garpun,* dar vînase chiar cu două balene mai mult. Abia a doua zi mă dumirii.

Golful Taria era aproape de Petropavlovsk, de unde a doua zi după sosirea noastră primirăm poşta. Nici de data aceasta nu avea nimic. Kiribeev se urcă într-o barcă şi se îndreptă spre *Aian.* La întoarcere, ordonă să se ridice presiunea la căldări şi, după o oră, *Taifunul* ieşi în larg. Eu rămăsei în golful Taria.

Baleniera se înapoie abia în zori, aducînd o mare balenă nordică. După predarea cetaceului, căpitanul Kiribeev nu zăbovi să admire minunatul peisaj al golfului, ci ieşi din nou în larg. De data aceasta îl însoţii. Pe mare parcă îşi mai veni în fire. Dar lucra ca un apucat: parcă ar fi presimţit că trebuie să se grăbească... Rareori cobora de pe puntea de comandă, fuma pipă după pipă.

Îmi frămîntam mintea, căutînd să descopăr ce-o fi cu el. O singură explicaţie mi se părea plauzibilă: o părăsise pe Larisa, dar nu şi-o putuse smulge din inimă, cu toate că în ziua aceea memorabilă din Petropavlovsk, cînd îl întrebasem ce-ar face dacă Larisa s-ar întoarce la el aici — ar primi-o sau nu? — îmi răspunsese că totul s-a sfîrşit şi că trecutul nu se mai poate întoarce. Îl crezusem. Oare tot nu-şi găsise liniştea?

Rămaserăm pe mare multă vreme. Abia după îndelungate şi chinuitoare căutări descoperirăm un

cîrd mic de caşaloţi şi, cu toate că marea era agitată, omorîrăm doi. La tun stătea chiar căpitanul Kiribeev. Execută cu precizie toate manevrele şi ucise fiecare caşalot cu cîte un singur harpon. Lucra cu foarte multă îndemînare. La tun avea o ţinută desăvîrşită, cum o pot avea numai harponierii cei mai încercaţi. Secundul Vorojeikin îi era de mare ajutor : acţiona ca un căpitan cu multă experienţă, ghicea dinainte manevra următoare şi dădea ordine precise.

Eram departe de nava-bază cînd, împovăraţi de pradă, făcurăm cale întoarsă. Kiribeev era mulţumit, bine dispus. Cînd *Taifunul* se îndreptă spre golful Avacia, coborîrăm în careul ofiţerilor. Acolo, căpitanul glumi şi mîncă cu poftă. Nici unul dintre noi nu bănuia nenorocirea care avea să se întîmple.

39

Marea parcă înnebunise : cu puţin timp înainte fusese liniştită şi apa abia se încreţea ca o piftie ce îngheaţă la vînt, şi deodată prinse a clocoti.

Taifunul cînd se ridica, cînd se lăsa în jos. Vîntul furios ne apăsa atît de tare timpanele, încît nu auzeam nimic. Ne înţelegeam numai după mişcările buzelor sau dacă ţipam unul în urechea celuilalt. Pescăruşii dispăruseră, balenele la fel. Printre valuri zăream numai din cînd în cînd balene ucigaşe.

— Harpon plutitor ! îmi strigă în ureche căpitanul Kiribeev, arătîndu-mi cu pipa o asemenea balenă.

Gonea, spintecînd cu uşurinţă apa, despicînd valurile uriaşe, groase, ca de sticlă.

Pînă la urmă dispărură şi balenele ucigaşe. Rămăseseră numai marea în clocot şi vîntul care urla fioros. Îngreunată din pricina caşaloţilor legaţi în borduri, baleniera înainta anevoie. Căpitanul Kiri-

beev conducea cu încăpăţînare nava împotriva valurilor. *Taifunul* scîrţîia, gemea din toate încheieturile, dar se căţăra vajnic pe valurile uriaşe, ca să se rostogolească apoi într-un abis clocotitor.

Niciodată n-am crezut că apa poate fi atît de mînioasă, iar nava, cu oamenii şi cu puternica ei maşină — atît de neputincioasă şi jalnică.

Nu puteai să faci nimic, căci totul era în mişcare : puntea, masa, scaunele, caietele, tocul. Uneori, tavanul şi puntea parcă schimbau locurile între ele, iar de pe policioare se prăvălea tot ce nu era bine fixat. Pe o vreme ca asta, cel mai înţelept lucru e să te culci. Dar somnul nu venea şi n-aveam poftă să stau în cuşetă. Mă urcai pe puntea de comandă. Kiribeev, cu o pălărie impermeabilă pe cap şi în mantaua lui de ploaie, strălucea ca o balenă albastră.

— Frumoasă vreme ! strigai eu.

— Ce naiba te învîrteşti pe aici, profesore ?

— Nu-mi vine să dorm.

— Oceanul e ca omul : se înfurie, se înfurie, dar pînă la urmă îi trece. Nădăjduiesc că dincolo de capul Şipun va fi linişte şi pace. Cum ţii cîrma ? urlă el deodată spre timonier şi se repezi la cîrmă. Dîndu-l deoparte pe marinar, începu repede să învîrtească de cavilele timonei.

Oftînd din greu şi scîrţîind, *Taifunul* se căţără pe un munte de apă, apoi, vîrîndu-şi etrava în coama spumegîndă se prăbuşi în abis. Căderea era atît de vertiginoasă, încît aveam impresia că nimerisem cu adevărat într-o prăpastie. Mă cuprinse spaima şi închisei ochii ca pe vremea cînd eram copil şi mă urcasem pentru prima oară în scrînciob la ţară. Mi se părea că prăbuşirea nu se mai sfîrşeşte.

— Ţi-e teamă ? îl auzii deodată pe căpitan răcnindu-mi în ureche.

— Mi-e teamă, mărturisii.

O rafală îmi duse în altă parte cuvintele ; *Taifunul* se cutremură atît de tare, încît abia izbutii să mă ţin pe picioare. Un val uriaş ne izbi în babord şi, desfăcîndu-se în evantai, se prăvăli asupra balenierei, udîndu-ne din cap pînă-n picioare.

Scuturîndu-şi apa de pe manta şi scuipînd, Kiribeev strigă zîmbind :

— Mie-mi place furtuna... Marea liniştită nu-i pentru mine. Marea liniştită e ca omul fără temperament. Te plictiseşte pîn' la urmă...

Nu-şi termină vorba. *Taifunul* încetă să cadă şi un val venit din prova îl acoperi. Apa se revărsă vuind prin toate colţişoarele, mai-mai să ne doboare. Apoi nava începu să urce iar. Urcarăm încet şi îndelung. Vîntul, care bătea şi mai tare, spulbera coama valurilor. Oceanul încărunţise, se umflase parcă şi începuse a semăna cu un şes înzăpezit. În întîmpinarea noastră venea un vîrtej de pulbere lichidă.

Inima mi se strînse de teamă. Kiribeev tăcea. Cu buzele încleştate, nu-şi lua ochii de la un nou val, mai turbat, care se apropia de *Taifun*.

Nava coborî vertiginos în bezna clocotitoare şi se opri o clipă, parcă pentru a chibzui sau a iscodi o ieşire. Valurile se năpustiră asupra ei. Mici şi furioase, ne înconjurau ca o haită de cîini ce-şi încolţesc prada. Şuierau ameninţător şi se aburcau gemînd pe punte.

Un talaz gigantic, cu coamă căruntă, zbîrlită, se ridică deasupra noastră, gata să ne înece.

— Ultimul! urlă Kiribeev. Acolo, şi arătă înainte, marea e mai liniştită.

Respingînd haita valurilor mici, clocotitoare, *Taifunul* se căţără încet în sus, condus de iscusitul său căpitan. Urca aproape vertical, ca musca pe perete. Timonierul se uita cu admiraţie la căpitan, care conducea cu mînă sigură vasul înainte.

În clipa aceea înţelesei că unui om cum este Kiribeev i se poate ierta orice, de dragul sufletului

mare care sălăşluieşte în el, ca miezul în coaja tare şi zgrunţuroasă a nucii.

Cînd *Taifunul* ajunse pe coama valului, se produse şi nenorocirea...

Totul s-a întîmplat atît de repede, încît oricît m-am străduit mai tîrziu să reconstitui întîmplarea, n-am putut. Ţin minte numai că Kiribeev, băgînd de seamă că un caşalot se desprinse de bordaj, a trecut cîrma timonierului, ne-a strigat ceva şi într-o clipă a dispărut de pe puntea de comandă. L-am văzut apucînd un lanţ şi trăgîndu-l. Apoi s-a aplecat spre punte de parcă ar fi căutat ceva... În clipa aceea, un val s-a năpustit asupra balenierei şi l-a acoperit pe căpitan. Apoi, n-am mai văzut nimic. M-am repezit jos să-i vin în ajutor. I-am găsit pe Ciubenko, Poreadin şi Jilin : îl aduceau de la pupa pe Kiribeev, fără cunoştinţă, plin de sînge...

După ce căpitanul fu aşezat în cuşetă, secundul Vorojeikin, care-i luase locul la comandă, ocoli capul Şipun. Aici apa era mai liniştită ; valurile verzi plescăiau în jurul *Taifunului* mai puţin mînioase ca înainte. În zare, apa era chiar liniştită. La orizont se profilau cei Trei Fîrtaţi şi capul Staniţki.

Baleniera se apropia de golful Avacia.

Căpitanul Kiribeev zăcea cu ochii închişi, respiraţia îi era întretăiată. Pierduse mult sînge şi faţa îi era trasă, palidă, cu barba crescută. Bandajul gros de sub bărbie se îmbibase de sînge. Roşu era şi pansamentul de la mîna dreaptă. Avea o fractură mai sus de cot, şi încă una foarte urîtă : în locul rupt se formase un hematom.

Kiribeev se plîngea şi de dureri în partea dreaptă a trupului.

Ciubenko, Poreadin şi Jilin mă lăsară cu căpitanul : şeful de echipaj urcă la comandă să-l schimbe pe timonier, şeful-mecanic trecu la inversorul de marş şi mai întări efectivul de la maşini cu un fochist, iar Jilin trebuia să „balizeze“ caşaloţii şi

să-i lase în larg : numai așa putea să înainteze baleniera cu toată viteza.

După plecarea lor, Kiribeev deschise ochii.

— Unde sînt ? De ce stau în cușetă ? întrebă el încet și încercă să se ridice, dar durerea ascuțită îl făcu să cadă iarăși pe spate.

Gemu. Pe frunte îi apărură broboane de sudoare. Spuse ceva, dar nu deslușii ce.

— Am cerut pipa, profesore, făcu el ceva mai tare, articulînd cu greu cuvintele.

Nu știam dacă se cuvine să i-o dau, totuși începui s-o caut. N-o găsii nicăieri. Îi spusei. Deschise o clipă ochii și rosti tărăgănat :

— Nu-i nevoie... n-o mai căuta... E în mare... Din cauza ei am pățit-o... Dacă nu m-aș fi aplecat s-o caut... nu s-ar fi întîmplat nimic...

După o oră, *Taifunul* ajunse la nava-bază. În cabină intrară comandantul-șef Plujnik, Karințev, doctorul de pe *Aian* și o infirmieră.

Căpitanul Kiribeev aruncă rînd pe rînd noilor veniți o privire tulbure ; cînd ajunse la Plujnik, închise ochii.

Doctorul ne rugă să ieșim din cabină.

În timp ce-și făcea datoria, noi ședeam în careul ofițerilor. Karințev fuma o țigară după alta, iar Plujnik, cu capul sprijinit în palme, respira greu. Le istorisii ce se întîmplase între căpitanul Kiribeev și soția lui, ca să hotărîm dacă face s-o chemăm. Le spusei ce nervos era din cauză că nu primise scrisori, cum căuta mereu munca cea mai grea, nu se cruța, își punea în primejdie viața. Eu unul socoteam că trebuie s-o chemăm pe Larisa. Karințev era de aceeași părere, Plujnik nu. Zicea că revederea n-ar putea decît să înrăutățească starea căpitanului. El ajunsese încă din 1934 la convingerea că Larisa îl va duce la pieire.

Vorbi lung și amănunțit despre toate astea, repetînd ceea ce știam și eu din istorisirile căpitanului Kiribeev.

Trecuse destul de multă vreme, dar doctorul nu apărea. Plujnik chemă marinarul de cart şi-i ceru să-i spună bucătarului să nc facă nişte cafele. Cînd veniră cafelele, Plujnik oftă şi zise :

— Eh ! De cîte ori nu i-am spus : „Ai să dai de dracu, Stepan !“ Iată că a dat. Cinc o să-l înlocuiască acum, ce crezi, Karinţev ?

Karinţev ridică din umeri :

— Nu crezi că e timpuriu să vorbim de asta, Serghei Alexandrovici ? Să aşteptăm să vedem ce spune doctorul.

— Doctorul ca doctorul, obiectă Plujnik, dar noi sîntem bolşevici şi nu trebuie să ne pierdem cumpătul... Trebuie să prevedem dinainte cum repartizăm cadrele.

Karinţev îmi făcu cu ochiul şi vru să spună ceva, dar în clipa aceea apăru medicul.

După expresia feţei lui, pricepurăm că situaţia e serioasă. Doctorul ne spuse că Kiribeev are braţul drept fracturat ceva mai sus de articulaţia cotului şi, probabil, două coaste rupte în dreapta, jos. Kiribeev trebuia trimis de urgenţă la spitalul din Petropavlovsk.

Plujnik ieşi împreună cu doctorul. Karinţev şi cu mine mai rămaserăm.

— Ei, ce părere ai ? mă întrebă locţiitorul politic după ce uşa se închise.

— Cred că trebuie s-o chemăm... Treaba ei : o să vrea, o să vină cu avionul, n-o să vrea, n-o să vină...

Aşa şi hotărîrăm.

După ce întocmii telegrama, ne despărţirăm. Karinţev se întoarse pe nava-bază, eu intrai în cabina căpitanului Kiribeev. După o jumătate de oră, *Taifunul* se îndepărtă de lîngă bordul navei-bază *Aian* şi porni spre Petropavlovsk-Kamciatski.

Înainte de plecare, Plujnik mai veni o dată la bordul *Taifunului.* Rămase cîteva minute lîngă cuşeta căpitanului Kiribeev. Era încruntat, des-

cumpănit. Corpul lui voluminos parcă se muiase, umerii i se încovoiaseră.

Căpitanul Kiribeev zăcea cu ochii închişi, respirînd greu. Din cînd în cînd tresărea şi dinţii îi clănţăneau : avea frisoane.

— Eh, Stepane, Stepane ! grăi încet Plujnik. Ce ţi-a venit...

— Prea curînd vrei să mă îngropi, tovarăşe comandant-şef, bolborosi Kiribeev.

— Taci din gură, Stepane, zise aspru Plujnik. N-ai voie să vorbeşti.

Kiribeev deschise ochii şi se uită mînios la el.

— Ştiu eu singur ce am şi ce n-am voie... tovarăşe comandant-şef. N-am voie să-mi părăsesc munca... de vorbit am să vorbesc... pînă oi spune tot ce trebuie !

Trase adînc aerul în piept şi continuă :

— Vă rog ca... atîta timp cît am să stau... pe docul acela afurisit... spitalul din Petropavlovsk... să-l lăsaţi în locul meu pe secundul Vorojeikin.

Plujnik se strîmbă.

— Ce-ţi veni, Stepane ! Stai liniştit... O să aranjăm noi toate şi fără tine. Stai liniştit...

Faţa lui Kiribeev se posomorî.

— Răspunde : îmi dai cuvîntul... că ai să faci ce-ţi cer ?

Plujnik întoarse capul, se uită la mine şi oftă.

— Bine, făcu el. Fie cum zici tu. Acum, trebuie să mă duc... La revedere ! Fă-te bine cît mai repede.

Kiribeev nu răspunse. Cu capul lăsat pe spate respira anevoie. Se vede că discuţia îl obosise. Plujnik îşi luă chipiul cu emblemă uriaşă şi ieşi încet, străduindu-se să calce pe vîrfuri.

Cînd uşa se închise în urma lui, Kiribeev gemu. Apoi murmură :

— A plecat ?

— A plecat, zisei eu.

— Dar dumneata... ce faci, profesore ?

Nu apucai să-i răspund, căci în cabină intră medicul.

Kiribeev repetă întrebarea.

— Eu rămîn pe *Taifun.*

— Bine faci ! Vorojeikin trebuie ajutat...

— Stepan Petrovici ! spuse doctorul şi se uită dojenitor la mine.

Căpitanul Kiribeev se încruntă.

— Iaca tac, doctore, tac, mormăi el şi închise ochii.

Înţeleseı că trebuie să plec.

40

Din ordinul comandantului-şef Plujnik, doctorul îl însoţi pe căpitanul Kiribeev pînă la spital. Se întoarse pe balenieră îngrijorat. *Taifunul* se înapoia în golful Taria, la baza flotilei. Mă hotărîi să rămîn cîteva zile la Petropavlovsk. După ce-mi strînsei la repezeală lucrurile în geamantan, pornii spre scară. În drum mă opri doctorul.

— Mi se pare că sînteţi prieten cu Stepan Petrovici ? mă întrebă el.

Încuviinţai cu un semn din cap.

— Vă rog foarte mult ca, în caz că starea lui se înrăutăţeşte, să-l anunţaţi pe tovarăşul Karinţev de pe *Aian*... Este adevărat că s-a făcut tot ce trebuia, dar... cunoaşteţi firea căpitanului Kiribeev.

Coborîi pe mal şi aşteptai pînă cînd *Taifunul* se îndepărtă de chei. Pe punte stăteau posomoriţi Ciubenko, Jilin, Poreadin, Makarov şi Ostrenko bucătarul. În timp ce-mi făceam bagajele, veniseră rînd pe rînd în cabina mea ca să-mi dea toţi, acelaşi sfat, „să pun toată lumea în picioare“ dacă i-ar fi rău căpitanului, ba chiar îmi dădeau şi bani, ca să-i cumpăr lui Stepan Petrovici tot ce ar avea nevoie... Ciubenko mă sfătuise să mă duc de-a

dreptul la comitetul regional „dacă se întîmplă cumva ceva", iar Ostrenko îmi vîrîse în mînă un pachet, zicîndu-mi :

— Aveţi aici castraveciori muraţi şi un chec de lămîie pentru căpitan. Altfel, la spital, îl omoară cu dieta...

Cînd *Taifunul* se pierdu în zare, pornii spre oraş. În văzduhul străveziu pluteau cîţiva vulturi. Deasupra povîrnişurilor înveşmîntate în frunzişul auriu al toamnei strălucea albul neprihănit al culmilor înzăpezite. Oraşul aşezat în amfiteatru avea un aer impunător, sărbătoresc. Şi tocmai pe o vreme ca asta să se întîmple nenorocirea ! Locul căpitanului Kiribeev nu era la spital, ci pe puntea de comandă. Cîte expediţii am fi făcut cu el împreună !

Spitalul unde era internat Kiribeev se afla în partea cea mai înaltă a oraşului. Pe fereastră se vedea golful. Patul lui Kiribeev era chiar lîngă fereastră. Mă duceam la el în fiecare zi. După părerea medicilor, starea pacientului evolua satisfăcător, dar căpitanul era nervos, nu prea mînca şi cerea mereu pipa. Medicii îi interziseră fumatul, căci mai avea temperatură, deşi nu prea ridicată. Plămînii emiteau un zgomot suspect, pacientul elimina multă flegmă, iar medicii, temîndu-se de o pneumonie, îi dădea mereu prafuri şi-i administrau ventuze. Kiribeev accepta totul cu greu şi se ciorovăia mereu cu surorile de gardă.

De obicei, în primele zile bolnavii sînt preocupaţi numai de suferinţele lor. Cei care au nervii mai călîţi tac, cei uşor impresionabili şi slabi de înger gem şi se vaietă, iar cei ce nu sînt obişnuiţi să se stăpînească cheamă doctorul pentru orice fleac. Căpitanul Kiribeev, care nu fusese niciodată bolnav, nu se putea împăca de loc cu şederea în spital şi de aceea era tot timpul agitat, îi ataca mereu pe medici, dar nu ca să se plîngă, ci ca să-i descoase.

— Nu s-ar putea să grăbiți tratamentul ? îi întreba el. Pretutindeni a început să se lucreze mai repede. Am scurtat timpul de elaborare a șarjelor de oțel. Pînă și copacii îi facem să crească mai repede... Numai dumneavoastră medicii, lucrați ca mai înainte. Cum pot să zac aici fără rost cînd trebuie să fiu pe puntea de comandă ? !

Kiribeev gemea nu de durere, ci din pricină că era silit să stea culcat ca un copil neputincios. Suferea și din cauză că era ținut la dietă și împiedicat să fumeze. De cîte ori rămîneam singur cu el în salon, încerca să mă „corupă" să-i aduc o pipă și tutun. Nu mă lăsam, fireşte. Se supăra, îmi întorcea spatele și tăcea îmbufnat mult timp. Pînă la urmă, capitulai și la vizita următoare îi adusei o cutie galbenă de tutun și pipă.

Îi dădui și castraveciorii murați și checul de lămîie pe care mi le încredințase Ostrenko.

Se bucură atît de tare, încît în ziua aceea luă toate hapurile fără să crîcnească. Vorbi mult, dar nu despre boala lui, ci despre ceea ce-l frămînta în cel mai înalt grad : dezvoltarea vînătorii de balene în Extremul Orient. Se înțelege că nu avea voie să vorbească atîta. Dar parcă puteam să-l opresc ? ! De altfel, nu știu dacă tăcerea apăsătoare, care-l deprima, nu-i făcea mai rău. Discuția însuflețită îi aducea sîngele în obraji, îi făcea ochii să strălucească. Era, prin întreaga-i fire, un om activ. De ce să nu fie activ și în timpul bolii ?

Nu-l întrerupeam și nu-i spuneam acele cuvinte destinate de obicei bolnavilor, care au darul de a le slăbi voința : „odihnește-te", „îți face rău" și mai știu eu ce.

Căpitanul Kiribeev contenea din proprie inițiativă cînd simțea că obosește și reîncepea să vorbească dacă prindea puteri. Își dădea seama ce se întîmplase cu el, înțelegea că n-o să se întoarcă așa curînd pe puntea de comandă. Probabil că de

aceea era şi atît de vorbăreţ : nu voia ca ideile lui să zacă împreună cu dînsul în spital. Mintea îi funcţiona perfect, iar memoria lui mă uimea uneori.

— Trebuie să extindem regiunile de pescuit, spunea căpitanul Kiribeev. Destul cu staţionarea în golfuri. E timpul să deşţelenim întinderile virgine ale mării. Cîte zone necercetate mai sînt aici ! Marea Bering este cea mai întinsă mare din Extremul Orient. Are o suprafaţă de 2.275.577 de kilometri pătraţi, iar Marea Ohotsk — circa două milioane de kilometri pătraţi. Loc destul pentru vînătoare, nu-i aşa ? Iar noi sîntem bucuroşi să vînăm cinci sute de balene pe sezon ! Dăm de veste ziarelor... Nu, nu-mi place. Ar trebui să ne punem serios pe treabă. Asta-i !...

Apele noastre sînt printre cele mai bogate în hrană pentru balene. Vara vin aici balene tocmai de la ţărmurile Californiei şi Mexicului, din mările care udă malurile Asiei. Crezi că toate se adună lîngă ţărmurile Kamciatkăi ? Sînt convins, profesore, că există balene şi în regiunea depresiunii Tuscarora, dincolo de insulele Comandorului, lîngă Curile... Trebuie să organizăm exploatarea în largul mării. Să brăzdăm valurile cu mai mult curaj, să căutăm şi să vînăm balenele acolo unde se adună în număr mai mare !

Eh, profesore, fierb nu altceva... Rău m-a lovit tocmai acum pacostea asta !... Ce mi-a venit să-mi caut pipa ? ! Ce prostie !

Cînd medicul intra în salon, Kiribeev tăcea, îmi făcea cu ochiul, lăsa capul pe spate şi se uita în tavan.

Din cînd în cînd, mă întreba din ochi : „A plecat doctorul ?“

Cînd îi făceam semn că da, se întorcea şi continua cu aceeaşi pasiune :

— Capacitatea de manevrare — iată ce ne lipseşte... ramolitul de Plujnik nu pricepe asta. Stă cu

nava-bază ancorată în golfuri şi face economie de cărbuni. Dar la ce-i bună economia asta ? Baza face economie, iar noi consumăm cărbune în plus cu drumurile din golf pînă la locul de vînătoare şi înapoi. Economisim o rublă şi irosim zece ! Aşa face un bun gospodar ?

Dar Plujnik nu înţelege. Parcă n-ar şti să socotească ! Vorojeikin însă înţelege. Bun băiat ! O să fie un căpitan straşnic !

Discutam astfel mai întotdeauna cînd veneam la el. Spre sfîrşitul vizitei mele, obosea şi-mi spunea :

— Acum, du-te, vreau să mă odihnesc.

Plecam.

Într-o zi, îl găsii citind o scrisoare. Cînd mă văzu. o flutură şi-mi strigă voios :

— E de la băieţi... Mă întreabă cum mă simt. Între altele, îmi scriu că Plujnik şi Karinţev au de gînd să vină să mă vadă. Flotila pleacă în golful Kronoţki. Pleacă fără mine, ce părere ai ? !

Se încruntă şi ascunse scrisoarea sub pernă. Tăcu un timp. încreţindu-şi fruntea, apoi, aruncîndu-mi o privire lungă şi iscoditoare, mă întrebă pe neaşteptate :

— Ce-ar fi s-o şterg de aici ?

— Unde ? exclamai eu.

— Pe balenieră !

— Cum se poate ? !

— Iaca bine... Îl rog pe Vorojeikin să vină cu *Taifunul* în port. Nu ? Băieţii o să vină şi o să mă ia. Ei, ce zici ?

Clătinai din cap.

— Ce deosebire e dacă stau culcat aici sau acolo? Mai bine pe balenieră ! Aici mă usuc de dor, pe cînd acolo... Acolo am să mă îndrept repede. Aerul de mare te întremează. Ce părere ai ?

Tocmai voiam să-i răspund aşa cum merita, dar mă împiedică sora de gardă, care intră şi spuse :

— Bolnav Kiribeev, a venit soţia dumitale să te vadă.

Căpitanul Kiribeev, păli.

— Soţia ? !

— Da, zise sora. A venit de la Leningrad cu avionul...

— Larisa ? ! exclamă iar Kiribeev şi-mi aruncă o asemenea privire încît simţii că îngheţ. De ce ai făcut asta, profesore ? Cine te-a rugat ? ! Ce-o să fac acum ?

Îşi mîngîie cu mîna teafără obrazul acoperit de o barbă deasă, roşcovană, înspicată cu fire cărunte.

Văzînd că sora aşteaptă, spuse :

— Bine, du-te... şi se întoarse cu faţa spre perete.

Nu eram de loc în apele mele ; mai zăbovii o clipă, apoi ieşii din salon.

Larisa şedea pe banca de afară şi-şi frămînta nervoasă mănuşile. Arăta întocmai ca în portretul din cabina căpitanului Kiribeev : ochi mari, căprui, gene lungi, buze rotunjite, date puţin cu ruj, nas drept, niţel cîrn. La prima vedere, nu mi se păru chiar o frumuseţe ; cînd mă uitai mai bine, însă, mă oprii în loc fără să vreau. Cît farmec, cîtă prospeţime feciorelnică în acel chip, în privire, în forma buzelor, culoarea pielii ! Începeam să înţeleg dragostea pătimaşă, aproape oarbă, a căpitanului Kiribeev.

Aspectul ei părea să infirme tot ce-mi spusese despre dînsa Kiribeev. Unii ar putea să-mi spună, desigur, că aparenţele înşeală. Asta nu-i ceva nou. Dar să îndrăznească cineva să-mi pretindă că tragedia dragostei neîmpărtăşite sau nefericite poate să dea aceeaşi prospeţime ca şi roua dimineţii !...

Larisa mă privi, mîndră şi nepăsătoare cum mi se păru, oftă — şi nările îi fremătară — apoi intră în salon.

Nu mai avui cînd să trec pe la spital, căci chiar în ziua aceea plecai spre golful Taria.

După o lună, sezonul de vînătoare se încheie și flotila porni spre Primorsk. Kiribeev plecase cu Larisa pe vaporul *Anadîr,* același unde-l întîlnisem pentru prima oară astă primăvară.

În ziua cînd flotila ancoră la Primorsk, căpitanul Kiribeev plecă în Crimeia, să facă băi de nămol la Eupatoria.

După o săptămînă mă întorsei la Moscova.

EPILOG

Au trecut ani de atunci. Ţara noastră a trăit un război lung şi crîncen... Războiul a răscolit totul, a răpit sute de mii de oameni de la casele lor, de la îndeletnicirile lor obişnuite, aruncîndu-i ca pe nişte fire de colb în vîltoarea sîngeroaselor evenimente.

Războiul m-a luat şi pe mine de la masa de lucru, m-a rupt de munca ştiinţifică şi, în loc să pornesc din nou spre Oceanul Pacific, cum aveam de gînd, m-a aruncat spre Apus.

Am luptat cinci ani în Armata Sovietică şi am fost trecut în rezervă la cererea institutului. Am ales următorul itinerar ca să mă întorc la Moscova : Bucureşti — Constanţa — Odesa — Moscova. La Odesa se afla noua şi puternica flotilă sovietică de baleniere *Slava,* gata de plecare în Antarctica.

Ceea ce mă mîna într-acolo era nu numai perspectiva de a vedea flotila *Slava,* dar şi speranţa că l-aş putea revedea pe căpitanul Kiribeev... E drept că nu mai ştiam nimic de el. După ce plecase atunci la Eupatoria, parcă intrase în pămînt.

Am stat la Odesa o săptămînă. *Slava* mă impresionase : era un gigant în comparaţie cu *Aian.*

Privind nava-bază și o escadră întreagă de baleniere, îmi spuneam : s-a împlinit visul căpitanului Kiribeev, care voia să „desțelenească întinderile virgine ale mării", să organizeze vînătoarea în larg, să vadă o flotilă oceanică puternică și cu mare capacitate de manevrare. Dar el unde o fi ?

La Odesa aflai că Kiribeev trăia și că în curînd avea să sosească acolo.

Din păcate, nu mai puteam zăbovi la Odesa și pornii spre Moscova.

Într-o gară, al cărei nume nu mi-l mai amintesc, trenul nostru stătu mai mult ca nicăieri : aștepta pe cel dinspre Moscova, cu care trebuia să facă cruce. Dar cînd acesta sosi în sfîrșit, nici o garnitură, nici cealaltă nu se urni din loc. Pasagerii din trenul care venea de la Moscova se repeziră să-și cumpere cîte ceva, iar noi ne plimbam pe peronul plin de praf și de moloz. Dar curînd mă plictisii și vrui să mă întorc în vagon. Tocmai în clipa cînd puneam piciorul pe scară, auzii deodată în spatele meu :

— Profesore !

Mă întorsei. Lîngă scara unui vagon din celălalt tren stătea, cu o găină friptă în mînă, un om înalt, cu mustăți cărunte ; după frunzele aurii de stejar de pe cozorocul tras pe ochi și tresele de pe mîneci îmi dădui seama că e căpitan de rangul trei ; o cicatrice îi despica tot obrazul ; zîmbea șiret printre gene.

Chipul și silueta marinarului mi se păreau cunoscute.

— Nu mă recunoști ? mă întrebă el.

— Nu...

Căpitanul de rangul trei izbucni în rîs și spuse clătinînd din cap dojenitor :

— Hop și tu cu insulele Galapagos !

— Căpitanul Kiribeev ! ! strigai eu și sării jos de pe scară.

Da, era chiar Kiribeev ! Mustățile cărunte căzăcești și cicatricea adîncă care pornea de sub ochiul

drept şi-i tăia tot obrazul mă împiedicaseră să-l recunosc pe dată.

Ne îmbrăţişarăm, ne sărutarăm, ne bătură pe umăr de parcă am fi vrut să vedem cît de tari sînt, apoi ne cercetarăm cu atenţie unul pe altul şi, în sfîrşit, începurăm să vorbim.

— Dar de ce stăm aici ? spuse la un moment dat căpitanul. Poftim la mine în vagon. Trenul mai stă douăzeci, douăzeci şi cinci de minute.

Îl urmai. Deschise uşa unui compartiment, întinse înăuntru mîna în care ţinea găina şi strigă :

— Băieţi, avem un musafir !

Cînd intrai după Kiribeev, de pe banchetă se ridicară trei marinari. La lumina palidă din compartiment nu le distinsei îndată feţele.

— Profesorul ! exclamară tustrei în cor.

— Doamne ! Pe cine văd ! exclamai la rîndul meu, strîngînd mîinile lui Ciubenko, Jilin şi Makarov.

Uitîndu-mă la feţele vînătorilor de balene, îmi amintii de toate : de golful Străjerului, „ochiul ceţei", balena ucigaşă ucisă de Jilin, de Plujnik, Nebîliţîn, expediţia spre nord, uraganul, accidentul lui Kiribeev, spitalul, Larisa... Toate acestea îmi trecură ca fulgerul prin minte. Îmi amintii şi de ziua aceea cînd Kiribeev îmi spusese că o să vină vremea să vînăm balene în Antarctica. Şi iată că venise vremea : patru dintre prietenii mei de pe *Taifun* plecau la Odesa, unde se afla *Slava*, prima flotilă antarctică sovietică pentru pescuitul balenelor, alcătuită din cincisprezece baleniere...

În timp ce ne strîngeam mîinile, căpitanul Kiribeev îşi scoase chipiul şi mantaua. Pe tunica lui strălucea şi-şi juca apele aurii steaua de Erou al Uniunii Sovietice.

— Ian ascultaţi băieţi, strigă el, destul cu firitiseala, scoateţi „rezervele intangibile"...

Băurăm pentru întîmplătoarea, dar minunata revedere, pentru victorie, pentru întoarcerea la viaţa

pașnică și pentru succesul expediției din Antarctica a flotilei *Slava*...

Căpitanul Kiribeev ieși apoi să mă conducă. Pe drum spre vagonul meu apucă să-mi spună că Plujnik nu mai e comandant pe *Aian și* că-i luase locul Karințev. Nu mai era în flotilă nici secundul Nebîlițîn. Vorojeikin comanda acum *Taifunul*. Șeful-mecanic Poreadin murise.

— Dar Larisa ? întrebai eu.

În loc de răspuns, căpitanul Kiribeev făcu un gest, ca și cînd ar fi vrut să spună că totul s-a sfîrșit.

Clopotul din gară sună, locomotiva șuieră strident și trenul care venea de la Moscova se urni din loc. Vagoanele începură să huruie pe șine. Kiribeev sări pe scară ; cu mîinile la gură, îmi strigă :

— Vino la noi, pe *Slava !*

Îi făcui semn cu mîna și strigai la rîndul meu :

— Drum bun !

Responsabil de carte : N. Stănescu
Tehnoredactor : S. Gustl

Dat la cules 24.11.959. Bun de tipar 29.01.960. Tiraj 12.150 ex. Hîrtie semi velină mată de 65 gr./m². Ft. 540×840/16. Coli ed. 16.09. Coli de tipar 21. Ediția I. Comanda 4391. A. nr. 02026. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8 S—31=R.

Tiparul executat sub com. nr. 91722 la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. STALIN", București — R.P.R.

Lei 7,50